Vladimir Afanasievici Obrucev

Țara lui SANNIKOV

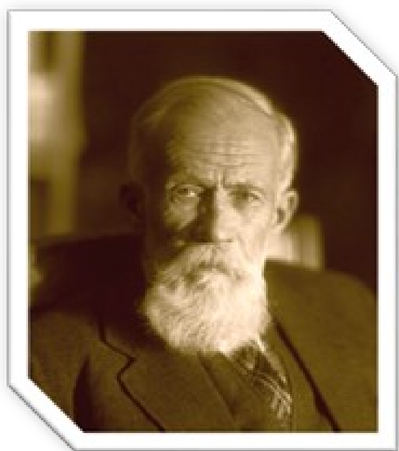
V.A. OBRUCEV

ŢARA LUI SANNIKOV

1926

În româneşte de
DORU COSMA şi M. RADULESCU

După textul ediţiei a II-a
Editura Tineretului 1960

VLADIMIR AFANASIEVICI OBRUCEV

(28 septembrie (10 octombrie), 1863, Klepenino-(astăzi)Oblast Kalinin, RSFSR; 19 iunie 1956, Moscova). Geolog rus şi geograf. Academician al Academiei de Științe a URSS (1929, membru corespondent, 1921). Erou al Muncii Socialiste (1945). Președintele de onoare al Societății geografice a URSS (din 1947).

Pe lânga opera ştiinţifică, Obrucev este cunoscut pentru câteva romane de aventuri cu tentă ştiinţifico-fantastică.

Cărţile „Plutonia” şi „Ţara lui Sannikov”, apărute în 1924 şi 1926, au fost reeditate de atunci în câteva rânduri.

În „Plutonia”, autorul înfăţişează cititorului în mod sugestiv şi captivant tablouri din trecutul geologic îndepărtat al planetei noastre, plecând de la ipoteza vehiculata şi astăzi , a Pământului gol în interior.

În „Ţara lui Sannikov”, V. A. Obrucev foloseşte ca material pentru romanul său ipoteza existenţei unui teritoriu misterios semnalat de numeroşi exploratori ai regiunilor polare, ipoteză care însă nu a putut fi confirmată.

PREFAŢĂ

Bazinul Arctic al Oceanului îngheţat de Nord este presărat de-a lungul litoralului cu o puzderie de insule mari şi mici, dar în regiunea sa centrală nu există nicio porţiune de uscat.

Insulele sunt acoperite cu zăpadă şi cu blocuri de gheaţă şi numai pe câteva dintre ele aceste blocuri se topesc în timpul scurtei veri polare. Marea din jurul insulelor este şi ea încătuşată de gheaţă, încolo, cât vezi cu ochii se întind gheţuri groase, formate de ani de zile, care sunt purtate încoace şi încolo de curenţi şi de vânturi.

În ciuda condiţiilor grele, navigatori curajoşi au pătruns în Arctica, descoperind una după alta aceste insule, studiindu-le şi uneori colonizându-le. Mai mult, s-a încercat folosirea gheţurilor plutitoare pentru a se ajunge în regiunile neexplorate încă ale Oceanului îngheţat.

Descoperirea de noi insule a început încă din veacul trecut şi a continuat până în ultimul timp; astfel, încă în anul 1881 au fost descoperite insuliţele Janetta, Henrietta, Bennett, situate la nord-est de arhipelagul Novosibirsk; în 1913 a fost descoperit marele arhipelag denumit Severnaia Zemlia, aflat la miazănoapte de peninsula Taimir, iar mai târziu au fost descoperite insuliţele din Marea de Kara. Nu se poate spune însă că toate insulele din Arctica sunt cunoscute, deoarece în

regiunea gheţurilor plutitoare ale oceanului mai pot exista destule insule la care nu se poate ajunge pe apă şi până la care este foarte greu să răzbaţi pe gheţurile plutitoare. Folosirea avioanelor permite cercetarea de la înălţime a regiunilor arctice, la care nu se poate ajunge nici pe apă, nici pe gheaţă.

Dar până astăzi nu a fost dezlegat misterul unor insule din Arctica, despre a căror existenţă circulă de vreo 150 de ani diferite legende.

Călătorii îndrăzneţi, care au ajuns până pe insulele din apropierea continentului Asiei în căutare de blănuri şi colţi de mamut, precum şi unii exploratori ai Nordului, au văzut aceste insule în zilele luminoase, atât de rare în Nord, privind din locuri mai ridicate, dar nu au reuşit să ajungă până la ele.

Insula situată la nord de arhipelagul Novosibirsk a fost denumită „Ţara lui Sannikov”, după numele lui Sannikov, primul care a zărit-o departe la orizont, în mijlocul gheţurilor.

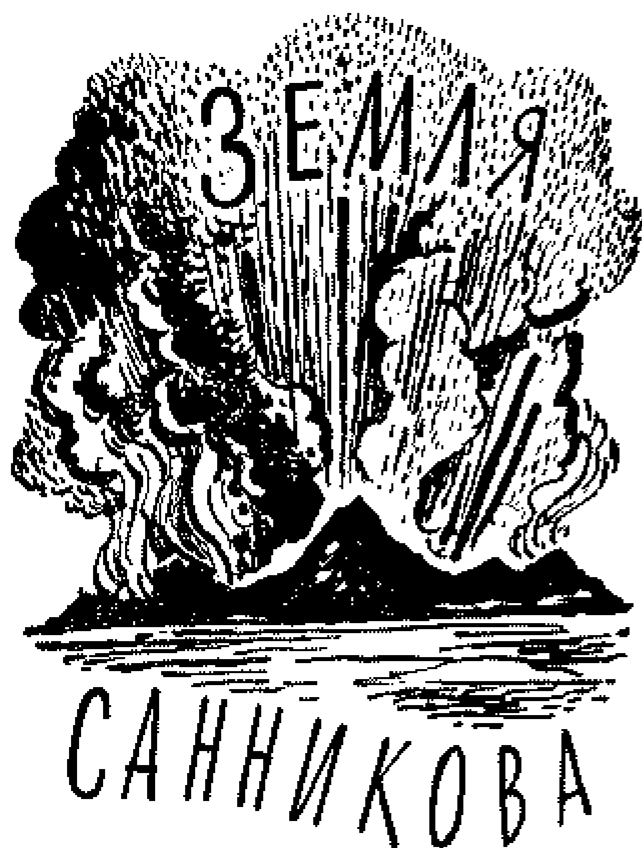
Cartea aceasta povesteşte încercarea făcuta de câţiva deportaţi politici, aflaţi la gura fluviului Indigirka, de a descoperi „Ţara lui Sannikov”.

Romanul este numit ştiinţifico-fantastic, deoarece în el se vorbeşte despre un teritoriu a cărui existenţă nu e sigură, autorul imaginându-şi natura şi populaţia acestui teritoriu pe baza unor presupuneri pur teoretice.

Cititorii vor găsi în postfaţă date despre explorarea „Ţării lui Sannikov”, care nu a fost descoperită nici până în ziua de azi, şi vor putea cunoaşte astfel stadiul actual al cercetărilor în această problemă.

În roman, cititorul va afla amănunte despre unele insule din Arctica, va cunoaşte condiţiile de călătorie printre gheţuri, precum şi natura şi populaţia unui

teritoriu necunoscut, aşa cum ar putea fi el, dacă ar exista cu adevărat şi în condiţiile presupuse de autor.

ŞI TOTUŞI EXISTĂ

Prima jumătate a şedinţei solemne a asociaţiei ştiinţifice, consacrată comunicărilor făcute de membrii expediţiei întreprinse pentru a căuta pe baronul Toll şi pe însoţitorii săi dispăruţi fără urme se apropia de sfârşit. La catedra de lângă peretele împodobit cu portretele preşedinţilor de onoare şi ale protectorilor asociaţiei se afla un ofiţer de marină, care făcuse această îndrăzneaţă călătorie pe Oceanul îngheţat de Nord într-o balenieră[1], pornind de pe insulele Novosibirsk spre insula Bennett, unde baronul Toll debarcase şi de unde nu se mai înapoiase. Faţa bărbătească a referentului, înăsprită de intemperiile polare, rămânea în penumbra abajurului verde al lămpii, care lumina manuscrisul său aflat pe catedră şi uniforma sa de marină cu nasturi şi medalii de aur.

La masa lungă din faţa catedrei acoperită cu postav verde, stăteau membrii Consiliului societăţii, toţi savanţi de vază şi exploratori vestiţi, care locuiau în capitala nordică. La mijloc între ei luase loc preşedintele. Ascultând cu ochii închişi vocea domoală a referentului, el părea că dormitează. Sala, nu prea mare, era arhiplină.

Referentul descrisese până atunci expediţia de salvare, drumul anevoios cu baleniera grea dusă pe sănii, drum făcut de la continent la insulele Novosibirsk printre gheţurile polare, şederea în timpul verii pe ţărmul insulei Kotelnâi în aşteptarea refluxului, lupta cu gheţurile în timpul navigării de-a lungul coastelor şi

---

[1] Balenieră – vas uşor cu vâsle, cu prova şi pupa ascuţite; tachelajul său este format dintr-o trincă trapezoidală. (Nota red. ruse.)

trecerea atât de plină de îndrăzneală pe mare, spre insula Bennett. El caracterizase această insulă mohorâtă, încătuşată tot anul de gheţuri, şi povestise cum a fost găsit bordeiul lui Toll, lucrările lăsate de el şi documentul în care era descrisă insula şi care se încheia cu cuvintele: „astăzi plecăm spre sud; avem provizii pentru 15-20 zile. Toţi suntem sănătoşi”.

— Aşadar, – spuse referentul ridicând glasul, – la 26 octombrie 1902, baronul Toll, astronomul Seeberg şi vânătorii Vasilii Gorohov şi Nikolai Diakonov – unul iakut, iar celălalt tungus – au părăsit insula Bennett şi s-au avântat pe gheaţă spre sud, către arhipelagul Novosibirsk. Dar nu au ajuns la acest arhipelag. În cercetările noastre nu am descoperit nicio urmă. Unde au dispărut îndrăzneţii exploratori? Nu încape îndoială că au pierit pe drum. La sfârşitul lui octombrie, la această latitudine nu mai e zi, ci doar o lumină ca de amurg şi numai 2-3 ore, la amiază. Gerurile ating -40°; locurile acestea sunt ades bântuite de cumplite furtuni de zăpadă. Dar oceanul nu îngheaţă complet, pe întinderea lui sunt încă multe spaţii neîngheţate. Probabil că exploratorii au fost prinşi de o furtună într-un astfel de spaţiu neîngheţat, acoperit doar cu o pojghiţă subţire de gheaţă, şi s-au înecat. Sau au pierit, sleiţi de puteri, datorită foamei şi frigului, în luptă cu gheţarii, deoarece nu aveau câini şi erau nevoiţi să tragă ei singuri săniile încărcate cu bărci şi cu toată avuţia lor. Sau, în sfârşit, încercând să străbată marea îngheţată cu micile lor caiace în timpul nopţii polare, s-au înecat pe vreme de furtună. Oricum ar fi, ei şi-au găsit odihnă veşnică pe fundul Oceanului îngheţat, iar Ţara lui Sannikov, pe care Toll a căutat-o zadarnic atâta timp, nu există, după cum am încercat să vă dovedesc.

Referentul părăsi catedra. Cuvintele de încheiere ale

referatului impresionară puternic pe ascultători. Dar deodată, din ultimele rânduri, se auzi o exclamaţie puternică:

— Şi totuşi Ţara lui Sannikov există!

În sală se produse rumoare. Se auzeau întrebări:

— Cine o fi? Cine-i caraghiosul ăsta?

Preşedintele învălui pe cei din sală într-o privire aspră, sună din clopoţel şi, când se făcu linişte, spuse apăsat:

— Propun adunării generale a membrilor asociaţiei şi oaspeţilor să se ridice în picioare pentru a cinsti memoria curajoşilor exploratori care au dispărut: baronul Toll, astronomul Seeberg, vânătorii Gorohov şi Diakonov, care şi-au jertfit viaţa pe altarul ştiinţei.

Toti se ridicară în picioare.

— Suspend şedinţa pentru un sfert de oră.

Cei din apropierea uşii se grăbiră spre ieşire. Membrii Consiliului îl înconjurară pe referent, iar unul din ei, corpolentul academician Senk, cunoscutul cercetător, organizator şi consilier al expediţiei baronului Toll, se îndreptă spre rândurile din fundul sălii, în mijlocul zgomotului de scaune care erau mutate din loc şi al freamătului mulţimii, se auzi vocea lui puternică:

— Rog persoana care este atât de convinsă de existenta Ţării lui Sannikov să vină să stea de vorbă cu mine.

Ca răspuns la această invitaţie, din mulţime se desprinse un bărbat tânăr, îmbrăcat într-o bluză neagră şi cu faţa smeadă, brăzdată de mici zbârcituri, pe care arşiţa verii, gerurile iernii şi vânturile aspre le sapă în piele. Ajungând lângă Senk, el zise:

— Eu am spus-o şi o voi mai repeta o dată dacă e nevoie!

— Poftim în bibliotecă! În înghesuiala aceasta nu poţi

sta de vorbă! – i se adresă Senk tânărului cutezător, privindu-l pătrunzător pe sub sprâncenele sale dese şi stufoase.

Luându-l de brat, Senk îl conduse pe uşa laterală în camerele din spatele bibliotecii, la cancelaria asociaţiei.

În cancelarie era linişte şi pustiu. Academicianul se aşeză la masa secretarului şi îl pofti pe interlocutorul său cu un gest să ia loc pe un alt fotoliu. Aprinzându-şi o ţigară, el spuse:

— Sunt gata sa vă ascult. Ce ştiţi despre Ţara lui Sannikov?

— Îngăduiţi-mi mai întâi să vă explic cine sunt – zise tânărul. Am petrecut 5 ani ca deportat politic în satul Kazacie, la gura fluviului Lana. Trăind în acest bârlog de urs, sau mai bine zis în acest bârlog de urs alb, am cunoscut pe aşa-numiţii vânători localnici, oameni ignoranţi, ce par poate neciopliţi celor din capitală, altfel buni la suflet şi cutezători. În fiecare primăvară, când zilele devin lungi, iar gheaţa este încă tare, ei întreprind călătorii îndrăzneţe pe insulele arhipelagului Novosibirsk, în căutarea colţilor de mamuţi, care abundă în acele locuri... Printre aceşti vânători sunt unii care au văzut clar Ţara lui Sannikov şi care sunt ferm încredinţaţi că ea există.

— Ce spuneţi nu-i de loc convingător! observă Senk. Aţi auzit din raport că munţii pe care i-au văzut Sannikov şi Toll nu sunt decât nişte uriaşe blocuri de gheaţa, şi că pe acest pământ imaginar munţii trebuiau să atingă o înălţime cam de 2 250 metri, pentru a putea fi văzuţi de pe insula Kotelnâi. Ori munţi atât de înalţi nu pot exista în mijlocul Oceanului îngheţat.

— Aceasta este o ipoteză, dar nu un fapt!

— În afară de asta, înainte de a debarca pe insula Bennett, Toll căutase în zadar această tară, călătorind

cu iachtul său „Aurora”, care a ajuns în apropierea locului unde se presupune că există pământul căutat.

— Ceea ce spuneţi nu poate dovedi decât că ea este situată mai la nord şi nu atât de aproape de insula Kotelnâi, cum crezuseră Sannikov şi alţii care au văzut-o dar care nu au apreciat exact distanta – obiectă tânărul.

— Aveţi dreptate! zise Senk. Dar în afară de aceste dovezi, extrem de şubrede – trebuie să recunoaşteţi – nu ştim nimic altceva, mai bine zis nu ştim nimic precis, cu excepţia informaţiilor despre zborul păsărilor undeva spre nord.

— De ce socotiţi această indicaţie insuficient de precisă? se miră tânărul. Vranghel arătase mai de mult acest lucru, Meidel l-a confirmat, iar populaţia din nord afirmă cu tărie că, în timpul verii, pe coasta de nord a Siberiei se pot vedea o mulţime de păsări, cu excepţia a două locuri de pe litoral – primul de la râul Ilroma până la râul Omoloi, iar al doilea – la 50 de kilometri vest de capul Iakan, până la capul Rârkaipi în aceste locuri, vânătoarea nu dă niciodată rezultate, dar în schimb se poate urmări zborul păsărilor spre nord.

— Din partea de vest, păsările zboară pe arhipelagul Novosibirsk, iar din partea de est – pe insula Vranghel, obiectă Senk.

— Aşa se credea înainte, dar fără niciun temei. Insula Vranghel este foarte înaltă, stâncoasă şi rămâne aproape toată vara acoperită de zăpadă; păsări ca gâştele şi ratele au prea puţin loc acolo pentru a-şi face cuiburi. Dar pe noi ne interesează partea de vest.

— Da, de acolo păsările zboară spre arhipelagul Novosibirsk.

— După câte ştiu însă, pe aceste insule îşi petrec vara foarte puţine păsări; cele mai multe îşi continuă zborul

în stoluri dese spre nord. Acest lucru mi l-au confirmat nu o dată vânătorii din Ustiansk, Russkoie Ustie, Ojoghin, care au fost pe insule; acest lucru l-a ştiut şi Sannikov. Păsările care zboară sunt: gâsca albă, eideri, diferite raţe, şnepii, sticleţii şi altele; toate aceste păsări se hrănesc cu plante sau cu mici vietăţi, care la rândul lor se hrănesc cu plante. De aici rezultă că în nord mai există o porţiune de uscat, destul de întinsă şi acoperită cu vegetaţie.

— Da, există un uscat – insula Bennett – observă Senk. Din documentul lăsat de Toll am aflat că pe această insulă îşi petrec vara două specii de eideri. O specie de şnepi, lugaciul, cinci specii de pescăruşi...

— Nici gâştele şi nici ratele nu sunt menţionate! zise, râzând, tânărul. Or ele formează majoritatea păsărilor călătoare. Acest lucru îşi are tâlcul lui! Dar v-aţi concentrat oare atenţia asupra cuvintelor din acelaşi document, care spun că Toll a văzut un vultur zburând de la sud spre nord, un şoim care venea din nord, îndreptându-se spre sud, şi gâşte care zburau în stoluri dinspre nord, adică se întorceau la sfârşitul verii pe continent, venind de pe acest pământ necunoscut?

— E absolut adevărat! confirmă academicianul.

— Şi Toll adaugă: din pricina ceţurilor, pământul de unde au venit aceste păsări nu putea fi văzut, după cum nu a putut fi zărită în timpul călătoriei anterioare pe mare Ţara lui Sannikov.

— Ce memorie bună aveţi! se minună Senk.

— Am ascultat cu atenfie referatul, şi documentul lui Toll mi-a întărit convingerea despre existenta Ţării lui Sannikov, şi anume, mai spre nord decât se presupunea. Aceasta m-a făcut să mă pronunţ atât de categoric. Cât priveşte insula Bennett, ea este, după cum aţi avut prilejul să auziţi, prea mică şi mai toată

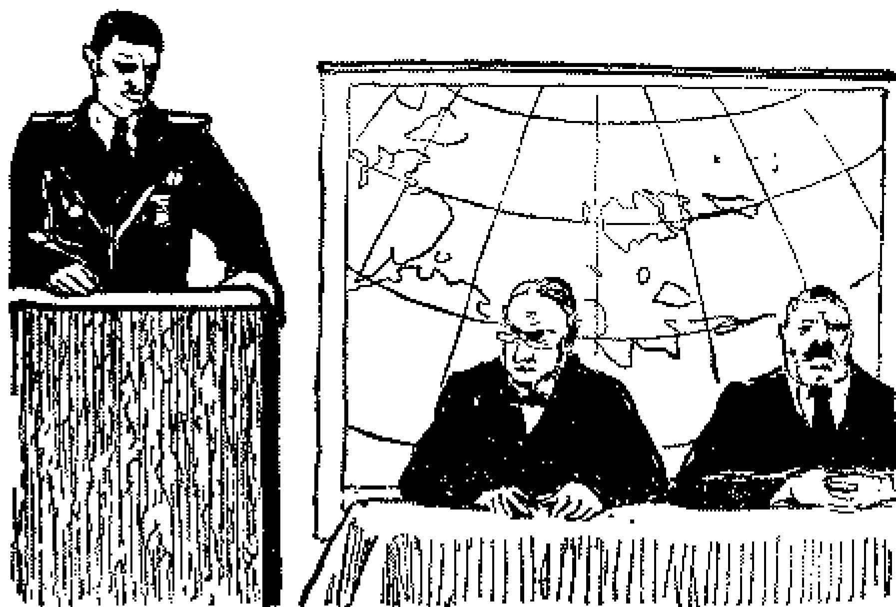
acoperită de gheţuri pentru a-şi putea găsi aici adăpost păsări multe. Toll a confirmat acest lucru: lugacii, şnepii, pescăruşii, două specii de eideri – iată toţi oaspeţii săi de vară.

— Dar pământul situat şi mai la nord, de pildă la 80° latitudine, trebuie să fie acoperit în şi mai mare măsură de gheţuri; prin urmare nici el nu poate hrăni multe păsări.

— Încotro zboară atunci aceste păsări neroade? zise, râzând, tânărul.

— Drept să vă spun, nici eu nu ştiu! Poate că trec peste Polul Nord, spre Groenlanda, deşi este puţin probabil, răspunse Senk, dând din umeri.

— Dar nu s-ar putea oare ca datorită unor condiţii prielnice speciale Ţării lui Sannikov, deşi aceasta este situată în extremul nord, în mijlocul gheţurilor Oceanului Polar, să se bucure totuşi de o climă mai caldă decât insulele Bennett şi Novosibirsk, situate mai la sud?

— Nu te supăra, dar asta este pură fantezie! obiectă academicianul cu o uşoară enervare. Pentru o asemenea presupunere nu există niciun temei, în afară de zborul păsărilor.

— Poate că acolo există un vulcan care încălzeşte solul? nu vru să se dea bătut tânărul. Sau izvoare termale?

— Fumul vulcanului ar fi fost de mult observat, chiar de vânătorii şi navigatorii dumneavoastră. Nu uitaţi că şi Nansen a mers cu vasul său „Fram” în timpul când banchiza care bloca nava lui plutea în derivă în apropiere de locul unde se presupunea că ar exista această ţară misterioasă, dar nu a văzut nimic.

— Ar fi auzit de ciudata dispariţie a onchilonilor, un popor care trăia în nord? Alungaţi de ciucci, ei au plecat undeva de pe continent cu toate turmele lor şi nimeni nu a mai auzit de ei; nu se ştie unde se află acum.

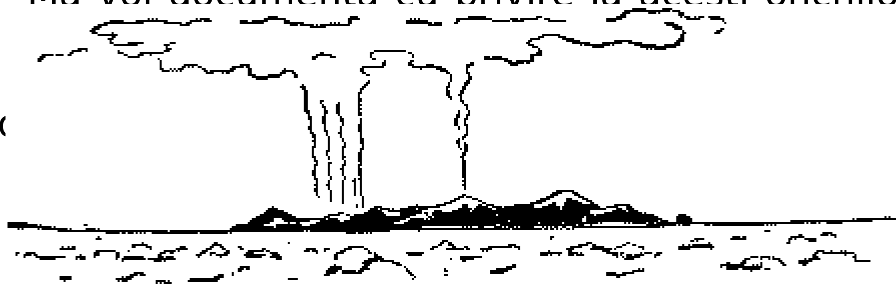
— Da, îmi amintesc; Vranghel, Nordenscheld şi Meidel au cules informaţii despre ei. Dar nu mă ocup cu etnografia...

În biblioteca răsună puternic clopoţelul, întrerupând cuvintele academicianului; Senk se ridică.

— Trebuie să ascult referatul următor. Dar considerentele dumneavoastră mi-au stârnit totuşi interesul; trebuie să mai stăm de vorbă. Veniţi la mine acasă peste o săptămână, pe seară. Iată adresa mea.

Senk scoase din portofel o carte de vizită şi, înmînând-o interlocutorului său, adăugă:

— Mă voi documenta cu privire la aceşti onchiloni. Şi voi ... unei noi ... mă îndo...

Eduard Toll (1858-1902)

POPORUL DISPĂRUT

Senk era un burlac bătrân, care călătorise mult în tinereţe; făcuse cercetări la izvoarele Ieniseiului, căutând fosile de mamut în tundră, în regiunea transbaicalică, pe Amur şi chiar în peninsula Sahalin, curând după unirea acestui teritoriu îndepărtat cu Rusia; el a cercetat geologia şi flora lui. Întors în capitală, s-a dedicat cu totul studierii materialului adunat.

Trăia singuratic şi foarte modest, folosind o bună parte din salariul său de academician pentru a-i ajuta pe savanţii aflaţi la începutul carierii, cât şi pentru a finanţa expediţiile în regiunile polare şi Siberia, care îl interesau în mod deosebit. Cheltuise o sumă însemnată de bani pentru expediţia lui Toll, pe care îl preţuia ca cercetător, precum şi pentru expediţia care a plecat pe urmele acestuia.

După ce se întoarse de la şedinţa solemnă, Senk începu să cerceteze materiale cu privire la misteriosul popor al onchilonilor.

Cu câteva secole în urmă, ei populau întreaga peninsulă Ciukotka, dar apoi au fost alungaţi de ciucci spre ţărmul Oceanului îngheţat. Ca înfăţişare, port, limbă şi mod de trai, ei se deosebeau mult de ciucci, fiind înrudiţi mai îndeaproape cu aleutinii de pe insula Cadillak.

În timpul călătoriei sale cu corabia „Vega” de-a lungul litoralului Siberiei de nord, în regiunea capului Irkaipischelag şi Iakan, Nordenscheld[1] a descoperit

[1] Pe harta lui Nordenscheld, Irkaipi corespunde capului Rârkaipi sau capului Sevemâi de pe hărţile ruse. (Nota red. ruse.)

foarte multe locuinţe părăsite ale onchilonilor; erau un fel de bordeie îngropate până la jumătate în pământ, cu un acoperiş făcut din coaste de balenă, învelite cu pământ. Când s-au făcut săpături au fost găsite diferite unelte din piatră şi os, topoare, cuţite, vârfuri de lance şi de săgeţi, unelte de răzuit, adesea chiar cu mânere de os sau de lemn, păstrate de-a lungul veacurilor datorită solului îngheţat, împreună cu curelele cu ajutorul cărora erau fixate vârfurile şi topoarele. Onchilonii nu cunoşteau fierul sau alte metale, fiind oameni ai epocii de piatră, în deplinul înţeles al cuvântului.

Potrivit relatărilor ciuccilor, culese de Vranghel, cauza plecării onchilonilor de pe ţărmurile Oceanului Îngheţat a fost o bătălie sângeroasă pricinuită de ura şi dorul de răzbunare dintre conducătorul lor, Krepoi, şi şeful ciuccilor, crescători de reni. Spre a scăpa de urmărirea acestora, Krepoi împreună cu cei ce mai rămăseseră din tribul său s-au întărit mai întâi pe stâncile capului Severnâi, apoi s-au strămutat pe insula Şalaurov şi, până la urmă, au plecat cu 15 bărci mari spre pământul ai cărui munţi se văd departe în Oceanul îngheţat, dinspre capul Iakan (adică pe insula Vranghel).

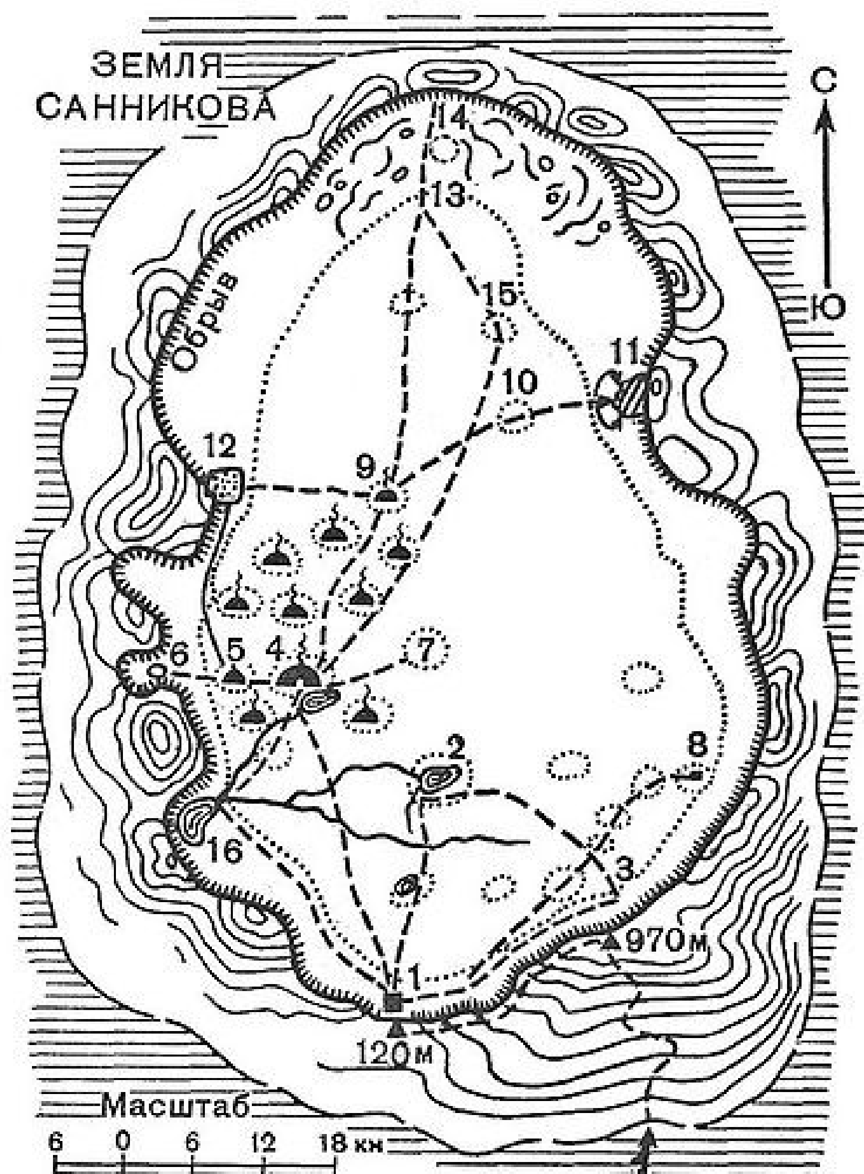
— Ştirile sunt contradictorii şi destul de sărace, îşi zise Senk, închizând ultima carte. În orice caz este interesant de ştiut unde a dispărut acest mic popor.

În zilele următoare Senk, conform făgăduielii „de a sonda terenul la Academie”, a vorbit cu unii academicieni, cei mai interesaţi în studierea regiunilor polare, dar nu a putut obţine sprijinul lor pentru planul noii expediţii, în scopul căutării Ţării lui Sannikov şi a urmelor baronului Toll. Un savant cu renume, căruia să i se poată încredinţa noua explorare a regiunilor polare, nu exista, şi ar fi fost o nesocotinţă să se dea bani unui

om care nu avea altceva decât idei fanteziste; în sfârşit, era destul de greu să se facă demersuri în această privinjă.

În cele din urmă, Senk făcu socoteala propriilor sale mijloace financiare. Se hotărî să rişte 1.000-2.000 de ruble pentru această chestiune, dar i se părea prea puţin.

— Ei şi ce? se gândi el, echipamentul necesar îl vom obţine gratuit de la diferite departamente, iar expediţia nu trebuie să dureze mai mult de un an. Între timp vom descoperi pământul căutat, şi atunci lucrurile pot lua cu totul altă întorsătură; vom găsi fondurile necesare sau ne vom convinge că nu există o asemenea ţară şi ne vom potoli.

составил М.Горюнов.

1 - база у сугробов; *2* - первое пузырящееся озеро; *3* - пещера с костями; *4* - главное стойбище онкилонов ; *5* - жилище шамана; *6* - священный камень; *7* - поляна носорогов; *8* - стойбище вампу; *9* - северное стойбище онкилонов; *10* - поляна засады; *11* - пещера вампу (место битвы); *12* - кладбище онкилонов; *13* - окраина леса; *14* - долина Тысячи Дымов; *15* - поляна мамонтов; *16* - священное озеро

LUCRURILE MERG BINE

În ziua şi la ora stabilită, tânărul îşi făcu apariţia. Senk îl aştepta.

— Am citit tot ceea ce se ştie despre onchiloni, – spuse el, – şi socotesc că ştirile sunt contradictorii. Fără îndoială că acest popor a existat şi a luptat împotriva ciuccilor, a lăsat în urma lui aşezări, unelte de piatră şi de os. Dar unde a dispărut, nu se ştie. Rămâne de presupus că onchilonii sau au pierit pe una din insule din pricina unor condiţii cu totul neprielnice de trai şi a lipsei vânatului, sau au rămas pe continent şi au murit de mult, datorită vreunei molime.

— Dacă ar fi pierit pe insule s-ar fi găsit scheletele lor – obiectă interlocutorul. Oamenii nu dispar aşa, fără urme, iar dacă ar fi murit pe continent, popoarele vecine – iakutii, tunguşii, lamuţii – i-ar fi pomenit în unele legende. Or asemenea legende nu există.

— Atunci unde sunt la urma urmelor? exclamă Senk. Doar nu s-au înălţat la cer!

— Probabil că se află în Ţara lui Sannikov, acolo unde zboară păsările călătoare, care le-au servit poate drept călăuze.

— Da, dacă oamenii ar putea să zboare, aş admite bucuros această ipoteză. Dar onchilonii nu puteau să zboare şi trebuiau să ajungă la acest pământ fie pe apă, fie pe gheaţă.

— N-au plutit pe apă, deoarece au luat cu ei turmele, or acestea constituie o încărcătură prea grea şi prea

neastâmpărată pentru bărcile lor.

— Pe gheajă însă n-au putut străbate. După toate informaţiile pe care le deţinem, Oceanul îngheţat nu îngheaţă complet; la o oarecare distantă de ţărm rămâne totdeauna o fâşie mai îngustă sau mai lată de apă neîngheţată. Tocmai de aceea niciunul dintre ciucci – şi ciuccii sunt destul de îndrăzneţi – nu a pus piciorul pe insula Vranghel, şi niciun vânător – or nici ei nu sunt nişte fricoşi! – nu a ajuns pe insula Bennett.

De altfel.şi pieirea baronului Toll dovedeşte că nu se poate trece pe gheaţă..

— Spusele dumneavoastră sunt pline de adevăr, răspunse calm tânărul academicianului, care se înfierbântase în toiul discuţiei. Nu uitaţi însă că nu totdeauna clima este aceeaşi. Perioadele reci alternează cu perioadele calde în funcţie de petele solare...

— Fireşte că ţin seamă de acest lucru, zise Senk.

— Ştim că onchilonii s-au strămutat pe arhipelagul Novosibirsk, unde au fost găsite bordeiele şi alte urme ale aşezării lor.

— Bun, de acord!

— Ei au socotit că locul acesta nu este prielnic unei aşezări temeinice, căci păsările şi animalele sunt puţine la număr şi că în urma vânătoarei ele se vor rări an de an. Spectrul foametei nu putea să nu-i mâne mai departe, iar păsările care zburau în stoluri mari spre nord le-au arătat că acolo trebuie să existe un pământ mult mai bogat în vânat. Să presupunem că tocmai atunci era o perioadă rece, că au fost câteva ierni foarte aspre şi că marea a îngheţat. La începutul primăverii, când zilele au devenit mai lungi, onchilonii au reuşit să ajungă în Ţara lui Sannikov.

— Şi acolo au pierit de frig şi de foame, deoarece nu

se poate admite ca la 80° latitudine să existe un teritoriu prielnic vieţii omului. Gâştele, raţele îşi pot găsi hrana în tundra care se dezgheaţă, dar omul...

— Omul vânează aceste păsări, vânează morse, foce, urşi albi, pescuieşte şi trăieşte în Groenlanda şi pe insulele din nordul Americii, în arhipelagul Spitzberg şi în Novaia Zemlia, trăieşte şi îndrăgeşte chiar aceste regiuni polare, tânjind după ele, dacă ajunge cumva mai la sud.

Văd că sunteţi pe deplin convins de existenţa Ţării lui Sannikov şi a onchilonilor în această ţară.

— De primul lucru sunt convins, pe al doilea îl consider drept singura explicaţie posibilă a dispariţiei lor.

— Din păcate, Academia nu împărtăşeşte această părere. M-am informat. Colegii mei sunt încredinţaţi că această ţară nu există şi că Toll a pierit.

— Foarte trist dacă lucrurile stau aşa, pentru ca singurul loc unde ar fi putut să se salveze Toll este Ţara lui Sannikov. Nu afirm că se află acolo, dar lucrul este cu putinţă şi numai acolo trebuie căutate urmele sale.

— Chiar dacă bani s-ar găsi, după toate câte s-au întreprins până acum, e greu de presupus că se vor mai ivi amatori care să pornească în căutarea acestui pământ şi a lui Toll.

— Eu aş pleca cu dragă inimă şi aş găsi şi însoţitori de nădejde printre deportaţii din regiunea Iakutsk şi printre vânătorii de pe ţărmul nordic.

— Cum aţi organiza expediţia, dacă s-ar găsi bani?

— Am în vedere doi deportaţi, care trăiesc şi ei în satul Kazacie. Am discutat adesea cu ei proiectul unei asemenea expediţii, fireşte, pur teoretic, deoarece nu avem alti bani afară de mizerabila subvenţie pe care guvernul ţarist o plăteşte destul de neregulat

deportaţilor săi. Trăim ca şi băştinaşii – din vânătoare şi pescuit. Cei doi tovarăşi ai mei sunt oameni tineri, pe care deportarea nu i-a frânt; munca ne susţine şi ne-am călit. Pe lângă aceasta aş mai lua doi vânători, care au fost în repetate rânduri pe insulele Novosibirsk, au câini şi echipament şi se pricep la organizarea expediţiilor pe gheaţă.

— Aveţi dreptate, nu ne putem lipsi de ei. Şi pe urmă?

— La începutul primăverii am merge pe gheaţă până la insula Kotelnâi, ne-am organiza acolo o bază şi un depozit şi am încerca de îndată, cât timp gheaţa este încă tare, să ne continuăm călătoria spre nord.

— Şi dacă marea nu va fi îngheţată, lucru aproape sigur?

— Atunci ne vom folosi de două bărci uşoare, purtate pe tălpici. Cu ajutorul lor vom încerca să trecem fâşia de apă neîngheţată. S-ar putea ca ea să nu fie prea lată, deoarece în apropierea pământului există totdeauna gheaţă. Ne vom continua drumul din nou pe sănii până la acest pământ, îl vom cerceta, iar la sfârşitul verii ne vom întoarce pe acelaşi drum.

— Dar atunci fâşia de mare neîngheţată va fi foarte lată şi veţi pieri cu siguranţă pe bărcile voastre cu încărcătură grea. La sfârşitul verii încep să fie foarte dese furtunile de zăpadă.

— Dacă nu vom putea trece pe apă, vom ierna în Ţara lui Sannikov şi ne vom înapoia la începutul primăverii.

— Dar ştiţi câtă hrană le trebuie câinilor pentru un an de zile? Povara vă va copleşi…

— Îmi dau seama. Da’ nu intenţionez s-o iau cu mine; nădăjduiesc că vom găsi vânat din belşug în această tară. În timpul verii vom pregăti rezerve pentru perioada de iarnă şi pentru înapoierea la bază.

— Dar să presupunem că nu veţi găsi niciun pământ. Atunci?

— În acest caz ne vom întoarce îndată la Kotelnâi, vom petrece acolo vara şi toamna, iar de îndată ce marea va îngheţa din nou, o vom porni spre continent. Pentru această eventualitate, care după părerea mea este puţin probabilă, ne trebuie un depozit la Kotelnâi, având în vedere posibilitatea unei vânători slabe în timpul verii.

— Aţi socotit cât v-ar putea costa o asemenea expediţie?

— Cred că nu prea mult. Noi trei nu vrem să câştigăm nimic, cerem să ni se asigure doar hrana. Cei doi vânători, fireşte, vor trebui plătiţi, dar ei sunt oameni modeşti. Principala cheltuială o vor necesita câinii, hrana lor, puştile şi muniţiile, săniile, bărcile şi îmbrăcămintea. M-am şi interesat de preturi la Kazacie şi cred că am putea-o scoate la capăt cu vrea 2000-2300 de ruble.

— Da, suma nu e prea mare!

— În Nord, săniile sunt cam şubrede, lemnul nu este destul de tare. Noi avem nevoie de sănii de cea mai bună calitate, pentru a nu pierde tot mereu vremea cu reparaţii. Cred că e mai bine să le comandăm aici şi să le ducem cu noi. La fel stau lucrurile cu puştile şi cu muniţia: aici sunt mult mai bune şi mai ieftine. Toate celelalte ni le vom procura acolo.

— Planul dumneavoastră îmi place, zise Senk, şi cred că voi putea face rost de 2500 ruble. Dar cu o condiţie: trebuie să aduceţi din Ţara lui Sannikov o colecţie de minerale şi un ierbar, iar dacă e cu putinţă, câteva animale mici şi o descriere a florei, faunei şi climei. Fireşte că e necesară şi o descriere a onchilonilor, dacă îi veţi găsi acolo. Veţi putea face aceasta împreună cu

tovarăşii dumneavoastră?

— Sper că da. Desigur că nu suntem nişte savanţi în toată puterea cuvântului, dar avem o oarecare pregătire: unul dintre noi are noţiuni de geologie, altul, de botanică, iar eu mă interesez mai mult de animale şi oameni.

— Perfect! Instrumentele pentru observaţiuni ştiinţifice – barometre, termometre, busole etc. – vi le voi procura eu de la Academie. Vă daţi seama că va fi foarte important să stabiliţi latitudinea şi longitudinea câtorva puncte din această ţară, dacă o veţi descoperi, – zise, zâmbind, Senk, – şi să alcătuiţi cel puţin o hartă rudimentară a contururilor ei şi a drumului ce duce acolo.

— Se înţelege. Harta o pot face eu. Dar stabilirea longitudinii şi a latitudinii? Aici nu ne pricepem.

— Ei, ăsta nu-i un lucru prea greu. În această privinţă veţi fi instruiţi la Observatorul fizic central; vă voi da o recomandaţie către director. Pentru pregătire veţi avea nevoie de 2-3 săptămâni. Aveţi timp suficient? Când intenţionaţi să plecaţi de aici?

— Acum suntem la sfârşitul lui noiembrie. Va trebui să pornim peste o lună, pentru a ajunge la Kazacie la sfârşitul lui februarie şi să plecăm spre insule până la jumătatea lui martie.

— De obicei, acolo se pleacă în aprilie.

— Este adevărat, dar noi trebuie să ajungem mai devreme, pentru ca la începutul lui aprilie să putem străbate marea, îndreptându-ne spre Ţara lui Sannikov cât timp gheaţa este încă tare.

— Dar veţi reuşi într-o lună să vă pregătiţi şi să vă procuraţi toate cele necesare?

— Da, m-am şi informat l-a ateliere. Săniile vor fi gata în două săptămâni, iar celelalte cumpărături le voi face

în acest răstimp; totodată voi putea frecventa şi Observatorul.

— Aşadar aici lucrurile se aranjează, dar la Kazacie veţi mai avea multă bătaie de cap.

— Dacă plecarea este lucru hotărât, voi telegrafia imediat din Olekminsk la poşta din Kazacie, pentru ca tovarăşii mei să înceapă pregătirile – să cumpere câini, îmbrăcăminte şi hrană pentru câini.

— Dar ei nu au banii necesari!

— Li se va da pe datorie până la sosirea mea; la Kazacie suntem bine cunoscuţi.

— Şi de câti bani aveţi nevoie acum pentru cumpărături şi pentru acontarea comenzilor?

— Vreo 500 de ruble vor fi deocamdată de ajuns.

— Vă voi da această sumă din banii mei, iar peste 2-3 săptămâni voi procura şi restul banilor şi instrumentele.

Senk completă un cec pentru bancă şi scrise o recomandaţie către directorul Observatorului, apoi le înmână tânărului, zicându-i:

— Veniţi la mine peste două săptămâni ca să-mi spuneţi cum se desfăşoară pregătirile.

— Îngăduiţi-mi să vă exprim admiraţia mea pentru faptul că aţi fost atât de expeditiv în rezolvarea acestei probleme! exclamă tânărul, profund mişcat. În drum spre dumneavoastră mă îndoiam cu totul de posibilitatea de a-mi realiza visul. Şi aici toate s-au dovedit a fi atât de simple! Încredinţaţi o sumă mare de bani unui om absolut necunoscut, crezându-l pe cuvânt!

— N-am pierdut încă încrederea în oameni, în ciuda părului meu alb, răspunse Senk cu bunătate. Am sprijinit până acum multe acţiuni ştiinţifice şi foarte rar s-a întâmplat să mă înşel. Pe lângă aceasta ştiu să apreciez oamenii aproape de la prima vedere. Dar mi-aţi amintit într-adevăr că nu cunosc încă numele

dumneavoastră şi nici al tovarăşilor care vă vor însoţi; or, pentru scrisoarea deschisă, absolut necesară, către administraţia ţinutului, pe care vă voi procura-o, trebuie să le cunosc. Deci, numele dumneavoastră? Scriu.

— Matvei Ivanovici Goriunov, fost student al Universităţii din Petersburg, deportat în regiunea Iakutsk.

Tovarăşii mei – Semeon Petrovici Ordin şi Pavel Nikolaevici Kosteakov, tot foşti studenţi, primul – la universitate, al doilea – la politehnică. Toţi am fost deportaţi în 1899 pe cinci ani, pentru tulburări studenţeşti.

— Ce aţi făcut de aţi fost deportaţi atât de departe, ca nişte criminali periculoşi?

— Am fost preşedinţi de adunări şi de aceea am fost socotiţi instigatori; au vrut să ne trimită în armată – vă amintiţi că exista o asemenea dispoziţie – dar am refuzat să ne supunem. De aceea am fost expulzaţi în mijlocul urşilor albi.

— Mai aveţi mult până la ispăşirea pedepsei?

— Eu mi-am executat pedeapsa şi de aceea mi s-a îngăduit să plec acasă, în gubernia Vologda, unde urma să fiu supravegheat de poliţie; am venit în capitală, desigur, fără aprobare. Tovarăşii mei vor scăpa peste un an.

— Văd că va mai trebui să fac demersuri la guvernator ca să vă aprobe plecarea în regiunea Iakutsk.

— Nu cred că vor refuza un asemenea lucru.

LA DRUM

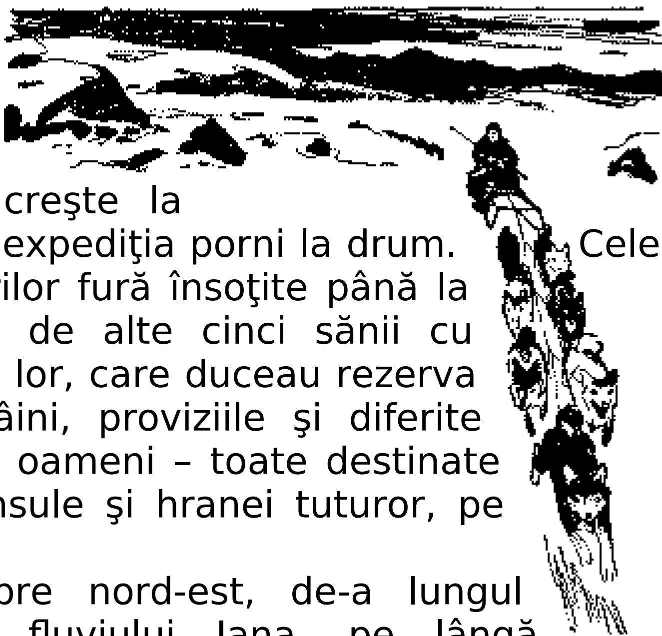
Peste o lună, înarmat cu documente şi cu bani, Goriunov pleca spre răsărit, ducând cu el diferite instrumente şi echipament, inclusiv trei sănii minunate şi o barcă mare demontabilă, care putea fi lesne montată într-o jumătate de ceas, părţile sale îmbucându-se cu meşteşug. În ea încăpeau patru persoane, trei sănii cu încărcătura lor şi zece câini, ceea ce permitea membrilor expediţiei să treacă marea în două curse.

De la Irkutsk merseră cu sănii trase de cai, prin Kaciug, de-a lungul fluviului Lena, drum lung şi plictisitor, prin coridorul nesfârşit, plin cu zăpadă, al fluviului îngheţat, de-a lungul malurilor sale înalte, adesea stâncoase, până la Iakutsk, capitala jalnică a ţinutului în care trăiau deportaţii administrativi. Drumul continua mai departe prin regiunea cursului inferior al fluviului Aldan şi prin văgăunile sălbatice ale mohorâtului lanţ al munţilor Verhoiansk, apoi pe colinele şi prin câmpiile întinsului bazin al fluviului Iana, până la gurile lui, unde se aciuase, la capătul lumii, îngropat în zăpadă până la acoperişurile caselor, satul Kazacie. De la Iakutsk lumina zilei era tot mai slabă, iar dincolo de lanţul muntos începea noaptea polară din timpul iernii; numai stelele, luna şi aurora boreală mai luminau drumul, dacă nu viscolea.

La sfârşitul lui februarie, Goriunov ajunse cu încărcătura la Kazacie, unde tovarăşii săi pregătiseră totul pentru expediţie: 30 de câini, hrana formată din peşte uscat (iukola) pentru câini, provizii pentru

oameni, îmbrăcăminte polară, schiuri. Doi vânători iscusiţi – iakutul Nikita Gorohov, frate cu unul din însoţitorii baronului Toll, dispărut fără urme, şi cazacul Kapiton Abramovici Nikiforov – s-au declarat dispuşi să participe la expediţie. Amândoi fuseseră în repetate rânduri pe insulele Novosibirsk, ultima dată cu expediţia care căutase urmele lui Toll şi care parcursese întregul litoral. Amândoi erau încredinţaţi de existenţa Ţării lui Sannikov şi spuneau că zăriseră acest pământ în zilele senine, de pe înălţimile insulei Kotelnâi. Această ţară misterioasă îi atrăgea tot atât de mult ca şi pe cei trei tovarăşi ai noştri şi erau bucuroşi că vor avea fericirea să fie primii care să-l cerceteze.

Satul Kazacie se află pe un deal teşit, pe malul drept al fluviului Iana, ceva mai sus de locul unde începe delta lui, la 71° latitudine nordică şi la marginea dinspre miazănoapte a pădurii; cele câteva bordeie ale cazacilor şi case ale negustorilor, cele câteva iurte ale iakuţilor şi bisericuţa sunt împrăştiate la întâmplare pe deal, fiind troienite de zăpadă aproape până la acoperiş. Iarna, numai fumul care iese din coşurile bordeielor şi snopii de scântei care ţâşnesc din iurte, unde focul se face în ciuvaluri (vetre), precum şi clopotniţa acoperită de zăpadă indică existenţa unei aşezări omeneşti, a unei aşezări mărunte şi totuşi destul de însemnată pentru întreaga parte de miazănoapte a ţinutului Priansk. Spre nord, est şi vest se aşterne tundra nestârşită şi neteda, ca în palmă – iarna – o întindere albă, acoperită de troiene împietrite de ger, formate şi îndesate de furtunile cumplite care bântuie pe aici. La sud se zăreşte o fâşie neagră de pădure rară, firavă, iar la orizont, în zilele senine, se zăresc piscurile rotunjite ale lanţului muntos Kular, care pare că desparte gura Ianei de restul lumii.

Toate pregătirile fură terminate în două săptămâni, şi la jumătatea lunii martie, când ziua creşte la unsprezece ceasuri, expediţia porni la drum. Cele trei sănii ale călătorilor fură însoţite până la insulele Novosibirsk de alte cinci sănii cu caiurii (conducătorii) lor, care duceau rezerva de hrană pentru câini, proviziile şi diferite echipamente pentru oameni – toate destinate depozitului de pe insule şi hranei tuturor, pe drumul până acolo.

Drumul ducea spre nord-est, de-a lungul unuia din braţele fluviului Iana, pe lângă aşezarea Ustiansk, părăsită de oameni din pricina deselor inundaţii. Acum această aşezare dispăruse fără urme. Deoarece drumul era neted, ei ajunseră la gura fluviului în două zile. Câmpia joasă se contopea uşor cu suprafaţa mării, la fel de albă şi de netedă. Deasupra ei se înălţau, şi în apropiere şi în depărtare ca nişte movile teşite, insulele, iar la dreapta se zăreau promontoriile ţărmului continental, ţărm care înaintează departe spre nord. Ei mergeau în această direcţie traversând golfurile şi căutând să înnopteze în apropierea ţărmului cel puţin o dată la două zile, pentru a folosi drept combustibil trunchiurile de copaci aduse de Iana dinspre sud şi aruncate pe ţărm de valurile mării.

Astfel lăsară în urmă insula Iarok, capul Maniko cu o iurtă singuratică, golful larg Seleahsk, capul Turuktak, capul Vanea, capul Darâcean. De aici până la capul Ciurkin ei merseră de-a lungul ţărmului, apoi străbătură golful Abeleahsk şi poposiră la campamentul Gorohov, în partea de sud a nesfârşitului cap Sveatoi Nos, cu

care se termină continentul.
Tot drumul, de aproximativ 200 km, de la gurile fluviului, dură patru zile, deoarece mergeau fără grabă, pentru a nu obosi câinii chiar de la început. Banchizele (adică blocurile de gheaţă, ridicate în sus ca nişte stânci sau grămădite unul peste altul din pricina presiunii întinderii îngheţate care constituie principala dificultate a drumului pe mare) din acest golf, care se întinde între delta fluviului Lena şi capul Sveatoi Nos, nu erau mari şi nici lungi, astfel că puteau fi ocolite; vremea era mohorâtă dar liniştită.
Campamentul Goroliov era format din două colibe făcute din lemnul aruncat de ape pe ţărm, desigur fără ferestre şi fără sobe, dar cu o vatră mare şi primitiv închegată, care încălzea numai cât timp ardea focul. Acolo trăiau vânători care primăvara şi toamna vânau foci sau morse ori reni sălbatici şi urşi albi.
În ziua sosirii în acest campament, spre seară, cerul se însenină, şi cei trei călători se grăbiră să urce pe culmile teşite ale capului Sveatoi Nos, care închid vederea spre largul mării; în râpile litoralului se poate vedea că ele sunt nişte stânci negre de bazalt, erupte cândva aici din pământ, asemenea unui şuvoi de foc. Căţărându-se de pe un bloc pe altul, ei ajunseră pe suprafaţa netedă a capului. În faţă, ca o câmpie acoperită de zăpadă, se aşternea marea îngheţată, pe care se zăreau ici-colo marginile zimţate ale banchizelor troienite de omăt.
Dincolo de această câmpie, la nord, abia se zărea la orizont insula Balşoi Leahovski – o movilă netedă cu patru vârfuri; pe alocuri, nişte pete negre pe fondul alb indicau existenţa unor stânci şi a unor râpe. Aceasta este cea mai apropiată dintre insulele arhipelagului Novosibirsk şi este vestită prin abundenţa de colţi de

mamut, din care cauză este vizitată des de vânători. Până la ea sunt, în linie dreaptă, 60-70 kilometri. Drumul exploratorilor noştri trecea pe lângă această insulă.

Soarele asfinţi. De pe întinderea de gheaţă suflă un vânt rece şi exploratorii se grăbiră să coboare în campament cât mai era lumină; în bordeiul în care poposiseră vatra fusese încinsă, ceainicul atârnat deasupra focului şi cazanul cu mâncare fierbeau. Pe o ladă cu provizii, care ţinea loc de masă, erau aşezate farfuriile; lăzile mai mici serveau drept scaune. Aşezaţi lângă vatră şi cu lulele între dinţi, Gorohov şi Nikiforov aşteptau cu nerăbdare întoarcerea tovarăşilor pentru a începe cina. Ei reuşiseră să pregătească toate cele trebuincioase, să deshame câinii, să întindă sacii de dormit. În bordeiul învecinat se auzeau glasuri şi râsete – acolo se instalaseră caiurii celor cinci sănii care însoţeau expediţia până la insule.

În dimineaţa următoare, când soarele răsări, caravana, formată din opt sănii la care erau înhămaţi câte opt-zece câini, părăsi continentul şi, ocolind stâncile capului Sveatoi Nos, o luă pe mare spre nord. Pe drumul neted, deşi brăzdat de troiene de zăpadă, câinii mergeau repede, astfel că oamenii pe schiuri abia reuşeau să se ţină după ei. Dar în locurile unde drumul era barat de blocuri de gheaţă mergeau mult mai încet, deoarece, după ce se alegea punctul cel mai jos pentru trecerea săniilor, fiecare din ele trebuia trasă separat; oamenii ajutau câinii, unii împingeau sania din spate, alţii o îndreptau de o parte şi de alta şi o sprijineau cu beţele schiurilor. Dacă printre grămezile de gheţuri nu exista un loc potrivit pentru trecere, oamenii trebuiau să folosească topoarele, pe care toţi le purtau la cingătoare; sub loviturile topoarelor, gheaţa, întărită de

gerurile ce ajung iarna până la -30 - 40°, sărea în ţăndări, care făceau un zgomot asemănător sticlei sparte; în timpul acesta, câinii de la toate săniile, profitând de oprire, se culcau ca la comandă să se odihnească pe zăpadă, ştiind prea bine că loviturile de topor prevestesc un sfert de ceas de muncă încordată.

Înaintau aşa, când mai repede, când mai încet, cu o viteză medie de aproximativ şapte kilometri pe oră; spre amiază ei parcurseseră jumătate din distanţa care-i despărţea de insulă. Fără să deshame câinii, poposiră pentru masa de dimineaţă, care era formată din carne rece, pesmeţi şi ceai fierbinte. De altfel, pentru a face ceaiul, ei nu aprinseseră focul. Goriunov adusese din capitală termosuri, pentru ca să nu piardă timpul la popasurile de peste zi cu facerea focului şi cu fierberea apei. Aceste sticle minunate stârneau de fiecare dată admiraţia caiurilor, care beau ceaiul fierbinte fără a mai fi pus la foc,, cu o deosebită plăcere, de parcă ar fi fost o băutură sacră. Nu voiau nici în ruptul capului să creadă că nu e vorba de farmece când, pe un ger de -30°, dintr-o sticlă rece la pipăit, li se turna un ceai care le frigea buzele. În ziua plecării din Kazacie, când făcură primul popas pentru masă şi caiurii se apucară să aprindă focul, Goriunov glumi, spunând că el va fierbe mai repede ceaiul pe zăpadă decât ei pe loc. Când caiurii puseră ceainicul la foc, el scoase termosurile, le îngropă pe jumătate în zăpadă şi după cinci minute începu să toarne ceaiul fierbinte iakuţilor înmărmuriţi. Gorohov şi Nikiforov, care fuseseră preveniţi din vreme, se prăpădeau de râs, auzind exclamaţiile şi urmărind feţele nedumerite ale caiurilor.

După dejun înaintară în aceeaşi ordine. Insula se contura în zare ca o masă uriaşă, care acoperea orizontul spre nord, înălţându-se în pantă lină deasupra

câmpiei albe; pe veşmântul de zăpadă se desenau siluetele întunecate ale unor stânci şi pete de culoare închisă pe ţărmul abrupt. Către asfinţit, biruind ultimul morman de gheţuri, câinii porniră cu toată viteza, ştiind prea bine că dacă ajung pe pământ se vor odihni şi vor primi mâncare; când văzură bordeiul, ca o pată neagră la poalele stâncilor, începură să latre şi să alerge, de parcă ar fi fost turbaţi.

Dar la ţărm trebuiră să-şi domolească avântul deoarece viscolele de toamnă ridicaseră la începutul îngheţului mării un adevărat zid de gheţuri, peste care săniile trebuiau trecute iarăşi una câte una, înainte de a ajunge la aşa-numitul Maloe Zimovie – o colibă construită de cunoscutul vânător Sannikov, care îl însoţise şi îl călăuzise pe Hedenstrom, primul care a descris insula la începutul secolului al XIX-lea. Dar în această climă rece, coliba, veche de vreo sută de ani, nu suferise decât foarte puţin. Trunchiurile de copaci, îmbibate de sare marină, se înnegriseră întrucâtva şi se acoperiseră din loc în loc cu licheni, dar pe dinăuntru erau neatinşi. Mulţi vânători îşi găsiseră adăpost în această colibă, în drumul lor către insulă sau la întoarcere, şi toţi avuseseră grijă să lase intacte uşile prinse în balamale de piele, şi acoperişul, care din când în când trebuia presărat cu pământ. Lângă colibă era chiar pregătită o stivă de lemne pentru foc, care prindeau foarte bine, întrucât nu mai trebuiau căutate de-a lungul ţărmului şi dezgropate din zăpadă.

După scurt timp, focul de lângă campament începu să ardă cu vâlvătăi, şi reflexele roşietice luminară zidul înalt de gheaţă care se întindea până hăt, departe....

CIMITIRUL MAMUŢILOR

Insula Balşoi Leahovski sau Blijnii avea o constituţie geologică interesantă. Cele patru culmi teşite, dar stâncoase, sau mai bine zis grupuri de culmi, sunt de granit, iar restul insulei este format din depozite cuaternare moi. De aceea, numeroasele izvoare şi pârâiaşe, care curg de pe culmi şi pătrund adânc în aceste straturi moi, au împărţit insula într-o sumedenie de dealuri şi dâmburi, aproape cu totul lipsite de vegetaţie; în cursul scurtei veri, solul insulei se prezintă ca o tundră argiloasă, acoperită de muşchi, presărată pe alocuri cu troiene de zăpadă în râpile mai adânci şi în văile de pe costişele îndreptate spre nord.

Din strate de roci moi asemănătoare, sunt alcătuite şi ţărmurile insulei bătute de valuri; de aceea, ţărmurile sunt abrupte sau chiar povârnite, brăzdate de văile râuleţelor şi pâraielor. Aceste strate sunt împietrite de gheţuri veşnice, care vara se topesc doar la suprafaţă. Masele topite sau alunecă singure în mare, sau se prăbuşesc spălate pe dedesubt de valuri; în felul acesta, marea distruge treptat insula. Şi dacă nu ar exista gheţurile veşnice, care împiedică acest proces de eroziune, insula ar fi fost de mult distrusă, afară doar de sâmburele ei de granit.

În stratele de roci se află o sumedenie de colţi de mamuţi, iar pe alocuri, chiar cadavre întregi ale acestor animale şi ale acelora care au trăit pe timpul lor – rinocerul păros, boul primitiv, renul canadian, cai şi multe altele – cadavre care datorită gheţurilor veşnice au rămas neatinse, cu lâna, cu coarnele şi cu

măruntaiele lor. Dar din cauza topirii acestor gheţuri, în ultima vară, până la o oarecare adâncime, izvoarele şi pârâiaşele scot la suprafaţă cadavre, diferite oase, colţi, şi le duc spre gurile lor, la ţărmul mării. De asemenea, ici-colo, pe râpile de pe ţărm, atunci când ele se dezgheaţă puţin, precum şi din pricina eroziunii, se observă cadavre sau oase de animale, care în cele din urmă ajung şi ele în marea ce le îngroapă pentru a doua oară sub mâlul ei. Numai că aceste cadavre sunt adeseori distruse de păsări sau de animale de pradă, care nu se dau în lături să mănânce o carne care a stat îngheţată zeci de mii de ani.

Această structură caracteristică insulei Balşoi Leahovski atrage în primăvara fiecărui an vânători de pe continent; ei vin aici pentru a aduna în „laide”, adică pe litoralul neted al mării, la gurile şi în văile pâraielor, colţi de mamuţi, ieşiţi la iveală în cursul anului din solul îngheţat; colţii se găseau împlântaţi în pământul dezgheţat sau erau aduşi pe tărm, de apă. Foarte bine conservaţi în solul îngheţat, colţii au o valoare tot atât de mare ca şi fildeşul – colţii elefanţilor care trăiesc în vremurile noastre. Aceşti colţi sunt cumpăraţi de la vânători de către negustorii localnici sau de cei sosiţi din alte ţinuturi, sunt duşi la târgul din Iakutsk şi trimişi apoi mai departe în Siberia sau în Rusia şi sunt folosiţi la confecţionarea diferitelor obiecte – piepteni, butoni, casete, mingi de biliard etc.

Celelalte oase de animale-fosile nu au nicio valoare pentru vânători. Ele prezintă interes numai pentru ştiinţă, care reconstituie pe baza lor fauna din timpurile străvechi. Numai cadavrele care din timp în timp apăreau la suprafaţă pe ici, pe colo, atrăgeau atenţia, dar în majoritatea cazurilor ele dispăreau fără urmă, deoarece vânătorii nu cunoşteau importanţa lor şi nu

ştiau nici să le măsoare sau să le descrie, nici să le păstreze spre a nu se descompune.

Goriunov şi cei doi tovarăşi ai săi mai fuseseră o dată pe insulă împreună cu nişte vânători pentru a aduna colţi; atunci ei au manifestat un deosebit interes fată de faptul ciudat că tocmai aici existau atât de mulţi colţi. Dar ei nu au ştiut să explice acest fenomen şi, fireşte, la Kazacie n-au găsit materialul documentar cu privire la această chestiune.

Acum, Goriunov nu scăpase prilejul să studieze în capitală literatura respectivă şi luase cu el cărţi. De aceea, călătorii hotărâseră să se oprească o zi pe insulă, pentru a cerceta cu mai multă atenţie râpile de pe litoral şi pentru a lăsa în acelaşi timp oamenii şi câinii să se odihnească.

A doua zi dimineaţa, toţi trei, însoţiţi de Gorohov, porniră de-a lungul litoralului. Acţiunea destructivă de vară a soarelui şi a mării nu începuse încă, deşi soarele, ale cărui raze cădeau pieziş pe malurile abrupte, se şi făcuse simţit. Aceste maluri abrupte atingeau 20-25 de metri înălţime; la marginea lor de sus atârnau ca nişte ghirlande uriaşe, mai lungi sau mai scurte, mase de zăpadă îngheţată, asemănătoare acelora care atârnă adesea la streşinile caselor după o viforniţă puternică. Dar numai aici, unde furtunile de iarnă sunt atât de dese şi de cumplite, aceste ghirlande ating o lungime de 4 până la 6 metri şi o lăţime de 20-40 metri, cu o grosime de l-2 metri. Sub aceste zăpezi aduse de vânt începea peretele vertical al râpei, având în partea de sus fie gheaţă, fie aluviuni nisipo-argiloase. În surpări, gheaţa forma mase compacte de lăţimi diferite, care păreau nişte ziduri uriaşe de gheaţă, ce se pierdeau în interiorul insulei. Spaţiile dintre aceste ziduri erau umplute cu aluviuni, formate din strate subţiri de argilă,

care alternau cu nisip fin şi gheaţă. La marginea de sus a prăpastiei, acolo unde o ghirlandă se desprinsese, se putea observa că şi gheaţa, şi aluviunile erau acoperite cu un strat de nisip, de argilă sau de turbă, care se termina la suprafaţa pământului printr-un strat de pământ negru de tundră acoperit încă cu zăpadă.

Partea de jos a porţiunii surpate era mai toata acoperită de un povârniş format de zăpadă întărită, care se îngrămădise la adăpostul ţărmului, în timpul iernii. Pe acest povârniş, care atingea 8-10 metri înălţime, puteai să te urci până la peretele surpat şi să te încredinţezi că atât masele de gheaţă, cât şi stratul de aluviuni dintre ele erau situate pe gheaţa compactă care forma astfel baza insulei, ce se înălţa deasupra nivelului mării cu vreo 12-15 metri.

Cercetarea ţărmului arătă călătorilor că oasele animalelor nu se aflau în masele de gheaţă, ci în stratele de aluviuni dintre ele. Acest lucru îl confirmă şi Gorohov, care fusese de multe ori pe insulă şi văzuse uneori chiar cadavre; acestea se aflau tot în aluviuni.

Făcând vreo zece kdometri de-a lungul ţărmului şi încredintându-se că structura lui este pretutindeni aceeaşi, călătorii se înapoiară spre prânz în Maloe Zimovie, luând câteva oase găsite, printre care craniul unui rinocer şi colţul unui mamut. În părţile îngheţate ale peretelui ei izbutiră să observe deasemeni începutul acţiunii distructive a soarelui; nişte adâncituri săpate în gheaţă de razele sale calde, împodobite cu ţurţuri de gheaţă, asemenea stalactitelor din peşterile calcaroase.

La masă, Goriunov povesti tovarăşilor săi cum a explicat Toll formarea acestei insule ciudate şi cauzele existenţei aici a atâtor cadavre de animale dispărute. După părerea acestui savant gheţurile insulei, păstrate până în perioada marii glaciaţiuni, sunt rămăşiţele unui

mare gheţar. Suprafaţa gheţarului, care s-a micşorat după terminarea acestei perioade, a fost săpată de pârâiaşele care s-au format datorită dezgheţării apelor şi care se scurgeau din părţile mai înalte ale insulei; în aceste cavităţi şi hârtoape, apa a depus mâl şi nisip. Rămăşiţele plantelor găsite în aceste aluviuni arată că pe vremea aceea vegetaţia era aici mult mai bogată decât cea de astăzi, care este formată din muşchi, licheni şi plante pitice cu flori; înainte, aici creşteau crânguri întregi de arini, care atingeau o înălţime de patru până la şase metri, apoi sălcii şi numeroase plante ierboase, în pofida vecinătăţii maselor de gheaţă. Se vede că, clima perioadei postglaciare era mai blândă decât cea de astăzi, deoarece asemenea plante se întâlnesc acum pe continent numai cu câteva grade latitudine mai la sud. Rămăşiţele de hrană găsite în pântecele şi în dinţii cadavrelor de mamut arată că ei se hrăneau cu aceste plante, iar poziţia cadavrelor în stratele de aluviuni între masele de gheaţă dovedeşte că mamutul a trăit şi a murit aici.

De ce însă insula Balşoi Leahovski a devenit adăpostul preferat al diferitelor mamifere în perioada postglaciară?

Explicaţia ar putea fi faptul că la începutul perioadei cuaternare uscatul Siberiei se întindea mult mai departe spre nord decât acum şi că insulele Novosibirsk făceau parte din acest uscat. La sfârşitul ultimei perioade glaciare, când în Siberia mai existau mamuţi, rinoceri cu blană groasă, tauri primitivi şi când omul primitiv apăruse de acum, această margine nordică a Siberiei a început să crape, iar diferitele ei părţi s-au scufundat şi au fost inundate de apa mării. Părţile mai înalte s-au eliberat treptat de gheaţă şi s-au acoperit cu vegetaţie. Clima era pe atunci mai blândă decât astăzi,

dacă judecăm după rămăşiţele florei găsite în depozite, împreună cu oasele. Fireşte că animalele s-au salvat de apa ce înainta, fugind în părţile mai înalte ale uscatului. O asemenea parte a fost insula Balşoi Leahovski de astăzi, ca şi celelalte insule din arhipelagul Novosibirsk, şi aici s-au adunat foarte multe animale, pe care instinctul le-a mânat spre miazăzi tocmai pentru că aceasta este insula cea mai de sud a arhipelagului. Dar ea era de acum despărţită de continent printr-un golf larg, adică se transformase în insulă, şi animalele de uscat care au ajuns aici nu au izbutit să meargă mai departe. Aceste animale s-au adunat în număr atât de mare aici, încât insula nu a mai putut să le ofere hrană tuturor, devenind astfel cimitirul lor.

Despre numărul mamuţilor care au trăit aici ne putem face o idee după colţii acestor animale, adunaţi de vânători şi aduşi de ei în trecut la târgul din Iakutsk. Din statisticile făcute, reiese că se aduceau anual între o mie şi o mie patru sute de puduri, în medie o mie două sute de puduri de colţi. O pereche de colţi de mamut mare cântăreşte 80 kg, adică 5 puduri. Prin urmare, la târg se aduceau anual colţii a 240 mamuţi. Cei mai mulţi dintre colţi au fost adunaţi pe insula Balşoi Leahovski, unde fluxul mării spăla peretele descris mai sus şi scotea din gheaţă aluviunile cu colţi prinşi în depunerile acestui zid; colţii ajungeau astfel în mare cantitate pe litoral. De aici le adunau vânătorii, deoarece acest lucru era mult mai uşor decât să-i dezgroape din aluviunile îngheţate ale peretelui de gheaţă.

Aşadar, cândva, la sfârşitul ultimei perioade glaciare, când această parte a uscatului vechi se şi transformase într-o insulă despărţită de continent printr-un golf larg, aici rătăceau multe sute de mamuţi, care piereau

încetul cu încetul de foame. Unii nimereau în torentele noroioase, formate aici de pe urma topirii gheţii în timpul verii, alţii se afundau în solul mlăştinos al adânciturilor care îi atrăgeau prin iarba lor, iar alţii se prăbuşeau în spărturile gheţarului, deasupra căruia se refugiaseră pentru a scăpa de supărătorii ţânţari, de strechi şi de tăuni, iar cadavrele lor au fost acoperite apoi de nisip şi nămol. Numai aceste cadavre s-au putut păstra în îngheţul veşnic care a început după terminarea glaciaţiunii, în vreme ce cadavrele rămase neacoperite de zăpadă la suprafaţa pământul ui au fost devorate de animalele şi păsările de pradă, rămânând numai colţii mai rezistenţi şi scheletele, care şi ele au dispărut cu timpul. Iată de ce această insulă a devenit locul principal unde s-au păstrat oasele de mamut, care atrăgeau pe vânătorii de pe întregul litoral nordic.

— Trebuie să subliniez, – adăugă Goriunov, după ce-şi termină explicaţiile, – că nu toţi savanţii împărtăşesc concepţia lui Toll asupra originii gheţii-fosile din insula Balşoi Leahovski. De pildă, Bunge, care a studiat-o concomitent cu Toll, socoteşte că această gheaţă nu reprezintă rămăşiţele unui vechi gheţar, ci este o formaţiune mai târzie şi că o asemenea gheaţă ia naştere şi astăzi în întreaga Siberie de nord, prin îngheţarea apei care cade primăvara în crăpăturile adânci ale solului îngheţat, crăpături formate toamna din cauza gerurilor şi umplute iarna cu zăpadă. Prin urmare, această gheaţă-fosilă este mult mai recentă, în comparaţie cu perioada în care au trăit mamuţii.

— Cum de au ajuns atunci animalele în gheaţă dacă ea este mult mai recentă? întrebă Kosteakov.

— Tocmai asta-i: cadavrele acestea nu se găsesc în gheaţă, ci în solul tundrei, aflat între masele de gheaţă. Acest lucru l-a observat şi l-a subliniat Toll.

— Prin urmare, ei s-au plimbat şi au pierit, împotmolindu-se în tundra mlăştinoasă? Oare această tundră era atât de mlăştinoasă pe când trăiau ei? Am auzit că aici creşteau copaci destul de înalţi şi iarbă grasă – observă Ordin.

— După părerea lui Bunge cam aşa au stat lucrurile, răspunse Goriunov. Dar eu înclin să dau crezare mai curând ipotezei lui Toll, şi iată de ce. Am văzut astăzi în porţiunile surpate că nu gheaţa formează diferiţii pereţi în solul tundrei, ci dimpotrivă – acest sol umple adâncurile şi întinderile dintre gheţuri.

— Dar există oare dovezi ale glaciaţiunii nordului Siberiei în afară de insula Leahovski? întrebă Ordin.

— Tocmai aici e miezul chestiunii. Asemenea dovezi există. Toll a găsit morene vechi, adică argilă şi nisip amestecate cu bolovani, rămase de pe urma retragerii gheţarilor, pe peninsula Taimâr, de-a lungul râului Anabar, pe Kotelnâi şi pe insulele Novosibirsk. Middendorf a văzut aşa-numitele blocuri eratice, adică pietrele aduse de departe de gheaţă şi rămase după topirea ei pe întreaga tundră Taimâr[1].

— Am citit odată că există şi alte căi de formare a gheţii-fosile, observă Ordin. Adesea în tundră micile lacuri îngheaţă până la fund, şi dacă primăvara gheaţa este acoperită de nămolul care o fereşte de dezgheţ, ea devine fosilă. Marile troiene de zăpadă, situate undeva pe costişa unui deal, sub povârnişul malului unei ape sau într-o râpă, pot fi de asemeni acoperite întâmplător de nisip şi nămol şi se pot transforma treptat în gheaţă, care poate să dăinuie până când întâmplător stratul ei protector este distrus.

— Aşa este! zise Goriunov, şi vă mai pot expune încă

[1] Potrivit noilor date, întregul nord al Siberiei până la 60-62° latitudine nordică a suferit o glaciaţiune foarte puternică. (Nota red. ruse.)

un alt mod de formare. Este vorba de stratele de gheaţă care se depun pe ţărmurile apelor siberiene, strate atingând uneori mari dimensiuni. Primăvara, ele pot fi acoperite de nămol şi nisip.

— În asemenea straturi de gheaţă-fosilă au fost găsite cadavre de animale care au trăit pe vremea mamutului. Trebuie să spun însă că problema gheţii-fosile are încă multe aspecte nelămurite, care se cer studiate. Până acum, nimeni nu s-a ocupat în mod special şi din toate punctele de vedere de această chestiune.

— Cred că şi problema condiţiilor de viată şi a dispariţiei mamutului şi a animalelor din vremea sa a fost de asemenea foarte puţin studiată şi cere o cercetare mai temeinică, observă Ordin. De pildă, de ce au umblat mamuţii pe gheţari sau pe stratele de gheaţă de deasupra râurilor?

— Asta e lesne de înţeles: au vrut să scape de ţânţari, de tăuni şi de alte insecte supărătoare, probabil foarte numeroase pe acea vreme. Şi astăzi, renii nordici fac vara la fel, refugiindu-se pe troienele de zăpadă rămase întregi, pe câmpurile de gheaţă de la ţărmul mării; după ce s-au săturat de muşchi, ei stau ceasuri întregi în acele locuri reci, dorm sau îşi rumegă hrana. Dar pe lângă aceasta, în privinţa mamuţilor au mai rămas desigur multe lucruri nelămurite. Dispariţia lor se explică prin înrăutăţirea climei. Dar acest lucru nu s-a produs brusc, şi a durat secole de-a rândul; prin urmare, dispariţia a trebuit să fie precedată de degenerarea lor. Acest aspect nu a fost deloc studiat, trebuiesc adunate colecţii uriaşe de oase, pentru a-l examina temeinic.

Ce-ar fi să ne ocupăm noi de aceste chestiuni? zise Kosteakov.

— Ne vom întoarce după un au în Rusia, vom termina universitatea...

PRIN INSULELE NOVOSIBIRSK

În dimineaţa următoare, în zori, expediţia porni din nou la drum. Merseră vreo cinci kilometri spre vest, de-a lungul ţărmului sudic al insulei, şi putură să vadă prăpăstii de gheaţă la fel ca şi cele din ajun. Apoi începu trecerea prin lunga peninsulă apuseană, care pătrundea adânc în mare şi se termina cu muntele stâncos Kighileah, una din cele patru culmi ale insulei. Cea mai bună explicaţie a poziţiei lui stranii în mijlocul mării o constituie dispariţia unei părţi a insulei care-l înconjura pe vremuri, cu excepţia unui istm lung şi îngust. Trebuiră să treacă prin locul unde începea acest istm, pentru a scurta drumul cu vreo treizeci de kilometri.

Lanţul muntos Kighileah a fost numit astfel din cauza marelui număr de stânci ca nişte stâlpi înalţi, cu forme fantastice, rezultate de pe urma dezagregării granitului. Imaginaţia vânătorilor vede în aceşti stâlpi oameni împietriţi (kighi-om, kighileah-omenesc); vânătorii au faţă de acest munte un respect superstiţios.

Ei au fost bunăoară foarte nemulţumiţi când Bunge a desprins cu ciocanul câteva bucăţi de mineral din stâncă, spunând că acest sacrilegiu va fi pedepsit. De asemenea, ei ziceau că nu este îngăduit să te urci pe culme, deoarece un călător atât de cutezător va fi îndată învăluit de o ceaţă deasă şi va pieri prăbuşindu-se în vreo prăpastie. Într-adevăr, aici ceţurile se formează foarte repede, astfel că prezicerea oamenilor superstiţioşi se poate împlini foarte uşor. Însoţitorii lui Bunge, care au reuşit să se urce pe culme, i-au adus ca

jertfă muntelui monede de aramă şi argint.

Trecerea prin istm îi făcu pe călători să asude de-a binelea: la început trebuiră să tragă săniile pe povârnişul abrupt ai ţărmului, iar apoi, după câţiva kilometri de drum pe un teren deluros, ei fură siliţi să coboare de cealaltă parte, pe un povârniş tot atât de abrupt.

După ascensiune, caiurii, întorcându-se cu faţa spre Kighileah, i se închinară, rugându-se să aibă un drum norocos şi o vânătoare bogată. Deoarece muntele, care se înălţa cu stâlpii săi întunecaţi, acoperiţi pe alocuri de zăpadă, asemenea unei ruine uriaşe, se afla la o depărtare de aproape doisprezece kilometri de istm, caiurii nu putură să-i jertfească monede, mulţumindu-se să presare puţin tutun în direcţia muntelui. Până şi Gorohov, mai luminat la minte şi mai conştient decât cei din neamul lui, deşi nu luase parte la ceremonie, se uitase dojenitor la Nikoforov, când acesta spuse, zâmbind:

— Vai, cât tutun aţi risipit degeaba, superstiţioşilor!

După coborâre se îndreptară spre nord-est pe gheaţă, de-a lungul ţărmului de nord-vest al insulei, care pe hartă arată ca un triunghi neregulat, cu laturile lungi de aproximativ o sută kilometri şi cu vârful îndreptat spre nord. Drumul nu era greu, căci cele mai multe banchize erau paralele cu ţărmul şi puteai merge pe gheaţa netedă dintre ele, traversând numai rareori blocurile aflate de-a curmezişul. Caiurii zoreau câinii, uitându-se adesea pe cer. De la plecarea din Kazacie timpul fusese liniştit şi blând, dar acum vremea începea să se schimbe; în acea zi, soarele lumina printr-o perdea de norişori diafani, iar dinspre nord-vest sufla din când în când vântul. Trebuiau să se grăbească pentru ca furtuna să nu-i prindă într-un loc nepotrivit pentru

înnoptare. Nu luaseră combustibil cu ei, nădăjduind că vor găsi undeva pe ţărm lemne. Pe o distanjă de vreo douăzeci kilometri de la istm, ţărmul avea acelaşi aspect, cu povârnişuri acoperite cu gheaţă. Într-un loc, Gorohov arătă călătorilor o adâncitură abia vizibilă a povârnişului, pe unde se scursese cândva întreaga apă a unui lac destul de mare, lacul Ceastnâi, care s-a unit cu marea. Acel lac era locul preferat al gâştelor sălbatice, care îşi petreceau perioada năpârlirii din timpul verii pe insulă, şi de aceea pe atunci vânătorii veneau foarte des aici pentru a vâna aceste gâşte[1] cu sutele, omorându-le cu bâtele. După dispariţia lacului, gâştele şi-au găsit alte ţinuturi, iar vânătorii au pierdut astfel un vânat care le procura hrana lor şi câinilor lor pe întreaga perioadă a vânatului.

Dincolo de râuleţul Balşoe Zimovie, ţărmul insulei devenea mai neted, ridicându-se treptat, pe măsură ce pătrundeai în interior, unde se zărea încă din depărtare muntele din mijlocul ei – Haptagai. De la gura acestui râuleţ ar fi trebuit să se depărteze mereu de ţărm, luând-o de-a dreptul spre capătul de sud al insulei Malâi Leahovski, situată mai la nord, şi ale cărei contururi se şi zăreau în depărtare. Dar caiurii, privind orizontul spre vest, preferară să meargă mai departe de-a lungul ţărmului şi începură să mâne şi mai vârtos câinii.

— Vor să ajungă înainte de furtună la capul Vanea, explică Gorohov după ce schimbă câteva cuvinte cu caiurii. Acolo ne putem mai bine adăposti de furtună şi există mult lemn plutitor.

După-amiază, de îndată ce trecură de gura râului Bludnaia, vântul de vest începu să bată mai cu putere, ridicând de pe banchize o pulbere fină de nea, care se

---

[1] În timpul năpârlirii, gâştele îşi pierd penele şi nu pot zbura.(Nota red. ruse.)

înălţa în aer asemenea unor nori transparenţi, învolburându-se pe întinderea de zăpadă. Soarele, aflat jos la orizont, abia se zărea printre aceşti nori de zăpadă.

Se făcu mai rece. În locurile netede câinii alergau aproape în salturi, iar oamenii pe schiuri abia se puteau ţine după ei, odihnindu-se numai pe banchize, unde în schimb trebuiau să muncească cu mâinile, ajutând la trasul săniilor.

Dar iată că în faţa lor, în răstimpurile când vântul se mai potolea şi se mai lumina puţin, începea să se contureze profilul întunecat al capului Vanea. Trecură de gura râului Tirskaia şi dădură ocol capului care înainta mult în mare. Ajunseseră tocmai la timp; spre vest, cerul căpătase o culoare plumburie rău prevestitoare şi la unele răbufniri ale vântului cu greu puteai să te ţii pe picioare; zăpada îi orbea, înţepându-le faţa cu mii de ace fine; câinii alergau cu capul în jos şi întors spre dreapta.

Ocoliră cu greu capul şi îndată începură să respire mai uşor; aici, la adăpostul lui, vântul bătea mai slab. La câţiva metri înălţime deasupra capului, cerul era de un alb lăptos din pricina norilor de zăpadă; dar jos nu cădeau decât fulgi răzleţi, smulşi întâmplător din acest vârtej.

Deşi era încă devreme, nici prin gând nu le putea trece să-şi continue drumul – dincolo de cap începea vârtejul alb al furtunii, în care trebuiau să se avânte ca să poată înainta. Golful adânc, care se întindea la răsărit de cap, dispărea şi el în ceaţa deasă, căci capul oferea adăpost numai unei fâşii din imediata lui apropiere. Aici nu exista niciun adăpost şi trebuiră să facă corturi la poalele povârnişului, alegând un locşor mai neted printre baidjarahi, adică printre grămezile de

pământ care lunecaseră vara de pe povârnişuri. De altfel, caiurii aleseseră alt loc; slujindu-se de topoare, ei începură să facă o grotă în muntele înalt de zăpadă care se afla în apropierea povârnişului. Gorohov îi sfătui pe călători să urmeze pilda caiurilor, deoarece vântul putea să se întoarcă spre nord şi capul să înceteze de a mai fi un loc ferit, iar o grotă în zăpadă era totuşi cel mai bun adăpost. Furtuna putea să tină 24 de ore sau chiar de două ori pe atâta.

Pentru săparea grotei în zăpada îndesată, pe care o scoteau în bucăţi mari, nu era nevoie de mult timp; bucăţile de zăpadă erau depuse ca un perete la intrare, apărând-o în caz că vântul şi-ar fi schimbat direcţia. Apoi începură să dezgroape lemne pentru foc din sloiurile de gheaţă şi din troienele de zăpadă de pe ţărm şi numai după aceea descărcară săniile şi se instalară în cele două adăposturi, care, deşi puţin încăpătoare, erau totuşi bune. Câinii se culcaseră de mult, făcuţi colac, între baidjarahi, îndărătul sloiurilor de gheaţă şi al săniilor, odihnindu-se în aşteptarea mâncării. Focul nu fu aprins înăuntrul grotelor de zăpadă, ci afară, la adăpostul unui zid format din sloiuri de gheaţă, deoarece la căldura focului grotele ar fi început să se topească şi să-i stropească pe oameni cu picături de apă.

Furtuna a ţinut toată noaptea şi a încetat abia a doua zi la amiază.

Îndată ce vântul începu să slăbească şi cerul să se lumineze puţin, începură şi ei să se pregătească de drum. De la capul Vanea o luară în direcţia nordvest, pe la extremitatea insulei Malâi Leahovski, la o distanţă de vreo zece kilometri. Această insulă este mult mai mică decât Balşoe; ea se întinde de la nord spre sud pe o distanţă de 40-50 kilometri şi nu are culmi înalte, fiind

un platou scund, uşor unduit. O ocoliră pe la vest, mergând de-a lungul ţărmului şi se opriră pentru înnoptat, fără a ajunge la extremitatea nordică. Aici s-ar fi putut adăposti de vreme rea numai după sloiurile de gheaţă, dar din fericire era linişte.

În ziua următoare trebuiau să parcurgă partea cea mai grea a drumului – marea distanţă dintre Malâi şi Kotelnâi, de aproape şaptezeci de kilometri. Greutatea consta în faptul că aici exista un curent marin cu direcţia est-vest şi toamna marea nu îngheaţă mult timp, iar după ce îngheaţă se întâmplă adesea ca în timpul furtunilor să se elibereze iarăşi de gheaţă. De aceea, întinderile de gheaţă sunt adesea mobile şi din această cauză se formează multe banchize.

Luând cu ei lemne pentru cazul foarte probabil că ar fi trebuit să înnopteze pe mare, porniră spre nordvest în direcţia capului Medvejâi, extremitatea sudică a insulei Kotelnâi. Aceasta se mărea la orizont ca o masă plan-convexă, amintind forma unui cazan de tuci răsturnat, de unde i se şi trage numele; deasupra acestui cazan se ridică punctul cel mai înalt al insulei, vârful destul de scund al muntelui Molakatân.

Primii douăzeci de kilometri de drum îi făcură cu destulă uşurinţă. Blocurile de gheaţă nu erau numeroase şi nici mari. Dar apoi, în zona curentului şi a spaţiilor neîngheţate din timpul toamnei, începeau sloiurile, unul mai primejdios decât altui. Unele grămezi de sloiuri de gheaţă şi chiar unele sloiuri izolate atingeau douăzeci de metri înălţime. Trebuiră să-şi croiască drum cu topoarele şi să tragă săniile cu ajutorul funiilor (de piele împletite din curele), dând astfel ajutor câinilor istoviţi. Unele sloiuri le dădeau de furcă câte o jumătate de ceas, iar uneori chiar un ceas întreg.

De aceea, până la asfinţitul soarelui, ei nu făcuseră decât jumătate din drum, ce-i drept partea cea mai grea, şi se opriră pentru înnoptat în faţa unui sloi mare, nemaiputându-l birui şi pe acesta. Aşezară corturile la adăpostul câtorva sloiuri mari şi, după ce mâncară în grabă, adormiră frânţi de oboseală după o zi atât de grea.

Pe la miezul nopţii, Gorohov fu trezit de pârâitul puternic al cortului, deasupra capului său.

— Oare a început din nou furtuna? murmură el şi vru să se întoarcă pe partea cealaltă, când deodată cortul fu zgâlţâit atât de tare, încât avu impresia că se va prăbuşi.

„Nu-i a bună”, se gândi Gorohov şi, ieşind din sacul de dormit, se îndreptă spre intrare, dădu la o parte cu greu pânza de cort şi se uită afară. Fu izbit în faţă de un val de ger cumplit şi ochii i se umplură de zăpadă. Cortul foşnea şi se zguduia, de parcă ar fi vrut s-o ia din loc şi să zboare.

„N-am încotro! Trebuie să-i trezesc pe toţi, ca să ne întărim – hotărî vânătorul – altfel va fi vai de noi”.

El îşi trezi tovarăşii şi toţi cinci se târâră afară ca să înfigă mai bine ţăruşii de fier de care erau fixate corturile. Apoi tot târâş aduseră săniile încărcate, puseră câte una lângă fiecare din cele trei laturi ale cortului şi aruncând în jurul cortului funii, le legară de sănii. Toate astea cereau mari eforturi; vântul îi trântea la pământ şi le tăia răsuflarea, zăpada le lipea ochii; era o beznă de nepătruns, nu puteau vedea nici la doi paşi. Prin vuietul şi şuieratul vântului care răbufnea gemând printre crăpăturile dintre sloiurile de gheaţă, se auzeau loviturile de topoare de la cortul caiurilor, aflat la o distantă de zece paşi. Şi ei se treziseră şi începuseră să-şi întărească aşezarea.

După ce făcură tot ceea ce era cu putinţă, se culcară din nou, dar trecu mult timp până reuşiră să se încălzească, căci erau sloi de gheaţă din cauza vântului şi a zăpezii, care le pătrunsese în mâneci şi după guler. Când începu să se lumineze de ziuă, Goriunov, care se trezi primul, constată că furtuna de zăpadă nu încetase. Dar acum, cortul nu se mai mişca: foile sale troienite pe dinafară de zăpadă se bombaseră în interior, ca pântecul unui animal uriaş, şi ameninţau să plesnească din pricina greutăţii. Trebui iarăşi să iasă din cort şi să cureţe zăpada. Goriunov nu-şi mai trezi tovarăşii, ci luă o lopată şi se apucă singur de treabă. Prin ceaţa albicioasă se zăreau sloiurile de gheaţă cele mai apropiate. Vântul slăbise parcă, dar cădea o zăpadă deasă şi moale.

Un ţipăt înăbuşit, urmat de nişte gemete, îl făcu pe Goriunov să se întoarcă spre locul unde se afla cortul caiurilor; dacă mai înainte el îl putea zări cu greu, acum dispăruse cu desăvârşire. Presimţind ceva rău, Goriunov alergă spre cort, împiedicându-se aproape la fiecare pas de câinii care se îngropaseră în zăpadă. Când ajunse acolo, constată că sub greutatea zăpezii căzuse cortul, şi aşa destul de vechi şi de şubred, cedase, se rupsese şi se prăbuşise cu toată povara lui pe oamenii care dormeau. Sub păturile lor, striviţi de mormanele de zăpadă, ei nu se puteau mişca de loc; gemeau înăbuşit, gata să se sufoce din lipsă de aer.

Goriunov se întoarse la cortul său, îşi trezi tovarăşii, iar el, luându-şi lopata, se îndreptă în fugă spre cortul caiurilor şi începu să-i dezgroape din mormântul de zăpadă. Gorohov şi Ordin, veniţi de grabă, îl ajutară apoi să ridice foile cortului încărcate cu zăpadă şi să-i elibereze pe oameni; unul dintre ei, care-şi pierduse cunoştinţa, trebuia readus în simţiri.

Pe când se trudeau să ducă la bun sfârşit această treabă, se lumină de-a binelea şi furtuna încetă; fulgii de zăpadă cădeau mai rar, vântul sufla numai din când în când, iar la răsărit se ivi soarele. Dezgropară câinii, scoaseră săniile din zăpadă, puseră ceaiul la fiert şi pe urmă porniră mai departe. Neaua proaspătă îngreuia înaintarea, deoarece umpluse gropile, şi câinii sau săniile se prăbuşeau adesea în aceste gropi adânci. Doi oameni trebuiră s-o ia înainte cu schiurile pentru a bătători drumul.

În faţa lor, la orizont, se contura cocoaşa insulei Kotelnâi; acum se desluşeau bine culmile teşite şi râpile ţărmului, pe care se profilau negre stâncile în mijlocul învelişului de zăpadă. Mai spre dreapta, nu prea departe, se întindea insula Faddeevski, mai scundă, care abia se zărea la orizont.

La asfinţitul soarelui, după ce biruise câteva blocuri de gheaţă cu care avuseseră mult de furcă, ajunseră la capul Medvejâi, iar apoi făcură repede încă cinci kilometri până la coliba din sud-estul insulei. Acesta nu mai ... vski, ci e ... a un pere... pădă, cob...

DE-A LUNGUL INSULEI KOTELNÂI

Cabina de pe ţărm era pe jumătate distrusă. Vânătorii vin mai rar pe această insulă în care vânatul e sărac şi la care e greu de ajuns. De aceea cabanele, care sunt refăcute numai cu prilejul cercetărilor ştiinţifice întreprinse pe insule, nu sunt îngrijite ani în şir; prin acoperişurile lor pătrunde ploaia făcându-le să se prăbuşească, iar pereţii se năruie. Pentru o singură noapte nu merita să piardă timpul cu reparaţiile şi, cum vremea era bună, hotărâră să înnopteze pe gheaţă.

În zori, toţi fură treziţi de lătratul furios al câinilor.

— Nu poate fi decât un urs! exclamă Gorohov şi ieşi iute din cort cu arma în mână, îmbrăcat numai pe jumătate; ceilalţi îl urmară şi văzură un tablou interesant. La zece paşi de câini se aflau trei urşi albi care stăteau nehotărâţi, căci cei opt-zece câini se smuceau în hăţurile lor, ridicându-se pe picioarele dinapoi, lătrau într-una, scheunau şi urlau. Concertul era înspăimântător; îi putea scula din somn şi pe morţi. Urşii socoteau, pesemne, pe care dintre câini l-ar putea înşfăca mai uşor, fără să fie atacaţi din părţi sau din spate de câinii aflaţi în imediata apropiere. Ei se şi îndreptară spre sania din margine, unde câţiva câini care lătrau fără încetare se încurcaseră în hamurile lor, formând un ghem neputincios. Dar deodată se auziră nişte bubuituri pornite din cele două corturi şi unul dintre urşi, lovit de un glonte dum-dum tras de Ordin, se prăbuşi, iar ceilalţi doi o luară la sănătoasa, lăsând în urma lor o dâră de sânge. Caiurii, Gorohov şi Goriunov se repeziră pe urmele lor, ajunseră repede din urmă pe

unul dintre ei, rănit probabil mai greu, şi-l omorâră. Al treilea dispăru după un bloc de gheaţă.

Vânătoarea neaşteptată dădu o bună rezervă de carne proaspătă pentru oameni şi câini, îngăduindu-le totodată să lase mai multe provizii de peşte uscat în depozitul pe care aveau de gând să-l construiască la capătul de nord al insulei.

Pregătirea cărnii îi ţinu puţin în loc, dar curând după aceea caravana porni mai departe, spre miazănoapte. Călătoria de-a lungul insulei continuă încă patru zile, insula având o sută optzeci de kilometri în lungime, iar de-a lungul ţărmului – peste două sute. În interior, insula era muntoasă şi reprezenta o tundră stâncoasă.

În timpul ultimei etape făcute de-a lungul ţărmului, într-o după-amiază în care trecură de gura râului Reşetnikova, vremea se înrăutăţi iarăşi. Cerul se acoperi repede de nori, se porni din nou un vânt dinspre sud-vest şi începu să ningă. Dar cu tot viscolul, ei înaintau, căci gerul nu era prea puternic, iar până la ţintă – capătul de nord al insulei Kotelnâi – nu mai era mult.

Capătul acesta al insulei forma un promontoriu întins; în apropierea lui expediţia lui Toll construise o colibă, menită să servească drept depozit pentru eventualitatea că ar fi trebuit să ierneze pe insulă. În această colibă voia Goriunov să facă depozitul – baza destinată aceluiaşi scop, precum şi pentru întoarcerea pe continent.

Coliba se dovedi a fi în bună stare. Spre surprinderea lor găsiră aici chiar şi ceva provizii, lăsate după terminarea cercetărilor; o însemnată rezervă de peşte uscat, câteva lăzi de conserve, un bidon cu untură de urs, câteva lăzi cu pesmeti şi chiar o halcă de carne de ren îngheţată. Pe insule îşi petrec vara mulţi reni

sălbatici, care vin pe gheaţă la începutul primăverii de pe continent şi pleacă la sfârşitul toamnei, de îndată ce marea începe să îngheţe. Ei fac această lungă călătorie spre nord, destul de periculoasă toamna la întoarcere, când gheaţa subţire poate fi spartă de vânt, deoarece pe insule au mai mult spaţiu şi sunt mai la adăpost de principalul lor duşman – omul; pe lângă toate, aici nu există insectele acelea supărătoare, care vara sunt o adevărată pacoste pentru animalele şi pentru oamenii de pe continent.

Renii începuseră de acum să treacă pe insule - căci lângă Malâi Leahovski, pe zăpadă, se vedeau din loc în loc urmele lor – şi ei urmau să vină în număr tot mai mare. Caiurii aveau de gând să vâneze reni la întoarcere. De aceea, după ce descărcară săniile, se grăbiră să plece pe lumină, luându-şi rămas bun de la călătorii noştri; ei porniră de-a lungul ţărmului de răsărit al insulei Kotelnâi, intentionând să înnopteze într-un loc bun pentru vânătoare. Goriunov trimise prin ei o scrisoare lui Senk, în care îi expunea felul cum se desfăşurase până atunci expediţia; era ultima veste pe care o putea trimite, şi nici ea nu putea să ajungă în capitală decât la toamnă.

Călătorii îşi luară rămas bun de la caiuri eu inima strânsă şi priviră în urma lor până când aceştia dispărură după o cotitură a ţărmului. Ultimul fir care îi lega de restul lumii se rupsese. Acum rămăseseră singuri, trebuind să se bizuie numai pe forţele lor, în preajma unei regiuni necunoscute, unde nu puteau să-şi pună nădejdea în niciun ajutor.

Dorind să-şi alunge urâtul, se apucară să aleagă şi să-şi rânduiască lucrurile pe care trebuiau să le depoziteze, pentru ca a doua zi dimineaţă, dacă timpul va fi prielnic, să se îndrepte în grabă spre nord. Era

sfârşitul lui martie şi ziua dura peste 15 ore, iar pe vreme liniştită soarele putea să încălzească şi să strice drumul. Rânduiră şi marcară după conţinutul lor lăzile, punându-le în fundul cabanei, în care mai rămăsese loc şi pentru dormit.

Dar vântul care se liniştise către seară, după miezul nopţii începu să sufle din nou cu putere, temperatura scăzu la -40° şi viscolul se porni iarăşi. Gorohov şi Nikiforov, care ieşiseră în zori să dea de mâncare câinilor, se înapoiară complet îngheţaţi şi spuseră că este cu neputinţă să pornească la drum. Pe o asemenea vreme nu puteau decât să stea tot timpul culcaţi, căci nu era nicio plăcere să şezi în cabana întunecoasă şi plină de fumul focului din vatră. Ei se sculau numai pentru a pregăti mâncarea şi apoi se culcau din nou.

A doua zi după acest popas silit din pricina furtunii Nikiforov, făcând foc în vatră, găsi printre lemnele pregătite în casă un butuc ciudat, greu, teşit, cu o suprafaţă crestată, îndoit uşor şi cu un capăt ascuţit. El îl întoarse pe toate feţele şi, nefiind sigur că butucul putea să ardă, îl arătă lui Gorohov.

— Trebuie să fie gheara păsării Exekiu, spuse iacutul privind butucul.

— Gheara? Dar e aproape cât mâna mea, se minună cazacul. Pasărea asta trebuie să fie mai mare decât cabana noastră dacă are gheare atât de uriaşe. Unde trăieşte?

— Bătrânii spun că ea trăia pe insula Kotelnâi. Primii vânători au mai văzut-o. Să fie oare adevărat, Matvei Ivanovici?

Goriunov examina cu luare aminte obiectul găsit, apoi izbucni în râs şi i-l dădu lui Ordin, zicând:

— E cornul rinocerului-fosil cu blană groasă, care a trăit pe vremea mamutului. Am văzut asemenea coarne

în muzeul din Iakutsk şi la Petersburg, în muzeul Academiei de Ştiinţe.

— De ce se crede că e gheara unei păsări uriaşe?

— Pentru că prin forma şi prin suprafaţa sa cu nervuri seamănă într-adevăr cu o gheară; iukaghirii, lamuţii şi tunguşii din regiunea noastră nu vor nici în ruptul capului să creadă altfel. Mai mult decât atât, acum o sută de ani unii savanţi gândeau la fel; Hedenstrom, primul explorator al arhipelagului Novosibirsk, menţionează în lucrarea „Fragmente despre Siberia” aceste gheare, ferm încredinţat că ele au aparţinut unei păsări. Fiind pe insula Kotelnâi, Toll a fost pe dealul Exekiu, din apropierea râuleţului Dragotenâi, deal pe care a trăit această pasăre, după afirmaţiile însoţitorilor săi. Ei spuneau că era aşa de mare, încât atunci când întindea aripile umbrea soarele. Când primii vânători ajunşi pe Kotelnâi s-au apropiat de deal, pasărea a ţipat „mauc-mauc” şi şi-a luat zborul. Pe deal ei au găsit o coajă de ou şi nişte pene uriaşe. Dar de atunci, nimeni nu a mai văzut pasărea.

— Se spune că avea două capete, adăugă Gorohov.

— Da, da. Este interesant, mai ales că vulturul cu două capete înfăţişat pe monedele noastre de aramă este după părerea iukaghirilor pasărea Exekiu. Ei au multe legende interesante despre această pasăre, după cum arată Vranghel. Ei cred că ţestele de rinocer care se găsesc uneori alături de coarne ar fi craniile acestor păsări.

— Şi despre mamut, băştinaşii din Siberia povestesc multe istorii, observă Ordin.

În acea zi, călătorii îşi petrecură timpul întrebându-l pe Gorohov şi pe Nikiforov despre mamut şi despre alte animale dispărute şi povestindu-le la rândul lor ceea ce ştiau şi ei din cărţi despre aceste animale.

PRIN OCEANUL ÎNGHEŢAT

În sfârşit, furtuna, care ţinuse în loc pe călători trei zile, încetă. Dimineaţa, soarele de primăvară strălucea orbitor deasupra zăpezilor de pe suprafaţa de necuprins a Oceanului îngheţat, care se întindea la vest, nord şi est de capul nordic al insulei Kotelnâi. Toţi trebuiră să-şi pună ochelarii de zăpadă, pentru a nu fi chinuiţi de dureri de ochi, de care suferă foarte mulţi oameni primăvara în Extremul Nord. În această perioadă soarele este încă jos, iar puzderia de fulgi de pe câmpii, mai ales după ce a căzut zăpadă proaspătă, reflectă razele lui în miriade de oglinjoare minuscule, şi aceasta produce o strălucire atât de puternică, încât ochii se inflamează. Omul orbeşte pentru câteva zile şi simte dureri îngrozitoare, care nu-l slăbesc de fel. Chiar ochelarii cei mai fumurii nu sunt de prea mare folos dacă nu sunt prevăzuţi cu câte o sită deasă care să acopere în părţi locul gol dintre faţă şi sticlă. Băştinaşii poartă ochelari făcuţi de ei – o scândurică simplă, cu o tăietură îngustă, care lasă să treacă foarte puţină lumină. Dar nici aceşti ochelari nu feresc întotdeauna ochii.

În timp ce Gorohov şi Nikiforov dezgropau săniile troienite de zăpadă, aranjau hamurile şi împărţeau încărcătura, ceilalţi trei călători se suiră pe un dâmb nu prea înalt, care se ridica îndărătul capului, pentru a scruta împrejurimile şi a alege cea mai bună direcţie în vederea călătoriei pe mare; timpul senin le îngăduia să vadă departe, la o mare distanţă.

Întinderea acoperită de nea a oceanului, unde

furtunile de iarnă bântuie nestingherite, era din loc în loc întreruptă de fâşii mai mari sau mai mici, acoperite de gheţuri în formă de pereţi albi inegali, de sloiuri de gheaţă aşezate ici-colo, şi pe care zăpada nu se putea menţine: aceste sloiuri răsfrângeau o lumină palid-verzuie iar altele reflectau ca o oglindă razele soarelui. Pe alocuri se vedeau pete de culoare închisă; acestea însă nu erau spaţii neîngheţate ale apei, ci locuri din care zăpada fusese măturată cu desăvârşire de pe gheaţa netedă. Numai în depărtare, la vreo patruzeci de kilometri, fâşii de ceaţă albă, joasă, trădau marea deschisă – spaţii neîngheţate, care şerpuiau neîntrerupt de-a lungul întregului orizont, astfel că nu puteau fi ocolite; când cerul e înnorat, fâşiile de apă neîngheţată se recunosc după pata de culoare închisă, care se reflectă pe vălul cenuşiu-argintat al norilor.

Această fâşie de ceaţă ascundea câmpul de zăpadă, care se întindea dincolo de spaţiile neîngheţate, dar la orizont, spre nord, se vedea totuşi ceva întunecat, ce se înălţa deasupra ceţei.

— Se zăreşte insula Bennett! exclamă Ordin, primul care privi în acest punct al orizontului.

Goriunov şi Kosteakov se uitară într-acolo şi cel dintâi căută să se orienteze pe loc cu ajutorul busolei.

— Asta nu e insula Bennett, zise el. Insula se află mult mai la răsărit şi nu poate fi văzută de pe Kotelnâi, fiind prea departe. Dacă nu este un miraj, înseamnă că vedem Ţara lui Sannikov. După părerea lui Toll, ea trebuie să se afle în această direcţie.

Doi dintre călători scoaseră binoclurile, iar al treilea folosi un ochean vechi, dăruit de Senk „căutătorilor Ţării lui Sannikov”. Masele sumbre apăreau şi dispăreau în ceaţa ce se ridica deasupra fâşiilor neîngheţate. Cu toate acestea, ei reuşiră să distingă un lanţ de culmi

întunecate, destul de ascuţite, pe care se vedeau fâşii albe şi nesfârşite câmpuri de zăpadă, ce împărţeau lanţul în mai multe părţi. Acest lanţ se întindea pe o anumită distantă pentru a se face dintr-o dată nevăzut, scăzând din înălţime în ambele părţi. Până acolo, în linie dreaptă, erau cel puţin 120-130 kilometri.

— Pământ, nu mai încape nicio îndoială!

— Da, un pământ muntos, care se înalţă mult deasupra apei!

— Dar de ce nu e acoperit în întregime de zăpadă?

— Versanţii munţilor sunt probabil prea abrupţi pentru ca zăpada să se poată menţine pretutindeni.

— Numai că pe aceşti munţi abrupţi nu pot trăi gâşte, raţe şi nici onchilonii.

— Între munţi există şi văi.

— În orice caz, ceea ce vedem nu este un miraj, ci Ţara lui Sannikov, spuse Goriunov. Ea se află în acea parte a orizontului unde a văzut-o Toll şi Sannikov însuşi. Mirajul nu poate rămâne multă vreme în acelaşi loc. El se formează deasupra spaţiilor neîngheţate, iar acestea îşi schimbă locul, după cum mirajul îşi schimbă contururile.

Ocheanul se dovedi mai bun decât binoclurile, deşi nici acestea nu erau de lepădat. Kosteakov, care scruta zarea cu ocheanul, spuse că distinge două lanţuri de munţi; unul în fată, ceva mai scund şi aproape în întregime alb, iar celălalt, în spate, mai înalt, cu stânci negre.

— Iar între cele două lanţuri de munţi există fără îndoială o vale, şi poate chiar una foarte largă!

— Şi aici trăiesc la adăpost onchilonii! observă Ordin.

— Şi noi care avem de gând să tulburăm existenta lor paşnică prin apariţia noastră! adăugă Kosteakov. E greu să-ţi închipui măcar oamenii, care de câteva veacuri au

pierdut orice legătură cu restul lumii.

Schelălăitul, urletul şi lătratul câinilor întrerupseră convorbirea călătorilor urcaţi pe dâmb, amintindu-le că este timpul să pornească la drum. Dacă nu viscoleşte sau dacă nu se lasă un ger aprig, câinii aşteaptă nerăbdători plecarea şi îşi exprimă în felul lor bucuria când văd că totul e pregătit pentru drum. Goriunov stabili din nou, cu ajutorul busolei, direcţia ce trebuie urmată pentru a ajunge la pământul misterios, şi toţi trei coborâră spre cabană.

— Astăzi se vede pământul? îi întâmpină Gorohov.

— Se vede clar, nu mai încape nicio îndoială, zise Goriunov.

— Ia să-l văd şi eu! Până voi beţi ceaiul, eu dau o fugă pe dâmb. O singură dată l-am văzut, şi nici măcar atunci ca lumea.

Luând de la călători binoclurile, cei doi vânători urcară pe dâmb. Câinii, văzând că unii din călători intră în cabană, iar ceilalţi suie dealul, se potoliră şi, aşa înhămaţi, se culcară în zăpadă.

Coborând, Gorohov şi Nikiforov se convinseră că Ţara lui Sannikov se desluşeşte limpede şi tocmai în locul unde o văzuseră şi în alte dăţi.

În curând, mica expediţie coborî de pe promontoriu pe mare şi o luă aproape direct spre nord. Câinii, care se odihniseră trei zile, alergau sprinteni, deşi săniile erau acum mai grele, deoarece călătorii luaseră lemne pentru o săptămână întreagă. Cu toate că drumul putea fi străbătut în vreo trei zile, dacă se stârnea viscolul, înaintarea ar fi fost mai anevoioasă; când se lasă un ger aprig, este chinuitor să poposeşti şi să nu poti fierbe ceaiul sau încălzi mâncarea.

Înaintau aici mai repede, când locul era mai neted, aici mai încet, când aveau de trecut banchize. Până la

asfinţitul soarelui făcură vreo 40 de kilometri şi se opriră să înnopteze în mijlocul unei fâşii late, pline de sloiuri, alegând un locşor mai neted, la adăpostul unor blocuri de gheaţă. Ridicară repede cortul, aprinseră focul, gătiră mâncarea şi apoi mai zăboviră o oră în jurul focului care arunca reflexe roşiatice pe oglinda lucie a gheţurilor. Soarele asfinţi. La sud, luna nouă apărea şi dispărea pe după vălul subţire al norilor. La nord abia de se zăreau luminile jucăuşe ale aurorei boreale în formă de arcuri şi coloane de culoare gălbuie. Ele se distingeau bine numai când luna se ascundea după nori.

Înainte de a se culca, Goriunov se cătără pe creasta unui bloc de gheaţă pentru a scruta zarea. Luna se înălţase pe cer. Întinderea de zăpadă, sloiurile şi blocurile de gheaţă asemănătoare unor talazuri erau învăluite într-o lumină dulce, albăstruie. Dinspre miazăzi adia un vânticel rece. Departe, la orizont, pe fondul norilor întunecaţi, se profila insula Kotelnâi, ca o cocoaşă turtită.

A doua zi timpul deveni mohorât şi vântul care bătea dinspre sud se înteţi. Gorohov şi Nikiforov se temeau de un nou viscol şi zoreau câinii. Însă gheaţa nu mai era netedă. Şiruri late de sloiuri apăreau aproape la fiecare kilometru. Călătorii înaintau mult mai încet decât în ajun. De dimineaţă, în faţa expediţiei, pe cerul cenuşiu, apăru, clar conturată, o fâşie închisă – semn care indica o mare întindere neîngheţată. Spre seară, apa era atât de aproape, încât puteai auzi zgomotul valurilor. În sfârşit, trecând peste un bloc uriaş, călătorii văzură la o depărtare de vreo jumătate de kilometru marea acoperită de spuma valurilor şi gheţuri răzleţe plutind ici şi colo. Marea părea că se întinde spre miazănoapte până la orizont. A doua zi, călătorii urmau s-o străbată,

dacă n-ar fi fost împiedicaţi de furtună.

De aceea, hotărâră să se apropie mai mult de marginea gheţii, de unde puteau coborî mai lesne barca pe apă, încărcând-o mai puţin. Întrucât vântul sufla dinspre sud, ei nu se temeau că marea va începe să spargă gheaţa din această parte. Au făcut popas printre gheţurile ultimei banchize, cam la 150 de paşi de apă, alegând un loc neted, unde au înghesuit cu greu săniile, câinii şi cortul. Dinspre sud şi vest, locul era ocrotit de sloiuri uriaşe, unele înclinate, iar altele verticale. Banchiza aceasta era mai ovală, plină de asemenea sloiuri, dovadă că ultima dată când bătuse aici vântul de nord, câmpurile de gheaţă presaseră unele asupra altora cu o putere uriaşă.

Oamenilor le era cald şi plăcut, căci cortul era adăpostit de sloiuri iar la intrare ardea un foc. Noaptea, vântul se înteţi. Se stârni furtuna. La lumina focului, pe cerul întunecat, la vreo cinci-şase metri deasupra cortului se vedeau gonind puhoaie întregi de fulgi, alcătuite din şuviţe şi linii şerpuitoare, neastâmpărate, care se împleteau între ele. Sub presiunea vântului, uriaşele gheţuri se cutremurau. Din când în când, printre şuierături şi vuietul furtunii, se auzeau parcă bubuituri puternice.

— Ce-o mai fi şi asta? exclamă speriat Kosteakov când auzi pentru întâia oară o asemenea bubuitură.

— În gheaţă s-a făcut o nouă spărtură, răspunse Goriunov.

— Pârâie gheaţa, confirmă, liniştit, Gorohov.

— Adăpostul nostru nu poate fi sfărâmat?

— Dacă vântul ar face un ocol şi ar sufla dinspre miazănoapte, aceasta s-ar putea întâmpla; atunci, talazurile ar izbi în marginea câmpului nostru de gheaţă şi ar încerca sa-l ridice şi să-l sfărâme. Dar cât timp

vântul bate dinspre sud, uu avem de ce ne teme.
— Orice ai spune, Matvei Ivanovici, sinistru locşor, făcu Nikiforov. Când stai să te gândeşti... stăm aici liniştiţi, tragem din lulea, trăncănim de una şi de alta, iar sub noi nu sunt nici doi metri de gheaţă, şi dedesubt – abisul fără fund! Acolo, între insule, te simţi totuşi mai la largul tău. Marea nu e atât de adâncă şi pământul e aproape.
— Ce importă cât e de adâncă marea sub noi – de douăzeci sau de o sută de metri, râse Ordin. Şi aici şi acolo ne înecăm dacă se rupe gheaţa.
— Totuşi, aici ţi-e parcă mai teamă, fiindcă nu vezi nici marea, nici pământul.
— Înveleşte-te în şubă şi culcă-te, poate ai să le vezi, glumi Gorohov.
— Că bine zici. Ia să ne culcăm, să dormim până dimineaţa. Pe lumină, lucrurile nu vor mai părea atât de înspăimântătoare.
Totuşi ei nu putură dormi liniştiţi, deoarece fiind culcaţi auzeau şi mai bine cum crapă gheaţa. Până şi câinii, contrar obiceiului, dormiră agitaţi, mârâind sau urlând, ba unul, ba altul. Gorohov se sculă de câteva ori şi privi afară din cort să vadă dacă vântul nu-şi schimbă direcţia. Când se crăpă de ziuă şi toţi se deşteptară, el îşi linişti tovarăşii:
— E întuneric beznă, vântul suflă tot atât de năprasnic, puteţi dormi mai departe.
Lenevivă sub blănuri până aproape de amiază, când foamea îi sili să-şi părăsească culcuşurile. Aprinseră focul, puseră ceainicul pe foc. Gorohov şi Nikiforov se duseră să dea de mâncare la câinii ce stăteau grămadă, înghesuiţi între două blocuri de gheaţă, închise, unde vântul nu putea pătrunde. Furtuna luă o nouă formă – ba se potolea pentru vreo cinci-zece minute, încât cerul

începea să se însenineze, ba se dezlănţuia cu o furie şi mai năprasnică. Într-un moment de linişte, Gorohov se cătără pe un sloi înalt, privi în jur, fluieră prelung şi strigă:

— Băieţi, plutim, în jurul nostru e apă!

Speriaţi, toţi călătorii se urcară pe sloiul unde era Gorohov şi văzură prin pâcla ninsorii că la miazăzi, de unde veniseră în ajun, se zărea marea; la nord se vedea de asemenea apa ca o fâşie neagră, iar la apus şi răsărit se afla banchiza, dar nu se putea desluşi cât de departe se întindea. Călătorii nu putură privi mai multă vreme, deoarece vântul se porni din nou şi acoperi totul cu un văl de zăpadă, silindu-i să coboare. Se înapoiară în cort.

— Cred că întinderea de gheaţă pe care ne aflăm, – spuse Goriunov, – nu era bine prinsă de celelalte. Când gheaţa a crăpat, vântul a smuls câmpul nostru şi l-a mânat în larg.

— Dar încotro ne mână?

— Spre nord, probabil, în direcţia în care suflă.

— Dar dacă în această parte a mării există un curent, el ne poate duce departe, spre apus sau spre răsărit!

— Sigur că poate.

— Ce-i de făcut?

— Nu-i nimic de făcut. Pe un timp ca ăsta e primejdios să plutim cu barca noastră. Nu ne rămâne decât să aşteptăm până ce furtuna se va potoli.

— Şi ce facem dacă crapă gheaţa?

— Dacă n-a crăpat până acum, putem nădăjdui că nu va crăpa nici de acum încolo, în orice caz nu înainte de a se lovi de un alt câmp sau de a ajunge la întinderi compacte de gheaţă.

— Dacă aşa stau lucrurile, atunci n-ar strica să pregătim barca şi să punem în ea toate lucrurile

noastre.

— Ai dreptate! spuse Gorohov.

După ce prânziră, descărcară săniile şi montară caiacul. Apoi puseră în barcă lucrurile şi săniile, lăsând numai cortul cu aşternuturile, urmând să le strângă şi pe acestea de îndată ce se va ivi vreun pericol. Din timp în timp, când vântul se mai potolea, se căţărau pe blocul de gheaţă, dar nici acum nu vedeau la nord şi la sud altceva decât marea, care se întindea la o depărtare de vreo sută de metri, şi într-o parte şi într-alta.

Aşa trecu ziua. Furtuna bântuia cu aceeaşi furie. După cină, zăboviră mult la lumina ultimelor licăriri ale focului. Erau neliniştiţi; li se părea uneori că gheaţa se mişcă sub picioarele lor. Dar dimineaţa nu se mai auziră bubuiturile asemănătoare împuşcăturilor care arătau că s-au ivit noi crăpături. Câmpul pe care se aflau era probabil destul de solid. Noaptea, pentru orice eventualitate, făcură de gardă cu rândul. Vântul începu să slăbească. Uneori, prin pâcla de ninsoare se zărea chiar luna, ca o pată tulbure, cu contururi nedesluşite.

Ordin, care se nimerise să fie ultimul de gardă, aţipi în zori. Îl deşteptă o rază de soare ce-i lumină faţa. El văzu cu uimire soarele care răsărise şi bolta azurie a cerului. Furtuna încetase, vântul bătea destul de slab, iar uneori înceta cu desăvârşire să mai sufle; neaua proaspăt căzută scânteia de-ţi lua ochii.

Ordin se căţără repede pe blocul de gheaţă şi văzu la sud, până hăt departe, marea albastră, încreţită de valuri mici în care jucau razele soarelui. La apus, câmpul de zăpadă se întindea pe o distanţă de vreo jumătate de kilometru, iar la răsărit, şi mai puţin. La nord, foarte aproape, dincolo de fâşia de apă, se vedea marginea gheţii compacte, ce se apropia încetul cu

încetul. Ordin se grăbi să-i scoale pe ceilalţi. Toţi se suiră pe blocul de gheaţă.

— Dacă soarele care răsărea nu mi-ar fi arătat dintr-o dată unde e nordul şi unde e sudul, aş fi crezut că marea e la nord de noi, ca şi înainte! exclamă Kosteakov.

— Da, am avut mare noroc! spuse Goriunov.

— În loc să plutim cu barca şi să ne trudim cu încărcatul şi cu descărcatul, am stat liniştiţi în cort, iar vijelia a avut grijă să ne poarte ea pe mare.

— Ca şi cum am fi trecut un râuleţ pe un ponton, adăugă Gorohov.

— Şi încă pe degeaba, fără să plătim nimic, zise Nikiforov.

— Furtuna, draga de ea, ne-a speriat numai aşa, ca să ne facă să ne astâmpărăm, spuse Kosteakov.

— Ce credeţi, ne va duce la ţărm sau până la urmă tot vom fi nevoiţi să coborâm barca? întrebă Ordin.

— Să nădăjduim că vom acosta. Nu mai avem mult de plutit, vântul ne este prielnic, iar banchiza noastră parcă ar avea pânze.

— Până una-alta, hai să mâncăm şi să ne pregătim de drum, propuse Goriunov.

Deoarece vântul sufla slab, blocul de gheaţă, ce servise atât de bine drept bac expediţiei, înainta încet. Călătorii avură tot timpul să prânzească, să demonteze barca, să pună în ea săniile. Apoi se urcară din nou pe banchiză, pentru a prinde momentul când bacul lor va acosta la ţărmul gheţurilor nemişcătoare. Aşteptară preţ de vreun ceas. În sfârşit, simţiră că întregul câmp se clatină, şi sub ochii observatorilor de-a lungul liniei de atingere, gheaţa începu să se sfărâme, iar bucăţile sparte începură să se strângă formând o nouă banchiză. Dar presiunea fiind slabă, banchiza nu se

înălţă mult şi bacul se opri.

— Am acostat! exclamă Gorohov.

Înarmându-se cu topoare şi lopeţi pentru a curăţi drumul, călătorii se apropiară de marginea bacului şi, alegând un loc mai neted, trecură după puţin timp pe gheaţa nemişcătoare.

Cu o gravitate comică, Nikiforov se înclină în faţa blocului de gheaţă pe care îl părăseau, strigând:

— Mulţumim, flăcăule, pentru traversare! Ştraşnic ne-ai plimbat, nimic de zis!

Socotind că bacul de gheaţă nu se abătuse prea mult de la itinerariul pe care şi-l fixaseră, Goriunov conduse săniile spre nord, nădăjduind că de pe o banchiză mai înaltă va zări Ţara lui Sannikov, putându-se astfel orienta. La început, drumul fu foarte anevoios; dădeau din banchiză în banchiză. Până la prânz, abia făcură vreo zece kilometri. Banchizele îi împiedicau să scruteze depărtările. În sfârşit, cam pe la amiază, dădură de o gheaţă mai netedă. La orizont, îndărătul unui văl de ceaţă diafană, zăriră culmile ascuţite ale pământului misterios, care era încă foarte departe.

— De trei zile suntem în drum şi parcă pământul se desluşeşte la fel de greu, spuse Gorohov pe un ton atât de ciudat, încât Goriunov, care stătea alături, îl privi surprins.

— Pe tine te frământă ceva, Nikita! îi spuse el.

— Într-adevăr. M-au cuprins îndoielile. Nu avem de ce să ne bucurăm că blocul de gheaţă ne-a făcut să străbatem în chip miraculos marea, Matvei Ivanovici. Şi m-am gândit că ceea ce se vede poate nici nu este pământ, ci numai un miraj. Ne va atrage, va apare mereu în depărtare, ne va ademeni. Vom merge atât de departe, încât nu ne vom mai putea întoarce.

— Prostii! râse Goriunov. Ai să vezi că peste o zi,

două, vom ajunge la o aruncătură de băţ de acest pământ.

— Socotesc totuşi că dacă mâine nu-l vom vedea, ar fi mai bine să facem cale întoarsă, până nu-i prea târziu.

Goriunov curmă discuţia, şi expediţia porni în direcţia pământului. Acum, acesta se zărea spre nord-est. Probabil că vântul sau curentul împinsese blocul de gheaţă destul de mult spre apus. Călătorii se văzură nevoiţi să schimbe direcţia drumului. Gheaţa fiind mai netedă, ei înaintau mai repede, şi spre seară lăsară în urmă încă vreo treizeci de kilometri. Către asfinţit, orizontul se însenină de tot şi călătorii văzură limpede, de data aceasta chiar fără binoclu, un lanţ de culmi negre, ascuţite, ce se înălţau deasupra unei cocoaşe albe, teşite. Până şi Gorohov părea mai liniştit.

Mai merseră două zile în aceeaşi direcţie, dar din pricina timpului noros pământul nu se zărea. Se vede că norii care pluteau jos de tot îl ascundeau. În sfârşit, a treia zi, curând după popasul de prânz, trecură de ultima banchiză, şi în faţa lor câmpul de zăpadă, acoperit de nămeţi, începu să urce simţitor. Câinii îşi încetiniră de îndată fuga.

— Nu avem oare pământ sub picioare? exclamă Ordin.

— Într-adevăr, e pământ! confirmă şi Nikiforov. Urcăm. Se vede bine, după mersul câinilor.

În clipa aceea, după norii ce se împrăştiară pentru scuntă vreme, numai la câteva verste depărtare, se ivi ceva asemănător unui zid înalt, alb.

— Deocamdată, în afară de zăpadă nu se afla nimic pe acest pământ! bombăni Kosteakov. Munţii au dispărut, nu se ştie unde.

— Tare nerăbdător mai eşti! După ce vom trece de

zidul cel alb, vom zări şi munţii. Iată că se vede şi altceva în afară de omăt!

Goriunov arătă spre dreapta, unde la vreo sută de paşi de drumul urmat de expediţie se zărea o grămadă de culoare închisă.

Toţi trei porniră grăbiţi într-acolo. Ordin scoase de la cingătoare ciocanul, gata să înfrunte stânca, fiindcă ceea ce se vedea era o stâncă plată, netedă, ca un dâmb pe câmpul de omăt. Suprafaţa ei era şlefuită de fulgii goniţi de furtună. Cu ajutorul daltei vârâte într-o crăpătură, călătorii reuşiră să spargă o bucăţică de rocă. Ordin o privi atent şi spuse:

— E bazalt, pare-se.

— Era şi firesc, observă Goriunov. Se vede că această rocă vulcanică este foarte răspândită pe insulele Oceanului îngheţat. E o dovadă că pe vremuri lava se revărsa aici în cantităţi imense.

— Ce cald trebuie să fi fost pe atunci! Nu ca acum! adăugă Kosteakov, parcă cu părere de rău.

Bucata de bazalt fu oferită în mod solemn lui Gorohov, care, împreună cu Nikiforov, rămăsese lângă sănii. Era cea mai bună dovadă că sub picioarele călătorilor se afla pământul, marginea misterioasei ţări a lui Sannikov, unde călca poate pentru prima oară picior de om.

Suind încet costişa, cam după vreo două ceasuri, expediţia se pomeni la poalele zidului alb, care avea şi el o pantă, însă mult mai abruptă. După cât se putea desluşi prin ceaţa uşoară

care învăluia aceste meleaguri, zidul se întindea departe, în ambele părţi, barând drumul. Călătorii fură nevoiţi să urce din nou, dar nu pieptiş, ci oblic. Omătul îndesat de furtuni era atât de tare, încât nici tălpicele săniilor grele nu lăsau urme.

ÎN PRAGUL PĂMÂNTULUI FĂGĂDUINŢEI

Expediţia urca încet, în zig-zaguri lungi, pe panta albă, mai sus, tot mai sus. Li se părea că suişul e fără sfârşit. Ceaţa diafană, care învăluia versanţii, ascundea creasta, iar panta înzăpezită dispărea la o sută de paşi în pâcla cenuşie.

— Înalt mai e muntele ăsta! exclamă Gorohov, când la o cotitură făcură un popas necesar pentru odihna câinilor.

— Am avut, pesemne, nenorocul să nimerim pe versantul unuia din munţii mărginaşi, în loc să trecem spre vale, îşi dădu cu părerea Ordin.

— Se prea poate ca întreaga margine de sud a acestui ţinut să aibă un relief asemănător, spuse Goriunov. Amintiţi-vă că în faţa munţilor stâncoşi am văzut un val înalt de zăpadă ce se întindea până departe. Acum, urcăm probabil acest val.

— Ciudate meleaguri! se miră Kosteakov. În locul pantelor abrupte şi a promontoriilor stâncoase care încadrează insulele Novosibirsk şi Bennett, aici nu vezi decât o întindere netedă ce urcă până hăt departe, în pantă lină.

— Şi nici nu se văd gheţari care să lunece de sus, ci numai zăpadă, adăugă Ordin.

— Da, da, ciudat! Acest versant e orientat spre sud şi ar fi firesc ca în cursul verii zăpada să se topească aici. Dar după cum am văzut, deasupra lui se ridică un lanţ

de munţi mai înalţi, de pe care gheţarii ar trebui să coboare spre mare, trecând şi peste acest versant. Deocamdată însă nu se văd gheţari.

— Singura explicaţie a acestui fenomen curios este că îndărătul acestui val de zăpadă se află o vale adâncă, unde se lasă gheţarii, – îşi dădu cu părerea Ordin, – iar apoi ei lunecă spre mare, asemenea unui uriaş torent de gheaţă, ca în arhipelagul Spitzbergen.

— Atunci unde îşi găsesc hrană păsările care vin, pare-se, pe aceste meleaguri, fără să mai vorbim de onchiloni? De altfel mă cam îndoiesc că aceştia ar exista în realitate, spuse Kosteakov.

— Aveţi răbdare, prieteni, dezlegarea enigmei nu se va lăsa mult aşteptată, râse Goriunov. Înainte, curaj!

La popasul următor, barometrul indica o altitudine de opt sute metri deasupra nivelului mării. Ceaţa deveni parcă mai deasă. Gorohov zise:

— Orice aţi spune, trebuie să facem cale întoarsă.

— Ce ţi-a venit? exclamă Goriunov.

— Voi nu vă daţi seama? Urcăm, urcăm mereu ca şi când ne-am sui la cer. Or un munte atât de înalt nu poate exista.

— Ha, ha, ha! izbucniră în râs toţi trei.

Chiar şi Nikiforov li se alătură.

— Iar ceaţa, ştiţi care e rostul ei? Amintiti-vă de muntele Kighileah, care răspândeşte dinadins ceaţa pentru ca oamenii să nu se poată urca pe el.

— Măi Nikita, văd că te-ai pricopsit cu superstiţii de la caiuri. Pe un munte înalt, ceaţa e ceva obişnuit, mai ales aici. N-ai mai văzut ceaţă până azi?

— Faceţi cum credeţi, eu v-am atras atenţia. Să nu spuneţi pe urmă că Gorohov v-a împins într-o nenorocire.

Peste vreo jumătate de ceas, după o bună bucată de

drum, zăriră în sfârşit, prin ceaţa străvezie, câteva stânci întunecoase, ce se înălţau din zăpadă. Până acolo mai era destul de urcat. Toţi răsuflară însă uşuraţi şi-şi continuară drumul cu mai multă vigoare. Neaua deveni mai afânată şi, deşi panta era acum mai dulce, săniile se afundau adânc în zăpadă, iar călătorii erau nevoiţi să bătătorească drumul pentru câini. De aceea, urcuşul merse mai încet, şi ultima bucată de drum, vreo jumătate de kilometru, fu nespus de anevoioasă.

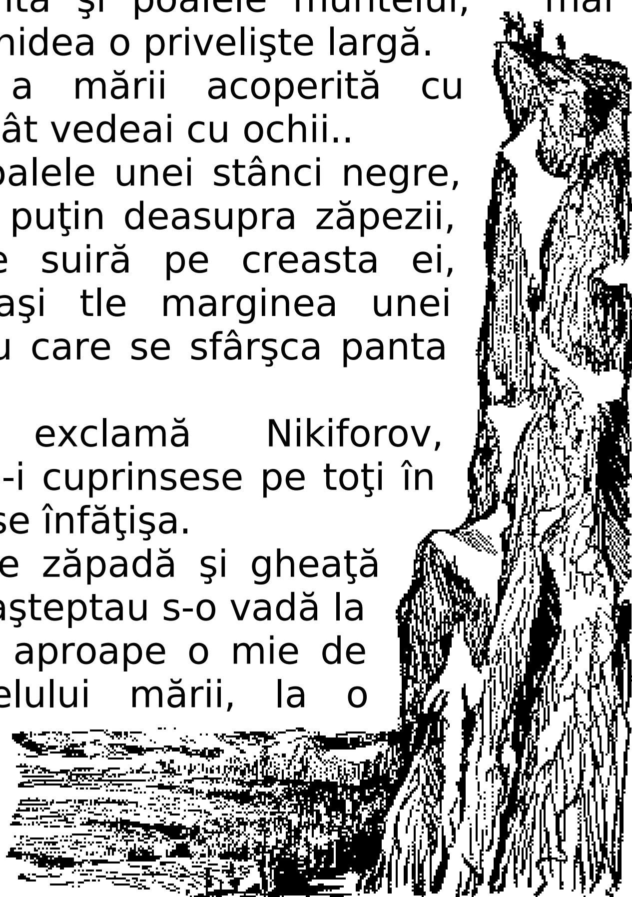
Soarele cobora spre asfinţit când expediţia ajunse în sfârşit pe creasta acestui munte înalt de zăpadă. Aici, altimetrul arăta o altitudine de nouă sute şaptezeci de metri. Jos, ceaţa învăluia totul cu un văl alb, ascunzând aproape întreaga pantă şi poalele muntelui; mai departe, însă, se deschidea o privelişte largă.

Suprafaţa netedă a mării acoperită cu banchize se întindea cât vedeai cu ochii..

Lăsând săniile la poalele unei stânci negre, turtite, care se înălţa puţin deasupra zăpezii, cei cinci tovarăşi se suiră pe creasta ei, oprindu-se la doi paşi tle marginea unei prăpăstii fără fund, cu care se sfârşca panta înzăpezită.

— Nemaipomenit! exclamă Nikiforov, exprimând uimirea ce-i cuprinsese pe toţi în faţa priveliştei care îi se înfăţişa.

În locul întinderii de zăpadă şi gheaţă compactă pe care se aşteptau s-o vadă la această altitudine de aproape o mie de metri deasupra nivelului mării, la o latitudine de 79-80°, călătorii văzură tabloul ce-l oferă natura când se

trezeşte primăvara; erau la jumătatea lunii aprilie, când de obicei lângă Iakutsk, cu 15-17° mai la sud, primăvara este anunţată numai prin topirea zăpezii.

De la marginea prăpastiei, terase negre, mohorâte, acoperite pe alocuri de zăpadă, coborau în adâncul văii uriaşe ce se întindea spre nord, până la linia orizontului. Pe fundul văii strălucea verdele zglobiu al unor poieni întinse, brăzdate de fâşii de arbuşti sau de pădure, care începuseră să înfrunzească, ici-colo, prin poieni, străluceau oglinzile unor lacuri mai mari şi mai mici, legate prin firele argintii ale pâraielor, care ba dispăreau prin pârloage, ba apăreau din nou în poieni. Deasupra lacurilor mai îndepărtate se ridica în vălătuci o ceaţă alburie, fumegând parcă. La apus, dincolo de această pajişte, se înălţa aproape vertical un lanţ de munţi. Coama lanţului era dantelată, formând piscuri ascuţite, ca dinţii unui ferăstrău uriaş; pe ele se vedeau fâşii şi pete de nea, dar mai spre vale, pe versanţii râpei, zăpada se topise. Între timp, soarele coborî dincolo de lanţul muntos şi întreaga vale fu învăluită de umbrele serii.

Munţii se întindeau până departe, spre nord, dispărând în ceaţa care acoperea partea cea mai îndepărtată a văii. În aceeaşi direcţie, adică spre miazănoapte, se întindea cât vedeai cu ochii lanţul muntos, pe creasta căruia se aflau călătorii noştri şi care era mai scund decât lanţul din faţă. La miazăzi cele două şiruri de munţi păreau că se unesc, închizând cu desăvârşire valea din partea aceea.

După contemplarea mută din primele clipe, între călători începu un schimb viu de impresii.

— Mare minunăţie, Matvei Ivanovici! spuse Nikiforov.

— Un adevărat pământ al făgăduinţei! zise Ordin.

— Nu pricep de loc cum a apărut aici această

vegetaţie, şi incă la o asemenea latitudine – se miră Kosteakov. Valea e deschisă spre nord. În direcţia polului, aşteptând parcă să primească de acolo căldură.

— Nu-i de mirare că păsările vin aici de departe, dispreţuind neprimitorul nostru ţărm. S-ar putea ca şi onchilonii să se fi refugiat pe aceste meleaguri. Cum să coborâm însă prin hârtoapele astea cu săniile noastre? Nici cu săniile goale nu poţi face un asemenea drum, dar'mite cu ele încărcate, cum sunt ale noastre! observă Goriunov.

— Totuşi, văd că animalele coboară! exclamă Ordin, arătând câteva animale de culoare castanie închisă, cu coarne uriaşe, răsucite în spirală, şi în lături, de o parte şi de alta a capului.

Animalele apărură pe terasele ce se aflau sub picioarele călătorilor.

— Sunt berbeci sălbatici de munte! Hai să vânăm vreo doi pentru cină! spuse Gorohov.

Între timp animalele, care pesemne îi simţiră, se opriră şi ridicară nedumerite capetele.

Se vede că berbecii mai întâlniseră oameni, deoarece, după ce stătură nemişcaţi câteva clipe, făcură brusc cale întoarsă, dispărând pe după stâncă.

Între timp, Goriunov cercetă cu ajutorul binoclului creasta muntelui, ce se întindea de ambele părţi ale locului unde poposiseră. Spre nord-est, muntele devenea tot mai înalt. Spre sud-vest, înălţimea lui părea că descreşte. Prin urmare, numai în această direcţie puteau găsi un coborâş.

— O vom lua spre sud-vest, de-a lungul crestei, spuse el. Dacă există un loc pe unde putem coborî, îl vom găsi mai curând acolo.

— Vom fi nevoiţi poate să ocolim toată valea, – observă Ordin, – ca să...

— Ca să ne încredinţăm că nicăieri nu există un coborâş pentru oameni şi că numai păsările pot ajunge până acolo, îi luă Kosteakov vorba din gură.

— Ce putem face? Pentru început ne vom mulţumi cu descoperirea acestei depresiuni uriaşe, cu vegetaţie bogată, ascunsă printre gheţurile polare, şi ne vom întoarce de îndată pe continent.

Până la căderea nopţii, călătorii înaintară mereu spre sud-vest, de-a lungul crestei care se dovedi a nu fi de loc dreaptă: linia ei când cobora, şi atunci câmpul de zăpadă al versantului sudic ajungea până la marginea prăpastiei, când urca, luând înfăţişarea unor stânci sau piscuri ascuţite. Văzându-le, Ordin îşi aduse aminte că are la el un ciocan şi începu să cerceteze constituţia unora dintre ele.

Toate erau de bazalt, când compact, spongios sau zguros, fiind de fapt o lavă bazaltică.

— Încep să cred, – spuse el, adresându-se lui Goriunov, – că ipoteza pe care ai expus-o academicianului Senk, anume că Ţara lui Sannikov e rămăşiţa unui vulcan, se adevereşte. Această depresiune uriaşă, înconjurată de un inel de râpe cu maluri abrupte, seamănă foarte mult cu caldeira[1] unui mare vulcan vechi, iar bazaltele pe care le-am găsit atât jos, cât şi aici, pe creastă, confirmă ipoteza ta.

— Această origină a depresiunii ne explică şi existenta vegetaţiei bogate la această latitudine, adăugă Goriunov. Dar să nu anticipăm, să vedem ce va urma.

Pe măsură ce înaintau spre sud-vest, înălţimea

---

[1] Caldeira – în limba spaniolă – „cazan”, denumire adoptată pentru craterele vechi ale vulcanilor stinşi, mult lărgite şi reduse în înălţime, datorită proceselor de eroziune. Ele au forma unui vas-amfiteatru. Adeseori, în interiorul caldeirei, se află conul unui vulcan activ. (Nota red. ruse.)

crestei se micşora, dar în direcţia văii versantul continua să fie abrupt. Se întuneca mereu, însă luna, acum aproape în întregime rotundă, răsărise şi le lumina calea. Mai trecu un ceas.

Goriunov se uită la barometru. El indica numai 500 câe metri deasupra nivelului mării.

— Cred că va trebui să înnoptăm aici, pe creastă. Luna nu ne va lumina coborâşul pe partea cealaltă şi ar fi primejdios să înaintăm pe un drum necunoscut, prin beznă.

— Îndată ce găsim un teren neted, ne oprim, încuviinţă Nikiforov.

— Dacă la noapte se dezlănţuie o furtună, ne putem pomeni în prăpastie, remarcă Kosteakov.

— Nu se va dezlănţui nicio furtună, – zise Gorohov, – cerul e senin, nu bate vântul, iar când a asfinţit soarele nu era roşu. Doar dacă necuratului i se va năzări să ne pedepsească...

— Să nădăjduim că se va milostivi de noi, râse Goriunov.

După ce aleseră un loc mai neted şi mai mare pe creastă, între două stânci, ridicară cortul, mâncară, dar nu putură dormi. Misterioasa depresiune era prea aproape şi le aţâţa curiozitatea. Acum, luna lumina partea mai îndepărtată a văii, în timp ce partea din imediata apropiere rămânea în umbră. Ici-colo, pe fundalul întunecat al poienelor şi pădurii luceau oglinzile de argint ale lacurilor şi fâşiile şerpuitoare ale pâraielor.

Aşezaţi pe marginea prăpastiei, cei cinci tovarăşi contemplau ciudata depresiune ce se întindea la picioarele lor. La lumina lunei, versanţii din partea cealaltă păreau mai înalţi şi mai abrupţi.

Ei se ridicau aproape perpendicular deasupra fundului

văii, la o înălţime de 1.500-1.600 de metri. Deodată, în liniştea nopţii, răsună din adânc, la început un muget prelung, iar apoi un răget înăbuşit.

— Ehe, acolo sunt fiare, auzi cum mugesc vacile! exclamă Nikiforov.

— Nu-i nici elan, nici bou. Fiara asta parcă ar sufla dintr-un trombon. Nu poate fi nici urs.

Se străduiau să ghicească ce fiară este aceea pe care o auziseră, dar niciunul din animalele sălbatice cunoscute de vânători nu scotea asemenea răgete. Toţi erau nedumeriţi.

— Da' asta ce-o mai fi? întrebă Ordin, arătând un punct roşu, asemenea unei stele care apăruse în depărtare, în mijlocul văii. Luminiţa devenea strălucitoare şi dispărea apoi cu totul.

— Cred că luminiţa arde în fundul craterului acestui vulcan, care, pare-se, nu s-a stins complet! râse Kosteakov.

— N-o fi oare un foc?

— S-ar putea. Dar atunci înseamnă că aici există şi oameni, poate chiar onchilonii dispăruţi, îşi dădu cu părerea Goriunov.

Tăcerea se aşternu iarăşi. Toate privirile urmăreau noul fenomen misterios din această depresiune ciudată. Şi iată că din depărtare se auziră slab de tot sunete ce aminteau bătăile tobei.

— Să ştii că e daireaua şamanului! spuse Gorohov. Prin urmare există aici şi oameni. Ei au aprins focul.

— Dacă există oameni, trebuie să existe pe undeva şi un coborâş, remarcă Goriunov. Oamenii n-au putut zbura prin văzduh ca păsările.

— Coborâşul a existat poate, dar cu timpul s-a surpat.

Mai trecu o jumătate de ceas de tăcere. Începu să-i fure somnul. Dar, deodată, un fenomen nou le atrase

atenţia. Deşi luna se ridicase sus, luminând puternic, partea mai îndepărtată a văii nu se mai vedea clar şi în curând dispăru cu totul în pâclă. Aceasta se târa încet spre sud şi în curând întreaga vale se transformă într-un imens lac de ceaţă alburie, unduitoare. Apoi, ceaţa se ridică mai sus, tot mai sus, şi destrămându-se în fâşii se strecură pe la marginea de sud a depresiunii, pe deasupra locului unde se aflau călătorii noştri.

Dinspre miazănoapte începu să adie un vântuleţ umed, dar călduţ. În curând creasta, stâncile, cortul fură învăluite într-o ceaţă deasă, prin care luna abia se mai zărea.

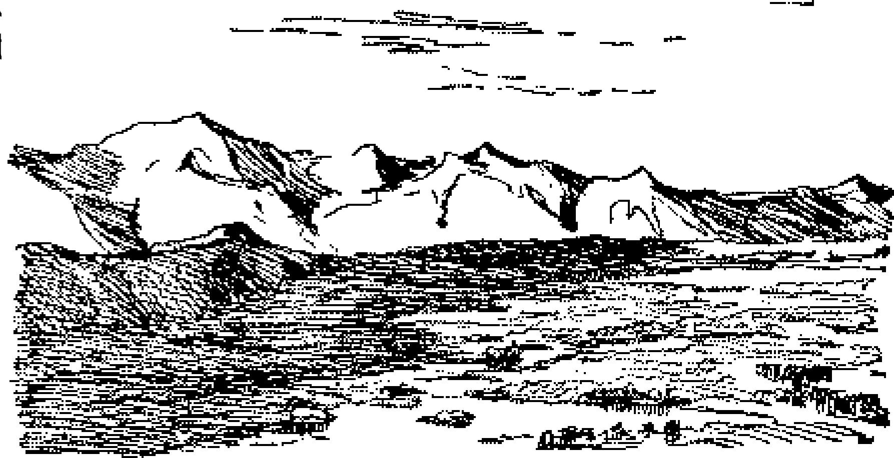
— Reprezentaţia s-a sfârşit, cortina a căzut şi e timpul să plecăm! zise Ordin.

— Hai în cort, să nu păţim ceva! propuse Gorohov. Orice aţi spune, Matvei Ivanovici, totul e o nălucire, un miraj – pământul, pădurile, poienele, chiar şi fiarele.

Veţi vedea când o să ne trezim mâine, în jurul nostru nu va fi decât omăt şi va trebui să ne întoarcem cât mai repede.

— Bine, proorocule, să aşteptăm ziua de mâine – răspunse Goriunov.

Se culcară toţi, dar nu dormiră prea bine, deoarece câinii începură de câteva ori să latre şi să schelălăie, adu e nu
put

PRIMA ZI ÎN ŢARA LUI SANNIKOV

Când se lumină de ziuă, ceaţa nu se risipise încă; era atât de deasă, încât la cinci paşi omul părea că e înghiţit de o pâclă alburie, lăptoasă. Chiar în jurul taberei trebuiră să umble cu băgare de seamă, ca să nu se rostogolească în prăpastia care se căsca la câţiva paşi de cort.

Călătorii noştri fură nevoiţi să aştepte să se schimbe vremea ca să poată pleca mai departe în căutarea coborâşului. Făcură focul cu ultimele lemne pe care le aduseseră de pe insula Kotelnâi, dădură câinilor de mâncare şi prânziră şi ei pe îndelete.

După ceas, soarele trebuia să fi răsărit de peste o oră, dar ceaţa îl ascundea cu totul. Părea că pâcla se revarsă peste creastă ca o masă gelatinoasă, ce umpluse cupa imensă a depresiunii, şi se scurgea acum peste marginea ştirbită.

— Vulcanul nostru fumegă, glumi Kosteakov. El funcţionează numai noaptea. La început s-a aprins focul, iar apoi a răbufnit fumul.

— Râzi, râzi, Pavel Nikolaevici, răspunse Ordin. Şi totuşi depresiunea e un vulcan, şi această descoperire e tot atât de importantă ca şi descoperirea Ţării lui Sannikov.

— Pot exista vulcani printre gheţurile polare? întrebă Kosteakov.

— De ce nu! La polul sud există chiar vulcani activi, Erebus şi Terror, precum şi câţiva vulcani stinşi, iar în Oceanul îngheţat de Nord găsim roci vulcanice de diferite vârste în Groenlanda, pe Spitzbergen, în Ţara lui

Frantz Iosef şi chiar în imediata apropiere a Ţării lui Sannikov – pe insula Bennett.

— Dar toate sunt foarte vechi.

— Nu chiar toate. Ce ai de zis de Islanda, unde activitatea vulcanilor este foarte intensă?

— Dar acest vulcan le întrece pe toate celelalte ca mărime, remarcă Goriunov. Iată ce mă face să pun, deocamdată, la îndoială ipoteza voastră.

— Într-adevăr, este foarte mare. Socotesc că are vreo douăzeci de kilometri înălţime şi vreo patruzeci-cincizeci, lungime.

— Ce dimensiuni au cele mai mari cratere cunoscute pe pământ?

— După câte îmi amintesc, craterul Mauna-Loa, de pe insulele Hawai, are un diametru de vreo patru kilometri, iar Gunung Tenger din Java, ceva mai puţin de şase kilometri.

— Tocmai de aceea! Locul ăstuia ar fi mai degrabă în lună decât pe pământ, remarcă Kosteakov.

— În lună, el ar fi printre cele mai mici, căci acolo există cratere cu un diametru de şasezeci, optzeci, o sută de kilometri sau chiar mai mult. De pildă, craterul lui Ptolomeu are o sută şasezeci şi unu kilometri, Langrenus – o sută cincizeci şi opt, iar un număr de peste zece cratere au între şaptezeci şi nouăzeci de kilometri. În total, în lună se află vreo treizeci de mii de cratere.

— Frumoasă privelişte trebuie să fi oferit luna când toate craterele erau active!

În timp ce călătorii noştri vorbeau despre lună, soarele îşi vedea de treabă şi ceaţa începu să se rărească cu repeziciune, ridicându-se tot mai sus şi transformându-se în văluri subţiri care, încetul cu încetul se destrămau în văzduh. În curând, pâcla care

învăluia creasta se risipi îndeajuns ca expediţia să poată să-şi urmeze drumul, deşi depresiunea semăna cu o mare alburie lăptoasă, a cărei suprafaţă se unduia molcom. Merseră mai departe, de data asta spre vest, urmând cotitura care descreştea tot mai mult în înălţime. În sfârşit, aproape de amiază ajunseră la locul cel mai de jos, de unde se desluşea clar un nou suiş.

— Dacă nici aici nu găsim coborâşul, va trebui să-l căutăm departe de aici, la capătul de nord al depresiunii! spuse Goriunov.

— Ar fi vai de noi, – remarcă Ordin, – nu mai avem lemne, iar mâncarea pentru câini abia dacă ajunge pentru vreo trei zile!

Se apropiară de marginea hăului pentru a-l examina cu atenţie. Altimetrul nu arăta decât o altitudine de 120 metri deasupra nivelului mării şi puteau nădăjdui că cu ajutorul frânghiilor vor putea coborî din terasă în terasă.

— Iată şi coborâşul! exclamă Goriunov, arătând spre dreapta.

Toţi priviră într-acolo. De pe creasta muntelui până în adâncul depresiunii se întindea aici o lungă pantă de zăpadă, un troian imens, format de furtunile ce aduseseră zăpadă dinspre ocean prin partea cea mai de jos a crestei, depozitând-o la adăpostul râpei. Troianul cobora destul de abrupt, având forma unui acoperiş cu două pante şi cu o creastă lată, ce se înălţa pâna la marginea prăpastiei; la stânga şi la dreapta troianului se vedeau alte troiene asemănătoare. Ele nu ajungeau însă până la creasta muntelui, care acolo era mai înaltă. Aşadar, numai primul troian putea servi drept coborâş. Călătorii încercară densitatea zăpezii şi constatară că ea este suficientă; piciorul nu se afunda decât vreo patru-cinci centimetri.

Întrucât panta forma un unghi de vreo patruzeci de

grade, săniile nu putură fi coborâte împreună cu atelajele lor. După ce deshămară câinii, călătorii scoaseră frânghiile şi, legând câte două de fiecare sanie, începură coborâşul. Fiecare sanie era ţinută de doi oameni. Până ce fură coborâte primele două sănii, Kosteakov rămase pe creastă cu ultima sanie şi cu câinii. Când Gorohov şi Nikiforov urcară din nou, Kosteakov porni la vale cu toate cele trei atelaje de câini. Ar fi fost primejdios să le lase singure, deoarece câinii, ademeniţi de vreo sălbăticiune, ar fi putut s-o ia la goană pe urmele ei. Dar nu era atât de uşor să conduci treizeci de câini pe o pantă abruptă. Văzând jos săniile şi oamenii, câinii începură să alerge atât de repede. Încât Kosteakov îşi pierdu echilibrul şi căzu cu faţa în jos, rostogolindu-se până în vale şi stârnind în urma lui un nor de zăpadă, spre hazul celor care îl priveau de la poalele muntelui şi de pe creastă.

Când terminară coborâşul, priviră în jur. La poalele troienelor pe pământ nu era pic de zăpadă. În toiul verii soarele ajungea aici. dinspre nord, adică noaptea, când se lăsa mai jos pe boltă şi încălzea slab. Zăpada nu se topea probabil mult timp şi vegetaţia nu se putea dezvolta. Dar la vreo treizeci de paşi de la marginea troienelor, printre lespezile şi bucăţile de bazalt aflate pretutindeni pe suprafaţa terenului, se vedeau muşchi verzi şi flori pitice care îşi deschideau primele petale. Ceva mai încolo se zăreau mici tufe târâtoare, golaşe încă, iar la o depărtare de vreo cinci sute de metri – tufe mai înalte, mai dese, care începuseră să înfrunzească. Îndărătul lor se ridica, sumbru, zidul unei păduri nu prea înalte.

În timpul prânzului, sau mai exact pe când îmbucau ceva în grabă şi beau ceaiul pe care îl fierseseră cu resturile de lemne strânse de prin sănii, călătorii noştri

se sfătuiră cum să-şi continue drumul. Nu mai aveau ce face cu barca, cu săniile şi nici cu câinii, deoarece în depresiune nu era zăpadă şi nici cursuri de apă atât de mari ca să fie navigabile.

Înaintarea lor ar fi fost anevoioasă dacă ar fi luat cu ei treizeci de câini, căci ar fi trebuit să se îngrijească de hrana lor. Întrucât exista mult vânat, ar fi avut de furcă cu câinii care s-ar fi împrăştiat şi ar fi gonit pe urmele sălbăticiunilor, iar dacă i-ar fi dus legaţi, ar fi însemnat ca trei membri ai expediţiei să se ocupe numai cu această treabă. Să înhame câinii la sănii şi să înainteze în felul acesta prin iarbă şi păduri, ar fi însemnat să tocească cu totul tălpicile săniilor, care ai fi devenit de neîntrebuinţat la întoarcerea peste gheţuri şi totodată i-ar fi istovit pe câini.

Nu le rămânea decât să lase toate lucrurile de prisos şi câinii lângă troiene, sub paza unui singur om. Aici era rece şi omul putea strânge hrana necesară pentru el şi pentru câini, vânând. Ceilalţi patru puteau porni sa cerceteze pe jos şi fără poveri Ţara lui Sannikov, revenind din când în când la acest campament pentru a aduce colecţiile strânse. Gorohov, care vorbea limba ciucotă şi cea lamută, era absolut necesar în cazul că s-ar fi întâlnit cu onchilonii. De aceea, urma ca Nikiforov să rămână să păzească lucrurile şi câinii. Acesta nu prea se simjea la largul său în împrejurări atât de neobişnuite. Dar, ca toţi vânătorii din regiunile nordice, nu se dădea în lături dacă trebuia să petreacă în deplină singurătate câteva zile sau câteva săptămâni. Câinii erau o bună pază împotriva fiarelor sălbatice. Şi apoi, fiind nevoit să se îngrijească de ei, Nikiforov n-ar fi avut timp să se plictisească.

Aleseră un loc între două troiene, ridicară cortul, şi în restul zilei triară lucrurile. Întrucât aveau de gând să

pornească pe jos spre inima depresiunii, nu puteau lua cu ei poveri mari. Fiecare luă numai strictul necesar – haine, ceva rufărie şi încălţăminte, puşti, gloanţe, un ceaun, un ceainic, socotind că se vor hrăni din vânat şi vor dormi sub cerul liber.

Spre seară se înnoură şi începu o lapoviţă care se prefăcea uneori în ploaie. Călătorii fură nevoiţi să se adăpostească în cort.

— Dată fiind vremea asta urâtă, trebuie să luăm măsuri pentru ca lucrurile, săniile şi bărcile pe care le lăsăm aici să nu se strice şi să nu putrezească în timpul verii, spuse Goriunov.

— Ar fi bine să ridicăm o colibă din pari şi scoarfă de copaci, remarcă Ordin.

— Nu cred că ar fi un adăpost prea bun, şi apoi ar trebui să mergem până departe după scoarţă, fu de părere Gorohov.

— Dar ce, troienele nu sunt bune de nimic? Probabil că mai în adânc ele nu se topesc. Să săpăm în troiene o peşteră şi să depozităm acolo toate lucrurile noastre. Ele vor sta astfel într-un loc uscat şi rece, şi în afară de asta vor fi la adăpost de fiarele sălbatice.

— Iar pentru câini vom săpa o altă peşteră, adăugă Nikiforov. Nu le place căldura, şi apoi îi vom putea închide peste noapte, ca să n-o ia razna.

— Nu numai peste noapte! Te duci la vânat cu doi-trei câini, iar pe ceilalţi îi laşi închişi. Doar n-ai să iei cu tine toată haita! Altfel nu faci nicio ispravă, deoarece câinii vor băga spaima în toate sălbăticiunile, spuse Gorohov.

— Bine zici! Straşnică idee, încuviinţă Goriunov. Mâine dis-de-dimineată ne apucăm de treabă şi facem aşa cum ai spus.

În seara aceea, în cort era frig şi neplăcut.

Nu aveau lemne şi cu chiu cu vai gătiră mâncarea pe

vreascurile strânse de prin jur, din pârloage. De aceea se culcară devreme. Dar toate zgomotele ce se auzeau în depresiune – mugetele, behăitul, răgetele animalelor – îi nelinişteau pe câini, care începeau sa latre şi să urle, trezindu-i din somn.

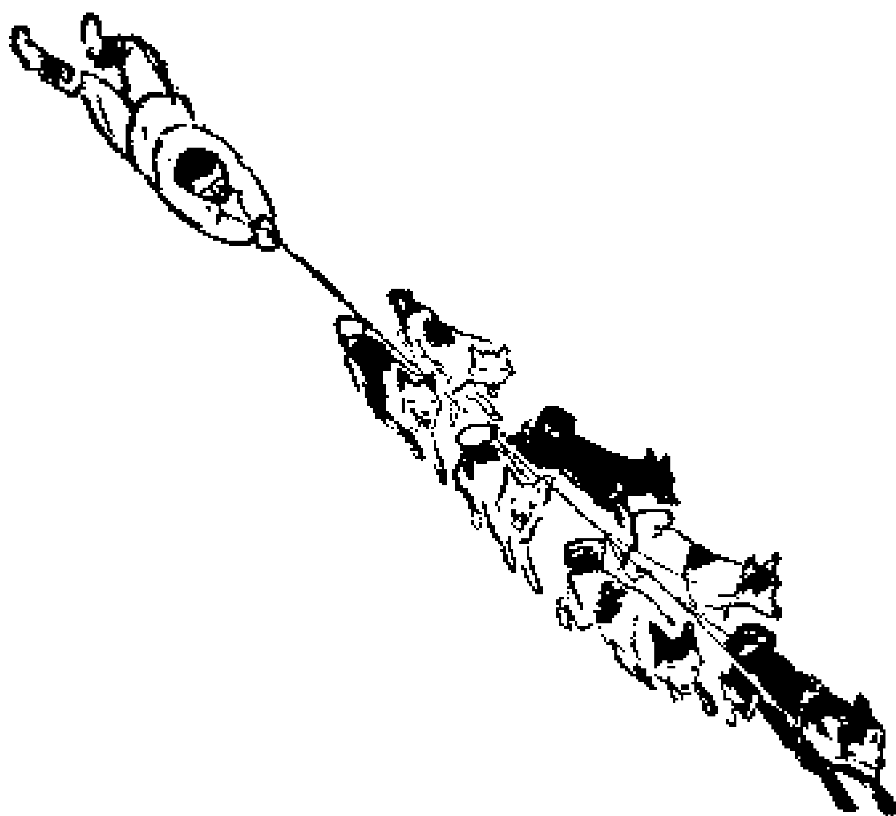
— Nu-l invidiez pe Kapiton, care va dormi în vacarmul ăsta! bombăni Kosteakov cu prilejul unui asemenea concert.

— Când îi va închide în peştera de zăpadă se vor mai linişti, spuse Goriunov, întorcându-se pe partea cealaltă.

Dimineaţa se apucară de lucru şi făcură cu topoarele într-un troian o galerie adâncă, în dreptul locului unde acesta era lipit de peretele de bazalt. Sub stratul de zăpadă de la suprafaţa troianului găsiră gheaţă compactă, formată acolo probabil de veacuri, aşa încât nu aveau să se teamă că vara gheaţa se va topi. Cărară în peşteră lucrurile de care nu aveau nevoie, barca şi două sănii, iar la intrare îngrămădiră blocurile de gheaţă, pentru ca aerul cald să nu pătrundă înăuntru şi în lipsa lui Nikiforov fiarele de pradă să nu se poată furişa aici. În apropiere săpară încă trei peşteri ceva mai mici. Fiecare dintre ele era destinată unui atelaj de câini.

A treia sanie o lăsară lui Nikiforov ca să poată căra în campament lemne din pădure şi animalele pe care le va vâna. Peşterile de gheaţă îi plăcură mult lui Nikiforov. El avea de gând să mai facă una, în care să păstreze carnea, şi alta, în care să aşeze cortul pentru a dormi liniştit, fără să se teamă de vreun atac. Noaptea, un oaspete nepoftit putea pătrunde în peşteră numai dintr-o singură parte, şi nu din orice punct, ca atunci când dormea în cort. Aici era destul să lase la intrare doi câini, ca să se simtă în deplină siguranţa.

Aceste treburi le luară aproape o zi întreagă; abia mai avură timp să se ducă la marginea pădurii din apropiere ca să taie lemnele trebuitoare pentru focul din timpul nopţii.

ANIMALE CIUDATE

Deşi dimineaţa era mohorâtă, nu ploua şi nici ceaţă nu era, fapt care îngădui călătorilor să cerceteze depresiunea în care se aflau. Cei patru călători, cu traistele în spinare şi cu armele la umăr, porniră spre miazănoapte; luară cu ei doi dintre cei mai destoinici câini, conducători de atelaje. Unul era cu desăvârşire negru, celălalt, aproape alb. Primul se numea Cârtiţa, iar al doilea, Albu. Însoţiţi de al treilea câine conducător de atelaj, Bălţatu, Nikiforov îşi conduse tovarăşii, dorind să vâneze ceva cu acest prilej, pentru ca atât el cât şi câinii să aibă ce mânca în zilele următoare.

Pe măsură ce se depărtau de troiene, vegetaţia devenea tot mai bogată. Locul muşchiului îl luă iarba, apoi apărură tufe de mesteacăn polar, sălcii şi arini care păreau că se târăsc pe pământ. Soarele de amiază încălzea aici puţină vreme, şi atunci vegetaţia prindea viaţă. Pe măsură ce înaintau, arbuştii deveneau tot mai înalţi, iar speciile polare lăsau locul reprezentanţilor zonei mai temperate – zada, mesteacănul alb, arinul, iar prin iarbă se zăreau ici-colo primele flori. Copacii atingeau o înălţime de 3-4 metri, formând crânguri nu prea mari, care alternau cu poiene.

Trecând printr-un astfel de crâng, câinii, care erau legaţi, începură să dea semne de nelinişte, smucindu-se şi mârâind. Pregătindu-şi armele, călătorii se apropiară tiptil de marginea crângului şi văzură în poiană o cireada numeroasă de animale care păşteau. Li se vedeau spinările negre, cu cocoaşe destul de mari şi cozi scurte, stufoase ca un pămătuf uriaş. Când unul

dintre animale înălţă capul, văzură că acesta semăna cu capul unui bou. fiind însă mai scund şi mai teşit şi purtând nişte coarne mari, răsucite înainte. Animalul simţi primejdia şi mugi înăbuşit, stârnind nelinişte în întreaga cireadă.

Nu mai era nicio clipă de pierdut. Goriunov trase cu Winchester-ul său în animalul cel mai apropiat. Acesta făcu un salt şi căzu în genunchi. Celelalte animale săriră năucite care încotro, dar nu fugiră. Coarnele unora erau mai scurte şi mai subţiri. Se vedeau şi viţei de diferite vârste.

Slobozind câinii, vânătorii alergară spre animalul rănit. Când îi văzu pe oameni, cireada o luă la fugă, însă câinii reuşiră să oprească un viţel, ce fu doborât de Nikiforov. La apropierea oamenilor, boul rănit se ridică şi se năpusti asupra lor mugind fioros, cu capul în pământ şi cu coarnele sale uriaşe înainte. Boul venea ca fulgerul, lăsând în urmă-i pete de sânge. Dar câinii ce veneau din lături îi atraseră atenţia. El se întoarse brusc spre câini, însă fu lovit de alte două gloanţe, care îl doborâră.

Strângându-se roată în jurul animalului răpus, vânătorii îl cercetară cu uimire.

— Orice aţi spune, nu e boul de mosc, cum s-ar putea crede. Îşi dădu cu părerea Kosteakov. Blana sa e mai scurtă, capul şi coarnele nici ele nu se potrivesc.

— Într-adevăr, seamănă cu iakul sălbatic din Tibet, pe care l-am văzut la grădina zoologică! spuse Goriunov.

— Totuşi, aici, în nord, singurul reprezentant al acestei familii este boul de mosc, – *Ovibos moschatus*, remarcă Ordin, – dar şi acela se întâlneşte în America de Nord, iar nu în Asia.

— Ai dreptate, nu încape nicio îndoială că acesta nu este boul de mosc.

— Dar cum a putut ajunge aici iakul din Tibet, la zece mii de kilometri de patria sa?

— Avem de-a face, pesemne, cu încă una din enigmele pe care Ţara lui Sannikov ne cere s-o dezlegăm, interveni Kosteakov. Poate onchilonii au adus cu ei aceşti boi, iar noi atentăm la proprietatea lor!

— Nu, boii sunt sălbatici! spuse Gorohov. Pe meleagurile noastre n-au existat niciodată asemenea animale.

— Pentru a dezlega enigma va trebui să păstrăm şi să luăm cu noi măcar ţeasta sa cu coarnele, zise Goriunov. După câte îmi amintesc, coarnele iakului sunt îndoite la capete mai mult în sus şi în genere sunt mai subţiri, iar coada e mai scurtă şi mai stufoasă.

Între timp, Nikiforov târâse până la ei viţelul doborât. Animalul avea cel mult două-trei săptămâni.

— O să facem o friptură straşnică! zise Nikiforov. Au trecut ani de zile de când n-am mai mâncat carne de viţel.

— Kapiton, întoarce-te la campament, – îi spuse Goriunov, – şi adu o sanie. Până vii, vom jupui animalele.

Însoţit de Băltatu, Nikiforov făcu cale întoarsă, orientându-se după nămeţii de zăpadă ce se desluşeau bine pe fondul zidului negru al prăpastiei, în spatele scundei fişii de pădure.

Ceilalţi începură să jupoaie animalele doborâte. Goriunov le măsură şi îşi notă caracteristicile lor. Deasupra poienei se roteau câteva păsări mari, probabil condori, care nădăjduiau că oamenii le vor lăsa o parte din pradă. Dar nădejdile lor fură zadarnice, căci Nikiforov avu fericita idee să aducă toţi câinii, pentru ca aceştia să mănânce pe săturate, micşorându-se astfel

greutatea cărnii ce trebuia cărată la campament. La despărţire îi spuseră să păstreze ţestele şi blănurile tuturor animalelor pe care le va vâna, punându-le în peştera de gheaţă.

Cei patru călători porniră mai departe. Pe măsură ce se depărtau de marginea depresiunii, copacii deveneau mai înalţi şi iarba deasă. Întâlniră plopi, mălini, caprifoi, măcieşi şi alţi arbuşti. Unii înfrunziseră, iar alţii începuseră să înflorească. Goroliov privea cu uimire această vegetaţie, deoarece în împrejurimile satului Kazacie şi pe toată coasta nu văzuse nimic asemănător, iar în regiunile mai sudice fusese numai în timpul iernii. Şi ceilalţi se mirară că aici, la o latitudine de 80°, cresc plante care în Siberia nu trec de cercul polar.

Poienele alternau ca şi înainte cu fâşii de pădure, ce deveneau tot mai dese. În două poieni văzură boi păscând şi îi priviră cu atenţie. La apropierea oamenilor, însă, ei o luară la fugă, dovadă că în depresiune trăiau oameni care vânau boii, dar care nu aveau arme de foc, deoarece împuşcăturile nu speriau animalele. Într-un luminiş, la vreo opt kilometri de la marginea depresiunii, în afară de boi negri, zăriră nişte animale de culoare închisă, cam de aceeaşi înălţime. Când unul dintre ele înălţă capul, Goroliov exclamă:

— Ia priveşte, Matvei Ivanovici, pare a fi un cal!

— Parcă! O fi oare domestic?

— Nu cred; toţi au aceeaşi culoare, sunt murgi, cu o dungă neagră de-a lungul şirei spinării, au coada şi coama rară şi urechi lungi, îi înştiinţa Ordin, care cerceta animalele prin binoclu.

— Atunci seamănă cu calul sălbatic pe care Prjevalski l-a descoperit în inima Asiei Centrale! spuse Goriunov.

— Dar ce caută ei aici, printre gheţurile polare? încă o taină a acestui ţinut misterios! exclamă Kosteakov.

— Să încercăm să ne furişăm mai aproape.

Ocolind luminişul pe la marginea pădurii, vânătorii se apropiară puţin de cai. Aceştia nu păşteau laolaltă cu boii. Unul dintre ei, probabil un armăsar bătrân, conducătorul hergheliei, ridica mereu capul, cercetând luminişul şi adulmeca umflându-şi nările. Deodată, văzându-i pe oameni, dădu de veste hergheliei printr-un nechezat ce aducea puţin cu răgetul măgarului. Întreaga herghelie, alcătuită din vreo douăzeci de animale adulte şi vreo zece mânji, porni în goană, cu capetele ridicate şi cu cozile în vânt.

— Păcat, scăparăm vânatul! oftă cu părere de rău Gorohov. Ce n-aş da să dobor un mânz! Are carne gustoasă.

— La ce-ţi foloseşte? Pentru astăzi avem carne destulă, n-are niciun rost să mai cărăm încă o povară. E păcat să ucizi numai aşa, ca să te afli în treabă.

— Dar ce facem cu colecţia? remarcă Ordin. Un cal sălbatic şi probabil de o rasă cu totul deosebită e o adevărată raritate.

— Cred că sunt pur şi simplu cai sălbăticiţi, îşi dădu cu părerea Kosteakov.

— Cu neputinţă! Caii care trăiesc la noi sunt bălani şi numai rareori, suri sau rotaţi, interveni Gorohov.

— Şi în genere, au o altă înfăţişare, adăuga Goriunov. Pesemne că din pricina unor împrejurări pe care nu le cunoaştem încă, în Ţara lui Sannikov au dăinuit animale din perioada geologică precedentă, animale care au dispărut din alte regiuni ale globului.

— Aşa cum s-a păstrat în Australia câinele sălbatic, cangurul şi alte marsupiale ciudate, mamifere primitive, păsări fără aripi şi alte „fosile vii”, cum li se mai spune, explică Ordin.

— O să-mi spuneţi poate că aici trăieşte mamutul,

rinocerul păros, ursul de peşteră şi alte animale de pe vremea omului primitiv, râse Kosteakov.

— Tot ce se poate, afară de cazul că omul le-a nimicit, răspunse Goriunov.

— După cum văd, interesul pe care îl prezintă Ţara lui Sannikov, prin poziţia şi forma sa, va spori datorită acestor fosile vii, adăugă Ordin.

— Să ne apropiem de micul lac pe care-l zăresc, uite, colo, în mijlocul poienii, propuse Kosteakov. Cine ştie, poate vedem în apă vreun hipopotam?

— Hipopotamii nu sunt fosile vii, îl corectă Goriunov. Ei trăiesc în mare număr prin fluviile Africii, iar aici nu vom da de ei.

Dar nu izbutiră să ajungă la lac. Pe măsură ce se apropiau, pământul devenea tot mai mocirlos şi în cele din urmă se prefăcu într-un smârc în care li se afundau picioarele. Lacul fusese probabil mult mai mare înainte, dar îl năpădiseră treptat dinspre maluri spre mijloc plantele de baltă. De aceea, călătorii nu reuşiră nici să vadă cum e apa şi nici să cerceteze dacă în acest lac trăieşte vreun peşte. Fireşte că nici vorbă nu mai putea fi de hipopotam; îndată ce ar fi făcut câţiva paşi, acest animal atât de greu ar fi fost înghiţit de nămol.

După această poiană urmă o pădure mai deasă şi mai înaltă, cu o branişte atât de deasă, alcătuită din copaci tineri şi din arbuşti, încât dacă nu ar fi existat cărări bătătorite de către animale, înaintarea ar fi fost anevoioasă.

Mergând pe o astfel de cărare, călătorii auzeau ciripitul răsunător, primăvăratic, al diferitelor păsări, guguitul turturelelor. În depărtare, se auzi chiar cântecul cucului. Văzură gaiţe, coţofene şi stăncute, iar sus, în văzduh, zăriră plutind doi vulturi, care scrutau poienele în căutarea prăzii.

— E o adevărată ţară a minunilor! exclamă Goriunov. Ai putea crede că ne aflăm undeva prin regiunile sudice ale Siberiei, iar nu la zece grade depărtare de Polul Nord.

— Da, numai faptul că soarele se află atât de jos pe cer, deşi e amiază, ne arată că suntem în Extremul Nord, remarcă Ordin.

— Mie, aceste creste zimţate ale zidului de la marginea depresiunii, cu fâşiile lui de zăpadă, îmi amintesc patria – valea Irkutului, de-a lungul căreia se întind Alpii tunkinieni, cu o înfăţişare asemănătoare, – spuse Kosteakov, – iar vegetaţia de aici şi păsările fac ca impresia aceasta să fie şi mai puternică.

În poiana următoare, care avea şi ea un lac în mijloc, văzură boi şi cai păscând şi hotărâră să se oprească la marginea pădurii pentru a-i observa şi, fiindcă tot poposeau, să-şi gătească şi mâncarea. Pârâul, care izvora din lac şi brăzda poiana, le oferea apă proaspătă. Se aşezară chiar pe cărare, acolo unde acesta pătrundea prin hăţişuri; în poiană aprinseră repede focul, atârnară deasupra lui ceainicul şi oala pentru supă, tăiară mărunt carnea de viţel şi, înşirând bucăţile pe frigărui, le puseră la fript. Călătorii se cuibăriră în tufişurile de lângă cărare, de unde puteau observa printre copaci animalele ce păşteau.

Deodată, din adâncul pădurii, se auzi un tropot greoi ce se apropia repede. Uimiţi, călătorii abia avură timp să se ascundă în tufişuri. Pe cărare trecu în goană năprasnică o namilă de culoare brună-închisă, care răgea înăbuşit.

— Ce mai e şi asta? Ce dihanie o fi? şopti Gorohov, înspăimântat.

— Aţi observat cornul uriaş de pe botul lui? întrebă Goriunov, uluit.

— Şi codiţa scurtă, ca de porc? adăugă Kosteakov.

— Uite şi micuţa lui urmă! spuse Ordin, arătând urma lăsată de dihanie pe locul umed al cărării, unde călătorii aruncaseră apa de care nu mai avuseseră trebuinţă.

Urma măsura aproape optsprezece centimetri în diametru şi se termina cu nişte adâncituri făcute de copite.

— Prin urmare, văzurăm încă o fosilă vie – rinocerul păros fosil! spuse Ordin.

— S-o ia naiba, că vie mai e şi fosila asta! exclamă Kosteakov. Ne-a stricat tot prânzul.

Într-adevăr, rinocerul, care trecuse pe cărare ca un uragan, făcuse multe pozne: oala cu supă o găsiră zvârlită în tufişe şi, fireşte, goală, carnea împrăştiată prin iarbă, iar frigăruile strivite în picioare. Ceainicul zăcea răsturnat.

— Şi-acu, bucătare, ia-o de la început! râse Gorohov, luând oala şi ceainicul ca să aducă apă.

— Da’ anapoda mai calcă dihania asta! bombăni Kosteakov, strângând de pe potecă bucăţelele de carne. N-avea destul loc pe cărare!

— Altă dată vom fi mai cu cap, – spuse Goriunov, – şi vom poposi mai departe de drumul sălbăticiunilor.

— Mai vine o dihanie! strigă Ordin şi sări în desiş, urmat de ceilalţi.

După câteva clipe trecură prin faţa lor, unul după altul, trei rinoceri, cu un muget la fel de înfundat. Călătorii reuşiră să-i examineze mai bine. Primul era un mascul, care avea pe bot un corn uriaş, iar îndărătul

acestuia, un al doilea corn, mult mai scurt. Venea apoi femela, cu botul împodobit de un singur corn, nu prea mare, iar în urmă de tot alerga puiul de rinocer care, deşi îşi mişca de zor picioarele scurte, abia putea sa se ţină după părinţii săi. Toţi cei trei rinoceri erau acoperiţi cu o blană rară, dar destul de lungă, de culoare brun-închis.

— Şi acum, băieţi, păzea! îi înştiinţă Goriunov. Animalele sunt urmărite, pare-se, de o fiară. Pregătiţi-vă armele!

Abia apucă să rostească aceste cuvinte, că pe cărare apăru o fiară în care recunoscură uşor un urs, dar de o mărime neobişnuită; el alerga cu capul plecat, mirosind pământul şi bălăbănindu-se uşor. Văzând focul aproape stins, care fumega la marginea potecii, el se opri brusc, înălţă capul şi căscă gura, arătându-şi colţii uriaşi şi limba roşie. Însă în acea clipă câinii îl atacară pe la spate şi ursul făcu cale întoarsă, fugind şi mârâind furios.

— Iar acum, fraţilor, – anunţă Goriunov, – ne mutăm în poiană. Aici, fiarele nu numai că nu ne vor lăsa să ne gătim prânzul, dar nici măcar să-l mâncăm în tihnă.

— O namilă de urs ca ăsta n-am văzut de când mama m-a făcut, spuse Gorohov, ieşind din desiş.

— Într-adevăr, e uriaş, dar nu străluceşte prin curaj, se sperie şi de câini, râse Ordin. Ştiţi, sunt încredinţat că nu e pur şi simplu un urs brun uriaş, ci ursul fosil, de peşteră, contemporan cu rinocerul şi mamutul. I-aţi văzut maxilarele?

— Prin urmare, încă o fosilă vie! Colecţia noastră creşte foarte repede, devenind din ce în ce mai uimitoare! spuse Kosteakov.

— Da, va trebui să fotografiem toate aceste animale fosile, aşa cum trăiesc ele în mijlocul naturii, altfel

nimeni nu ne va crede – remarcă Goriunov. Păcat că avem prea puţine plăci fotografice. Dar cui îi putea trece prin minte că Ţara lui Sannikov este o adevărată grădină zoologică sau, mai curând, paleontologică.

— Acum, Nikita, vei putea povesti prietenilor tăi caiuri că ai văzut cu proprii tăi ochi pe nasul rinocerului cornul pe care aceştia îl iau drept gheara păsării Exekiu.

— Am mai văzut şi înainte această dihanie.

— Unde? Astă-noapte, în vis?

— Nu, e o întâmplare veche. Pe malul râuleţului Aciad, care se varsă în partea dreaptă a Lanei, a ieşit la iveală într-o primăvară din pământul unde fusese îngropat leşul unei fiare ca asta; leşul a zăcut aşa lângă apă o bună bucată de vreme. Când au dat de el vulpile albe, i-au ros botul şi i-au devorat pântecul. Atunci, ispravnicul nostru a raportat guvernatorului despre descoperirea dihahiei. Acesta a trimis un slujitor să cerceteze. Dar slujitorul nu a mai găsit nimic. Vulpile albe mâncaseră carnea, iar oasele fuseseră luate de apa râului.

— Aşa se întâmplă mai totdeauna cu descoperirile, spuse Goriunov. Până când cineva face asemenea descoperiri întâmplătoare, până când înştiinţează autorităţile şi până când autorităţile comunică faptul Academiei, la Petersburg, pentru ca aceasta din urmă să trimită în cercetare un savant – trec luni de zile. Iar fiarele şi râurile nu stau să aştepte. Câte descoperiri rare nu a pierdut ştiinţa în felul acesta!

— Noi însă vom aduce ceva mai rar, – zise Ordin, – pieile, craniile şi fotografiile nu ale unor mortăciuni, ci ale unor fosile vii.

— Fotografii – poate, dar cât priveşte craniile şi pieile, să nu ne pripim. Sunt foarte grele, ocupă loc mult şi nu uita că avem numai trei sănii, interveni Kosteakov.

— Şi apoi, craniul ori pielea mamutului nu le poţi căra cu mijloacele de transport pe care le avem noi la îndemână, râse Goriunov.

— Dacă nu mă înşel, sunteţi de părere că vom vedea şi un mamut viu? întrebă ironic Kosteakov.

— Şi de ce nu? Dacă pe aceste meleaguri huzureşte şi se înmulţeşte rinocerul, după cum am putut constata, deoarece i-am văzut puiul, atunci poate trăi tot atât de bine şi mamutul.

— Cred că onchilonii dumitale i-au exterminat de mult, dacă i-au găsit aici.

— De ce? N-au ce face cu colţii mamutului, căci n-au cui să-i vândă; vânat au destul şi fără mamuţi, iar ca să dobori o asemenea namilă fără arme de foc, nu e chiar atât de lesne.

— Ştim însă că oamenii din epoca de piatră vânau mamuţii cu arme şi mai primitive.

— Părerea mea, Matvei Ivanoviei, – interveni Gorohov, – este că dacă aici există mamuţi, localnicii îi venerează ca pe nişte animale sfinte, aşa cum fac şi cu pasărea „Exekiu”.

— Tot ce se poate, Nikita. De aceea nădăjduiesc că vom avea prilejul să vedem şi acest animal.

După ce îşi strânseră lucrurile, călătorii se mutară la capătul poienii, lângă pârâu, şi aprinseră din nou focul. Poiana era pustie. Se vede că rinocerii speriaseră toate animalele cu tropotele şi mugetul lor.

— Şi aici ne-au stricat socotelile! zise Ordin. Şi eu, care voiam, până va fi gata mâncarea, să mă furişez tiptil de-a lungul pădurii şi să fotografiez boii şi caii.

— Da, n-au rămas decât păsările, care prezintă interes numai fripte! spuse Kosteakov, arătând spre un cârd de raţe ce zburau deasupra lacului.

LACURILE CU BĂŞICI

Călătorii prânziră în linişte, se odihniră şi apoi îşi văzură de drum, mergând de-a lungul pârâului în nădejdea că acesta îi va duce spre lac. Speranţa lor se dovedi întemeiată. Deşi lunca devenea tot mai mlăştinoasă, de-a lungul pârâului drumul era mai lesnicios şi în curând văzură un lac cu un diametru de vreo cinci sute de metri. Pe marginea lacului se înălţau desişuri de stuf verde. Nuferi mari îşi întindeau pe apă frunzele, alături de frunzuliţele mărunte ale castanului de apă (Trapa natans), plantă care a dispărut aproape de pe pământ, dar care aici creştea totuşi din abundentă. Fundul lacului, acoperit cu alge, cobora în pantă lină. Printre plantele acvatice mişunau diferite gâze şi înotau cârduri de peştişori. Mai încolo, la suprafaţa lacului, pluteau raţe, gâşte şi pescăruşi, iar plescăiturile care se auzeau ici-colo arătau că aici trăiau şi peşti mai mari. Străbătând norii, soarele de amiază lumina cu raze piezişe acest peisaj paşnic, dar pulsând de o viaţă neobişnuită la o asemenea latitudine.

— Ia uitati-vă, pârâul nu se varsă în lac, ci dimpotrivă, izvorăşte de acolo! observă Goriunov.

— Şi asta, ce te face să crezi?

— Mă face să cred că apele care curg prin depresiune trebuie într-un fel să se verse în mare şi de aceea cercul munţilor trebuie să fie undeva spart pe toată înălţimea lui.

— Să admitem că ar fi aşa cum spui.

— Este foarte important să clarificăm această chestiune. Troienele de zăpadă ce ne-au servit drept

coborâş se micşorează mult în timpul verii şi nu ne vor mai putea folosi la întoarcere. Prin urmare, numai o spărtură în lanţul munţilor ne va îngădui să ieşim din această depresiune.

— Dar poate că o asemenea spărtură nici nu există – spuse Ordin. Apa se poate scurge foarte bine printr-un canal subteran. În şuvoaiele de lavă există adesea astfel de canale. Amintiţi-vă de delfinii din insulele Hawai, din manualul de geologie.

— Ce-i cu canalele astea? întrebă Kosteakov.

— Sunt nişte tuneluri lungi în şuvoaiele de lavă, ce duc de la ţărmul mării spre interior. În timpul fluxului, ele se umplu de apă, care ţâşneşte cu putere prin crăpături. De aici şi denumirea acestor coridoare.

— Denumirea e greşită, pentru că delfinii nu aruncă apa ca balenele, ci o împroaşcă numai, hârjonindu-se – observă Goriunov. Pentru noi însă n-ar fi prea plăcut dacă n-ar exista o spărtură. Am fi nevoiţi să aşteptăm sfârşitul iernii, când troienele vor creşte din nou.

— Ei şi ce? Iernatul în Ţara lui Sannikov face parte din planul nostru dacă, fireşte, va fi cu putinţă. Or, acum e limpede că e pe deplin posibil.

Între timp, Gorohov, care privea mereu lacul, îi întrerupse exclamând:

— Uitaţi-vă ce se întâmplă acolo! O altă dihanie iese din apă.

Din apă se ridica încet o mogâldeaţă turtită sau un fel de băşică. Deodată băşica crăpă şi din ea izbucni un nor de aburi albi, ce se risipi repede în văzduh. Din locul acela, cercuri, cercuri porniră pe oglinda lacului, legănând păsările care înotau.

— Poate că în adâncime trăieşte vreo balenă sau o altă dihanie – îşi dădu cu părerea Gorohov.

— Balenele nu trăiesc în apă dulce, preciză Gorohov.

Care o fi cauza acestui fenomen?

Între timp, Ordin scoase un termometru din cutie şi-l băgă în apă. Goroliov râse, deoarece încercarea de a afla astfel ce animal trăieşte în lac i se păru absurdă.

— Inchipuiţi-vă, apa are douăzeci şi cinci grade Celsius! exclamă Ordin.

— Suntem la începutul primăverii la această latitudine, şi deodată – douăzeci şi cinci de grade! Nu mai înţeleg nimic! – spuse Kosteakov. N-ai greşit cu vreo douăzeci de grade?

— Măsoară tu, dacă nu crezi.

— Cum se explică asta?

— Se vede că în lac vine de sub pământ apă fierbinte, sau mai curând aburi, judecând după cele văzute adineauri. Acest lucru se potriveşte cu presupunerile mele, anume că depresiunea în care ne aflăm este fundul craterului unui vulcan vechi, în adâncul căruia s-a mai păstrat destulă căldură, ce răbufneşte din când în când, ieşind prin crăpături.

— Trebuie să mai aşteptăm, poate fenomenul se va repeta, zise Goriunov.

— De acord. Până una-alta pot afirma, cred, că dacă aici se află multe lacuri ca acesta, clima caldă din Ţara lui Sannikov îşi găseşte în parte explicaţie.

Undele circulare dispărură şi lacul deveni iarăşi neted ca oglinda. Toţi priveau cu interes spre lac, aşteptând. Goriunov ţinea ceasul în mână.

După ce trecură treizeci şi două de minute de la formarea primei băşici, apa începu să se umfle din nou. Când băşica atinse o înălţime de vreo doi metri, ea crăpă şi din interiorul ei ieşi iarăşi un nor de aburi.

— Se pare că ai avut dreptate! spuse Goriunov. Din adâncul pământului iese periodic aer cald sau aburi care încălzesc direct sau prin apa lacului depresiunea

unde ne aflăm.

— Când am privit depresiunea de pe înălţimile care o mărginesc, am văzut un şir întreg de lacuri.

— Eu cred totuşi că băşicile se datoresc unei balene – fu de părere Gorohov, care nu înţelegea fenomenele vulcanice.

— Dar cum putea să ajungă balena în lac, măi Nikita? N-o să-mi spui că a escaladat munţii...

— Atunci cum au ajuns aici rinocerii, boii şi caii, care nici ei nu se pot căţăra pe pantele abrupte? întrebă Kosteakov.

— Nu cunoşti bine istoricul geologiei insulelor Novosibirsk – interveni Ordin. La începutul erei cuaternare ele mai făceau parte din continentul siberian. Pe acele vremuri, vulcanul nostru, stins probabil, putea fi populat de animale. Apoi, s-au produs fracturi şi o bună parte a pământului s-a scufundat în ocean, iar restul s-a transformat în insule. Animalele n-au putut ajunge pe continent şi, înăsprindu-se clima, ele au dispărut de pe toate insulele, cu excepţia Ţării lui Sannikov. Faptul se datoreşte solului ei cald.

— Dar aceasta nu explică cum de au putut coborî în această groapă animalele mari!

— În primul rând, pe acele vremuri, în pereţii craterului puteau exista fracturi mai adânci, care apoi s-au închis datorită surpărilor de teren. În al doilea rând, noi nu am văzut decât o mică parte din marginile depresiunii. Poate undeva, mai încolo, spre miazănoapte, există o intrare mai mult sau mai puţin accesibilă.

— Acum sunt sigur că ne aşteaptă încă multe descoperiri interesante şi uimitoare, spuse Goriunov. Sunt fericit că banii pe care bătrânul academician ni i-a dat cu atâta încredere nu se vor irosi în van şi ştiinţa va

primi un dar de mare preţ – o colecţie de animale dispărute de pe restul globului.

— Poate şi o colecţie de oameni, adăugă Ordin.

— Păcat că expediţia noastră este atât de puţin pregătită pentru observaţii ştiinţifice! Nu ne putem compara cu savanţii specialişti în aceste domenii şi ne vor scăpa, de bună seamă, multe lucruri.

— Ce putem face? Noi am descoperit această ţară minunată şi drumul spre ea. Se înţelege că Academia va organiza o mare expediţie la care vor lua parte savanţi din diferite domenii, iar noi vom fi călăuzele lor.

În timp ce vorbeau, în mijlocul lacului se înălţă o nouă movilă de apă şi fenomenul se repetă aidoma.

— De data asta am marcat cu precizie timpul, – spuse Ordin, – intervalul durează exact treizeci şi trei de minute.

— Cum de trăiesc peştii şi păsările în apa asta fierbinte? întrebă Gorohov.

— N-ai observat că păsările nu înaintează spre mijlocul lacului? Se vede că apa e fierbinte de-a binelea în locul erupţiei şi ele se feresc.

— Şi nici peştii n-au ce căuta acolo. Ei au destul loc pe margini.

După ce admirară lacul, plecară mai departe, ocolind poiana şi ţinându-se aproape de pădure. Într-un loc întâlniră familia de rinoceri, care nu de mult trecuse în goană pe lângă locul unde poposiseră. Tăticul şi mămica, ţinând capul în sus, mâncau lăstarele fragede ale arbuştilor, mişcându-şi codiţele de plăcere, iar puiul când smulgea câteva fire de iarbă, când zburda făcând sărituri stângace, pe care nu le puteai privi fără să râzi; aveai impresia că prin poiană saltă un butoi pâutecos de care cineva prinsese, în glumă, patru butuci scurţi şi groşi. Pitulaţi îndărătul tufişurilor, călătorii admirară

multă vreme această idilă şi o eternizară pe o placă fotografică. Nmnai Gorohov privea familia rinocerilor cu gânduri mai prozaice, deşi râdea şi el de săriturile puiului. El socotea pudurile de osânză care puteau fi scoase din această butie şi numărul de curele bune şi trainice pentru sănii care ar ieşi din pielea lui.

El puse mâna pe armă spre a trece la fapte şi Goriunov abia avu timpul să-l oprească, şoptindu-i:

— Ţi-ai pierdut minţile, Nikita? Bătrânii ne vor strivi dacă ne vom atinge de pui! Cu asemenea dihănii nu-i de glumit.

Ocolind pe nesimţite rinocerii, călătorii ieşiră pe cărarea care străbătea păduricea următoare. Aici, copacii atingeau o înălţime de zece metri, iar braniştea deasă nu îngăduia călătorilor să înainteze lesne şi fără zgomot. Înaintând pe cărare puteau întâlni în orice clipă vreo fiară, şi de aceea, ca nişte oameni păţiţi ce erau, călătorii ţineau armele pregătite; în faţa lor Cârtiţa, obişnuită doar cu tundra despădurită din nordul Siberiei, mergând acum prin pădure nu cuteza să se vâre prin desişuri şi se ţinea pe aproape de oameni.

Pădurea fremăta de viaţă. În afară de felurite păsări, văzură ierunci, care ciripeau pe crengi, gaiţe pestriţe, care păreau că se strigă una pe alta, coţofene ce zburau din copac în copac şi trăncăneau fără încetare: auzeau de asemenea sturzi şi alte păsărele cântătoare. Foşnetele din tufişuri trădau prezenţa unor mamifere mici. La o cotitură, când cărarea se ivi în faţa lor ca o linie dreaptă, văzură în depărtare o namilă negricioasă, un urs probabil, care venea agale în întâmpinarea lor, mirosind pământul. Zărindu-i pe oameni, el se întoarse pe loc şi dispăru în desiş.

— Se vede că pe aici mişună mulţi moşi Martini, remarcă Gorohov.

— Se pare însă că sunt cam fricoşi, spuse Kosteakov.

— După împrejurări! Dacă e flămând, atacă şi omul.

— Trebuie să stabilim de acum pontru orice eventualitate că jumătate din puştile noastre vor fi încărcate cu cartuşe dum-dum, spuse Goriunov.

De data asta, pădurea se întindea fără întrerupere pe o distantă de vreo doi kilometri; apoi urmă iarăşi o poiană cu un pârâu. Pe malurile acestuia se înşirau plopi destul de înalţi, sălcii, tufe de mălini, de păducel, de măcieşi, în care răsunau triluri de păsărele. Mergând de-a lungul pârâului, ajunseră până la lac, care era mai mare decât cel dinainte şi nu avea malurile mlăştinoase.

— Ar fi interesant de ştiut dacă şi acest lac are băşici, spuse Ordin.

— Să poposim aici; ne vom odihni şi vom vedea.

Aşa şi făcură. Stătură vreun sfert de ceas, observând păsările. Plescăiturile dese dovedeau că lacul abundă în peşte.

— Aşa viată mai zic şi eu – zise Gorohov entuziasmat. Ai vânat şi peşte cât îţi pofteşte inima, nu ca în tundra noastră săracă.

— Acum înfeleg de ce păsările călătoare caută să ajungă aici, deşi trebuie să zboare peste gheţurile şi zăpezile oceanului. Unde mai găsesc ele un trai ca aici? spuse Goriunov.

— Ciudat e însă faptul că nu toate păsările vin aici. Multe dintre ele rămân pe toată întinderea tundrei nordice.

— În timpul migratiunilor, păsările se lasă călăuzite numai de instinct. Acesta se moşteneşte din generaţie în generaţie – explică Goriunov.

— Aici vin numai păsările care s-au născut pe aceste meleaguri. Cele născute în tundră rămân acolo şi nu

zboară mai departe spre nord, deşi văd că altele pleacă.

— Da, dacă păsările ar fi mai isteţe, am duce-o rău în tundra noastră. Păsările călătoare care trec prin ţinuturile noastre şi gâştele care năpârlesc ne salvează deseori de foame, când nu o scoatem la capăt cu pescuitul sau cu vânatul sălbăticiunilor – spuse Gorohov.

— S-a observat că pe alocuri păsările nu zboară în linie dreaptă, ci fac un ocol mare, numai din pricină că aşa zburau strămoşii lor, evitând locurile neprielnice pentru popas, de pildă, regiunile acoperite de gheţuri care au dispărut de mult sau de păduri întinse, tăiate acum.

Între timp, în mijlocul lacului apa începu să se înalţe în chip de movilită, dar nu într-un singur loc, ci în două locuri la o oarecare distanţă unul de altul. Din amândouă moviliţele izbucni câte un nor de aburi şi apoi apa se linişti iarăşi.

— Să aşteptăm erupţia următoare ca să vedem la ce interval de timp se produce fenomenul, propuse Ordin.

— Să aşteptăm, dar până una alta să ne fierbem ceaiul.

Aleseră un loc potrivit, aprinseră focul şi agăţară ceainicul. Luându-şi puşca cu două ţevi, Gorohov se apropie tiptil de cârdul de rate ce înota în apropiere de mal. Curând răsună o împuşcătură. Raţele se înălţară în văzduh, dar două rămaseră pe apă. Urmă o nouă împuşcătură, după care auziră iarăşi pe Gorohov strigând:

— Veniţi repede, săriţi!

Cei trei călători luară armele şi alergară în direcţia unde se auzea glasul; dar trestia şi tufişele îi împiedicau să înainteze mai repede. Când ajunseră. Îl văzură pe

Gorohov întins pe burtă lângă apa care făcea ochiuri, ochiuri, ca şi când în lac s-ar fi scufundat un corp voluminos.

— Ce-i? Ce s-a întâmplat?

— Ei, aţi venit prea târziu, băieţi! spuse Gorohov, mâhnit. ridicându-se în picioare. A şters-o.

— Cine? Vreun peşte?

— O focă, o focă adevărată! răspunse, oftând, vânătorul.

— Cu neputinţă! exclamă Kosteakov. Foca nu trăieşte în apă dulce. Ai văzut probabil o vidră.

— Nu. zău! se revoltă iacutul. Că puţine foce am vânat eu în viaţa mea!...

— Unde stătea foca?

— Uite aici, între moviliţe. Când am tras în raţe, foca s-a ridicat puţin din iarbă şi m-a privit năucă.

Nu m-am putut stăpâni şi i-am trântit în plin încărcătura pe care o pregătisem pentru raţe. Foca a început să se zvârcolească. Am alergat spre ea, am tăbărit asupra-i şi am început să vă strig. Până să veniţi, ea s-a smuls din mâinile mele – că-i alunecoasă dihania, n-ai de unde s-o apuci – şi dusă a fost.

— Era mare?

— Nu prea, mai mică decât ale noastre; poate e tinerică.

— Cum a ajuns foca la lac? se întrebă, nedumerit, Kosteakov. Mai că nu-mi vine să cred.

— Greşeşti, Pavel Nikolaevici! spuse Ordin. Aminteşte-ţi că în Baikal, care are şi el apă dulce, trăieşte o specie aparte de focă, numită *Phoca sibirica*. Se spune că această focă trăieşte în lacul Oron, format de fapt de apele râului Vitima, revărsate larg între două praguri. Iar aici, atât de aproape de Oceanul Îngheţat, prezenţa ei este şi mai firească.

— Dar cum a putut să ajungă foca în acest lac, relativ mic?

— Asta dovedeşte că odinioară lacurile din Ţara lui Sannikov erau mai mari şi comunicau mai lesne cu oceanul. Atunci au venit focile aici. Se prea poate ca acest ţinut să nu fi fost decât un golf al oceanului, cu apă sărată. Apoi golful s-a despărţit de ocean şi, transformându-se într-un lac, s-a desalinizat treptat, aşa încât focile s-au adaptat cu încetul, poate timp de generaţii, la viaţa în apă dulce.

Nu mult după ce se înapoiară la ceainicul care fierbea în clocot, călătorii noştri fură iarăşi martorii unei erupţii de aburi în mijlocul lacului. Răstimpul dintre două erupţii era de patruzeci de minute.

După ce băură ceaiul, ei făcură un ocol pe malul lacului şi se încredinţară că Goroliov spusese adevărul.

Într-un loc, ei văzură apărând din apă capul unei foce nu prea mari, care îi privea cu ochii ei rotunzi, catifelaţi. Însă câinii, recunoscând animalul a cărui carne ştiau cât este de gustoasă, se năpustiră pe mal, lătrând cu înverşunare. Foca sforăi dispreţuitoare şi dispăru.

— Ai dreptate, Nikita, este o focă, nu mai încape nicio îndoială, recunoscu Kosteakov.

PRIMELE SEMNE ALE EXISTENŢEI OMULUI

După poiană începu iarăşi o pădure. Călătorii înaintau pe cărarea bătătorită de sălbăticiuni, lăsând câinii să alerge în voie.

Deodată, liniştea pădurii fu tulburată de lătratul furios al acestora. Apropiindu-se cu armele pregătite, călătorii văzură, încolţită de câini, o herghelie întreagă de cai care alergau, probabil, spre lac, la adăpost. Cu cozile între picioare, câinii lătrau şi schelălăiau, iar caii priveau uimiţi pe aceşti pitici cutezători care îndrăzneau să le aţină drumul.

Ei izbeau în pământ cu copitele, sforăiau, dar nu se încumetau să-şi continue drumul.

— Ei, ce-i de făcut? spuse Kosteakov, nedumerit. Drumul ne e închis.

— Tragem? întrebă Gorohov.

— Da, dar nu cu gloanţe! le atrase atenţia Goriunov. Avem destulă carne, şi apoi caii stau grămadă şi, dacă-l rănim pe conducătorul lor, acesta se va năpusti asupra noastră, urmat de întreaga herghelie. Trageţi cu alicele pe care le folosiţi la raţe. Alicele vor ciupi caii cei mai apropiaţi, speriindu-i.

Detunătura se rostogoli prin îngustul coridor verde al cărării, şi alicele mărunte care atinseseră caii din faţă stârniră o învălmăşeală de nedescris.

Un nechezat sălbatic spintecă văzduhul; caii săreau în două picioare, căutau să scape din învălmăşeală, se

îmbulzeau unii în alţii, frângând arbuştii şi copacii de pe marginile cărării. În sfârşit, caii se întoarseră toţi, ca la un semn şi întreaga herghelie porni îndărăt în goană.

— Acum putem merge în linişte, nu vom întâlni pe nimeni în pădure – spuse Ordin.

Într-adevăr, galopul năprasnic al hergheliei sperie nu numai animalele, ci şi păsările, care pentru un timp amuţiră. Aici, le atrase atenţia o colină albă ca zăpada, ce se înălţa în mijlocul poienii, conturându-se clar pe fondul verde al luncii şi al pădurii.

— Uite ce troian uriaş! exclamă Gorohov.

— Mai curând e un strat de gheaţă care n-a avut timp să se topească – preciză Goriunov.

— Există oare blocuri de gheaţă atât de înalte? întrebă Kosteakov.

— Nu există! Doar dacă acest bloc de gheaţă s-a format în jurul gurii unui izvor, a cărui apă ţâşneşte cu putere.

— Atunci ce-o fi?

Străbătând poiana, călătorii constatară că movila se înaltă în mijlocul unui lac nu prea mare, aşa încât presupunerea că e formată din gheaţă de suprafaţă său că e un troian căzut de la sine. Văzută de aproape, movila părea alcătuită din terase aşezate unele peste altele. Cu binoclul se vedea cum pe aceste terase apa se scurge în şuvoaie subţiri.

Toti priveau nedumeriţi ciudata movilă, când deodată din vârful ei ţâşni o coloană de apă, însoţită de un şuierat puternic şi de rotocoale de aburi. Apa se înălţă la vreo zece metri şi căzu pe terase sub formă de ploaie. Acest fenomen interesant nu dură mai mult de un minut, după care movila îşi reluă aspectul dinainte, fumegând uşor.

— Acum înţeleg! Aici se află un gheizer, un izvor

termal periodic, de felul acelora care se întâlnesc des în ţinuturile vulcanice, spuse Ordin.

— Ai dreptate, iar dâmbul este un depozit de gheizerit, format de apa gheizerului, care se scurge pe terasă.

Măsurând temperatura apei lacului, constatară că ea atinge treizeci şi cinci grade Celsius. Când încercară apa cu mâna, ea le păru şi mai fierbinte.

— Aşa se face că nu se văd păsări pe acest lac, spuse Kosteakov.

— Probabil că nici peşte nu există. Nicăieri nu se aud plescăituri, adăugă Ordin.

Dar lacul nu era cu totul lipsit de viaţă. Pe fundul său se vedeau alge roşcate, de o formă stranie; printre acestea mişunau nenumărate crustacee minuscule care păreau că se simt de minune în apa caldă. Dar această apă nu era pe placul animalelor superioare. Câteva raţe se lăsară pe lac, dar se înălţară din nou măcăind speriate, îndată ce atinseră apa.

— Nu e oare timpul să găsim un loc de popas? întrebă Goriunov.

— Ai dreptate, soarele va scăpăta curând îndărătul munţilor şi am cules destule impresii pentru ziua de astăzi, încuviinţă Ordin.

— Trebuie să căutăm un loc potrivit la adăpost de fiare, adăugă Kosteakov.

— Un asemenea loc nu vom găsi, doar dacă ne vom căţăra într-un copac şi vom dormi pe ramuri, ca păsările. Dar nu cred să fie prea comod.

— Eu cred că nu trebuie să dormim în pădure, ci într-un loc deschis şi să facem cu rândul de gardă, îşi dădu cu părerea Corohov.

— Desigur, şi să întreţinem mereu focul, care sperie fiarele, spuse Goriunov.

Întrucât în apropierea lacului nu găsiră cu ce să facă focul, o luară de-a lungul pârâului care izvora din acest lac, îndreptându-se spre marginea pădurii, unde şi poposiră, sub un plop singuratic. Cât mai fu lumină, tăiară lemne ca să le ajungă pentru toată noaptea şi aprinseră două focuri; după ce mâncară, se culcară pe locul dintre focuri, urmând ca fiecare să facă de gardă câte două ceasuri. Noaptea nu fu prea liniştită; din timp în timp se auzeau, din depărtare, mugetul boilor, nechezatul cailor, răgetul rinocerilor, ţipătul bufniţei, iar câinii răspundeau mârâind sau lătrând. Pe la miezul nopţii, ceaţa începu să învăluie poiana, şi lumina lunii în descreştere abia mai răzbea, ceaţa se târa încet spre sud, se destrăma din când în când şi luna lumina câtva timp poiana, iar colina albă din mijlocul lacului părea că pluteşte într-o mare de lapte. Erupţiile se repetau la fiecare 20 de minute şi tulburau liniştea cu şuieratul lor caracteristic şi cu zgomotul pe care-l făcea apa în cădere.

În zori se porni dinspre nord un vânt destul de puternic şi ceaţa se risipi repede. Soarele înălţat deasupra marginei răsăritene a depresiunii ce avea forma unei creste negre, zimţate, cu fâşii de zăpadă pe terase şi prin curte, îi găsi pe călători gata de muncă. Hotărâră ca în ziua aceea să meargă spre răsărit, până la marginea depresiunii, şi apoi, luând-o de-a lungul ei, să se întoarcă la campamentul de lângă troiene, ca să vadă ce mai face Nikiforov, să-i spună că au descoperit urşi şi rinoceri uriaşi şi să-l sfătuiască să nu vâneze asemenea animale.

În curând dădură de o cărăruie care ducea din poiană spre răsărit, prin pădurea ce se întindea pe o distanţă de mai mulţi kilometri, descrescând treptat în înălţime. Vânară câteva ierunci şi un gotcan mare, pe care câinii

îl siliră să se urce într-un copac, de unde el privea uimit aceste animale ciudate, până ce un glonte îl doborî la pământ. Poiana care luase locul pădurii era foarte umedă. În mijlocul ei se afla o adevărată mlaştină cu muşchi. Se vede că odinioară aici fusese un lac.

Fură nevoiţi să ocolească poiana, mergând de-a lungul marginii pădurii, unde câinii dibuiră în curând un cerb neobişnuit de mare.

— Ăsta e un elan! exclamă Gorohov.

Dar animalul fugărit de câini nu era un elan, ci un cerb de aceeaşi înălţime, care îşi purta semeţ capul, împodobit cu coarne uriaşe, ce aduceau atât cu coarnele elanului, cât şi cu coarnele cerbului nobil: cu acesta din urmă ele semănau prin mărimea lor, iar cu coarnele elanului – prin faptul că se terminau printr-un fel de lopătică lată, crestată. Acest animal falnic îi aţâţă pe vânători şi, încolţit de câini, el căzu răpus de un glonte dum-dum.

— Parcă seamănă şi parcă nu seamănă cu elanul, spuse Gorohov. Ce dihanie o mai fi şi asta, nu ştii, Matvei Ivanovici?

— Cred, – răspunse Goriunov, după ce cercetară animalul, – că avem de-a face cu un cerb uriaş fosil, *Cervus eurycerus*, contemporan cu mamutul.

— Dar nu e chiar atât de mare. E încă tânăr, probabil, adăugă Ordin.

— Nu, cerbul e bătrân! spuse Gorohov. Număraţi-i mlădiţele de pe coarne. După părerea mea, are vreo cincisprezece ani.

— Se vede că această rasă degenerează, fu de părere Kosteakov.

— În orice caz, ea este foarte rară. Am întâlnit numeroase fosile vii, dar acest animal îl vedem pentru prima oară.

— Prin urmare, trebuie să-l măsurăm şi să luăm cu noi ţeasta şi coarnele, spuse Goriunov.

— Coarnele sunt prea grele şi nici nu le-am putea păstra, ia uitati-vă, sunt coarne de primăvară, moi, îmbibate de sânge, observă Kosteakov.

— Păcat! Dar o fotografie tot vom avea. Am reuşit să-l fotografiez pe când era încolţit de câini, spuse Ordin.

Fără să mai zăbovească, măsurară animalul, apoi tăiară cele mai bune bucăţi de carne, lăsară câinii să mănânce pe săturate, tăiară coarnele şi luară capul întreg ca să-l „prepare” la campament.

— Creierul şi limba le mâncăm la cină! O să fie o mâncare straşnică, se bucură Gorohov, care tăiase şi pielea de pe spinarea animalului ca să aibă cu ce îşi repara încălţămintea.

După ce străbătură poiana, intrară din nou în pădurea rară şi scundă, ce se întindea până aproape de zidul prăpastiei de la marginea depresiunii. De-a lungul acestui zid se aşternea, pe o suprafaţă de vreo cinci sute de metri, un câmp plin de muşchi. Canipola verde şi albiciosul lichen al renului acopereau solul accidentat cu un fel de perne groase ce ascundeau pietroaiele prăvălite din zidul prăpăstios.

— E un adevărat rai pentru reni! Ce bine ar fi să-i putem aduce aici, vara... oftă Gorohov.

— Aţi observat că în Ţara lui Sannikov aproape nu există insecte dăunătoare, deşi acest ţinut abundă în lacuri şi lunci mlăştinoase? întrebă Goriunov.

— Bine zici! Mai că nu vezi nici tăuni, nici strech, nici tripsuri, adeveri Ordin.

— Într-un cuvânt, un adevărat rai! Nu e ca pe la noi, unde vara îţi blestemi zilele din pricina insectelor, adăugă Gorohov.

— Ia adu-ţi aminte, Nikita, ce spuneai mai deunăzi

despre miraj, despre necuratul, râse Goriunov.

— Poate că tot ce vedem nu este decât o nălucire? întrebă Kosteakov.

Gorohov surâse încurcat şi dădu din cap. Tot ce văzuse în aceste două zile, deşi neobişnuit, nu era de loc o nălucire.

— Când ne vom întoarce teferi la Kazacie, atunci vă voi spune dacă toate astea sunt sau nu năluciri! zise şiretul iacut, ca să scape din încurcătură.

Pe câmpul de muşchi văzură în apropiere câţiva reni păscând, care îndată ce îi zăriră pe oameni, se mistuiră în desiş.

În apropierea zidului prăpăstios întâlniră o turmă de oi sălbatice de munte, ascunse după o stâncă uriaşă prăvălită de pe creastă. La început, oile o luară la goană de-a lungul zidului, şi apoi începură să se caţere cu uimitoare agerime pe o cornişă îngustă, sărind sprintene peste intervalele largi care o întrerupeau în mai multe locuri. La o înălţime de vreo sută de metri, oile dispărură pe o terasă mai largă.

Peretele prăpăstios de culoare neagră, sinistră, cu eflorescenţe brun-roşcate şi pete de licheni, se înălţa sub formă de terase late. Era format din bazalt, ca probabil întreaga parte marginală a acestei neobişnuite depresiuni. La poalele lui nu exista vegetaţie; aici se aflau grămezi de sfărâmături prăvălite din peretele de piatră şi acoperite de un strat subţire de licheni; pe alocuri, prin râpe, zăpada scânteia. O stâncă povârnită atrase atenţia călătorilor. Ea ferea de ploaie un loc de câţiva metri pătraţi, pe care nu existau pietroaie, dar care era în întregime bătătorit şi murdărit de oi sălbatice. În fundul acelei stânci se vedea un fel de grotă naturală. Pe peretele ei, ochiul ager al lui Gorohov observă o pată mare de funingine.

— Pe aici au trecut oameni! exclamă el.

— Cei care au păscut oile sălbatice de stâncă? râse Kosteakov.

Toţi se strânseră grămadă lângă cavernă; înăuntru găsiră câteva cioturi arse, cărbuni, cenuşă şi oase înnegrite de foc; Cercetând cu atenţie locul, dădură de câteva unelte de silex, foarte rudimentar lucrate, şi de aşchii de cremene.

— Aici au fost oameni ai epocii de piatră! exclamă Ordin. Şi nici măcar din neolitic, ci din paleolitic, dacă judecăm după felul primitiv în care sunt lucrate obiectele.

— Când au trăit aici oamenii aceştia? Poate cu vreo mie de ani în urmă? se interesă Kosteakov.

Nu, vatra nu părea să fie prea veche. Ea se afla la suprafaţă, nu era acoperită cu bucăţi de rocă, ci numai de colbul pe care îl stârnesc probabil oile care se învârtesc mereu pe aici.

— Prin urmare, undeva prin Ţara lui Sannikov vom întâlni sălbatici din epoca de piatră, care sunt poate canibali? întrebă Kosteakov.

— Oasele arse par să fie de om, afirmă Ordin.

— Asemenea soi de oameni sunt onchilonii tăi? întrebă Kosteakov pe Goriunov, pe un ton dojenitor parcă.

— Onchilonii au părăsit Siberia cu sute de ani în urmă. Pe atunci, cei din neamurile nordice nu mai puteau fi socotiţi oameni ai epocii de piatră. Ei întrebuinţau fierul.

— Da, străbunii noştri ştiau să extragă minereu, să făurească din fier cuţite, scări pentru sănii, inele, cârlige, - întări Gorohov.

— Totuşi, în afară de fier foloseau mult unelte de os, piatră, coarne; asemenea lucruri confecţionează şi

astăzi toţi indigenii, care nu au venit în contact cu civilizaţia modernă şi care trăiesc prin păduri neumblate, unde produsele grele, de fier, pătrund anevoie. Cât priveşte finisajul, aceste obiecte pot fi comparate cu obiectele neolitice şi nicidecum cu cele paleolitice, preciza Goriunov.

— Prin urmare, vatra asta nu aparţine onchilonilor?

— Sigur că nu! Se vede că aici au supravieţuit oamenii străvechei epoci de piatră, contemporanii mamutului, ursului de peşteră şi al altor animale de la sfârşitul perioadei glaciaţiunilor.

— Dacă aceste animale au supravieţuit, după cum ne-am încredinţat, este firesc să fi putut supravieţui şi oamenii, adăugă Ordin.

— În afară de cazul că onchilonii care, în comparaţie cu aceşti sălbatici, sunt mai civilizaţi, nu i-au exterminat, spuse Goriunov.

— Vatra asta dovedeşte că ei mai există sau au existat până nu de mult, poate însă într-un număr foarte mic, interveni Ordin.

— Aş fi foarte curios să văd pe sălbaticii din epoca de piatră, adăugă Kosteakov. Ei trăiesc, probabil, în cavernele de la marginea depresiunii. Trebuie să-l prevenim pe Nikiforov, deoarece o întâlnire cu aceşti sălbatici nu-i lipsită de primejdie, mai ales dacă ei sunt canibali.

Întorcându-se la marginea desişului, călătorii o luară de-a lungul acestuia, spre sud-vest. Spre seară se apropiară de campament.

Nu mai aveau mult de mers până la troienele albe. Gorohov nu se putu stăpâni şi împuşcă o oaie sălbatică de stâncă, ce stătea pe o terasă, într-o poziţie ispititoare pentru vânător.

Drept răspuns, se auzi o detunătură din direcţia

campamentului şi în curând le veni în întâmpinare Nikiforov, însoţit de Bălţatu. Dând vesel din coadă, câinele începu să miroasă pe Cârtiţa şi pe Albu, care făcură la fel cu Bălţatu.

În ajun, Nikiforov transportase cu bine la campament boul răpus, iar în ziua aceea doborâse o oaie sălbatică, şi cărase lemne. Săpase pentru el o peşteră în troian, adusese aici cortul şi barase intrarea cu un zid făcut din blocuri de gheaţă, lăsând doar o portiţă îngustă, dar şi pe aceasta o închidea noaptea. Stând aici în tovărăşia lui Bălţatu, se simţea în siguranţă.

ÎNTÂLNIREA CU ONCHILONII

A doua zi, vremea liniştită, fără pic de vânt, îi reţinu pe călători în campament până la amiază, căci abia atunci se împrăştie ceaţa deasă caracteristică probabil climei de primăvară din Ţara lui Sannikov. Era de altfel firesc; numeroasele lacuri calde şi pâraie făceau ca aerul să fie foarte umed, iar vasta fâşie de gheţuri şi zăpadă, care înconjura ţara, făcea ca această umezeală să se condenseze, prefăcându-se după asfinţitul soarelui în ceaţă. Clima umedă a acestui ţinut explica abundenţa de muşchi şi licheni în păduri, trunchiurile tuturor copacilor erau acoperite de muşchi, iar lichenii atârnau pe ramuri ca o horbotă.

Probabil ca tot din cauza ceţii, Ţara lui Sannikov, deşi avea munţi înalţi, nu putea fi zărită decât foarte rar de pe insula Kotelnâi; primăvara, ceţurile o ascundeau, se vede, tot timpul, iar mai târziu, când pe ocean gheaţa se spărgea, ceaţa care se ridica deasupra apei acoperea ca o perdea deasă ţinutul.

A doua oară merseră în adâncul ţinutului spre nord-vest. Şi aici, pădurile alternau cu poiene mai mult sau mai puţin întinse; în mijlocul lor, se aflau de obicei lacuri; cele mai apropiate de marginea sudică a depresiunii începuseră să se acopere cu diferite plante, transformându-se în bălţi. Lacurile cele mai îndepărtate nu împărtăşiră încă această soartă. Erupţiile de aburi, de altfel destul de slabe, se observară doar în puţine lacuri. Probabil că în această regiune, vulcanismul depresiunii era pe sfârşite. În poiene văzură boi şi cai, dar în număr mai mic. Animalele se arătară mai

prevăzătoare. Se vede că ele ştiau bine cât este de periculoasă apropierea omului. O singură dată văzură de departe rinoceri. În schimb, în tufişul din jurul lacurilor mişunau mistreţii, astfel că nu le fu prea greu să doboare unul pentru cină.

În faptul serii poposiră la marginea unei poiene mari. Punând traistele şi armele grămadă pe iarbă, plecară în pădure să taie lemne pentru foc. Deodată, câinii rămaşi lângă lucruri începură să latre cu furie. Gorohov şi Ordin, care se aflau în apropiere, ieşiră repede în poiană şi văzură o matahală de urs care dădea târcoale traistelor; mirosul de carne proaspătă îi stârnise pesemne pofta de mâncare. Lătrând şi schelălăind, câinii căutau să-l muşte de labele dindărăt, însă namila se apăra dibaci şi mormăia mânioasă.

Ce să facă? Puştile se aflau lângă traistele, care dintr-o clipă într-alta puteau fi sfâşiate în bucăţi, cu toată strădania câinilor. Ordin, care avea un topor în mână, îi şopti lui Gorohov:

— Mă apropii din spate şi-l croiesc cu securea. Când se întoarce spre mine, pui mâna pe armă şi tragi între timp, ursul sfâşiase cu ghearele una din traiste şi-şi vârâse botul în ea; Ordin se repezi în spatele namilei şi împlântă adânc, cu sete. securea, în şalele ursului, iar apoi sări în lături. Un urlet înfiorător străbătu poiana. Ursul sări în două labe, însă căzu îndată pe spate, cât p-aci s-o strivească pe Cârtiţa. Avea şira spinării ruptă şi se zvârcolea pe iarbă, urlând şi agitând mereu labele din faţă. Câinii îşi înfipseră colţii în labele din spate ale ursului, care rămăseseră nemişcate, iar Gorohov luă arma şi-i trase în coasta stângă un glonte dum-dum. Peste câteva clipe matahala zăcea nemişcată, înroşind iarba cu şiroaie de sânge.

În curând veniră Goriunov şi Kosteakov cu câte un

braţ de lemne. Înconjurară cu toţii ursul, mirându-se de mărimea lui: era o dată şi jumătate mai mare decât ursul brun pe care îl văzuseră în ajun, iar colţii săi aveau peste zece centimetri lungime.

— De data asta am scăpat ieftin! spuse Goriunov.

— O traistă sfâşiată şi un câine rănit. Putea fi mult mai rău.

Într-adevăr, în agonie, ursul zgâriase cu laba coastele lui Albu, care se înroşi de sânge. Câinele îşi lingea de zor rana, din fericire, puţin adâncă.

— Asta să ne fie învăţătură de minte! Unul dintre noi trebuie să rămână totdeauna de pază lângă lucruri, ţinând arma pregătită, spuse Ordin. N-ai de fiecare dată norocul să înfigi cu atâta iscusinţă securea în şalele dihaniei.

— Da, dacă o namilă ca asta pune laba pe tine, nu scapi cu viaţă! remarcă Gorohov, care se apucase să jupoaie ursul.

Ordin măsură animalul, dar nu-l fotografie, deoarece între timp se înnoptase.

Fură nevoiţi să-şi mute lucrurile în altă parte, deoarece hoitul ursului mirosea urât; dar aceasta nu-i împiedică pe câini să se înfrupte din el pe săturate. Noaptea se scurse liniştită. Câinii mârâiau însă tot timpul, iar ceaţa deasă, ce învăluise poiana spre miezul nopţii, nu îngădui călătorilor să vadă ce anume îi întărâtă. Lângă hoitul ursului, rămas la o distanţă de vreo sută de paşi, era mare forfotă. Se auzeau chelfăneli, pârâituri de oase, fiarele de pradă nocturne se ospătau cu resturile dihaniei. În zori, Gorohov găsi la locul primului popas scheletul ursului, fără pic de carne pe el şi zări doi lupi mari, care o luară la goană îndată ce îl văzură.

Din pricina vântului, ceaţa se împrăştie mai devreme

ca în ajun şi călătorii porniră la drum, mergând tot spre nord-vest. Gorohov întinse blana ursului între doi copaci de la marginea pădurii cu gândul s-o ia la întoarcere. Străbătură încă două poiene cu lacuri; în cea de a doua se înălţa o movilă albă de tuf. Se vede că erupţiile încetaseră de mult, deoarece tuful era acoperit de licheni.

Pătrunzând într-o a treia poiană, auziră glasuri de oameni venind din partea opusă. Câinii începură să latre şi glasurile amuţiră brusc. Poiana era străbătută de o cărare bine bătătorită, ce ocolea un lac mic, lângă care se distingeau, pe pământul umed, urme de picioare de om, încălţate în torbasuri[1].

— Ăştia cu siguranţă că nu sunt oameni din epoca de piatră! – exclamă Gorunov. Sălbaticii umblă, fără îndoială, desculţi.

— Odată ce oamenii aceştia sunt încălţaţi la fel cu indigenii noştri din regiunile nordice, se înrudesc, probabil, cu ei şi n-avem de ce să ne temem de o asemenea întâlnire – adăugă Ordin.

După ce ocoliră lacul, a cărui întindere nu lăsa să se vadă capătul celălalt al poienii, zăriră o movilă verde, din vârful căreia ieşea şerpuind o dâră subţire de fum. În dreptul acestuia stăteau câţiva oameni. Unul dintre ei, cocoţat chiar în vârf, scruta poiana. Când îi zări pe călătorii noştri venind dinspre lac, el dădu de veste tovarăşilor săi care începură să se foiască. În curând, în întâmpinarea străinilor porni pe luncă un grup de vreo treizeci de inşi, desfăşurându-se în doua ramuri. Când se apropiară, călătorii văzură că toţi sunt înarmaţi. Fiecare ţinea în mâna dreaptă o suliţă lungă, iar în cea stângă – un arc. De după umeri se vedea penajul

[1] Cizme moi făcute din piei de animale cu blana în afară, pe care le poartă unele popoare nordice. (N. R.).

săgeţilor.

La vreo sută de paşi de locul unde se aflau călătorii noştri, lanţul se opri. Unul din oamenii ce veneau pe potecă, pesemne şeful lor, ridică mâna şi strigă ceva.

— Ce spune? În ce limbă vorbeşte? – întrebă Goriunov pe Gorohov.

— Într-o limbă asemănătoare cu ciukota – răspunse Nikita. Ne porunceşte să ridicăm mâinile, dacă suntem oameni paşnici.

Călătorii ridicară mâinile. Lanţul de oameni îşi reluă îndată înaintarea, dar ajungând la vreo treizeci de paşi se opri iarăşi la un semn al şefului. Acesta îi întreba pe străini:

— Ce neam de oameni sunteţi, de unde şi pentru ce aţi venit pe meleagurile noastre?

Spune-i că suntem oameni albi şi am venit dinspre miază-zi, de pe continent, pentru a vedea această ţărişoară pierdută printre gheţari – zise Goriunov.

— Gorohov traduse întocmai.

— Apropiaţi-vă, oameni albi. Să ştiţi însă că suntem mulţi şi bine înarmaţi – spuse şeful detaşamentului.

Supravegheaţi de treizeci de perechi de ochi, care le urmăreau cu agerime toate mişcările, călătorii se apropiară. Goriunov ieşi înaintea grupului şi întinse şefului mâna. Acesta îşi duse mai întâi mâna la frunte, apoi la inimă şi numai după aceea strânse mâna străinului. Repetă aceleaşi gesturi şi cu ceilalţi călători. Între timp, lanţul se închise în părţi şi călătorii se pomeniră înconjuraţi. Războinicii stăteau umăr la umăr cu armele în mână, împărtăşindu-şi în şoaptă impresiile despre hainele, încălţămintea, traistele străinilor, despre topoarele de la cingători şi despre ciomegele pe care le purtau la umăr.

Indivizii erau goi până la brâu, purtau pantaloni din

piele moale şi erau încălţaţi în torbasuri făcute dintr-o blană uşoară. Obrazul, pieptul şi mâinile lor erau acoperite de tatuaje în formă de linii şerpuitoare, cercuri şi puncte. Fiecare purta la gât un colier din dinţi de animale, de lup probabil, care avea la mijloc de la unul până la trei colţi mari de urs. Părul lor negru, lins, era strâns în creştet printr-un nod, în care erau înfipte două sau trei pene de vultur. Erau vânjoşi, oacheşi, cu pomeţii obrajilor foarte puţin proeminenţi. Aveau ochii negri şi nasul drept. Cei doi incisivi de la mijlocul danturii erau vopsiţi în roşu, făcând oarecum bizar zâmbetul acestor oameni; aveai impresia că gura se împarte în două deschizături rotunde. Şeful se deosebea de ceilalţi prin statura sa robustă, colierul din colţi de urs de la gât, dunga roşie de-a lungul frunţii şi penele roşii înfipte în păr. Păreau un neam de oameni curajoşi şi totodată nişte duşmani de temut, în ciuda armelor lor primitive. Vârfurile suliţelor erau dintr-o piatră transparentă, iar vârfurile săgeţilor, din os. Mulţi dintre războinici aveau la cingătoare un mic topor de piatră, cu coadă de lemn. La spate, în afară de tolba cu săgeţi, ei purtau un mic scut de piele.

— Cum se numeşte poporul tău şi cum îi spuneţi acestui ţinut? traduse Gorohov întrebarea pusă de Goriunov.

— Suntem onchiloni, iar acesta este pământul cucerit de străbunii noştri. Eu sunt Amnundak, căpetenia onchilonilor. Dar pe voi cum vă cheamă, şi pământul vostru cum se numeşte?

După ce i se răspunse la această întrebare şi află de ce şi pe unde veniseră aici oamenii albi, şeful spuse:

— Aţi venit de departe şi nu sunteţi mulţi. Fiţi deci oaspeţii onchilonilor. Veniţi în sălaşul meu.

El se întoarse şi porni îndărăt pe potecă. Călătorii îl

urmară, încadraţi de războinici. Aceştia îi puneau lui Gorohov diferite întrebări despre haine şi arme, despre drumul pe care îl făcuseră străbătând gheţurile, despre viaţa de pe continent, privitor la care ştiau unele lucruri din legendele transmise din moşi-strămoşi. Gorohov nu mai pridide a să răspundă la toate întrebările mai ales că limba onchilonilor, deşi înrudită cu cea ciukotă, se deosebea totuşi întrucâtva de aceasta, ceea ce îngreuia conversaţia.

Movila verde se dovedi a fi un bordei mare – sălaşul onchilonilor. La intrare – un fel de poartă acoperită cu blănuri – şeful se opri, dădu la o parte perdeaua şi pofti cu un gest pe oaspeţi să intre. Toti fură nevoiţi să se aplece, deoarece poarta era scundă. În mijlocul bordeiului ardea un foc la care se frigeau câteva bucăţi de carne, agăţate de o grindă. Această parte a bordeiului avea forma unui pătrat cu latura de şase metri. În colturile pătratului se înălţau patru stâlpi groşi, uniţi în partea de sus prin grinzi pe care era aşezat acoperişul făcut din bârne mai subţiri şi prevăzut cu o deschizătură pătrată; aceasta servea şi ca fereastră şi ca hogeac. Sus, pe fiecare grindă, erau proptite în formă de pripor nişte bârne lungi, care se sprijineau de pământ cu capetele lor inferioare. Spaţiile laterale dintre pripori şi stâlpi erau închise cu bârne subţiri, mai scurte, aşezate tot înclinat. În felul acesta se înjghebase un bordei, care văzut de sus avea formă de cruce, cu colturile intrânde rotunjite. Trei din braţele crucii slujeau ca dormitor, iar în al patrulea erau o uşă şi o altă încăpere, unde erau depozitate diferite lucruri; pătratul din mijloc servea ca bucătărie, sufragerie şi cameră de primire. Pe dinafară, întregul schelet era acoperit cu un strat gros de pământ, pe care crescuse iarba. Bordeiul era spaţios, călduros, dar cam

întunecos.

Intrând în bordei, şeful conduse pe oaspeţi în încăperea pătrată, se aşeză cu picioarele strânse sub el, pe o blană de urs şi-i pofti pe ceilalţi să ia loc în stânga şi în dreapta sa. Războinicii se aşezară pe celelalte laturi ale pătratului, în jurul focului. Când ochii călătorilor se mai obişnuiră cu semiîntunericul din bordei, ei observară că în părţile laterale se îngrămădeau femei şi copii; privind cu multă curiozitate pe oaspeţii străini, ei se apropiau treptat de războinicii aşezaţi pe jos. Femeile umblau aproape goale: numai o fâşie de piele de un lat de palmă, brună ca şi trupul lor, urmând linia şoldului, le ascundea partea inferioară a pântecului. La femeile tinere, fâşia de piele era împodobită cu înflorituri făcute din cureluşe subţiri, negre, galbene şi roşii. În afară de această fâşie, ele purtau coliere din pietricele albe, cenuşii, verzi şi roşcate, iar la încheieturi şi braţe aveau brăţări. Goliciunea era ascunsă întrucâtva de tatuajul de pe piept, pântec, spinare, mâini, picioare şi faţă, tatuaj care avea forma unor flori şi frunze ciudate, linii şerpuitoare şi cercuri. Atenţia călătorilor fu atrasă îndeosebi de tânara soţie a şefului. Tatuajul ei înfăţişa doi şerpi, care, încolăcindu-se în jurul picioarelor, urcau până pe pântec şi coaste. Capetele şerpilor erau aşezate faţă în faţă între sâni şi clavicule, iar doi şerpi mai mici erau încolăciţi în jurul mâinilor, capetele lor fiind tatuate pe omoplaţii femeii. Pe pielea smeadă, aceşti şerpi negri-albăstrui produceau o impresie sinistră.

Femeile aveau trăsături mai gingaşe decât bărbaţii. Unele puteau fi socotite chiar frumoase; erau zvelte şi bine făcute.

Copiii umblau complet goi, iar adolescenţii de ambele

sexe purtau, ca şi femeile, o centură de pudoare. Centura fetelor era împodobită şi ea cu diferite cusături. Părul lor era împletit în codiţe, iar băieţii îl purtau strâns pe creştet cu un nod. Părul femeilor era împletit în două cozi care le atârnau pe piept, împodobite cu pietricele multicolore. Fetele purtau patru cozi: două coborau de pe tâmple pe piept, iar două cădeau pe spate.

Amnundak făcu un semn femeii cu tatuaj în formă de şerpi şi aceasta scoase dintr-o lădiţă îmbrăcată în piele nişte străchini de lemn, le umplu cu lapte dintr-un burduf atârnat de un stâlp şi le întinse una câte una şefului, care la rândul său le oferi oaspeţilor. Păstrând pentru sine ultima strachină, el o duse la buze, poftindu-şi cu un gest larg oaspeţii să-i urmeze pilda. În străchini era lapte gras de ren, puţin acrişor, dar gustos – cel puţin aşa li se păru călătorilor, care nu-l mai băuseră de mult. Străchinile mai fură umplute o dată. Apoi femeia luă de pe grindă carnea friptă, o tăie în felii groase cu un cuţit de os şi punând-o într-o covăţică de lemn i-o dădu şefului. Acesta împărţi câte o felie fiecărui musafir. În timp ce oaspeţii mâncau carne şi luau din când în când câte o înghiţitură de lapte, Amnundak ţinu o cuvântare onchilonilor, dar Gorohov nu putu înţelege ce anume le spunea, deoarece şeful vorbea prea repede. Atunci, Goriunov îl rugă pe şef să le explice şi lor despre ce este vorba. Vorbind rar, pentru ca Gorohov să aibă timpul să tălmăcească fiecare cuvânt, Amnundak istorisi cele ce urmează.

— Cu mulţi ani în urmă, poporul nostru, sătul de nesfârşitele războaie pe care le ducea cu ciuccii din pricina păşunilor pentru reni, au hotărât să plece cât mai departe de aceşti oameni. La început, onchilonii au trecut peste gheţari, până la insulele din apropiere, au săpat bordeie şi au trăit în tihnă. Dar ţinutul nu le-a

plăcut; vara – ceaţă, iarna – ceaţă, primăvara – ceaţă, tot anul era ceaţă. Oamenii au început să moară, renii au început şi ei să piară. Onchilonii văzuseră însă ca primăvara păsările zboară mai departe, spre miazănoapte, iar toamna se întorc grase. Atunci şi-au zis: să mergem şi noi acolo unde zboară păsările. Au încercat odată, dar marea nu i-a lăsat, au mai încercat a doua oară, dar marea nu îngheţase bine, furtuna a spart gheaţa şi oamenii s-au înecat de-a valma cu renii. A venit în sfârşit o iarnă cumplită. Onchilonii au trimis înainte câţiva inşi în recunoaştere. De astă dată gheaţa era tare. Tot poporul a trecut şi a ajuns în acest ţinut. Rămaseră însă foarte puţini, poate nici cincizeci cu totul.

Pe atunci, şeful onchilonilor era marele şaman, care tămăduia toate bolile; el a arătat poporului calea spre acest pământ. Înainte de moarte, el a prorocit că onchilonii vor trăi în pace în această ţară, până în ziua când vor veni aici oameni albi de pe pământul cel mare. Şi el a mai spus că aceşti oameni albi, aidoma stăpânilor cerului, vor avea în mâini tunete şi trăsnete care ucid de departe. Când v-am văzut pe voi, primii albi veniţi aici de pe pământul cel mare, ne-am adus aminte de cuvintele bătrânului şaman.

JERTFE ŞI RUGĂCIUNI

— Spune-i şefului, – îi zise Goriunov lui Nikita, – că suntem oameni paşnici şi nu facem nimănui rău. Şi noi am venit aici luându-ne după zborul spre miazănoapte al păsărilor. Dorinţa noastră este să vedem ţinutul unde îşi petrec vara păsările. După ce îl vom cerceta, ne vom întoarce în ţara noastră.

Gorohov tălmăci aceste cuvinte.

— Aveţi tunete şi trăsnete care ucid de departe? întrebă Amnundak.

La această întrebare, privirile tuturor onchilonilor se aţintiră spre străini, într-o aşteptare plină de nelinişte. Gorohov se uită nedumerit la Goriunov, care spuse:

— Nu sunt oare puştile noastre, tunetele şi trăsnetele care ucid de departe? Oricum, onchilonii tot o vor afla până la urmă. Să nu scăpăm prilejul ce ni se oferă şi să-i facem să ne respecte şi mai mult, socotindu-ne trimişii zeilor. În felul ăsta nu ne vor face niciun rău.

— Da, avem tunete şi trăsnete! mărturisi Gorohov şefului.

Un murmur de vădită nelinişte străbătu mulţimea. Onchilonii aflaţi mai aproape de călători se dădură în lături fără să vrea. Şeful spuse:

— Arătaţi-ni-le, ca să ne încredinţăm că sunteţi într-adevăr solii cerului. Vă rugăm însă să nu-i ucideţi pe onchiloni.

— Să ieşim din casă, pentru ca trăsnetul să nu facă vreun rău oamenilor, spuse Goriunov.

Şeful se ridică solemn şi porni spre ieşire, urmat de călători şi de întreaga mulţime care se ţinea la distanţă

de străini.

— Aduceţi renul destinat jertfei! porunci Amnundak. Albii îl vor doborî şi pe urmă îl vom da ca ofrandă zeilor.

Câţiva onchiloni dădură fuga în pădurea ce se întindea în spatele bordeiului şi aduseră de acolo un ren mare, aproape alb; presimţind parcă soarta ce-l aşteaptă, animalul se împotrivea din răsputeri şi mugea. Gorohov spuse onchinilor să-l lege de un ţăruş la două sute de paşi de bordei. Încărcându-şi armele cu gloanţe obişnuite în loc de gloanţe dum-dum, călătorii traseră o salvă şi renul se prăbuşi ca lovit de trăsnet. Când auziră detunăturile, toţi onchilonii căzură în genunchi şi se plecară până la pământ în faţa atotputernicilor străini.

Apoi, ridicându-se în picioare, Amnundak spuse cu glas tare, astfel ca toţi să-l audă:

— Ştim acum că sânteti solii cerului despre care vorbea marele şaman. Fiţi oaspeţii noştri! Tot ce avem – locuinţa, hrana, îmbrăcămintea, renii – totul vă aparţine, puteţi face cu toate ce vă pofteşte inima. Astă-seară şamanul se va adresa zeilor şi-i va implora să se milostivească de onchiloni, care i-au primit pe solii cerului ca pe nişte oaspeţi dragi.

După ce îşi termină cuvântarea, Amnundak duse mâna la frunte şi la inimă, iar apoi făcu o plecăciune în faţa călătorilor. Toti onchilonii făcură la fel. Între timp cadavrul renului fusese adus şi pus la picioarele conducătorului. Arătând cele patru răni de pe coasta animalului, şeful zise:

— Patru trăsnete au lovit animalul menit jertfei. Femei, pregătiţi carnea pentru rugăciunea de seară. Războinici, poftiţi-l pe şaman în bordeiul nostru!

După aceasta, călătorii se întoarseră în bordei. Aici, fură ospătaţi din nou cu lapte şi carne de ren afumata,

la care se serviră şi bulbi de martagena copţi şi lipii din făină de castane de baltă. Onchilonii nu cunoşteau pâinea, ceaiul şi tutunul. Cei câţiva pesmeţi şi bucăţele de zahăr pe care călătorii le scoaseră din traiste trecură din mână în mână, fură cercetate cu atenţie, apoi mirosite şi gustate cu deosebit interes. Şi mai multă curiozitate stârniră pipele, pe care Gorohov şi Ordin le aprinseră după masă. Onchilonii priveau cu oarecare teamă cum oamenii albi înghit fum, din pricina căruia cei de alături tuşeau şi strănutau. Când văzură ceainicul de aramă, pe care călătorii îl agăţară deasupra focului, se minunară nespus. Onchilonii nu aveau decât vase de lemn şi de lut, în care fierbeau carnea, încălzind apa cu pietre încinse. Însă ceaiul fără zahăr, din care călătorii aveau o cantitate prea mică pentru a-i servi pe toţi, nu plăcu nimănui. Amnundak bău în silă ceaşca de ceai ce i se oferi şi spuse, arătând spre burduful cu lapte, că băutura onchilonilor este mult mai gustoasă.

Topoarele şi cuţitele de vânătoare stârniră şi ele mult interes; onchilonii le examinară, le pipăită şi le încercară, admirând luciul şi duritatea lor. Ei constatară că aceste unelte sunt mult mai bune decât topoarele lor de piatră şi cuţitele lor de os.

La un semn al lui Amnundak, femeia tatuată cu şerpi scoase din lădiţă un briceag grosolan de fier, ros de rugină, păstrat ca relicvă. Arătându-l oaspeţilor, şeful spuse:

— Strămoşii noştri aveau asemenea cuţite, topoare, vârfuri de suliţe şi săgeţi, pe care le primeau de la iakuţi în schimbul altor lucruri. Ei însă nu ştiau să le făurească. Când au venit aici, aceste lucruri au devenit încetul cu încetul de nefolosit, s-au stricat, iar multe din ele s-au pierdut, astfel că onchilonii au început iarăşi să-şi facă unelte de piatră şi os.

Cârtiţa şi Albu, ghemuiţi la picioarele musafirilor, inspirară la început oarecare teamă onchilonilor, care nu aveau câini. Când Gorohov întrebă de ce n-au câini, Amnundak le spuse cele ce urmează:

— Războiul dintre strămoşii noştri şi ciucci s-a iscat tocmai din pricina acestor dihănii netrebnice. Strămoşii noştri erau crescători de reni şi nu ţineau câini, deoarece aceştia atacă renii. Ei trăiau pe ţărmul mării şi creşteau reni, prindeau peşte sau vânau foci şi morse; casele şi le lucrau din lemnul pe care marea îl arunca pe tărm. Dar iată că au venit ciuccii; ei aveau câini mulţi, dar nu aveau reni. Ciuccii au început să ne alunge din locurile bogate în peşte şi vânat; când nu aveau destul peşte pentru câinii lor, ne luau renii. De aceea s-a şi dezlănţuit războiul. Ciuccii erau mulţi, iar noi putini. Până la urmă am fugit şi am ajuns aici.

— Câţi onchiloni trăiesc pe aceste meleaguri? întrebă Gorohov. Tot poporul e aici? zise el, arătând cu un gest larg pe cei de fată.

Amnundak râse.

— Avem douăzeci de sălaşe ca ăsta. În fiecare locuieşte un clan, alcătuit din douăzeci până la treizeci de oameni.

— Unde se află celelalte sălaşe?

— În diferite locuri. Renii au nevoie de ţinuturi bogate în muşchi. Dacă am trăi aproape unii de alţii, nici oamenii, nici renii nu s-ar simţi la largul lor.

— În fiecare sălaş există un şef ca tine?

— Nu, eu sunt şef peste toţi onchilonii, spuse cu mândrie Amnundak. Clanul meu este cel mai mare. Dar fiecare sălaş are un şef al său, mai marele clanului.

Într-adevăr, împreună cu femeile şi copiii, în bordei erau vreo şaizeci de oameni. Goriunov socoti că dacă în celelalte bordeie locuiesc cam douăzeci şi cinci de inşi,

în Ţara lui Sannikov trăiesc vreo cinci sute treizeci de onchiloni.

Până seara îşi petrecură timpul discutând şi ospătându-se. Spre asfinţit, în poiană, lângă bordei, fu adusă o cireadă de reni, şi călătorii văzură cum erau mulse aici femelele acestor animale. La muls luau parte toate femeile şi fetele, care alergau sprintene, cu şiştare în mână, de la un animal la altul; cireada număra peste două sute de capete. Ea rămase peste noapte în poiană şi războinicii stătură cu rândul de veghe, pentru a o apăra de fiarele sălbatice.

Când se înseră şi toţi se înapoiară în bordei, veni şi şamanul, care locuia separat, la o depărtare de câţiva kilometri. Acesta era un bătrân înalt, uscăţiv, cu obrajii supţi, cu ochii pătrunzători, cufundaţi adânc sub sprâncenele stufoase. Deşi nu era frig. el era îmbrăcat într-o şubă lungă, cu blana în afară. La gulerul şi la cingătoarea şubei atârnau de nişte cureluşe zorzoane de aramă şi de fier, precum şi câteva betişoare de o formă ciudată, foarte uzate, care fuseseră aduse probabil de pe continent şi care se transmiteau de la un şaman la altul. Şamanul ţinea în mână o dairea mică, împodobită cu cureluşe roşii şi negre şi cu zurgălăi de fier. Pe cap purta o căciulă de blană, ţuguiată, aproape complet roasă. După ce se înclină ceremonios în faţa şefului şi îi privi cu atenţie pe străini şi pe câinii acestora, care văzându-l îmbrăcat atât de ciudat începură să mârâie, şamanul se aşeză deoparte, fără să se amestece cu toţi ceilalţi, lângă focul ce ardea cu vâlvătăi. Punând deoparte daireaua, el îşi întinse spre foc braţele slabe şi începu să bolborosească nişte cuvinte de neînţeles. La un semn al şefului, femeile oferiră şamanului o strachină cu lapte. El bău laptele, după ce aruncă în flăcări câteva picături.

Deasupra focului, pe nişte betişoare lungi, se frigea carne de ren, tăiată bucăţi. Alături, într-un vas cilindric de lemn, fierbea supa sau, mai exact, sosul gătit din carne de ren şi tuberculi de martagenă. Femeile fierbeau apa cu ajutorul unor pietroaie încinse la foc. Una dintre femei, slujindu-se de două betişoare care aveau la capete un fel de lopătele făcute din plăci mici de piatră, scotea din foc piatra încinsă, o punea în vasul cu supă, iar piatra răcită o scotea de acolo şi o punea în foc.

După ce carnea tăiată mărunt dădu în fiert, şeful, şamanul şi oaspeţii fură serviţi fiecare cu o strachină de carne, în care se turnă supa, dându-li-se totodată nişte furculiţe de lemn, încrustate destul de fin. După ce gustară supa, călătorii constatară că fusese pregătită fără sare. Ca şi ciuccii, onchilonii nu puneau sare în mâncare. Călătorii scoaseră atunci din traiste sare pentru supă. Sarea trecu de asemenea din mână în mână; onchilonii o gustară, crezând că şi ea era dulce ca zahărul. Dar îndată începură să scuipe cu scârbă, uimiţi că albii strică bunătatea de bucate cu o asemenea scârnăvie.

După supă se servi carne friptă şi lipii din făină de castane de baltă. Cina se termină cu câte o strachină cu lapte. După ce se strânseră vasele, focul care abia mai ardea fu dat la o parte, spre a se face loc pe pătratul din centrul bordeiului pentru rugăciune. În bordei se făcu semiîntuneric; încăperea era luminată din când în când doar de reflexele roşietice ale jarului aproape stins.

În timpul cinei, Amnundak povesti şamanului cum au venit oamenii albi în ţara onchilonilor, cine sunt, ce au făcut şi cum au ucis renul. Şamanul asculta în tăcere, dând din cap şi punând din în când în când câte o

întrebare. După cină, înainte de începerea slujbei, ei ceru să fie scoşi câinii din casă. După ce dorinţa îi fu îndeplinită, şamanul se aşeză în mijlocul pătratului. Ceilalţi se strânseră roată în jurul său. El scoase cu vârful degetelor, dintr-un săculeţ de piele pe care-l purta la cingătoare, puţin praf albicios, îl puse în palmă şi îl linse. Gorohov spuse călătorilor că praful se obţine prin pisarea buretelui flocos, pe care kamceadalii, koreacii şi alte câteva popoare îl folosesc ca narcotic, el având însuşirea de a provoca o stare de beţie.

După ce stătu câtva timp tăcut, privind ţintă jarul care pâlpâia, şamanul luă daireaua şi începu s-o atingă uşor. Pielea întinsă vibra sub degetele sale, scotând sunete care abia puteau fi auzite. Acompaniat de daireaua care suna tot mai tare, şamanul începu să cânte mai întâi lin şi încet, cu glas gutural, apoi din ce în ce mai repede, până ce cântecul şi uruitul tobei se contopiră într-un fel de vuiet din care se desluşeau uneori cuvinte ce sunau jalnic ca un bocet. La început şamanul şedea jos, legănându-se când înainte, când înapoi, cu ochii aţintiţi mereu asupra focului, apoi, cuprins de extaz, el sari deodată în picioare şi începu să se învârtească pe loc tot mai repede, conţinuând să lovească daireaua şi să scoată urlete înfiorătoare. Din cauza mişcărilor pe care le făcea, şuba sa cea lungă şi cureluşele cu zorzoane şi beţişoare începură să se depărteze de trupul şamanului în aşa fel încât formară trei conuri suprapuse, încununate de conul căciulii sale. Mâinile cu care ţinea daireaua, le ridicase deasupra capului, mişcându-le fără încetare; o dată cu el, daireaua se învârtea, se legăna, dănţuia şi uruia neîntrerupt.

Deodată, un urlet sălbatic curmă brusc cântecul. Şamanul se prăbuşi la pământ. Tamburina îi scăpă din

mâinile-i sleite, căzute în lături. Şamanul părea că zace în nesimţire. Nimeni nu îndrăznea să-l tulbure. Pe la colţurile gurii i se prelingea pe obrajii supţi o dâră subţire de spumă. În bordei se aşternu tăcere, ce părea sinistră după larma de mai înainte. Amuţiră până şi câinii legaţi afară, ale căror lătrături se auzeau când şi când, acoperind cântecul şamanului.

După vreo cinci minute, şamanul se ridică într-o rână, bău laptele ce i se aduse şi rosti cu voce înceată câteva cuvinte, care tulburară adânc pe onchiloni. Şeful repetă cu glas tare vorbele şamanului şi Gorohov tălmăci:

— Spiritele cerului au destăinuit şamanului că nenorociri cumplite se vor abate asupra onchilonilor.

Amnundak înălţă braţele spre cer, însă şamanul îl opri cu un gest, pronunţând câteva cuvinte. Un murmur, de astă dată de bucurie, străbătu mulţimea onchilonilor; lăsând braţele jos, şeful zise:

— Şamanul ne vesteşte că nenorocirile nu se vor dezlănţui atât timp cât străinii vor rămâne în ţara onchilonilor. Aşa au grăit spiritele.

Şamanul se ridică domol, se înclină în faţa şefului şi a călătorilor şi se depărtă însoţit de doi războinici înarmaţi. După plecarea lui, toţi începură să vorbească cu însufleţire. Călătorii discutau între ei în şoaptă. Rezultatele vrăjitoriei erau pentru ei întrucâtva neaşteptate. Pe de o parte li se asigura nu numai un trai lipsit de primejdie pentru onchiloni, ci şi sprijinul deplin al acestora; în schimb, ei erau legaţi pentru multă vreme de acest popor, ca un fel de chezăşie împotriva nenorocirilor. Iernatul în Ţara lui Sannikov intra în planurile călătorilor, dar ei nu aveau de gând să rămână aici decât până la primăvara următoare. Oare onchilonii îi vor lăsa atunci să plece?

— Nu-i greu de ghicit, – spuse Goriunov, – că

vicleanul de şaman a născocit acest adaos la prorocirea sa, care, de fapt, nu este decât o variantă a legendei pe care am auzit-o. Bătrânul a înţeles că oamenii care stăpânesc tunetele şi trăsnetele pot fi de folos onchilonilor ca prieteni, dar pot deveni nespus de primejdioşi ca duşmani.

— Iar dacă ar fi lăsaţi să plece, – adăugă Ordin – ei, cunoscând drumul spre acest ţinut minunat, s-ar întoarce aici în număr mare şi i-ar alunga pe onchiloni, cum au făcut odinioară ciuccii.

— Ai dreptate! încuviinţă Kosteakov. Aceşti oameni, izolaţi de veacuri de restul lumii, habar n-au ce se întâmplă acum acolo. Ei ştiu numai ceea ce au auzit de la străbunii lor.

— Oricum, nu trebuie să le spunem că avem de gând să părăsim curând această ţară, spuse Goriunov,

— Da, ar fi în stare să pună mâna pe noi şi să ne ţină închişi, adăugă Ordin.

— Sau în cel mai bun caz să ne urmărească pas cu pas, şi să nu ne lase să mergem unde am dori, observă Kosteakov.

— Eu zic să rămânem un timp cu ei, să-i cunoaştem îndeaproape, şi în cele din urmă o să reuşim noi să-i convingem că aceste prorociri n-au niciun temei şi ca nimic nu-i ameninţă în viitor.

Şeful trăgea mereu cu urechea la ceea ce spuneau străinii şi în sfârşit se ridică şi vorbi tare, ca să-l audă toată lumea. Toţi ceilalţi tăcură.

— Onchiloni, războinici şi femei! zise şeful. Aţi auzit ce a spus şamanul, aţi auzit ce i-au destăinuit spiritele cerului. Cât timp străinii albi vor fi printre noi, vom fi feriţi de nenorociri. Să-i rugăm deci sa nu ne părăsească!

— Da, da, să-i rugăm! răspunseră glasuri din toate

parţile.

Şeful se întoarse spre oaspeţi şi, făcând o plecăciune adâncă, grăi:

— Oameni albi, soli ai zeilor, onchilonii vă roagă să rămâneţi în mijlocul lor. Îi veţi scăpa în felul acesta de mari nenorociri. Vă vom da tot ce vă pofteşte inima – sălaşul cel mai bun, hrană din belşug, îmbrăcăminte călduroasă când va veni iarna şi cele mai frumoase femei, pentru ca nimic să nu vă lipsească. Veţi trăi ca şi şefii noştri.

— Vă vom da orice, numai să rămâneţi cu noi! repetară în cor femeile şi bărbaţii. Din toate părţile, nenumărate mâini se întinseră în semn de implorare spre călătorii noştri.

Goriunov se ridică şi răspunse:

— Fie, vom rămâne aici, ca oaspeţi ai voştri. Voi înşivă veţi hotărî când să plecăm. Am dori însă să vedem ţara voastră şi trebuie să ne-o arătaţi.

Gorohov tălmăci aceste cuvinte şi în bordei răsunară îndată strigăte de bucurie; şeful se înclină încă o dată în faţa oaspeţilor şi le strânse pe rând mâna, având grijă ca mai întâi să ducă mâna la frunte şi la inimă, ceea ce, după cum aflară călătorii mai târziu, însemna, „din toată inima şi fără niciun gând ascuns”. Apoi spuse:

— În curând va fi sărbătoarea primăverii, la care se vor aduna toate femeile şi fetele tinere ale poporului nostru. Dacă doriţi, vă veţi putea alege neveste. Ale voastre au rămas acolo, departe – el arătă cu mâna spre miazăzi – şi bărbatului îi este urât fără

femei.

— Iată-ne şi miri! râse Gorohov.

— Dar asta ne-ar îngrădi nespus de mult libertatea! observă Goriunov.

— Ce să ne batem capul de pe acum! încheie cu înţelepciune Ordin.

PIATRA SFÂNTĂ

După ce onchilonii, care îşi exprimau zgomotos bucuria prilejuită de faptul că străinii primiseră sa rămână în mijlocul lor, se mai potoliră, femeile aprinseră din nou focul. Amnundak se adresă iarăşi oaspeţilor:

— Aţi spus că doriţi să vizitaţi ţara noastră. Această călătorie este însă foarte primejdioasă; în pădure trăiesc tot felul de fiare.

— Nu ne temem de ele; trăsnetele noastre răpun orice fiară, înainte ca ea să ne atace, i se răspunse.

— În afară de fiare, prin păduri mai trăiesc şi nişte oameni răi, mult mai primejdioşi decât fiarele.

— Începe să devie interesant! exclamă Ordin, iar Gorohov întrebă:

— Şi ei sunt onchiloni? De ce sunt primejdioşi?

— Ei nu sunt onchiloni, ci nişte sălbatici cu care ne războim mereu. Sunt foarte puternici şi nu ne putem bate cu ei în luptă dreaptă. Îi numim „vampu”, ceea ce înseamnă „oameni goi”.

— Unde trăiesc?

— Hăt, departe, prin părţile de răsărit ale ţinutului nostru. Ei se ascund prin păduri şi atacă uneori sălaşurile noastre; când războinicii sunt la vânătoare, ucid pe bătrâni şi pe copii, iar pe femei le iau cu ei. Noi ne temem foarte mult de vampu. Nici voi nu le-aţi putea veni de hac, dacă v-ar ataca pe neaşteptate cu măciuci, suliţe, şi cuţite.

— Sunt mulţi?

— Nu ştim câţi sunt. Când străbunii noştri au venit

aici, ţinutul era populat în întregime de aceşti sălbatici. Poporul nostru s-a luptat multă vreme cu vampu şi până la urmă i-a alungat spre soare-răsare.

— Au şi ei sălaşuri?

— Nu, iarna trăiesc în peşteri, iar vara, prin copaci, ca păsările în cuiburi.

— Iată deci ale cui urme le-am văzut când am făcut prima recunoaştere! remarcă Goriunov.

— Ei au zei vii, uriaşi şi foarte răi, continuă Amnundak. Vampu le aduc jertfe.

— Cum sunt zeii lor?

— Aţi văzut de când vă aflaţi în ţara noastră nişte dihănii cât toate zilele cu coarne pe bot?

— A, rinoceri! Da, am văzut.

— Zeii lor sunt mult mai mari. Dar în loc de coarne, ei au pe cap un al cincilea picior sau un braţ lung şi mlădios. Cu ajutorul lui, aceste dihănii doboară copaci, prind oameni, îi trântesc la pământ şi îi calcă în picioare.

— Înspăimântător! se minună Gorohov.

— Ei au doi dinţi albi, lungi, asemenea colţilor de urs, dar mult mai mari şi mai groşi.

— Pesemne că sunt elefanţi! presupuse Goriunov.

— N-o fi vorba oare de mamuţi? se întrebă Ordin. Elefanţii nu au ce căuta în nord. Au şi blană dihăniile astea? îl întrebă el, prin Gorohov, pe şef.

— Da, sunt foarte păroase, au o blană roşie.

— Oare mamuţii aveau blană roşie? întrebă mirat Kosteakov. După pozele pe care le-am văzut, eram convins că e neagră.

— Greşeşti, spuse Ordin. Cadavrele găsite în Siberia aveau o blană brună-roşiatică sau roşcovană. Dar nu-mi vine să cred că vampu au reuşit să domesticească mamuţii!

— Cu aceşti dinţi, – urmă şeful, – dihania scormoneşte pământul şi îşi scoate rădăcinile cu care se hrăneşte, iar iarna dă zăpada la o parte ca să găsească iarbă. Dinţii lor ne sunt de mare folos. Din ei facem cele mai bune cuţite, suliţi, săgeţi. Rareori însă reuşim să doborîm asemenea dihănii. Sălbaticii îşi păzesc zeii ca ochii din cap.

— Cu atât mai mult vreau să-i văd pe vampu şi pe mamuţii lor domesticiţi! exclamă Goriunov.

— V-am povestit totul! încheie Amnundak. V-aţi încredinţat acum că nu vă puteţi duce singuri printre sălbatici. Ei v-ar ucide şi v-ar mânca, iar asupra onchilonilor s-ar abate tot felul de nenorociri. Noi însă vă vom apăra; toţi războinicii vă vor însoţi când vă veţi duce la oamenii sălbatici. Vom porni un război cumplit împotriva lor ca să-i stârpim. Trăsnetele voastre ne vor ajuta să-i răpunem pe vampu şi pe zeii lor.

— Prin urmare, o expediţie de pedepsire! râse Ordin. Iată-ne în rolul de călăi. Nu-i prea măgulitor.

Onchilonii întâmpinară cu bucurie cuvintele şefului lor. Se vede că ei aveau destule motive pentru a-i urî pe vampu. Se înţelege că asemenea vecini fioroşi nu puteau fi pe placul acestui popor paşnic, care părăsise continentul tocmai din pricina războaielor.

După ce povesti oaspeţilor tot ce ştia despre vampu, Amnundak anunţă că e timpul să li se pregătească musafirilor un loc pentru dormit. Femeile eliberară jumătate din partea teşită a bordeiului, din faţa intrării pe care o ocupa şeful cu familia sa, aşternură pe jos blănuri de ren şi de urs şi aduseră chiar un fel de perne – nişte suluri de piele, umplute cu lână de ren. Partea rămasă pentru familia şefului fu despărţită de această jumătate printr-un rând de lăzi pline cu diferite lucruri casnice. Apoi, Amnundak îi pofti pe oaspeţi să se ducă

la culcare. Între timp, în celelalte încăperi ale bordeiului – în părţile laterale – onchilonii se dezbrăcau de haine, le pătureau şi le puneau sub cap. iar armele – lângă ei, la îndemână; unul din ei rămase de pază la intrare, iar alţi trei se culcară îmbrăcaţi lângă foc şi în tindă, ca să-l înlocuiască cu rândul. Santinela întreţinea focul care încălzea bordeiul, iar din când în când ieşea afară după lemne. Şi războinicii care păzeau cireada de reni din poiană făceau de pază cu schimbul. Ei puteau fi auziţi mereu strigându-se.

Noaptea trecu fără nicio întâmplare deosebită. Când se lumină de ziuă, onchilonii începură să se trezească. La început se sculară femeile. Unele dintre ele aţâtară focul, puseră carnea la fript şi încinseră pietrele pentru pregătirea supei; altele se duseră degrabă să mulgă renii, dar trebuiră să se îmbrace, deoarece afară era încă răcoare. Ele îşi puseră o îmbrăcăminte de piele, compusă din nişte pantaloni care făceau una cu haina, prevăzute de-a lungul pieptului cu o tăietură adâncă: femeia îşi băga mai întâi picioarele în tăietură, apoi îşi trăgea repede în sus acest costum, vârându-şi braţele în mânecile scurte. Când se întorcea în bordei, femeia, printr-o mişcare uşoară, făcea să-i cadă haina de pe umeri, şi tot costumul îi luneca de pe corp, strângându-se grămadă la picioare.

Culcaţi pe blănurile lor, călătorii priveau uimiţi cu câtă repeziciune şi îndemânare se îmbracă şi se dezbracă femeile, trebăluind aproape goale pe lângă focul care le lumina trupurile oacheşe, fără ca privirile atîtor bărbaţi să le stingherească.

Călătorii observară că femeile tinere şi fetele, care se puteau deosebi uşor după faptul că purtau patru cozi, se uitau mereu spre ei, vorbeau în şoaptă şi chicoteau. Nu era greu de ghicit că erau nerăbdătoare să afle pe

care dintre ele le vor alege puternicii străini, când îşi vor lua soţii cu prilejul sărbătorii primăverii.

Trăgând cu urechea, Gorohov află că onchiloanele se minunau de mustăţile şi bărbile dese ale tovarăşilor săi, precum şi de pielea lor albă.

Onchilonii nu aveau aproape de loc păr pe fată. Numai la bătrâni mai vedeai câte o mustaţă rară şi o tăcălie cu câteva tuleie. Ca iakut, Gorohov semăna în această privinţă cu onchilonii, fiind tot atât de smead ca şi ei, aşa încât nu le stârnea câtuşi de puţin interesul.

În timp ce femeile trebăluiau prin casă, bărbaţii se îmbrăcară pe îndelete, apoi îşi cercetară armele. Când dintr-un colţ al bordeiului, când într-altul răsunau glasuri de copii, iar uneori se auzea scâncetul vreunui sugaci, şi atunci mama copilului se grăbea să-l alăpteze.

Încetul cu încetul toţi se sculară şi începură să mănânce. Felurile erau aceleaşi – carne friptă şi carne fiartă: atât numai că în locul laptelui rece din burduf se servi lapte cald, subţiat cu apă şi dres puţin cu făină din castane de baltă, şi un fel de supă, în care pluteau bucăţele de slănină prăjită. Supa era destul de gustoasă.

În timpul mesei, călătorii îl întrebară pe şef de câţi ani trăiesc onchilonii în Ţara lui Sannikov. Ei aflară că acest popor nu cunoaşte scrierea şi că toate datele cu privire la viaţa strămoşilor se transmit din gură în gură sub formă de legende, înflorite, poate, cu diferite născociri. Onchilonii aveau totuşi un fel de cronică primitivă.

— De peste patru veacuri – răspunse Amnundak, după câteva clipe de gândire. Dacă vreţi să ştiţi exact, hai să mergem la şaman; lângă locuinţa lui se află o piatră pe care se fac însemnări în fiecare an.

După dejun, însotiţi de şef şi de vreo zece războinici

înarmaţi, călătorii porniră pe o potecă largă spre apus, prin pădure. Pe drum, Amnundak arătă oaspeţilor o capcană făcută în mijlocul potecii şi ascunsă cu iscusinţă – o groapă pătrată, de peste doi metri adâncime, acoperită cu beţe, crengi şi frunze uscate. Din când în când, în aceste capcane cădeau boi, cai, chiar şi rinoceri. Onchilonii îi ucideau atunci cu suliti şi săgeţi.

— Pe potecile bătătorite de sălbăticiuni există multe capcane ca astea şi voi aţi putea nimeri într-una din ele, dacă aţi merge fără călăuză, îi preveni şeful.

— În faţa noastră, – îi răspunse Goriunov, – aleargă întotdeauna un câine, care e mai isteţ decât rinocerul sau boul; el s-ar opri lângă capcană şi astfel noi am descoperi-o.

— Câinii ar fi de mare folos onchilonilor, – remarcă Ordin, – şi la vânătoare, şi la paza caselor, şi în luptele cu sălbaticii.

— Câinii voştri se vor înmulţi aici, şi peste câtiva ani vom avea şi noi paznici! zise Amnundak atât de convins, încât interlocutorii săi se priviră zâmbind.

După scurtă vreme părăsiră poteca cea mare şi intrară într-un luminiş unde locuia şamanul. Locuinţa acestuia era aidoma cu bordeiul şefului, dar mult mai mică, deoarece şamanul trăia aici doar cu un învăţăcel şi cu o bătrână, care îi gătea mâncarea.

Anunţat pesemne de venirea oaspeţilor, şamanul îi aştepta în pragul bordeiului şi îi pofti să stea la locul de cinste de la intrare. Interiorul casei semăna cu un muzeu anatomic; pe cei patru stâlpi, de grinzile tavanului şi sub priporul pereţilor laterali, atârnau cranii albe de reni, boi şi cai, aduşi jertfă, iar deasupra locului de cinste de la intrare atârna ţeasta unui rinocer cu un corn uriaş.

Îndată ce oaspeţii se aşezară, bătrâna îi servi cu o fiertură făcută din creierul, limba şi buzele renului sacrificat, pe care străinii îl uciseseră în ajun cu trăsnetele lor. Ca slujitor al divinităţii, şamanul primea totdeauna aceste părţi gustoase din carnea animalelor jertfite.

Aflând de la Amnundak că oaspeţii vor să vadă piatra pe care sunt însemnaţi anii de la venirea onchilonilor în aceste cuprinsuri, şamanul îi conduse după prânz spre apus. Merseră o bucată de vreme pe potecă şi ajunseră la marginea depresiunii. Aici se ridica un perete înalt, inaccesibil, de bazalt. Creasta peretelui se pierdea în nori, care în ziua aceea pluteau jos de tot. La poalele peretelui prăpăstios văzură, ca şi în alte locuri, depuneri aluvionare şi grămezi de pietroaie rostogolite din munte şi acoperite de licheni. Printre acestea atrăgea atenţia un bloc uriaş, care cântărea probabil sute de tone. Locul din jurul blocului era curăţat de pietre şi nivelat, formând un cerc mare. În faţa blocului se oficiau slujbe religioase şi se aduceau jertfe. Lângă el se afla un strat alcătuit din oasele animalelor sacrificate, care înconjura piatra neagră, cu o sinistră fâşie albă.

— Această piatră, explică Amnundak, – a căzut din cer în anul când strămoşii noştri au venit pe aceste meleaguri. De aceea, noi o cinstim ca pe un dar al zeilor. De fiecare dată, când după noaptea de iarnă soarele se arată pentru prima oară, ne rugăm cu toţii aici zeilor noştri şi le aducem jertfe. Cu acest prilej şamanul trage o linie pe piatră. Aşa că puteţi lesne afla de câţi ani suntem aici.

El îi conduse pe oaspeţi în partea dinspre miazăzi a blocului, care era foarte netedă. Aici se vedeau nişte linii verticale, scurte, săpate cu o unealtă foarte tare; în fiecare grup de zece linii era una ceva mai lungă. Aşa

că ele se puteau număra uşor. Călătorii socotiră că onchilonii trăiesc în Ţara lui Sannikov de patru sute douăzeci şi patru de ani.

— Când Amnundak a spus că această piatră a căzut din cer, – zise Ordin mai mult în şoaptă, – am crezut că e vorba de un meteorit uriaş şi eram tare curios să-l văd. Constat însă că nu e decât o masă de bazalt, rostogolită de bună seamă chiar din muntele ăsta.

— Ce spune? întrebă şamanul.

Gorohov îi tălmăci că, după părerea omului alb, piatra a căzut de pe munte, iar nu din cer.

Şamanul dădu dojenitor din cap şi zise:

— Marele şaman, care i-a adus aici pe strămoşii noştri, a văzut cu ochii lui această piatră căzând şi a fost primul care i s-a închinat.

— De pe munte nu cad decât pietre mici, – adăugă Amnundak, iar aceasta e mai mare decât casele noastre. Sub el zac cinci reni pe care i-a strivit în semn de primă ofrandă adusă zeilor de oamenii veniţi de curând pe aceste meleaguri. De atunci s-a statornicit obiceiul ca jertfele să se facă aici. A fost un semn ceresc.

Pe când ceilalţi stăteau de vorbă lângă piatra sfântă, Kosteakov se depărtă puţin şi reuşi să fotografieze pe neobservate scena.

Apoi, Amnundak îi conduse pe oaspeţi la poalele muntelui şi le arătă o peşteră mare unde trăiau înainte vampu. În ajunul zilei când căzuse piatra, avusese loc aici o bătălie aprigă între onchiloni şi vampu. Onchilonii câştigară atunci prima lor izbândă însemnată, silindu-i pe vampu să se retragă spre răsărit. Această izbândă era explicată prin căderea pietrei sfinte.

În peşteră se mai aflau încă nişte măciuci, aproape complet putrezite, suliţe rupte, cu vârfuri de silex,

resturi ale unor blănuri de sălbăticiuni; se vedeau de asemenea câteva vetre şi grămăjoare de oase arse sau sfărâmate.

În general, peştera plină de oase albe, zidul negru, sinistru, care se pierdea în nori, uriaşul bolovan negru înconjurat de mormane de oase produceau o impresie lugubră în această pustietate, şi călătorii fură bucuroşi când se văzură în pădure, în drum spre casă.

În poiana unde se afla locuinţa lui Amnundak se muncea de zor – onchilonii începuseră să dureze un bordei pentru oaspeţii lor captivi. Războinicii şi femeile săpau gropi pentru cei patru stâlpi ai scheletului, tăiau şi ciopleau bârne. În pădure răsunau topoarele tăietorilor de lemne. Femeile tăiau brazde pentru acoperiş. Dar cu toată râvna constructorilor, treaba mergea încet. Nu este uşor să lucrezi lemnul cu topoare de piatră, cuţite de os şi răzuitoare de silex.

După ce privi câteva minute ce încet tăiau constructorii o bârnă groasă pentru un stâlp, Goriunov propuse tovarăşilor săi:

— Hai să le arătăm onchilonilor cum lucrează albii.

— Bine zici! încuviinţă Gorohov.

Toti patru îşi aduseră topoarele şi se apucară de lucru; aşchiile începură să zboare cât colo. Cu fiecare lovitură, toporul pătrundea tot mai adânc în lemn. Munca pe care un onchilon, cu uneltele sale de piatră, n-o putea termina decât într-o jumătate de zi, era îndeplinită într-un sfert de ceas cu toporul de fier. Când topoarele albilor începură să se împlânte în bârne, onchilonii lăsară lucrul din mână şi se strânseră roată, ţâţâind admirativ şi exprimându-şi prin diferite exclamaţii uimirea stârnită de munca atât de spornică a albilor. Până ce femeile săpară patru gropi, nu prea adânci, scormonind cu cuţitele pământul, care spre

norocul lor era moale şi pe care-l scoteau cu mâinile, călătorii tăiară şi ciopliră patru stâlpi, precum şi grinzile pentru ei.

— Păcat că n-avem un sfredel ca să facem aici o gaură în care să băgăm o pană, pentru a tine mai bine! zise cu părere de rău Gorohov.

— Sau o daltă ca să prindem grinzile de stâlpi cu un cep, adăugă Goriunov.

— Da, n-ar strica. La cel mai mic cutremur, acoperişul ar fi smuls de la locul lui şi s-ar prăbuşi, prinzându-ne aici ca într-o cursă, spuse Ordin.

— Cum, s-ar putea produce aici un cutremur? întrebă Kosteakov.

— Ba bine că nu! Nu uita că ne aflăm pe fundul craterului unui vulcan vechi, care nu s-a stins de tot, aşa cum o dovedesc izvoarele termale din lacuri.

— Ascultă, Nikifor, ia întreabă-i dacă pe aici se cutremură vreodată pământul, zise Goriunov.

Răspunsul fu afirmativ; din când în când, pământul se zguduie, dar de obicei uşor, fără a pricinui vreo pagubă. Bătrânii îşi aminteau însă că, pe când erau copii, fusese un cutremur destul de puternic, care făcuse să se năruie parţial aproape toate bordeiele; vreo douăzeci de oameni, care nu reuşiseră să iasă afară la timp, fuseseră striviţi.

— Pentru orice eventualitate, să întărim tavanul cu încă o grindă, ca să nu se dărâme! propuse Ordin.

Până la prânz aşezară cei patru stâlpi şi îi uniră prin grinzi. După masă, călătorii se duseră cu onchilonii în pădure să taie copaci tineri pentru acoperiş, deoarece şi această treabă mergea încet; onchilonului îi trebuia mai mult de un ceas ca să doboare un copăcel cu un diametru de vreo zece-doisprezece centimetri, iar toporul de fier îi tăia în cinci minute. Până seara,

materialul lemnos fu şi transportat în poiană.

În cursul zilei, vestea despre apariţia albilor se răspândi, cu toate amănuntele, prin aşezările onchilonilor. Spre seară, din sălaşurile apropiate începură să sosească detaşamente de războinici, care doreau să-i vadă pe străini. Aceştia se odihneau după munca în bordeiul care deveni curând neîncăpător din pricina noilor sosiţi. Vizitatorii se purtau cuviincios, puneau diferite întrebări onchilonilor din bordei, îi cercetau cu privirea pe oaspeţi şi făceau schimb de impresii între ei. La cererea lui Amnundak, topoarele şi cuţitele fură arătate tuturor celor de faţă şi examinate pe rând, trecând din mână în mână. Onchilonii doreau să vadă uneltele cu ajutorul cărora albii puteau să lucreze atât de repede, terminând aproape într-o singură zi un bordei, pentru construirea căruia onchilonilor le trebuia o săptămână.

Abia după cină, oaspeţii părăsiră bordeiul şi se culcară în poiană, în jurul focurilor.

Amnundak hotărî să profite de venirea unui număr atât de mare de războinici, pentru a organiza a doua zi o vânătoare de rinoceri, cu gonaci, punându-şi nădejdea în trăsnetele albilor. Rinocerii cădeau rareori
în gr ... u să
stră ... arte
preţ ... erial
pent ... itele
lovit

VÂNATOAREA DE RINOCERI

A doua zi de dimineaţă, cu ajutorul numeroşilor onchiloni veniţi din celelalte sălaşuri, scheletul noului bordei fu terminat într-un sfert de ceas.

Lăsând în grija femeilor acoperirea cu pământ a scheletului şi rânduiala înăuntrul locuinţei, toţi războinicii, în frunte cu Amnundak şi cu oaspeţii străini, plecară la vânătoare. Ei merseră spre răsărit vreo câtiva kilometri, îndreptându-se spre un loc unde în ajun fusese zărită o familie de rinoceri. Înaintând repede şi fără zgomot, cei peste o sută de vânători înconjurară poieniţa în care păşteau animalele. Şeful şi călătorii se ascunseră în apropierea potecii pe care urma să fie hăituiţi rinocerii.

După ce vânătorii îşi ocupară locurile, la un semnal al lui Amnundak, onchilonii începură să lovească cu bâtele în copaci, scoţând strigăte puternice, de război. Luaţi pe neaşteptate, rinocerii prinseră a fugi care încotro, dar de pretutindeni îi întâmpinau urletele înfiorătoare ale duşmanului nevăzut. În sfârşit, ei ajunseră în apropierea locului unde pândeau vânătorii: curând se auziră patru detunături. Masculul se prăbuşi în genunchi, mai sări o dată în picioare, alergă până la marginea poienii, şi aici căzu, ca lovit de trăsnet. Femela cu puii o luară la goană în partea opusă, unde dădu de lanţul onchilonilor, care după ce auziseră împuşcăturile ieşiră din pădure. Acum, ea îi vedea pe duşmani. Neluând în seamă nici strigătele, nici suliţele şi săgeţile care zburau din toate părţile, femela străpunse lanţul, zvârlind în aer, printr-o cumplită

lovitură a capului, un onchilon care îi stătea în cale, şi apoi se mistui în pădure. Puiul, născut pesemne de curând, rămase în urmă. Câinii îl încolţiră, înfigându-şi dinţii în cutele pe care le făcea pielea sa la coaste. Dar ar fi fost vai de ei dacă onchilonii, care veniră în fugă, n-ar fi doborât puiul de rinocer cu suliţele.

Vânătoarea nu ţinu niciun sfert de ceas; omul pe care rinocerul îl zvârlise în aer se alese cu un picior rupt. De altfel, această întâmplare nu micşora cîtuşi de puţin bucuria vânătorilor. Se improviză o targă din pielea jupuită de pe puiul de rinocer, care fu fixată pe două prăjini. Rănitul fu transportat degrabă la şaman, care era totodată şi vraci. Onchilonii rămaşi se ocupară de cadavrul rinocerului bătrân. După vreo jumătate de ceas nu mai rămăsese aici decât scheletul rinocerului şi conţinutul stomacului şi al intestinelor: restul fusese tăiat şi transportat în sălaş.

Întorcându-se pe la prânz, călătorii constatară că noua lor locuinţă era aproape gata; lipseau numai blănurile pentru aşternut şi nevestele. Blănurile le dădu Amnundak din propriile sale rezerve, iar soţiile urmau să şi le aleagă cu prilejul sărbătorii primăverii, de care îi mai despărţeau două-trei zile. Călătorii hotărâră să profite de acest răgaz, pentru a se duce la campamentul lor de lângă troiene ca să-l vadă pe Nikiforov şi să mai aducă câteva lucruri.

Fură nevoiţi să stăruie mult ca să-l înduplece pe Amnundak să-i lase să plece fără o escortă numeroasă, ci numai cu doi războinici.

A doua zi dimineaţa, călătorii porniră la drum, luând-o de-a lungul marginii de apus a depresiunii, spre a cerceta mai bine. Ei merseră pe lângă o pădurice de mesteceni polari, străbătută de numeroase poteci de reni. Aici, pe întinderile acoperite de muşchi, care

alcătuiau un fel de fâşii între grămezile de piatră şi pârloage, păştea, păzită de ciurdari, cireada clanului lui Amnundak.

Renul, singurul animal domestic al onchilonilor, le dădea acestora lapte, carne şi lână. Vânătoarea de sălbăticiuni ori de păsări şi pescuitul în lacuri adăuga alte produse acelora pe care onchilonii le obţineau de pe urma creşterii renilor, iar castanele de baltă şi rădăcinile de martagenă, culese din lacuri şi dezgropate de femei de prin poiene, alcătuiau hrana vegetală a acestui popor de fapt paşnic din fire, dar devenit războinic din pricina vecinătăţii cu vampu. Vampu nu se ocupau decât cu vânătoarea şi nimiceau un mare număr de animale sălbatice, în timp ce onchilonii cruţau sălbăticiunile; de aceea, animalele se întâlneau mai des în partea de miazăzi a depresiunii, unde erau mai puţin hărţuite, iar vampu desfăşurau adevărate campanii de vânătoare pe teritoriul onchilonilor, şi atunci nu cruţau nici renii domestici. Iată pricina de căpetenie a urii onchilonilor faţă de vampu, ură care silise acest popor să fie mereu gata de luptă. Pe lângă aceasta, când aveau prilejul, vampu răpea onchiloane tinere, care dacă nu reuşeau să fugă, mureau în scurtă vreme din cauza cruzimii cu care erau tratate şi a condiţiilor grele ale vieţii primitive. Fireşte că acest lucru nu contribuia la statornicirea unor relaţii paşnice între onchiloni şi vampu, aşa că războiul nu înceta niciodată între cele două popoare.

În această regiune, peretele periferic al depresiunii era tot de bazalt, formând terase înalte, la care omul nu putea ajunge. În peretele surpat alternau mai multe strate, unele spongioase sau chiar zguroase, altele având forma unor coloane regulate, hexaedrice, de lungimi şi grosimi diferite; pe alocuri se găseau gurile

unor caverne mari sau ale unor nişe, unde îşi găseau adăpost oile sălbatice de munte. Se vede că vulcanul gigantic aflat pe vremuri în locul Ţării lui Sannikov fusese activ multa vreme, iar în timpul erupţiilor, puhoaiele de lavă se scurgeau în toate părţile. Mai târziu, partea ccntrală a vulcanului se prăbuşise, formându-se depresiunea pe care o cunoaştem, cu izvoarele sale termale – ultimele vestigii ale vulcanismului stins. Unele torente de lavă abundau în bucăţi migdaloide de calcedonie, agat, carneol şi semiopal. Onchilonii, care îi însoţeau pe călătorii noştri, le spuseră că în aceste puhoaie de lavă ei găsesc pietre colorate pentru podoabele femeilor, iar din bucăţile migdaloide mai mari fac vârfuri pentru săgeţi şi suliţe, deşi preferă vârfurile de os, care se lucrează mai uşor.

După o cale lungă şi grea, şi numai datorită faptului că soarele apunea foarte târziu, ziua fiind deci lungă, călătorii ajunseră în sfârşit la campamentul lor de lângă troiene. Aici îl găsiră pe Nikiforov, care tocmai frigea nişte carne. Acest schimnic fără voie se uită cu mirare la cei doi onchiloni care îi însoţeau pe tovarăşii săi. La rândul lor, aceştia priviră uimiţi cortul aşezat în grota de zăpadă şi omul care prefera să trăiască în mijlocul zăpezilor, în loc să vină în pădurea verde. Ei cercetară de asemenea îndeaproape grota săpată pentru câini. Călătorii nu le arătară însă săniile şi nici caiacul, pentru ca onchilonii să nu afle că au mijloace care le permit să străbată gheţurile. Cei doi războinici rămaseră încredinţaţi că albii îşi petrec toată viaţa în mijlocul zăpezilor, folosindu-se de câini ca animale de povară.

Onchilonii petrecură noaptea într-o pădurice, cât mai departe de zăpadă, iar călătorii se culcară în cort. Înainte de revărsatul zorilor, câinii care dormeau afară, la intrare, începură să latre cu furie. Uitându-se afară,

Nikiforov zări silueta unui urs uriaş, care se apăra cu picioarele dindărăt de cei trei câini care îl hărtuiau, iar cu labele din fată desfăcea grămada de sloiuri ce închidea intrarea în magazia de gheaţă unde erau păstrate pieile, craniile şi carnea. Cazacul îşi trezi tovarăşii, luă arma şi ieşi repede afară. Ca de obicei, o pâclă deasă învăluia depresiunea. Călătorii chemară câinii, ca să nu-i împuşte din greşeală. Auzind însă glasurile oamenilor, ursul se ridică în două labe şi se năpusti spre ei. În negura nopţii şi a ceţii el părea uriaş mult mai mare ca omul. Nu mai avea de făcut decât vreo doi-trei paşi până la intrarea în cort, când două gloanţe îi străpunseră pieptul. Ursul se clătină, scoase un urlet înfiorător şi se prăbuşi, nimerind tocmai în intrarea grotei. Nikiforov abia avu timp să sară în lături, iar Goriunov fugi în fundul cortului, unde Gorohov şi Ordin bâjbâiau prin întuneric după arme. Sloiurile de gheaţă săreau cât colo, lovite de labele dihaniei, care se zbătea în ghearele morţii. Câinii de afară urlau, iar din grote, alţi treizeci le ţineau isonul. În cort, situaţia devenea tot mai critică, deoarece între timp ursul, pătrunzând ceva mai mult în cort, putea atinge cu labele oamenii care se grămădiseră în fund şi care nu mai aveau unde să se refugieze. Din fericire, Nikiforov nu-şi pierdu sângele rece şi, încărcând arma cu un glonte dum-dum, prinse momentul prielnic şi trase în plin. După câtcva mişcări convulsive, namila rămase nemişcată.

Între timp, auzind larma şi detunăturile, onchilonii veniră în fugă, purtând în mâini bucăţi de lemn aprinse. Până la urmă, cei şapte oameni izbutiră să-l târască pe urs de la intrarea în grotă. Dihania era de o mărime neobişnuită, ceea ce uimi nespus pe onchiloni. Ei nu se duceau la vânătoare de urşi decât în grupuri mari, şi

rareori vânătoarea se termina fără ca măcar unul sau doi dintre ei să nu fie ucişi sau grav răniţi. De aceea, ei puneau mare pret pe colţii de urs, şi puţinii vânători îi purtau în colierele lor.

Începu să se crape de ziuă. Nemaiputând dormi, ei se apucară să jupoaie şi să despice ursul. Nikiforov făcu rost din belşug de carne pentru câini. Călătorii hotărâră să-şi împodobească noua locuinţă cu blana ursului. De aceea îi convinseră pe onchiloni să ducă blana la locuinţa şefului, asigurându-i că vor veni şi ei îndată. Ei recurseră la acest şiretlic pentru a scăpa o zi de supraveghere şi a încerca să pătrundă pe teritoriul stăpânit de vampu. Voiau să-i vadă pe sălbatici în condiţiile obişnuite de trai, iar nu în timpul campaniei de război plănuite de Amnundak.

PRIMA ÎNTÂLNIRE CU VAMPU

Lăsându-l pe Nikiforov singur cu căpăţâna ursului, pe care trebuia s-o cureţe şi s-o pună în magazie, călătorii porniră spre nord-est, pe lângă marginea depresiunii. După ce străbătură locurile pe care le cunoşteau din prima lor expediţie, ajunseră după-amiază într-o poiană. Pe pământul umed al poienii, lângă lac, zăriră pe lângă urme de boi şi cai urmele unor picioare desculţe de om. Aceste urme nu puteau fi ale unui onchilon, deoarece onchilonii umblau încălţaţi; apoi, urmele pe care le lăsaseră erau neobişnuit de mari, degetele picioarelor fiind foarte dezvoltate, iar intervalul dintre degetul mare şi al doilea deget, precum şi lungimea acestuia din urmă ieşeau cu totul din comun. Lăsând câinii să se ia după urmele care duceau spre nord-est, călătorii străbătură alte două poiene şi se apropiau de o a treia, când auziră câteva glasuri. Ei legară câinii şi se apropiară tiptil de marginea păduricii. În poiană se aflau nişte vampu. Vreo opt dintre ei dănţuiau în jurul unei mogâldeţe negricioase care zăcea în iarbă – pesemne vreun animal mare, răpus de ei. Vampu erau goi puşcă, aveau pielea foarte oacheşă, iar trupurile unora dintre ei erau acoperite cu păr. Laţe încâlcite le atârnau pe umeri, iar feţele lor erau încadrate de bărbi nu prea mari. Ţinând într-o mână o suliţă scurtă, iar în cealaltă o măciucă, ei dănţuiau, ba ţopăind pe loc, ba zvârlind picioarele când înainte, când înapoi, şi dând din mâini. În cadenţa mişcărilor, ei strigau mereu „Oi-go-go”, „Ai-du-du”.

Dansul ţinu vreo zece minute. Apoi vampu se

grămădiră în jurul vânatului şi începură să-l jupoaie. Când totul fu gata, începu praznicul: fiecare îşi tăia bucata de carne caldă, însângerată, şi înfuleca pe nerăsuflate. După ce îşi astâmpărară foamea, vampu începură să desprindă hălci mari din corpul animalului. Luând bucăţile de carne şi blana animalului, şapte dintre ei o luară spre răsărit, iar al optulea rămase să păzească prada de vulturi. Patru vulturi se şi roteau deasupra locului unde avusese loc vânătoarea. Stând pe vine, sălbaticul rămas de pază continua să înfulece. Absorbit de această îndeletnicire, el nu băgă de seamă că din spate se apropie tiptil patru oameni şi doi câini. Auzind însă mârâitul Cârtiţei, întoarse brusc capul. În prima clipă vru să sară în picioare, dar fu uluit de apariţia unor oameni cum nu mai văzuse şi care nu semănau cu onchilonii; aceşti oameni îndreptaseră spre el nişte bete lucitoare şi erau însoţiţi de două fiare ce semănau cu lupii. Cuţitul îi alunecă din mână şi rămase pironit locului, tremurând ca varga, cu o bucată de carne în mână.

Deasupra ochilor săi mici, cufundaţi în orbite, fruntea îngustă îi ieşea în evidentă prin două arcade puternice; în gura-i rânjită se vedeau nişte dinţi albi, mari, cu colţi destul de proeminenţi, iar bărbia foarte scurtă dădea chipului său o înfăţişare fioroasă. Avea nasul turtit, cu nări mari, pe jumătate ascunse de un beţişor alb şi lung, iar în urechile sale mari erau prinse două discuri mici de os alb, care îi întindeau urechile până aproape de umeri. La gât purta un colier din colfi de mistreţ şi de urs. Trupul îi era acoperit cu păr negru des, însă pe umeri şi pe piept se vedea pielea de culoare închisă.

Câteva clipe vampu şi călătorii se cercetară din ochi în tăcere. Apoi. deodată, proptindu-se puternic în pământ cu picioarele, vampu făcu o săritură mare peste

hoitul boului, în partea nepăzită de duşmani, şi aplecat mult înainte începu să fugă mâncând pământul.

— Păcat! Ne-a scăpat! exclamă Kosteakov. Trebuia să-l legăm fedeleş şi să-l luăm cu noi.

— Că s-ar fi şi lăsat! râse Goriunov. I-ai văzut muşchii, dinţii! Deşi suntem patru, nu i-am fi putut veni de hac! Cel puţin unul din noi s-ar fi ales cu gâtul sucit şi cu beregata sfâşiată de dinţii lui.

— Ce-am fi făcut cu el? întrebă Ordin.

— L-am fi ţinut în captivitate, l-am fi observat, am fi căutat să-i studiem limba, psihologia; ar fi nespus de interesant să cunoşti psihologia şi limba omului din epoca de piatră. Ia uitaţi-vă la armele lui.

Vampu îşi lăsase pe iarbă suliţele şi măciuca. Suliţele erau lungi de aproape un metru şi erau făcute dintr-o tulpină dreapta de mesteacăn tânăr. La un capăt al tulpinei, puţin despicat, era înfiptă o aşchie lungă de silex, cioplită grosolan, iar o cureluşă subţire de piele tăbăcită înfăşură şi strângea lemnul, împiedicând aşchia să cadă. Măciuca era făcută din porţiunea inferioară a tulpinei unui copac mai gros, împreună cu partea de unde pornesc rădăcinile, parte formând o umflătură cât un pumn. Măciuca avea vreo şaptezeci de centimetri lungime, şi în lupta corp la corp, mânuită de un băţ vânjos, era o armă de temut; cu această armă puteai sfărâma uşor ţeasta unui om sau ameţi un cal ori un bou. O altă măciucă, lăsată de unul dintre sălbaticii plecaţi mai înainte, se deosebea prin faptul că la capătul ei îngroşat era înfiptă lateral o aşchie ascuţită de silex. Dacă dădeai o lovitură puternică cu această armă, putea străpunge ţeasta unui animal mare.

Într-o parte, hoitul boului era curăţit complet de carne, iar un picior din faţă şi unul din spate erau tăiate. Mai rămânea însă capul şi o jumătate din animal

întinsă pe jos. Fără îndoială că vampu aveau să se întoarcă să-şi ia prada.

— Nu cred să se întoarcă aici – fugarul îi va speria, de bună seamă, povestindu-le ce-a păţit – propuse Goriunov.

— Poate, dimpotrivă, se vor întoarce tocmai ca să ne vadă, sau, mai ştii, să ne facă de petrecanie, spuse Kosteakov.

— Să ne ascundem şi să aşteptăm, iar pe urmă vom căuta să aflăm unde este aşezarea lor, propuse Ordin.

— Ce ne facem însă dacă ne găsesc după urme? Nu încape îndoială că în privinţa asta sunt neîntrecuţi, zise Goriunov.

— Hai să pornim drept spre apus, ca să lăsăm urme, iar apoi facem un ocol prin pădure şi ne întoarcem la poiană, venind din altă direcţie.

Lăsând neatinse vânatul şi armele, călătorii făcură întocmai şi după aceea se ascunseră în partea de miazănoapte a poienii. Se vede că aşezarea nu era departe, deoarece observară curând că la marginea răsăriteană a poienii se mişcă tufişurile şi îndată se ivi, precaut, capul lăţos al unui vampu, trimis în recunoaştere. Pe hoitul boului stăteau cocoţaţi doi vulturi, care înfulecau de zor, iar alţi doi se căzneau cu prapurele aruncat alături. Văzând cum stau lucrurile, vampu înţelese că în poiană nu sunt oameni. Îndată, din tufişuri dădu năvală o hoardă întreagă – vreo treizeci de inşi, printre care şi vreo zece femei. Toţi se îndreptară în grabă spre hoitul boului. Vulturii îşi luară zborul unul după altul şi începură să se rotească deasupra poienei.

Vampu se strânseră în jurul cadavrului şi începură pesemne să-l ia în zeflemea pe fugar, arătând carnea neatinsă şi armele aruncate pe jos. Îi spuneau, se vede, că totul nu fusese decât o nălucire, deoarece onchilonii

nu numai că ar fi luat carnea, dar l-ar fi ucis şi pe paznic. Fugarul încerca să-i convingă, arătând unde stăteau oamenii aceia ciudaţi, cât de mari erau câinii şi imita lătratul acestora. Atunci, câtiva oameni începură să cerceteze pământul din jurul boului doborât şi găsiră, se vede, urmele lăsate de călători, deoarece se luară după ele. Între timp, ceilalţi vampu începură să se ocupe iarăşi de bou; ei tăiară carnea care mai rămăsese, scoaseră oasele mai mari, cu măduvă cu tot, şi goliră prapurele. Încărcate peste puterile lor cu hălcile de carne, femeile porniră înapoi, spre sălaş, iar bărbaţii se duseră degrabă după cei plecaţi în căutarea ciudaţilor străini, care băgaseră spaima în tovarăşul lor. În poiană nu mai rămăsese din resturile boului decât şira spinării cu coastele, omoplaţii şi oasele bazinului din care nici vulturii nu mai aveau ce alege.

— Straşnic! exclamă Kosteakov. Bărbaţii au plecat, iar noi vom face o vizită femeilor rămase în sălaş.

— Chiar cu riscul ca bărbaţii să se întoarcă curând şi să se răfuiască cu noi? întrebă Goriunov.

— Oricum nu ne putem continua drumul. Ei au luat-o pe acolo pe unde urma să mergem şi noi ca să ajungem la aşezarea onchilonilor, şi-i putem întâlni.

Să le vedem aşezarea şi pe urmă facem un ocol spre miazăzi.

Dorinţa de a vedea aşezarea neamului vampu birui temerile, şi toţi patru porniră pe potecă, spre răsărit. Drumul urmat de femei se cunoştea după dâra de sârtge lăsată de carnea pe care ele o căraseră. În curând se auziră strigăte şi râsete. Apropiindu-se tiptil, călătorii văzură o aşezare în mijlocul unui luminiş. Era o tabără vremelnică de vară, durată lângă un plop înalt, singuratic. În jurul focului se îmbulzeau femei şi copii de diferite vârste. Femeile erau puţin mai scunde decât

bărbaţii, ceva mai zvelte şi mai puţin păroase, îndeosebi în partea anterioară. În schimb, părul de pe cap era mai lung, dar la fel de lăţos; chipul lor ar fi fost mai puţin fioros dacă n-ar fi purtat beţişoarele în nări şi nici discurile albe în urechi şi în buza inferioară, mult întinsă; la gâturile lor smeade atârnau coliere albe; de îmbrăcăminte, nici pomeneală. Copiii nu erau atât de lătoşi, având mai puţin păr decât adulţii.

Împingând bucăţile de carne pe nişte betişoare, vampu le frigeau puţin la foc şi apoi le mâncau. Lângă foc era o piatră mare, pe care femeile spărgeau cu ajutorul altei pietre oasele cu măduvă, pentru a le suge apoi zgomotos. Se auzeau într-una strigăte şi râsete – hoarda se desfăta mâncând.

După ce se saturară, femeile agătară carnea rămasă de ciotul unui copac, iar două dintre ele întinseră pielea pe pământ şi, slujindu-se de răzuitoarele de silex, începură s-o curăte de sânge şi de grăsime. Altele se culcară pe iarbă în apropierea focului, cuprinse de toropeală după un ospăţ atât de îmbelşugat. Copiii începură să zburde, fugărindu-se prin poiană; unii se tolăneau pe iarbă şi ţipau cât îi ţinea gura, alţii se cătărau prin copaci cu îndemânarea maimuţei şi glasurile lor răsunau în frunziş.

— Ce-ar fi să ne facem apariţia? propuse Kosteakov. Se vor speria poate şi vor fugi, iar noi vom cerceta mai îndeaproape sălaşul lor şi vom strânge o colecţie de arme şi de diferite lucruri pe care ei le folosesc în gospodărie.

— Ce ne facem însă dacă nu fug şi încearcă să se apere? Aici sunt peste douăzeci de femei adulte şi oricare din ele e mai puternică decât oricare dintre noi, obiectă Goriunov.

— Cred totuşi că dacă am trage o salvă în aer ar lua-o

la sănătoasa.

Ideea era ispititoare, şi călătorii, cu armele pregătite, ieşiră din hăţiş îndreptându-se spre sălaş; câinii se năpustiră lătrând spre copiii care alergau în patru labe, încât păreau nişte sălbăticiuni. Efectul fu extraordinar. Femeile săriră în picioare şi se grămădiră în jurul focului şi al copacului, privind cu gurile căscate la oamenii ciudaţi care veneau spre ele şi despre care aflaseră unele lucruri de la fugar. Copiii fugiră de frica câinilor şi se ascunseră în spatele femeilor, scotând ţipete de groază. Curând însă femeile se dezmeticiră şi puseră mâna pe suliţe şi măciuci. Una dintre ele sări în ajutorul unui ţânc, care zăcea la pământ şi urla de spaimă printre câinii ce mârâiau. Goriunov se grăbi să cheme câinii înainte ca femeile să apuce a ridica suliţa.

— După cum vedeţi nici nu le trece prin gând să fugă, ci ridică suliţele ca să le arunce în noi, îşi preveni Ordin tovarăşii.

— Trebuie să tragem, până nu e prea târziu. Dacă facem cale întoarsă, ar putea crede că ne e teamă şi ne vor ataca pe la spate, spuse Kosteakov.

— Da, trebuie să ieşim cu faţa curată din încurcătura asta. spuse Goriunov. Hai să le trimitem două gloanţe pe deasupra capetelor, iar alte două le ţinem de rezervă.

Kosteakov şi Ordin traseră. Efectul fu cu totul neaşteptat. Văzând focul şi fumul ce ieşiseră din betele lucitoare îndreptate spre ele, auzind bubuitul detunăturilor şi şuieratul gloanţelor, femeile se înspăimântară, căzură în genunchi, aruncând suliţele şi măciucile, întinseră braţele ca şi când s-ar fi rugat şi începură să se plece până la pământ, cu urlete de groază; copiii ţipau ca din gură de şarpe.

— La aşa ceva nu m-am aşteptat! exclamă

Kosteakov. Credeam că vor lua-o la sănătoasa şi vom lua tot ce ne trebuie.

— Nu ne rămâne decât să ne apropiem liniştiţi şi să facem pe zeii, propuse Ordin.

— Zei care fură măciuci şi suliţe? În orice caz, să încărcăm armele.

Călătorii începură să se apropie încet de femeile îngenuncheate. Când mai ramaseră doar vreo zece paşi, copiii stârniră o panică de nedescris – ei o zbughiră spre pădure, ţipând, şi străbătură luminişul într-o clipă. Femeile săriră în picioare şi le urmară pilda, în afară de una care stătea cu faţa la pământ şi tremura din tot trupul.

Apropiindu-se, călătorii începură s-o cerceteze cu atenţie. Spatele era acoperit cu păr scurt, nu prea des, pe tălpi şi pe palme nu avea păr de loc. Pielea tălpilor era atât de tare, de parcă ar fi fost tăbăcită; degetul mare era opozabil. Pe mâini şi pe picioare părul era mai des decât pe spate. Partea ei anterioară era mult mai puţin păroasă, pieptul şi faţa fiind lipsite cu desăvârşire de păr; neavând însă barbă, bărbia scundă surprindea şi mai mult decât la bărbaţi; în schimb, arcadele sprâncenelor erau mai puţin proeminente. Pomeţii laţi, ochii mici, cufundaţi în orbite, nasul turtit. Împodobit cu un beţişor, buza întinsă în care era prins un oscior alb îi dădeau o înfăţişare care numai un model de frumuseţe nu putea fi. Părul, neatins de săpun sau pieptene, era numai laţe, în care se vedeau fire de iarbă, frunze şi tot felul de scame. Însă corpul ei vânjos trăda o putere neobişnuită.

În sfârşit se hotărâră să dea pace acestei biete fiinţe, dar observară că unul din picioarele ei era legat de un ţăruş cu o cureluşă solidă. De abia acum înţeleseră ei de ce femeia nu fugise împreună cu celelalte; pesemne

fusese pedepsită pentru cine ştie ce vină.

După ce aleseră două măciuci tipice – cu şi fără aşchii de silex, două suliţe, două răzuitoare şi o strachină grosolană de lemn, care lucea de grăsime şi care devenise brună la culoare din pricina sângelui închegat, călătorii luară femeii colierul şi se pregăteau să plece.

— Ce facem noi e de fapt un jaf, spuse Goriunov. Am speriat de moarte femeile şi acum luăm o parte din bruma lor de lucruri.

— Da, dar o facem pentru ştiinjă, şi nu ca să ne pricopsim, obiectă Kosteakov.

— Totuşi nu se face! Trebuie să le lăsăm ceva în schimb.

Călătorii scotociră prin traiste şi găsiră o oglinjoară, un şir de mărgele de sticlă, un briceag stricat şi o cutiuţă de tablă de la nişte tablete. Mai adăugară două tuburi de aramă de la cartuşe şi puseră toate aceste lucruri lângă mâna femeii care continua să stea întinsă la pământ cu ochii închişi. Apoi se depărtară tiptil şi, ascunzându-se la marginea pădurii, aşteptară să vadă ce se va întâmpla.

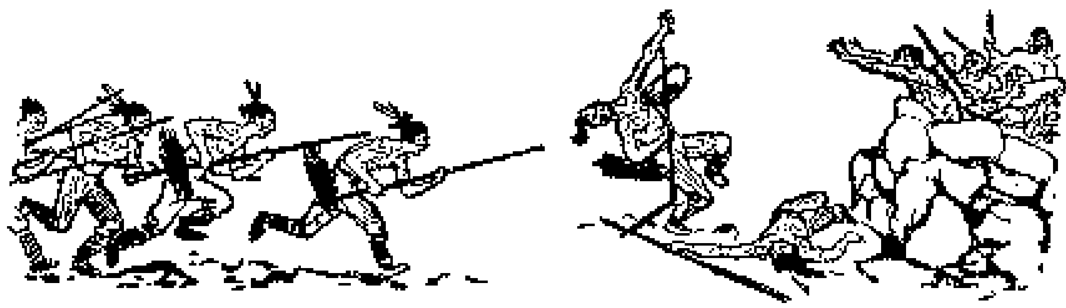
Un timp, fu linişte. Apoi, femeia ridică capul, văzu că oamenii ciudaţi plecaseră fără să-i facă niciun rău, se aşeză, privind în jur, şi băgând două degete în gură şuieră prelung şi ascuţit. Drept răspuns, în pădure răsunară fluierături şi glasuri, şi în curând apărură una după alta fugarele şi copiii. În timp ce aceştia se apropiau, femeia zări lucrurile care se aflau pe jos şi care îi atraseră atenţia prin strălucirea lor. La început nu îndrăzni să le atingă. Ba întindea, ba trăgea brusc mâna, ca şi cum s-ar fi temut ca nu cumva s-o frigă sau s-o muşte. În sfârşit, curiozitatea birui frica şi ea luă lucrurile unul după altul, le cercetă, le mirosi, scotând exclamaţii de uimire. Ceilalţi veniră în fugă şi obiectele

începură să treacă din mână în mână, stârnind exclamaţii şi gâlceavă. Femeia vru să-şi pună la gâtu-i fără colier mărgelele de sticlă, dar alte două femei începură să tragă de şirag. Firul se rupse şi mărgelele se împrăştiară pe jos. Se iscă o învălmăşeală de nedescris; femeile strângeau mărgelele şi le băgau în gură.

— Darurile noastre sunt cu bucluc, ia uitati-vă cum s-au încăierat muierile! râse Gorohov.

Dar călătorii nu mai aşteptară sfârşitul gâlcevei şi împărţirea darurilor, ci se îndreptară spre sud-est, ca să nu se întâlnească cu vampu. Fură nevoiţi să înnopteze într-o poiană, şi abia a doua zi către amiază sosiră în tabăra lui Amnundak, care de dimineaţă trimisese războinici în diferite direcţii să caute pe oamenii albi, de teamă ca aceştia să nu se fi rătăcit sau să fi dispărut, călcându-şi făgăduiala. Văzând în mâinile oaspeţilor măciucile şi suliţele luate de la vampu şi aflând de isprăvile lor, începu să-i dojenească pentru nesocotinţa de care dăduseră dovadă, spunând că onchilonii nu s-ar încumeta niciodată să umble pe teritoriul neamului vampu într-un grup de numai patru inşi.

În ziua aceea, călătorii dormiră tot în bordeiul şefului, deşi între timp locuinţa lor fusese terminată. De data asta, ei aduseră de la campament rufărie, ceai, zahăr şi veselă, ca să se instaleze cât mai comod şi să nu trăiască chiar ca onchilonii.

SĂRBĂTOAREA ALEGERII SOŢIILOR

A doua zi urma să aibă loc sărbătoarea primăverii, prin care onchilonii prăznuiau trei evenimente de seamă: începutul primăverii, sosirea păsărilor călătoare şi fătatul renilor. Dis-de-dimineaţă, în poiană începură să sosească detaşamente de onchiloni din toate sălaşurile, unde rămăseseră numai bătrânii, copiii şi ciurdarii cirezilor de reni, de rând în acea zi. Noii sosiţi se rânduiau pe clanuri; sub streaşina pădurii se aprindeau focuri; femeile pregăteau masa, iar bărbaţii îşi cercetau armele în vederea întrecerilor sau mergeau de la un foc la altul împărtăşindu-şi noutăţile.

Grupuri de războinici veneau pe rând în bordeiul lui Amnundak, ca să-i vadă pe străinii care stăpâneau tunetele şi trăsnetele şi care consimţiseră să întârzie, prin prezenţa lor, nenorocirile prorocite onchilonilor. Convorbirea se desfăşură acum mult mai liber decât în primele zile, deoarece Gorohov îşi amintise tot ce ştia din graiul ciuccilor şi devenise un tălmaci îndemânatic, iar ceilalţi călători începuseră şi ei să înţeleagă câte ceva şi să lege două vorbe în limba onchilonilor. Cei ce locuiau în bordei stăteau mai mult pe afară, aşa încât înăuntru putea intra odată un clan întreg, în frunte cu şeful său. Onchilonii se aşezau pe trei din laturile pătratului central; bărbaţii erau rânduiţi în faţă, iar femeile stăteau în picioare, în spate. Lui Amnundak, şamanului şi străinilor, care şedeau la locuri de cinste în faţa intrării, şeful clanului le oferea diferite daruri – o blană de vulpe sau de jder, colţi de mistreţ sau de urs, bucăţi migdaloide de agat, carneol sau calcedonie, un

toporaş de piatră, şi primea în schimb o pană de vultur, pe care şi-o înfigea pe dată în păr. După numărul penelor, puteai şti vârsta fiecărui şef. Unii dintre ei erau cărunţi, dar păreau încă în plină vigoare, căci în părul lor puteai număra abia douăzeci-douăzeci şi cinci de pene, care formau un adevărat evantai.

Din vorbă în vorbă, călătorii aflară că titlul de şef de clan nu era ereditar. Clanul îşi alegea căpetenia din rândurile membrilor săi, dintre acei care dăduseră dovadă de curaj şi iscusinţă la vânătoare şi în lupte. Şefii erau aleşi pe viată. Când ajungea bătrân şi neputincios, şeful se retrăgea singur şi fixa alegerile, rămânând în bordeiul său un om de vază, fără a mai avea însă vreo îndatorire. Când se întâmpla ca şeful să moară, clanul îşi alegea îndată un alt şef. Demnitatea de şef al tuturor onchilonilor nu era nici ea ereditară; şefii clanurilor îl alegeau dintre ei. De altfel, această demnitate era mai degrabă onorifică; acesta îşi guverna clanul, ca şi ceilalţi şefi. Deosebirea era că şeful tuturor onchilonilor judeca neînţelegerile dintre clanuri, hotăra vânătoarea generală pentru toate clanurile sau declara război sălbaticilor; neînţelegerile erau foarte rare şi se iscau din pricina păşunilor pentru reni sau a răpirii fetelor.

Fiecare clan ai cărui membri trăiau laolaltă într-un bordei alcătuia o mică comună, unde avutul mai de preţ – locuinţa, renii şi lucrurile de uz casnic – era bun obştesc. Femeile se ocupau toate laolaltă cu gătitul mâncării, cu prelucrarea pieilor, cusutul hainelor, culegerea ciupercilor, a fructelor şi a rădăcinilor; bărbaţii păşteau şi păzeau cirezile, făureau arme, aduceau lemne de foc, se duceau la vânătoare, la pescuit sau se războiau cu sălbaticii.

După ce toate cele nouăsprezece clanuri se perindară

prin bordeiul şefului şi făcură cunoştinţă cu străinii, aceştia ieşiră împreună cu Amnundak în poiană, şi şamanul, bătând în dairea, dădu semnalul începerii sărbătorii. Femeile, fetele, adolescenţii şi câtiva bătrâni din sălaşurile mai apropiate îşi făcură loc la marginea poienii, de o parte şi de alta a bordeiului. Bărbaţii se rânduiră în detaşamente, pe clanuri, mai la o parte. Amnundak cu oaspeţii şi şamanul şedeau la intrarea bordeiului. La al doilea semnal, detaşamentele trecură unul după altul prin faţa şefului, executând un dans războinic; ei aveau în mâini suliţe, scuturi şi arcuri, iar în spate, o tolbă cu săgeţi. Dansul era alcătuit din sărituri, aruncarea suliţelor în sus şi încordarea arcului; mişcările tuturor detaşamentelor erau bine coordonate, obţinându-se astfel un efect de ansamblu destul de frumos. Muzica războinică era produsă de o tobă mare, făcută din buturuga unui trunchi gros de plop, lungă de doi metri, scobită pe dinăuntru şi îmbrăcată la, amândouă capete cu piele de rinocer, în care războinicii loveau cu nişte maiuri; buturuga era aşezată pe o capră şi avea sus un şir de găurele. Călătorii aflară că fiecare clan avea asemenea tobe şi că, cu ajutorul lor, veştile însemnate şi urgente erau comunicate repede, ca prin telegraf, întregului popor. Uruitul înfundat al tobelor se auzea la o depărtare de câţiva kilometri.

În timpul dansului, călătorii socotiră că efectivele militare ale onchilonilor se ridicau la patru sute-patru sute cincizeci de oameni, deoarece fiecare clan număra între douăzeci-treizeci de războinici. Adăugând la aceştia pe ciurdari, bătrâni, femei şi copii, însemna că acest popor număra între o mie două sute şi o mie cinci sute de oameni, adică mult mai mult decât crezuseră călătorii la început, luându-se după spusele lui Amnundak că fiecare clan cuprinde douăzeci-treizeci de

oameni; el nu ţinea seama decât de războinici, neştiind nici măcar aproximativ numărul celorlalţi.

După dans, începură întrecerile de aruncare a suliţei şi de tragere cu arcul; pentru prima încercare se întinse un arc lung de piele, între două prăjini înalte. Clan după clan se apropia, se rânduia în linie dreaptă, la depărtare de patruzeci de paşi de arcan, şi apoi toţi războinicii lansau deodată suliţele, străduindu-se să le arunce peste arcan. Juriul, alcătuit din trei şefi de clanuri, înregistra rezultatele. Clanul care însuma cele mai multe puncte era declarat învingător. Pentru întrecerile de tragere la ţintă se întindea pe nişte suliţe pielea unui cal sălbatic, fâşia de culoare închisă de pe şira spinării fiind ţinta pentru săgeţi.

Fiecare clan se aranja în linie dreaptă, la cincizeci de paşi de ţintă, şi apoi unul după altul, războinicii trăgeau câte o săgeată. Se socoteau numai săgeţile care nimereau în fâşia de culoare închisă, iar clanul care totaliza cele mai multe puncte era declarat învingător. Toba îl saluta cu un răpăit scurt, iar spectatorii îl aclamau.

Urmă apoi lupta. Rând pe rând, câte două clanuri se aşezau faţă în faţă şi alegeau un număr egal de luptători, se înţelege dintre cei mai vânjoşi; aceştia se luptau doi câte doi, şi în timpul marcat prin cincizeci de lovituri ritmice de tobă, trebuiau să-şi pună la pământ adversarul. Şi de data asta, clanul care obţinea cele mai multe victorii era declarat învingător.

La sfârşitul luptei, juriul comunică lui Amnundak numele clanurilor care câştigaseră la fiecare întrecere, şi împreună cu el şi cu şefii tuturor clanurilor stabili, după rezultatul acestor întreceri, care au fost clanurile de frunte. Apoi toţi se strânseră roată în jurul lui Amnundak, care anunja rezultatele; clanurile situate în

primele zece locuri întâmpinară anunţarea numelor lor cu strigăte puternice, pe când celelalte tăceau ruşinate. După ce şeful se întoarse la locul său, clanurile repetară dansul războinic, înaintând de data asta în ordinea clasamentului – învingătorii în frunte, iar învinşii la urmă. Spectatorii îi aclamau pe învingători. Învinşii nu-şi mai puteau lua revanşa decât peste un an. Întrecerile îi determinau pe războinici să facă tot timpul exerciţii fizice şi să-şi întărească spiritul de luptă.

Când se termină dansul, onchilonii se aşezară la umbra copacilor ca să mănânce; femeile pregătiseră între timp carne friptă, supă şi lipii. Şefii clanurilor fură poftiţi de Amnundak în bordeiul său. În timpul prânzului ei continuară să discute despre rezultatele întrecerilor, cei învinşi străduindu-se să-şi motiveze înfrângerile. Străinii fură rugaţi ca după masă să facă în faţa onchilonilor demonstraţii cu tunete şi fulgere.

După vreo două ceasuri, toba bătu din nou, chemându-i de astă dată pe tinerii războinici necăsătoriţi să se ia la întrecere pentru ocuparea primelor locuri la alegerea nevestelor. În fiecare clan erau vreo doi-trei, războinici necăsătoriţi. Ei nu se mai întreceau pe clanuri, ci individual. La început se repetă aruncarea suliţei. Fiecare războinic aruncă, pe rând, câte trei suliţe. Apoi se întrecură în tragerea cu arcul; fiecare arcaş trase câte trei săgeţi. Juriul veghea cu grijă să se respecte ordinea stabilită şi înregistra punctele. Apoi se întocmi clasamentul celor ce luaseră parte la întrecere, după realizările obţinute; dacă doi-trei sau mai mulţi războinici se clasau pe acelaşi loc, ei se luau din nou la întrecere între ei. În cele din urmă clasamentul fu întocmit şi războinicii se înşirară în ordinea rezultatelor obţinute. Erau patruzeci şi şapte la număr.

La un nou semnal al tobei, din rândurile spectatorilor se desprinseră fetele care împliniseră vârsta măritişului şi care doreau să se căsătorească. Ca şi femeile, ele nu veniseră la sărbătoare în îmbrăcămintea sumară pe care o purtau în casă, ci în pantaloni uşori de piele, scurtă tot de piele şi torbasuri frumos cusute cu cureluşe subţiri de culoare roşie şi neagră. Ele îşi împodobiră cozile cu flori, iar pe cap îşi puseră cununi. Acum însă, înfăţişându-se „la vedere”, ele îşi lepădau hainele, rămânând doar cu centura de pudoare, ca să arate tinerilor războinici frumuseţea tatuajului lor şi, fără îndoială, frumuseţea trupului. Ele se înşirară în faţa locuinţei şefului, lângă care luaseră loc şi şefii clanurilor. Când totul fu gata, Amnundak se ridică şi, adresânduli-se, spuse:

— Fetelor! Aţi auzit de venirea oamenilor albi, soli ai zeilor, care stăpânesc tunete şi fulgere. Ei au consimţit să trăiască printre noi, ca să-i apere pe onchiloni de nenorocirile prorocite străbunilor noştri. Trebuie să le dăm locuinţă, hrană şi neveste, pentru ca să nu ducă lipsă de nimic. Ei îşi vor alege singuri soţii din rândurile voastre, şi fata aleasă de omul alb trebuie să fie mândră. Aşa am hotărât!

Aceste cuvinte nu le uimiră de loc pe fete, deoarece vestea se răspândise de mult prin sălaşuri. În tot timpul serbării, toate priviseră curioase pe străinii care urmau să-şi aleagă ca soţii patru dintre ele. Unele fete aveau, de altfel, iubiţi printre războinicii tineri şi erau mâhnite, dar trăgeau nădejdea că nu tocmai pe ele va cădea alegerea. De aceea, la cuvântarea lui Amnundak, fetele răspunseră toate într-un glas:

— Să aleagă, n-avem nimic împotrivă!

— Iată o complicare neaşteptată a vieţii noastre pe această insulă! exclamă Ordin. Alegându-ne soţii, ne

vom lega de onchiloni. Ce-i de făcut?

— Socotesc, – fu de părere Goriunov, – că nu trebuie să ne împotrivim, ca să nu-i supărăm pe onchiloni, ci să păstrăm cu ei cele mai bune relaţii.

— Deci să ne alegem neveste? întrebă Kosteakov.

— Eu zic să facem în felul următor, propuse Goriunov. Să spunem că în faţa noastră, bărbatul care vrea să se însoare şi fata care consimte să-i fie soţie trebuie să se cunoască mai bine, ca să nu se facă vreo greşeală; de aceea, un anumit timp, să zicem şase luni sau un an, ei trăiesc în aceeaşi casă, se cunosc îndeaproape, şi dacă după trecerea acestui timp vor să continue viaţa împreună, se pot căsători.

— Bravo! Straşnică idee! exclamă Ordin. Să i-o propunem şefului şi să spunem că ne alegem tovarăşe după obiceiul ţării noastre.

Gorohov comunică lui Amnundak hotărârea călătorilor, şi acesta încuviinţă prin următoarele cuvinte:

— Oameni albi, vă propun să vă alegeţi, ca viitoare soţii, fetele care vă plac.

Călătorii se ridicară vădit stânjeniţi; în faţa lor se înşirau cincizeci de fete bine făcute, cele mai multe frumoase, şi alegerea nu era de loc uşoară. Însoţiţi de Amnundak, ei trecură prin faţa şirului de fete. Călătorii şovăiau aproape în faţa fiecărei fete frumoase; numai Gorohov ochise, încă de departe, o fată potrivită ca statură. Ajungând în dreptul ei, el spuse, întinzându-i mâna:

— Pe asta o aleg!

Ascunzându-şi faţa în mâini şi chicotind, fata ieşi din rând şi veni lângă Gorohov. Ea fu prima aleasă şi fu salutată prin uruit de tobă.

Ceilalţi ajunseră la capătul şirului, fără să aleagă nici-

o fată. Mirat, Amnundak întrebă:

— Oare femeile noastre sunt atât de slute, încât nu v-a plăcut niciuna, oameni albi?

— Dimpotrivă, – răspunse Goriunov, – printre ele sunt prea multe chipeşe şi e greu să alegi. În afară de asta ne e teamă că fetele pe care le vom alege vor deveni soţiile noastre împotriva dorinţei lor, numai pentru a se supune poruncii tale. La noi, bărbatul cere întotdeauna consimtământul fetei pe care o ia de nevastă.

— Aha, doriţi ca voi să fiti aleşi de fete? Fie. Voi spune ca acelea care vă doresc ca soţi, să iasă din rând.

— Fetelor, oamenii albi nu se pot hotărî. Sunteţi toate prea frumoase. Să iasă în faţă acelea care doresc să şi-i aleagă ca soţi.

Fetele începură să zâmbească şi să chicotească. Unele păreau că nu-şi mai găsesc astâmpăr, dar nu îndrăzneau să iasă primele.

— Ei! Ce-i cu voi! exclamă Amnundak. Niciuna nu vrea să fie nevastă de om alb? Oaspeţii noştri s-ar putea supăra şi ar putea pleca; atunci asupra poporului nostru s-ar abate nenorociri cumplite!

Aceste cuvinte avură efectul dorit, şi mai mult de jumătate din fete făcură ca la un semn un pas înainte.

Între timp, însă, călătorii îşi făcuseră alegerea. Goriunov şi Ordin indicară două fete din clanul şefului, pe care le observară în timpul vieţii lor comune, în bordei, iar Kosteakov alese o fetişcană scundă, oacheşă, subţirică, care îl privea galeş.

— Alegerea s-a făcut! exclamă Amnundak. Acum, să aleagă războinicii onchilcnilor.

Împreună cu călătorii urmaţi de alesele lor, el se înapoie la locul său: fetele cerură încuviinţarea să se îmbrace şi fugiră la clanurile lor, în uralele femeilor. Se întoarseră însă repede, ca să ocupe locul de cinste

alături de străinii care le aleseseră.

Fetele rămase formară din nou rândul. Toba urui iarăşi, şi din şirul tinerilor războinici ce stăteau la o parte se desprinse unul, care cucerise primul loc în întrecere. El se apropie de fete şi porni domol de-a lungul şirului. Fetele îl întâmpinau cu glume şi cu chicoteli, aproape fiecare dintre ele spunând: „Ia-mă pe mine, ia-mă pe mine”! deoarece era foarte măgulitor să fii soţia celui mai bun războinic tânăr, şi fetele îşi disputau făţiş această cinste. Dar tânărul le răspunse tot prin glume, născocind pe loc, pentru fiecare fată, lin alt motiv pentru refuz: „Eşti prea frumoasă” – îi spuse el unei fete mai puţin arătoasă, „eşti gheboasă” – unei fete drepte ca o lumânare, „eşti saşie”, „eşti ştirbă”, stârnind împotriviri şi râsete.

Ajungând aproape de capătul şirului, el se opri în faţa unei fete, care nu stăruia s-o aleagă pe ea, ci stătea sfioasă, cu ochii plecaţi. El o lovi uşor pe umăr şi exclamă: „Tu îmi placi”. Fata tresări, o zbughi afară din rând şi o luă la fugă ca o săgeată prin poiană, urmată de tânăr.

— Asta ce mai e? îl întrebă Goriunov pe Amnundak. De ce soţia pe care şi-a ales-o fuge de el? Nu-l vrea?

— Aşa e datina. Războinicul, care-şi alege o fată, n-o capătă decât dacă o prinde.

— Deci o nouă întrecere! spuse Ordin.

— Aşa-i obiceiul nostru, – explică şeful, – un obicei foarte înţelept; fata aleargă dezbrăcată, ca poate fugi cu uşurinţă; tânărul războinic aleargă îmbrăcat, cu lancea în mână. Rareori se întâmplă ca un războinic să prindă o fată dacă ea nu vrea. Dacă războinicul care a ales-o nu-i este pe plac sau dacă iubeşte pe altul, ea nu se lasă prinsă.

— Minunat remediu, spuse Ordin tovarăşilor săi. Apoi,

adresându-se şefului, îl întrebă: – Războinicul care nu prinde fata rămâne neînsurat?

— Nu, el poate alege din nou, până reuşeşte să prindă pe vreuna dintre ele.

— Cât poate alerga o fată, o zi întreagă?

— Nu, numai o singură dată, ocolind cercul dansului de război. Uitaţi-vă, a prins-o!

Într-adevăr, războinicul ducea de coade fata pe care o prinsese. Ea se împotrivea de ochii lumii şi îl lovea peste mână. Femeile şi celelalte fete făceau fel de fel de glume pe socoteala ei. Ajungând la locul unde se făcea „vederea”, războinicul şi fata prinsă se aşezară liniştiţi alături, mai la o parte.

Toba urui din nou şi tânărul următor se apropie de şirul fetelor; şi acesta, fiind al doilea învingător, era dorit de fete; el fu întâmpinat ca şi primul. Războinicul tăcea însă cu încăpătânare şi, mergând agale de-a lungul şirului, ajunse la capăt, pentru ca apoi să se întoarcă, stârnind exclamaţii de indignare printre fete.

— Cât timp poate alege? se interesă Kosteakov.

— Nu poate trece prin faţa şirului decât de trei ori, răspunse Amnundak. E un vânător foarte curajos, dar vrea să necăjească fetele. Ia uitati-vă cât sunt de furioase!

Într-adevăr, războinicul trecu şi a doua oară prin faţa şirului, fără să-şi aleagă soţia. Fetele se înfuriară; ele nu mai stăruiau, ba chiar se strâmbau la el şi-i strigau: Poti să pleci! Du-te la vampu, ia-ţi o soţie lătoasă! Numai păroasele îţi plac! Războinicul trecu tot atât de agale şi tăcut şi a treia oară, fără să-i pese de exclamaţiile ironice. Deodată, ajungând aproape de capătul şirului, el se întoarse brusc şi lovi pe umăr pe una din ultimele fete. Aceasta, surprinsă, se zăpăci atât de tare, încât sărind din rând în poiană nu reuşi să-şi ia destul avânt,

şi războinicul o prinse după vreo douăzeci de paşi.

— Şiret mai e! observă Gorohov. A sâcâit fetele până le-a istovit, ca să nu fie silit să alerge prea mult.

— Halal procedeu! râse Kosteakov. Aşa poţi prinde şi o fată care nu vrea să-ti fie nevastă.

— Cam aşa e de data asta, spuse Ordin. Priveşte, nu se împotriveşte de ochii lumii, ca prima fată, dar nici bucuroasă nu pare.

Fata îl urmă pe războinic, mergând alături cu capul plecat, fără să răspundă la glumele tovarăşelor ei.

— Tu însuti eşti de vină, ce căşti gura! spuse Gorohov.

Al treilea războinic îşi alese repede una, din primele fete din rând, care alerga straşnic, lăsându-l mult în urmă. Dar la capătul cercului, ca împiedicată, se întinse pe iarbă cât era de lungă, spre hazul spectatorilor; înainte de a apuca să se ridice din nou în picioare, coadele îi fură apucate zdravăn de războinic care, triumfător, o luă cu el. Se vede însă că această cădere era intenţionată – fiind unul din mijloacele de acceptare.

Al patrulea războinic trecu repede de trei ori prin faţa fetelor, fără să aleagă niciuna, apoi se apropie de şef şi se înclină în tăcere.

— Nu doreşti o soţie? întrebă, uimit, Amnundak.

— Nu, prea puternice şef! În sălaşul învecinat cu al meu este o văduvă tânără, care îmi place, şi v-aş cere să mi-o daţi de nevastă. Ea se învoieşte.

Şeful clanului din care făcea parte văduva întări spusele tânărului şi Amnundak îşi dădu încuviinţarea.

Al cincilea războinic fu nevoit să alerge de două ori, deoarece prima fată pe care o alesese nu se lăsă prinsă. A doua, ca pedeapsă pentru faptul că nu o alesese pe ea de la început, îl făcu să alerge tot cercul,

şi numai când fu la ultimul pas se lăsă prinsă, prefăcându-se că a obosit. Al şaselea mire alese fata care fugise de al cincilea războinic. De astă dată ea se lăsă prinsă chiar la jumătatea cercului. Când perechea trecu prin dreptul fetelor, acestea strigară: „Repede ai mai obosit, sprinţaro!”

Alegerea continuă, cam în acelaşi fel, şi numărul fetelor se micşora mereu. Acest joc, care dură câteva ceasuri, nu plictisi nici pe fete, nici pe spectatori. Deşi stăteau de mult timp în picioare, fetele alergau sprintene şi rareori vreuna dintre ele se lăsa iute prinsă. Unii războinici fură nevoiţi să alerge de două ori, iar un tânăr – chiar de trei ori. La urmă, când rămaseră doar câteva fete, alegerea, se făcu mai repede.

Ultima fată, care nu se lăsă prinsă de trei războinici de care fusese aleasă, fugi şi de ultimul, spre uimirea generală. Fu chemată la şef. Acesta o întrebă:

— De ce nu doreşti un sot? Fiecare fată trebuie să se mărite, ca să dăruiască poporului noi războinici. Ai refuzat patru până acum! De ce?

— Războinicii destoinici nu m-au ales, iar cu ceilalţi nu vreau să mă mărit, răspunse fata cu mândrie.

— Şi ce-ai să faci, ai să aştepţi până la primăvara următoare?

— Aş vrea să fiu soţia omului alb de acolo! spuse pe neaşteptate fata cea mândră, arătându-l pe Ordin, mut de uimire.

— Dar el şi-a ales o soţie! se împotrivi Amnundak.

— El e un şef mare, poate să aibă două soţii! nu se lăsă fata. L-am ales încă de atunci de când ne-ai vorbit, dar el şi-a luat alta. Voi fi a doua nevastă a lui.

Dârzenia fetei şi chipul ei mândru îi plăcură lui Ordin, şi el încuviinţă foarte stânjenit. Fata fugi să-şi aducă hainele şi, întorcându-se, se aşeză lângă Ordin.

Între timp, în uruitul tobei, tinerele perechi începură să defileze în faţa lui Amnundak şi a şefilor de clanuri; în loc de patru cozi, fetele purtau acum numai două, în semn că erau măritate. Ultimul războinic rămas fără soţie se ascunse printre spectatori; el era nevoit să aştepte încă un an.

Veni rândul călătorilor să facă demonstraţii cu tunete şi fulgere în faţa onchilonilor. Neavând o ţintă potrivită, onchilonii aduseră din nou pielea de cal: spre uimirea onchilonilor, călătorii se aşezară la două sute de paşi de ţintă, depărtare de patru ori mai mare decât distanta la care puteau ajunge săgeţile; onchilonii se strânseră în semicerc pe margini, aproape până la ţintă, şi urmăriră cu atenţie încordată cum străinii meştereau nu se ştie ce la ciomegele lor lucioase, şi cum pe urmă le duseră la ochi. Văzând dârele de fum ce se înăltară şi auzind bubuitul detunăturilor, toţi spectatorii tresăriră. Apoi dădură fuga, străduindu-se care mai de care să ajungă primul acolo. Fiecare ţinea să-şi vâre degetele în găurile tăcute de gloanţe. Mulţi întrebau, uimiţi, unde dispăruseră fulgerele ce străpunseseră pielea, şi începură să le caute prin poiană. Uimirea lor fu şi mai mare când Goriunov îşi aruncă şapca în aer şi o străpunse în zbor cu un glonte. Între timp, Ordin observă că spre sud, deasupra pădurii, apăruse un cârd de gâşte, care zburau spre miazănoapte; el schimbă repede cartuşul, şi înainte ca onchilonii să apuce să întrebe încotro vrea să-şi îndrepte fulgerul, se auzi o detunătură şi o gâscă se prăbuşi în mijlocul spectatorilor, stârnind un entuziasm de nedescris. În sfârşit, Amnundak porunci să se aducă renul, care de data asta nu mai fu legat, ci lăsat slobod; speriat, animalul o luă la goană înapoi spre pădure, dar nu apucă să facă douăzeci de paşi că glontele lui Gorohov

îl răpuse.

Cu aceasta, demonstraţia de forţe a străinilor luă sfârşit. Conduşi de întregul popor, ei se îndreptară spre bordeiul lui Amnundak, împreună cu alesele lor, mândre nevoie mare de familiaritatea cu albii. În poiană se înălţau în diferite locuri vâlvătăile focurilor; femeile începuseră să gătească cina. În aşteptare, bărbaţii şi fetele prinseră a dănţui în jurul focurilor.

După cină, şeful propuse călătorilor să-şi ocupe noua locuinţă.

— Acum aveţi tovarăşe de viaţă. Acolo este loc mai mult, veţi sta mai la larg decât aici, unde şi noi stăm înghesuiţi.

Femeile o luară înainte, ca să aprindă focul şi să pregătească mâncarea. Întovărăşiţi de şef, călătorii mai zăboviră prin poiană, unde onchilonii, punând oameni de pază, se pregăteau să se culce în jurul focurilor, fiecare clan separat, pe blănurile aşternute pe jos. Amnundak îşi conduse oaspeţii până la intrarea în bordeiul lor.

Intrând în bordei, călătorii văzură că femeile aprinseseră un foc puternic, ce lumina această locuinţă curată, destul de încăpătoare. Răşina zadelor, din trunchiurile cărora erau făcuţi pereţii, răspândea un miros pătrunzător. În jurul focului stăteau cele cinci fete, în portul lor de casă, adică purtând centuri de pudoare.

Ele discutau cu însufleţire, dar tăcură când intrară sofii lor, se sculară şi se dădură în lături. Bordeiul avea aspectul unei locuinţe; de un stâlp atârnau burduful cu lapte, ceainicul şi ceaunul, iar pe o poliţă se găseau nişte căni şi străchini de lemn; jos, pe pământ, se aflau două vase de lemn pentru pregătirea supei şi o grămăjoară de pietre şi beţişoare pentru friptul cărnii.

De pripoarele a trei din încăperile bordeiului erau îngrădite locurile pentru dormit; peste un strat de frunze uscate şi de rămurele verzi de zadă, erau aşternute blănuri moi de ren şi de urs, sulurile de piele umplute cu lână de ren şi învelitori din blană de ren. La intrare, văzură o stivă de lemne mărunţite şi un vas cu apă.

După ce locuiseră câtva timp în bordeiul lui Amnundak, înnegrit de fum şi plin de oameni, călătorii se simţeau acum la largul lor în această locuinţă încăpătoare şi curată; ei hotărâră să mai zăbovească lângă foc şi să mai tragă din pipă înainte de culcare. Instalându-se comod, ei chemară fetele şi le aşezară alături. Puţinele cuvinte pe care reuşiseră să le înveţe nu le îngăduiau să înfiripeze o convorbire în lege, aşa încât se folosiră mai mult de gesturi şi de mimică. În primul rând, fiecare se interesa de numele alesei; aflară că pe fata lui Goriunov o chema Matu, pe cea a lui Kosteakov – Papu, pe a lui Gorohov – Racu, iar pe fetele lui Ordin, pe amândouă – Annu.

— Asta-i bună! exclamă Ordin, încurcat. M-au pricopsit cu două fete, şi încă cu acelaşi nume. Cum să le strig ca să nu răspundă amândouă odată?

— Strigă-le Annu prima şi Annu a doua, îi sugeră Gorohov.

— Cum se spune asta pe limba lor?

— Annu – ennen şi Annu – nghirăk, răspunse Gorohov – şi cele două Annu încuviinţară din cap.

— Ar avea nume prea lungi, oare nu le-aş putea scurta? Ştii ce, pe asta am s-o numesc Annuen, – zise Ordin, arătând spre prima fată, care dădu din cap, – iar pe cealaltă, Anuir, şi o luă de mână pe a doua fată, care fu şi ea de acord.

— Le-ai putea spune mai simplu – prima şi a doua, ele

ar înţelege, remarcă Goriunov.

— De ce? Annu este un nume frumos, dar e greu să rosteşti nghirăk, fără să te poticneşti.

Gorohov traduse aceste cuvinte şi femeile se arătară măgulite că Ordin găsise frumoase numele lor. Ele ascultau cu atenţie cuvintele ruseşti şi se vedea că începuseră să înţeleagă câte ceva, restul ghicindu-l. După vreo săptămână-două, trăind mereu laolaltă, ne vom înţelege perfect – gândi fiecare călător.

Mai stătură un timp de vorbă, apoi îşi împărţiră dormitoarele; locul de la intrare, mai vast decât spaţiile laterale, fu împărţit în două printr-un perete, făcut de-a lungul încăperii din pari bătuţi în pământ: aici se instalară toţi bărbaţii; spatiile din stânga şi din dreapta le despărţiră prin blănuri, punându-le la dispoziţia femeilor. Cârtiţa şi Albu, care se mutară împreună cu stăpânii, se ghemuiră în faţa intrării. Femeile mai puseră câteva lemne pe foc şi fiecare se duse la culcuşul său.

În bordei se aşternu liniştea.

LUPTA CU VAMPU

Dis-de-dimineată călătorii fură treziţi de larma pe care o făceau onchilonii. Neliniştită, Annuir scoase capul afară, trase cu urechea şi apoi strigă cu un glas tânguitor:

— În timpul nopţii, vampu au atacat sălaşul clanului meu! Şeful e hotărât să pornească războiul împotriva lor.

— Fraţilor, n-avem ce face! Hai să ne îmbrăcăm; se înţelege că fără noi această campanie nu va avea loc, spuse Goriunov, luându-şi hainele.

— De la logodnă, direct la război! râse Kosteakov. Iar tu, Papu, dă-mi scutul, platoşa şi coiful; să nu uiţi suliţa şi spada-mi de otel! Plec la război ca un tânăr cavaler.

Se înţelege că Papu nu pricepu nimic din această tiradă şi, pe jumătate adormită, îşi privi cu nedumerire soţul. Văzându-l însă râzând, se porni şi ea pe râs şi-l întrebă ruseşte, stâlcind cuvintele:

— Foc ars, mâncare gătită?

— Bine zici! râse Ordin, ieşind pe jumătate de sub învelitoare. Ea înţelege că înainte de a porni la luptă trebuie să mâncăm pe săturate; Annuen, Annuir! Foc ! Carne, lapte!

Annuir şedea în prag şi plângea amarnic, cu faţa îngropată în palme. Âuzindu-se strigată de Ordin tresări, şi după ce înţelese despre ce e vorba, începu să scormonească după tăciuni prin cenuşa focului stins peste noapte; celelalte femei se sculară şi ele, îşi puseră mai întâi centurile de pudoare şi o ajutară să aprindă focul.

Focul ardea cu vâlvătăi şi carnea se frigea pe beţişoare; călătorii tocmai îşi terminau toaleta, când în bordei intră Amnundak. Şeful îi salută şi, aşezându-se lângă foc, spuse:

— Oameni albi! Prima nenorocire s-a şi abătut asupra poporului nostru. În timpul nopţii, vampu au atacat sălaşul nostru cel mai depărtat, i-au ucis pe bătrâni şi pe ciurdari, au răpit copiii şi au furat renii.

Auzind aceste cuvinte, Annuir începu să bocească. Clanul ei trăia în acel sălaş. Vampu îi uciseseră părinţii, îi răpiseră fraţii şi surorile.

— Cine ti-a adus atât de repede această veste? întrebă Goriunov.

— Toba războiului. Unul dintre ciurdari a scăpat cu viată şi ne-a dat de ştire. Am hotărât să pornim la război împotriva sălbaticilor vampu. Toti războinicii s-au adunat aici şi-i vom pedepsi fără cruţare. Războinicii doresc nespus de mult ca stăpânitorii tunetelor şi fulgerelor să vină cu noi ca să-i pedepsească pe duşmanii noştri.

— Se înţelege că toţi vom merge cu voi! încuviinţă Goriunov îndată. Numai să îmbucăm ceva.

Amnundak nu mai putea de bucurie. Înainte de a pleca spuse:

— Mă duc să-i anunţ pe războinici că oamenii albi ne-au îndeplinit dorinţa; vor fi tare bucuroşi!

După câteva clipe, vestea fusese transmisă onchilonilor şi poiana răsună de strigătele lor de bucurie. Femeile nu erau nici ele mai puţin mulţumite. Annuir încetă să mai plângă şi, ştergându-se la ochi cu mâna, spuse lui Ordin:

— Merg şi eu cu tine la luptă.

Până ce se fripse carnea, călătorii îşi curăţară armele, îşi umplură cartuşierele şi puseră în traiste lucrurile

necesare pentru drum, deoarece campania putea dura câteva zile. Femeile urmăreau cu multă atenţie mişcările lor şi de aceea câteva bucăţi de carne se arseră, fapt pentru care Racu fu dojenită pe loc de Gorohov.

În sfârşit, totul fu gata. Mâncară, puseră în traiste câteva lipii şi carne friptă, iar apoi ieşiră din bordei, dispărând în ceaţa deasă care învăluia ca de obicei depresiunea. Prin pâclă, focurile abia se zăreau, iar oamenii care umblau prin poiană păreau nişte năluci. De departe se auzea uruitul înfundat al tobei, care comunica amănunte despre nenorocirea ce se abătuse asupra onchilonilor. Amnundak era echipat din cap până în picioare. El aştepta la intrarea locuinţei sale. Văzând că albii sunt gata, făcu un semn cu mâna, toba ce se afla în apropiere răpăi, anunţând începutul marşului şi comunicând această veste sălaşurilor învecinate. Oamenii de lângă focuri începuseră să se foiască şi să se grupeze pe clanuri; în faţă mergeau războinicii, în spate – femeile cu diferite poveri, iar la urmă de tot, tinerii şi fetele care se întorceau la sălaşurile lor. Se înţelege că femeile din clanul lui Amnundak rămaseră acasă; ele ieşiră din bordei împreună cu copiii lor ca să-şi vadă, poate pentru ultima dată, fiii şi bărbaţii. Despărţirea fu foarte scurtă; femeile nu plângeau, ci îmbrăţişându-şi bărbaţii îşi frecau obrazul de al lor, ceea ce ţinea loc de sărutare. În uruitul tobei, coloana porni, în frunte cu Amnundak şi călătorii albi, însoţiţi de cei doi câini, care le puteau fi de mare folos la descoperirea sălbaticilor. Detaşamentul mergea repede spre sălaşul prădat; aveau de făcut până acolo vreo douăzeci şi cinci de kilometri. Pădurile alternau cu poieni. Din când în când, luându-şi rămas bun de la ai lor, grupuri de femei se

desprindeau de coloană, îndreptându-se spre sălaşurile lor. Treptat, ceaţa se risipi şi soarele începu să dogorească.

Cu mult înainte de amiază ei ajunseră la sălaş. Un tablou jalnic li se înfăţişa înaintea ochilor. Bordeiul, căruia vampu îi dăduseră foc, arsese pe dinăuntru şi se năruise; pe alocuri, printre bucatele înnegrite, ieşea fum şi ţâşneau limbi de foc; mirosea a piele şi lână arsă. Iarba din poiană era călcată în picioare, iar pe alocuri se zăreau băltoace de sânge. Ici-colo zăceau cadavrele bătrânilor, pe care vampu nu-i mai luaseră cu ei, dar cărora le tăiaseră capetele, pentru a le lua ca trofee. Poiana era plină de suliţi frânte, săgeţi, haine rupte şi ţăndări de vase.

Văzând dezastrul, femeile care aparţineau clanului ce locuise în acest sălaş se porniră pe bocit – copiii lor fuseseră răpiţi, rudele omorâte. Războinicii tăceau, însă pe fetele încruntate şi în ochii scânteietori le puteai citi hotărârea de a se răzbuna crunt. Amnundak porunci să se facă un scurt popas pentru odihnă. Din pădure apăruse un cap bandajat, ciurdarul care scăpase cu viată. El povesti cu amănunte cum fusese săvârşit atacul.

Aflând, pesemne, că aproape toţi bărbaţii din acest sălaş plecară pentru a lua parte la sărbătoare, pe la miezul nopţii vampu încercuiseră poiana. Erau cu totul vreo cincizeci-şasezeci de inşi. Sălbaticii tăbărâră pe neaşteptate asupra ciurdarilor; pe doi dintre ei îi uciseră cu măciuci, iar al treilea căzuse în nesimţire. Când îşi veni în fire, totul se sfârşise: bordeiul era în flăcări, renii – nicăieri, iar în poiană numai cadavre. Dimineaţa, ciurdarul reuşise să descopere încotro o luaseră tâlharii. El scăpase datorită faptului că se afla lângă un tufiş, şi când fusese lovit căzuse în desiş; fiind întuneric şi

ceaţă, vampu nu-l mai găsiseră.

Lăsând femeile din acest clan năpăstuit lângă ruinele fumegânde, detaşamentul porni din nou la drum, de data asta spre nord-est, pe urmele sălbaticilor şi ale renilor. Câinii fură lăsaţi să meargă înainte, şi asttel putură iuţi pasul, deoarece isteţele animale ar fi dat de veste dacă ar fi simţit sălbaticii stând la pândă. Întrucât în coada coloanei nu se mai aflau femei cu poveri, războinicii înaintau cu paşi repezi, iar uneori alergau chiar; nu se auzea decât tropăitul uşor al cizmelor moi şi răsuflarea oamenilor. Merseră aşa vreo două ceasuri. Deodată, câinii se opriră lângă un plop înalt ce creştea la marginea unei poiene şi începură să latre, cu capetele ridicate în sus.

— În copac sunt vampu la pândă! spuse Amnundak şi porunci în şoaptă ca poiana să fie înconjurată prin pădure. La un moment dat, Albu începu să schelălăie, căci fusese lovit de o piatră aruncată din copac cu praştia. Călătorii surprinseră mişcarea frunzelor şi îndată răsunară detunăturile, iar onchilonii aruncară în direcţia plopului o ploaie de săgeţi. Din copac se auzi un urlet înfiorător şi două mogâldeţe se prăbuşiră rupând crengile în cădere.

— Numai doi să fi fost? întrebă Goriunov, încărcându-şi arma.

— Nu, – răspunse Amnundak, – sălbaticii nu stau la pândă decât cel puţin câte cinci; veţi vedea îndată.

El dădu un ordin şi câţiva războinici intrară în desiş, în copac nu se clintea o frunză. Vampu înţeleseseră că orice mişcare îi putea da de gol. De aceea, ei stăteau nemişcaţi, deşi o parte din războinici trăgea fără încetare în frunzişul copacului; vampu se ascunseseră după trunchi şi ramurile groase. Dar iată că la marginea poienii, în apropiere de copac, ieşiră din desiş câţiva

onchiloni, aducând mănunchiuri mari de vreascuri. Folosindu-le drept scut pentru a se feri de suliţele sălbaticilor, ei se apropiară în fugă de copac, grămădiră în jurul lui vreascuri şi se făcură nevăzuţi cât ai bate din palme; se vede că ei puseseră dinainte foc grămezilor de vreascuri, căci îndată începu să se înalţe un fum gros. Ascunşi în frunziş, vampu urmăreau mişcările duşmanilor care trăgeau în ei, fără să observe însă că onchilonii dăduseră foc copacului. Dar când din grămada de vreascuri năvăli fumul, ridicindu-se în rotocoale spre frunziş, se auzi un urlet şi câteva suliţe zburară în foc. Ele făcură mai mult rău decât bine, căci răvăşiră vreascurile şi focul se înteţi. În copac nu mai era de stat. Vampu încercară să se urce până în vârf, dar aici frunzişul era mai rar, şi o salvă doborî încă doi din ei; unul căzu la părnânt, iar celălalt rămase agăţat între crengi, cu capul în jos, complet descoperit; într-o clipită, vreo zece săgeţi se înfipseră în trupul său. Ultimul vampu se furişă în cealaltă parte a copacului, până la capătul unei crăci groase, o cuprinse cu mâinile, o îndoi şi sări pe pământ de la o înălţime de patru metri; el o luă la fugă, însă onchilonii care se aflau în partea opusă a poienii îl întâmpinară cu săgeţi, şi el căzu, neizbutind să ajungă în pădure.

Amnundak suflă într-o goarnă, făcută din cornul unui bou sălbatic, şi din toate părţile dădură năvală războinici; ei se strânseră roată în jurul copacului, lângă care se afla detaşamentul în frunte cu şeful şi cu călătorii albi. Cei trei vampu căzuţi din copac nu mai mişcau. Trupurile lor erau ciuruite de gloanţe, dar pentru orice eventualitate, onchilonii îi ţintuiseră de părnânt cu suliţele. Ei semănau cu vampu pe care călătorii îi întâlniseră cu câteva zile în urmă – trupurile lor vânjoase erau acoperite de păr, înfăţişarea lor era

fioroasă, iar de pe cap, părul le atârna în laje. Când porneau la război, îşi spoiau pesemne fetele cu vopsea roşie, ceea ce le făcea şi mai hidoase. Un onchilon se cătără în copac, să vadă ce mai rămăsese acolo. El aruncă jos câteva măciuci şi suliţe, care fură puse îndată pe foc.

Prima bătălie fusese câştigată fără nicio pierdere pentru onchiloni. Nu era însă timp de pierdut, aşa că porniră mai departe spre răsărit, către marginea depresiunii, unde se afla probabil sălaşul neamului vampu. Iscoade nu mai întâlniră. Sălbaticii răpuşi trebuiau să dea în grabă de veste când se apropie duşmanul. Datorită câinilor care îi descoperiseră, ei nu izbutiseră, pesemne, să-şi îndeplinească misiunea.

Merseră repede mai departe şi făcură astfel câtiva kilometri. Pădurea devenea tot mai scundă şi îşi dădură seama că se apropie de marginea depresiunii. Când începură tufişurile, se opriră şi ascultară cu luare aminte; din faţă se auzeau strigăte şi lovituri. Iscoadele trimise în recunoaştere se târâră până la marginea hăţişului şi văzură că sălaşul se află într-o peşteră, în dreptul potecii, iar vampu îl fortificau îngrămădind la intrare blocuri mari de piatră. Aflând acest lucru, Amnundak îi împărţi pe onchiloni în trei detaşamente. Primul porni sub conducerea lui Ordin prin hăţiş, spre nord, al doilea, în frunte cu Kosteakov, o luă spre miazăzi; străbătând vreo cinci sute de metri, cele două detaşamente trebuiau să parcurgă în fugă o fâşie de teren despădurită, iar apoi să înainteze din două părţi spre sălaş, de-a lungul peretelui depresiunii. Al treilea detaşament merse pe potecă până la marginea hăţişului şi, ascunzându-se aici, aşteptă să se apropie războinicii din flancuri, ca să atace sălaşul toţi odată, din trei părţi. Vampu se trudeau de zor, făcând din

pietroaie mari un zid care închidea intrarea în peşteră; siguri de iscoadele lăsate la pândă în copac, ei nu mai puseră santinele şi nu observară apropierea duşmanilor. Se vede că ei începuseră de dimineaţă să ridice zidul, deoarece acesta le ajungea acum până la piept. Vreo douăzeci dintre ei alegeau pietroaie turtite şi le cărau la zid, iar alţii le aşezau. Vampu care cărau pietrele zăriră deodată, în depărtare, detaşamentele de onchiloni din flancuri, care străbăteau fâşia de teren despădurită. Ei îşi înştiinţară prin strigăte tovarăşii şi se grăbiră spre zid, fără să arunce poverile pe care le duceau.

— Trebuie să tragem, până nu se ascund, spuse Goriunov. Vom stârni astfel panică, şi când vom ataca, împotrivirea va fi mai slabă.

De la marginea hăţişului până la locul unde se aplau vampu erau vreo patru sute de paşi. Goriunov şi Gorohov traseră; vampu se opriră uimiţi, deoarece auziseră nişte bubuituri, fără să-i vadă pe duşmanii aflaţi în apropiere; ei se uitau în toate părţile şi-şi strigau ceva dindărătul zidului; ceilalţi aruncară îngroziţi pietrele şi, scoţând strigăte fioroase, o luară care încotro – unii spre zid, iar alţii spre hăţiş. De după zid se auzeau urlete bestiale, înfiorătoare. Sălbaticii care fugeau spre tufişuri fură întâmpinaţi de săgeţile onchilonilor. Unii dintre ei căzură, iar ceilalţi o luară la goană pe la marginea poienii, fugăriţi de onchiloni.

Îndărătul zidului, orice mişcare încetase. Când văzu că detaşamentele ce veneau din flancuri se apropie, Amnundak dădu semnalul de atac: detaşamentul său năvăli în goană spre grotă, străbătând fâşia acoperită cu pietroaie; câtiva războinici se luară după sălbaticii care nu apucară să se ascundă în dosul zidului. Când onchilonii conduşi de Amnundak mai avură vreo

patruzeci de paşi până la zid, se iviră după grămada de pietre umerii şi capetele sălbaticilor, şi atacanţii fură primiţi cu o ploaie de suliţe şi de pietre; câtiva onchiloni căzură, însă două focuri trase de la mică distanţă îi îngroziră pe sălbatici, şi aceştia se ascunseră înspăimântaţi. Între timp, cele două detaşamente venite din flancuri năvăliră prin deschizăturile lăsate în zid lângă peretele depresiunii. Începu lupta corp la corp; escaladând zidul, războinicii primului detaşament se alăturară tovarăşilor lor. Vampu se apărau slab, deoarece revolverul lui Ordin băga mereu spaima în ei.

Totul se sfârşi în câteva minute. Câmpul de luptă era presărat cu morţi şi răniţi; vreo zece sălbatici, care săriseră zidul şi încercaseră să fugă, fuseseră răpuşi. Fură ucise şi câteva femei, care luptau alături de bărbaţi.

Intrând în peşteră, călătorii văzură că în fundul ei se grămădiseră câteva bătrâne şi vreo treizeci de copii, care tremurau de frică şi ţipau ca din gură de şarpe. Onchilonii începură să caute în grămadă pe copiii răpiţi, uşor de recunoscut deoarece nu aveau păr pe corp, pielea lor era de culoare mai deschisă, iar la înfăţişare se deosebeau de copiii vampu; copiii fură scoşi unul câte unul din acest vălmăşag de fiinţe omeneşti care se zbăteau, şi urlau. Copiii sălbaticilor se apărau cu unghiile şi încercau să muşte mâinile care îi apucau; cei răpiţi se aflau chiar în mijlocul grămezii, însă într-o stare îngrozitoare – aveau urme de lovituri, vânătăi, semne lăsate de dinţii primitoarelor lor gazde. Din treisprezece copii răpiţi, nu găsiră decât şapte fetite şi doi băieţi. Patru băieţi lipseau. Turbaţi de furie, onchilonii scoaseră din peşteră pe toţi băieţii sălbaticilor vampu şi-i măcelăriră; la fel ar fi făcut cu bătrânele şi cu fetiţele, dacă albii nu l-ar fi înduplecat

pe Amnundak să oprească măcelul.

Cercetând prin toate ungherele peşterii, ei descoperiră în colţul cel mai întunecos o femeie cu mâinile şi picioarele legate, acoperită cu un morman de blănuri. Când o scoaseră la lumină, văzură că e o onchiloană capturată de vampu încă de la începutul primăverii; biata femeie era cât pe ce să se înăbuşe sub blănuri. Trupul ei era plin de vânătăi de pe urma loviturilor de ciomege şi curele. Venindu-şi în fire, ea povesti că era bătută şi schingiuită tot timpul, mai ales de femei, care râdeau de trupul ei fără păr, ca al broaştei. Când sălaşul fusese atacat, bătrânele o legară şi o ascunseră sub blănuri.

În peşteră mai găsiră armele, lucrurile de gospodărie, îmbrăcămintea şi aşternuturile furate de la onchiloni. Războinicii alungară din peşteră pe bătrâne şi pe fete, apoi strânseră grămadă măciucile şi suliţele sălbaticilor găsite pe câmpul de luptă şi le dădură foc. Între timp, iscoadele descoperiră, în tufişurile din apropierea peşterei, cireada de reni furată; neştiind să pască renii şi neputându-i mânca pe toţi odată, vampu priponiră animalele de tufe, cu curele; lipseau doar câţiva reni, pe care probabil îi pierduseră pe drum sau îi mâncaseră.

Începuse să se însereze când onchilonii părăsiră în sfârşit sălaşul pedepsit, lăsând cadavrele sălbaticilor acolo unde-i prinsese moartea: răniţii fuseseră străpunşi cu lăncile îndată după cucerirea sălaşului.

Ducând cu ei pe cei cinci războinici morţi şi şase grav răniţi, onchilonii porniră spre casă; cei care aveau răni uşoare, printre care şi Ordin, lovit la umăr de o lance, mergeau singuri, în mijlocul războinicilor, unde se aflau de asemenea cireada de reni, copiii salvaţi şi avutul care le fusese furat. Cadavrele şi răniţii erau duşi pe

tărgi. De aceea, detaşamentul înainta încet şi abia la căderea nopţii ajunse în sălaşul devastat, unde femeile îşi primiră cu braţele deschise copiii regăsiţi; dar bucuria a patru dintre ele nu fu deplină. Văzându-l pe Ordin cu mâna bandajată, Annuir alergă în întâmpinarea lui, cu ochii plini de lacrimi, şi îl îmbrăţişă. Însă alt tânăr căsătorit din acest sălaş fu adus acasă pe targă, mort.

CIMITIRUL ONCHILONILOR

Aşezaţi în jurul focului, războinicii îşi împărtăşeau între ei, precum şi femeilor, impresiile din timpul marşului şi luptei, discutând unele întâmplări, lăudând care mai de care tunetele şi trăsnetele oamenilor albi, datorită cărora reuşiseră să nimicească întreaga aşezare de vampu, cu pierderi foarte mici – un onchilon la zece vampu – şi să redobândească tot ceea ce li se furase. În luptele de până atunci proporţia era alta – un onchilon la doi sau, în cel mai bun caz, la trei vampu. Acum, avea să treacă multă vreme până ce sălbaticii să se încumete să-i mai atace pe onchiloni.

Mai la o parte, în jurul unui foc, şedeau călătorii, Amnundak, Annuir şi femeia eliberată. Gorohov îi istorisea lui Annuir peripeţiile campaniei.

Goriunov căuta să afle amănunte despre viaţa sălbaticilor de la onchiloana care învăţase puţin graiul lor. Femeia povesti că în fiecare aşezare trăieşte de fapt o singură familie, căci între femei şi bărbaţi nu există legături trainice; toate femeile aparţin tuturor bărbaţilor, iar copiii sunt socotiţi comuni. Se întâmplă uneori ca un bărbat să fugă în pădure cu femeia care i-a plăcut, dorind să trăiască separat; dar ceilalţi nu-i îngăduie acest lucru, şi până la urmă fugarul este ucis, iar femeia se întoarce în peşteră. Bărbaţii îşi petrec viaţa vânând, mâncând, ori făurind diferite arme şi unelte – măciuci, suliţe, răzuitoare; femeile adună lemne, curăţă blănurile cu răzuitoarele, fac cureluşe, dar îndeobşte nu au prea multă treabă: ele stau tolănite ceasuri întregi lângă foc sau la soare şi dormitează.

Carnea o mănâncă de obicei crudă sau foarte puţin friptă. După o vânătoare norocoasă, mănâncă până nu mai pot; dacă n-au carne, flămânzesc zile în şir sau dezgroapă rădăcini din pământ, culeg melci, gândaci mai mari sau broaşte. Dorm toţi de-a valma în jurul focului, pe blănuri sau pe pământul gol, cu o piatră sub cap, cu picioarele spre foc. După o vânătoare izbutită şi un ospăţ îmbelşugat, dănţuiesc în jurul focului până cad în nesimţire sau până se încaieră din te miri ce. Se tem de nişte spirite, cum le numesc ei, ale pietrelor, pădurilor şi apelor, şi pentru nimic în lume un vampu n-ar pleca undeva singur noaptea. Ei îi venerează pe urs şi pe o altă dihanie uriaşă, cu un al cincilea picior pe cap şi nişte dinţi cât toate zilele, pentru care femeile adună ciuperci şi rădăcini.

După cină, războinicii se culcară, iar femeile începură să-i bocească pe morţi, după cum era ritul; aceştia fură aşezaţi unul lângă altul în preajma focului, cu suliţe şi arcuri în mâini, iar cu scutul pe genunchi. Femeile îşi desfăcură cozile, îşi scoaseră colierele şi brăţările şi, îngropându-şi faţa în palme, se porniră pe bocit, lăudând însuşirile minunate ale războinicilor căzuţi în luptă; în timp ce cântau, femeile se legănau înainte şi înapoi, la căpătâiul celui ucis. Cârtiţa şi Albu începură să le ţină isonul, ceea ce le uimi pe femei, care crezură că astfel aceste isteţe animale vor să-şi exprime compătimirea. După ce îşi potoliră câinii, călătorii adormiră legănaţi de aceste cântece tânguitoare.

Ca de obicei, dimineaţa era o ceaţă deasă, prin care abia străbătea lumina mată a focurilor. Îndată ce îşi terminară litania, femeile se apucară să gătească mâncare; onchilonii tăiaseră zece reni, ca să sature această numeroasă oaste. Când ceaţa se risipi şi apăru soarele, veni şi şamanul urmat de învăţăcelul său.

Morţii fură puşi pe tărgi şi întreaga oaste porni încet prin pădure, spre apus, stăpânită de un simtământ de adâncă reculegere; numai toba din poiană însoţea cortegiul cu sunete rare, prelungi, vestind tuturor sălaşurilor înmormântarea războinicilor căzuţi în luptă. Femeile şi copiii nu luau parte la acest cortegiu.

După ce făcură vreo zece kilometri, ajunseră la marginea de apus a depresiunii, unde în aluviunile de piatră se afla cimitirul principal al onchilonilor; aici văzură numeroase morminte, în formă de moviliţe, alcătuite din pietre; în fiecare movilită era înfiptă o suliţă cu vârful în sus. Movilitele mai vechi se lăsară peste trupurile putrezite, iar suliţele stăteau strâmb sau căzuseră; mormintele cele mai vechi nu mai purtau nici acest semn şi pietrele se acoperiră cu un strat gros de licheni.

Lăsând morţii la marginea cimitirului, războinicii începură să pregătească mormintele şi, după ce dădură la o parte pietrele, ei săpară gropi lunguieţe, cam de un metru adâncime. Când mormintele fură gata, aşezară morţii cu picioarele spre miazăzi şi cu mâinile întinse de-a lungul trupului. Morţii aveau într-o parte suliţa, iar în cealaltă parte, tolba cu săgeţi; feţele lor fură acoperite cu o bucată de piele, la căpătâi li se înfipseră suliţe, şi apoi gropile fură acoperite cu pietrele scoase la săparea mormintelor. Ţestele şi oasele copiilor, găsite în peştera sălbaticilor vampu, fură aşezate într-un singur mormânt lipsit de orice podoabă.

În acest timp şamanul, urcat pe un bloc înalt din mijlocul cimitirului, bătea în dairea şi bolborosea cu voce înceată descântece, pentru a alunga pesemne din preajma mormintelor proaspete spiritele rele care ar fi putut tulbura liniştea celor dispăruţi. Războinicii ce nu

luau parte la săparea mormintelor stăteau rezemaţi în suliţe într-un cerc larg. Când mormintele fură acoperite, toţi războinicii ridicară ca un singur om mâinile spre cer, apoi îşi acoperiră faţa cu ele şi scoaseră un urlet tânguitor, prelung, bine cunoscut călătorilor; dar de data asta, pornit din cinci sute de gâtlejuri, răsfrânt pe peretele depresiunii şi repetat de trei ori, urletul produse o impresie zguduitoare. Apoi, detaşamentul se retrase spre marginea pădurii, unde poposi.

Călătorii profitară de acest prilej pentru a cerceta marginea depresiunii. Ceaţa se risipise, iar soarele de dimineaţă lumina puternic stâncile negre care se ridicau în chip de terase abrupte, până la o înălţime ameţitoare; sus de tot se vedeau crestele ascuţite, în cutele cărora scânteia zăpada; de acolo cădeau pe alocuri şuvoaie subţiri de apă, formând când şi când cascade; din câmpul de zăpadă se desprindea câte un troian care începuse să se topească pe dedesubt, alunecând pe povârnişuri şi, fărâmiţându-se în bulgări, cădea, moale, cu zgomot înfundat, la poalele peretelui stâncos. Pe aburul cerului pluteau lin doi vulturi, pândind pe terase vreun miel neprevăzător sau, pe aluviuni, vreun pui de ren rămas în urma cirezii. În văzduh era linişte deplină. Nenumăratele moviliţe, înălţate pe acest teren aluvionar şi acoperite cu licheni verzi, galbeni şi roşii, dintre uriaşul perete negru cu creste albe şi fâşia verde a pădurii, sub bolta senină a cerului, creau o atmosferă solemnă. Cei dispăruţi părăsiră pădurile şi pajiştile unde trăiseră, iubiseră şi luptaseră, spre a sălăşlui pentru totdeauna în acest loc de odihnă de la marginea pământului lor, la umbra stâncilor negre, pe care închipuirea săpa involuntar o inscripţie cu litere de foc: „Aici este împărăţia liniştii veşnice”.

La poalele peretelui stâncos, în faţa cimitirului, călătorii zăriră o peşteră, a cărei intrare era închisă de un bloc mare de piatră. Amnundak le spuse că odinioară în această peşteră trăise o hoardă numeroasă de vampu. Aici se dăduse o bătălie mare, în care căzuseră mulţi onchiloni. Hoarda fusese nimicită până la ultimul om şi aluviunile din apropierea peşterii fuseseră alese ca loc pentru cimitir, deoarece onchilonii rămaşi în viată nu luau cu ei decât pe răniţi. De atunci, toţi războinicii căzuţi în luptele cu vampu erau înmormântaţi în acest cimitir.

— Iată, oameni albi – încheie Amnundak, arătând numeroasele movilite ale mormintelor, – iată câţi războinici curajoşi din neamul nostru au fost răpuşi de vampu. Acum veţi înţelege de ce îi urâm atât de aprig. Nu vom putea trăi liniştiţi atâta vreme cât măcar un singur vampu va mai rămâne în viată.

În peşteră se vedeau pretutindeni oase şi ţeste de om, aproape putrezite; odinioară, când după izbândă onchilonii lăsau în peşteră leşurile sălbaticilor vampu, ursii, lupii şi vulturii se ospătau aici copios. Judecând după starea oaselor, aceasta se petrecuse cu veacuri în urmă, multe oase se prefăceau în pulbere îndată ce le atingeai. Însă vârfurile de silex ale suliţelor, răzuitoarele, cuţitele împrăştiate peste tot în jur se păstraseră bine, şi călătorii strânseră o adevărată colecţie de asemenea obiecte ale omului primitiv. Aşadar, peştera era, s-ar putea spune, un al doilea cimitir, însă un cimitir sumbru, ascuns într-un semiîntuneric umed sub bolta scundă, înnegrită de focurile ce arseseră aici ani îndelungaţi.

Pe când cercetau peştera, călătorii se gândeau cât de grea era viaţa acestor primitivi, jumătate oameni – jumătate animale, care luptau pentru existenţă cu cele

mai rudimentare arme, când răbdând de foame, când îmbuibându-se cu o pradă bogată şi aidoma fiarelor; ei se adăposteau de frig prin caverne întunecoase, încăierându-se pentru ele cu ursul cel fioros, cu hiena peşterilor; în timpul nesfârşitei nopţi polare, ei tremurau sub blănuri aspre, lucrate rudimentar, şi-şi omorau timpul mâncând, dormind sau cioplind cremenea pentru unelte. Între traiul lor şi al onchilonilor era o deosebire vădită. Deşi oameni din epocile de piatră, onchilonii erau mult superiori sălbaticilor vampu, duceau o viaţă mai fericită, mai plină de bucurii, aveau îmbrăcăminte, obiecte casnice, datini, sărbători, iar viaţa lor se desfăşura în mijlocul pădurilor şi pajiştelor, în locuinţe mai luminoase, mai călduroase; ei ştiau să-şi pregătească o hrană mai variată, să prelucreze oasele şi pieile, aveau cirezi de reni domestici. Comparând înfăţişarea onchilonilor cu înfăţişarea sălbaticilor vampu, în deosebi în ceea ce priveşte conformaţia craniului, îţi puteai da seama cât de mult progresase omenirea în cele câteva zeci de mii de ani care despart perioada neolitică de cea paleolitică.

În Ţara lui Sannikov, o bucată de pământ izolată, despărţită de restul lumii prin gheţuri nesfârşite, supravietuiseră atât unele animale care în alte părţi dispăruseră sau fuseseră nimicite, cât şi omul primitiv a cărui dezvoltare se oprise pe o treaptă inferioară, deoarece nu mai existau niciun fel de legături cu celelalte regiuni ale globului, unde totul se afla în continuă prefacere şi dezvoltare. Condiţiile în care trăiau vampu erau aceleaşi ca şi în vremurile de demult, când acest ţinut se despărţise de continent şi fusese prins într-o chingă de gheaţă; clima nu se schimbase nici ea, hrană era din belşug, şi până la venirea onchilonilor nu existase aici niciun factor care

să stimuleze apariţia unui mod de viată mai înaintat.

Călătorii aflară de la Amnundak că vampu învăţaseră unele lucruri de la onchiloni; înainte, ei nu cunoşteau nici măcar focul şi petreceau iarna în apropierea izvoarelor termale, unde construiau adăposturi din pietroaie, pe care le grămădeau unele peste altele. Învătând să aprindă focul, ei începuseră să-şi petreacă iernile în peşteri, fiind astfel mai bine feriţi de ger şi zăpadă. Vampu frigeau acum carnea, deşi o mâncau şi crudă, ei ciopleau din lemn străchini rudimentare, iar blănurile le foseau cu ajutorul cureluşelor, făcându-şi învelitori, şube pentru zilele friguroase; vârfurile suliţelor le făceau şi din oase, deşi preferau vârfuri de silex care erau mai tari.

Întrebat de Ordin de unde iau vampu cremenea pentru unelte, Amnundak nu ştiu să-i răspundă. Onchilonii nu cunoşteau focul; ei foloseau sau oase, sau incluziuni de formă amigdaloidă, de calcedonie, agat ori carneol, pe care le găseau în rocile de bazalt de la marginea depresiunii. Vârfurile din acest material pentru suliţe şi săgeţi se lucrau anevoie. De aceea, onchilonii le confecţionau numai în timpul îndelungatei nopţi polare, în bordeie, la lumina focului. În bazalt nu exista cremene. Se putea presupune deci că undeva, pe teritoriul sălbaticilor vampu, în râpele periferice, se găsesc şi alte roci, ca, de pildă, calcar ori cretă, ce conţin adeseori silex. Această împrejurare constituia, deci, un îndemn pentru o nouă expediţie, de data asta în adâncul ţinutului locuit de sălbaticii vampu.

După ce terminară cercetarea peşterii, călătorii şi Amnundak se alăturară restului detaşamentului; războinicii fură lăsaţi să plece la sălaşurile lor, şi o parte dintre ei o luară pe diferite poteci; alţii însă, care locuiau mai către miazăzi, porniră împreună cu

Amnundak pe drumul ce şerpuia pe lângă marginea depresiunii. Călătorii profitară de acest prilej, ca să cerceteze noi locuri. Deşi monoton în genere, drumul prezenta unele particularităţi: uneori, râpa cobora de la o înălţime ameţitoare, ca un perete aproape vertical, la poalele căruia se aflau troiene de zăpadă ce se topeau, troiene reînnoite mereu de avalanşe nu prea mari, rostogolite de sus; alteori, râpa se împărţea în terase de înălţimi diferite, unde se adăposteau oi sălbatice de munte, pe care călătorii le zăreau când şi când: în sfârşit, alteori peretele era tăiat de câte o văgăună îngustă, ca un coridor întunecos între două ziduri povârnite, între stânci ascuţite, roase de apă şi de vânt, care aminteau chipuri fanteziste de oameni şi animale. În aceste văgăuni nu puteau ajunge decât oile sălbatice de stâncă, deoarece oamenilor le era cu neputinţă să se caţere până la ele. Pe alocuri se conturau ameninţătoare masive groase de piatră, ca un pântec umflat de balaur; apa se rostogolea de pe ele în şuvoaie subţiri. Într-un loc, la o înălţime de câteva sute de metri, din deschizătura ce se căsca în peretele abrupt, ţâşnea ca un arc argintiu un şuvoi de apă alimentat de zăpezile de pe culmi, apoi, ca o pulbere care cădea pe pietrele aluviunii. Pretutindeni era bazalt şi iarăşi bazalt – când compact, când spongios ca lava, când zguros sau plin de incluziuni de formă amigdaloidă, de diferite culori, atât de preţuite de onchiloni, care făceau din ele podoabe pentru femei ori le foloseau la făurirea armelor şi uneltelor.

În alt loc, la vreo două sute de metri înălţime, Gorohov zări o oaie sălbatică ce se oprise pe o terasă îngustă, conturându-se clar pe fondul întunecat al peretelui de piatră; animalul se simţea în deplină siguranţă şi nu se temea de vieţuitoarele bipede care

se aflau jos de tot, la poalele peretelui.

— Care dintre războinicii tăi e în stare să răpună oaia aceea cu săgeată? întrebă Gorohov

Amnundak clătină din cap şi spuse:

— Săgeţile noastre nu pot ajunge până acolo.

— Trăsnetele noastre ajung. O vom doborî, ca să avem carne de oaie la cină.

Amnundak măsură din ochi distanţa şi clătină neîncrezător din cap.

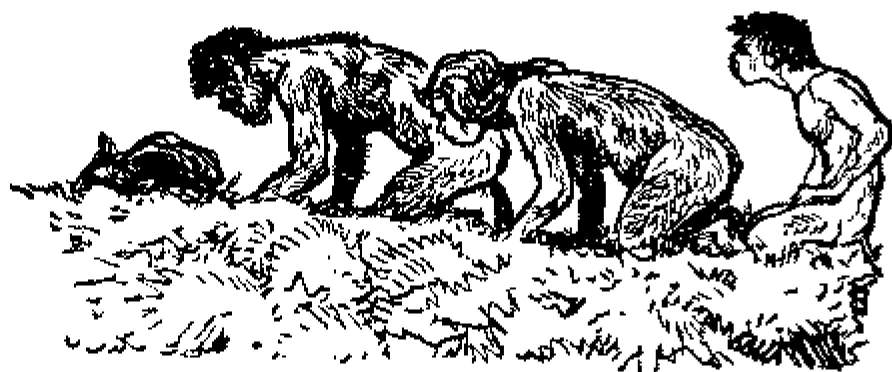
— Acum, Nikita, dacă te-ai lăudat, să nu te faci de râs în faţa onchilonilor – îl îndemnă Goriunov.

Gorohov îşi încărcă puşca tip Berdan, se lăsă într-un genunchi şi, pentru mai multă siguranţă, propti ţeava armei în crăcana unei tufe. De departe, oaia părea o pată brună; nu era uşor s-o nimereşti. Aşteptând, Amnundak şi războinicii se strânseră roată în jurul trăgătorului. Iakutul ochi cu mare băgare de seamă. În sfârşit, detunătura bubui şi stâncile o repetară de câteva ori. Oaia se clătină, făcu o săritură înainte şi se rostogoli de pe terasă. Ea se prăbuşi ca un bolovan, izbindu-se cu coarnele de vârfurile stâncilor, care o respingeau ca pe o minge; coarnele-i uriaşe şi picioarele îndoite se roteau în aer; în sfârşit, animalul ajunse la poalele peretelui stâncos. Onchilonii începură să strige şi se duseră în fugă să aducă prada.

— Trăsnetul albilor loveşte departe, nimic nu-i poate scăpa! spuse Amnundak. Dacă onchilonii ar avea zece trăsnete ca acesta, înainte ca soarele să se ascundă pentru iarnă, în ţara noastră n-ar mai rămâne picior de vampu.

Pe drum, din detaşament se desprindeau pâlcuri, pâlcuri de războinici care o luau prin pădure, spre sălaşurile lor; în sfârşit plecă şi ultimul grup, şi după ce lăsară în urmă şi bordeiul şamanului, căruia îi dăruiră

capul oaiei, călătorii ajunseră în poiana unde se afla casa lor. Annuir îi însoţise tot timpul, dar când intrară în poiană, ea fugi înainte, ca să-şi întâmpine bărbatul în pragul bordeiului, împreună cu celelalte femei, căci aşa cerea obiceiul acestui popor.

LA „VÂNĂTOARE DE VÂNĂTORI”

Călătorii petrecură mai mult de o săptămână în bordeiul lor, odihnindu-se după istovitoarea expediţie împotriva sălbaticilor vampu şi învăţând limba onchilonilor: stând de vorbă cu femeile, ei învătară uşor lecţiile în jurul focului, şi cu o ceaşcă de ceai în mână sau cu o pipă între dinţi, lecţiile acestea se transformau în ore de veselie, cu glume şi râsete; la rândul lor, femeile învăţau să vorbească ruseşte şi, până la sfârşitul săptămânii, locuitorii bordeiului se înţelegeau destul de bine. Atras de râsetele ce răsunau în bordei, Amnundak vizita deseori pe călătorii albi, dar în prezenta sa femeile deveneau sobre, iar călătorii se străduiau şi ei să nu-şi ştirbească prestigiul.

Era la începutul lunii iunie; soarele nu mai scăpăta de fel. Coborând pe la miezul nopţii, spre extremitatea nordică a depresiunii, el dispărea doar pentru vreo două ore după o perdea de nori albi sau de ceaţă deasă, şi atunci se lăsa amurgul. De obicei, la ora aceea, călătorii dormeau. Odată, însă, ieşind din bordei, Goriunov observă fenomenul şi-şi strigă tovarăşii.

Întrebându-le pe femei, ei aflară că acest fenomen este constant, deoarece acolo „ies aburi din pământ ca din vasul în care fierbe supa sau ca din ceainic”, – explicară ele. Se înţelege că fenomenul îi miră pe călători, şi ei hotărâră să pătrundă neapărat în ţinutul sălbaticilor vampu, ca să afle ce se petrece acolo.

Mai întâi însă trebuiau să se ducă la campament să vadă cum mai stau lucrurile şi ce face Nikiforov; la această expediţie luară parte toţi cei din bordei, afară

de Annuen, care rămase acasă. Deşi singur, Nikiforov nu se plictisea; el îngrijea de câini, de hrana lor, pregătea lemne şi carne pentru iarnă, iar când soarele începea să încălzească, punea la uscat carnea, pe care o tăia în felii şi o atârna pe arcane de piele. Trebuia însă să păzească carnea atât de câinii pe care ziua îi lăsa slobozi, cât şi de păsările răpitoare. Adeseori, cazacul se distra doborând câte un vultur prea îndrăzneţ care venea să fure carne; astfel, pasărea ajungea şi ea pe arcan, fiind o hrană bună pentru câini. Troienele de zăpadă se lăsau mereu, îngheţând la suprafaţă, încât urcuşul pe ele nu mai era cu putinţă decât pe treptele făcute în gheaţă. Harnicul cazac săpase câteva trepte şi din când în când se suia pe creastă ca să cerceteze marea. În cele treizeci de zile de când călătorii se aflau în Ţara lui Sannikov, înfăţişarea mării se schimbase mult; întinderea de apă neîngheţată se mărise, apropiindu-se atât de mult, încât se desluşea bine de tot. Adesea era învăluită de ceaţă, dar în zilele senine sau când bătea vântul ceaţa se împrăştia, şi departe, în zare, se vedea insula Kotelnâi acoperită încă de zăpadă. Doar pe alocuri se conturau, ca nişte pete negre, suprafeţele unde omătul se topise.

Urcându-se pe înălţimi, femeile, care nu văzuseră niciodată împrejurimile ţinutului lor, fură îngrozite de pustiul de gheaţă şi nea, care se aşternea în faţa lor, în măreţia sa copleşitoare, şi compătimeau pe oamenii albi, care îşi petrec mai tot anul printre zăpezi.

— De aceea sânteţi atât de albi, hotărâră ele.

— Ce zici, Annuir, mergi cu mine spre miazăzi, când voi pleca din ţara voastră? întrebă Ordin.

Annuir dădu din cap cu hotărâre.

— Nu, acolo e prea frig, nicăieri nu vezi decât zăpadă şi gheaţă. Ia te uită – la noi e cald, e vară, iar acolo e

iarnă.

— Atunci voi pleca fără tine şi vei rămâne văduvă.

— Nu, n-ai să pleci! Veţi rămâne la noi cu toţii. Aşa a spus Amnundak. Şi voi aţi făgăduit.

Nu stătură multă vreme pe creastă; vântul destul de tăios, care sufla dinspre întinderile de gheaţă, părea foarte rece femeilor, care erau îmbrăcate uşor. Ele fură bucuroase când se văzură jos, lângă foc, unde petrecură şi noaptea. În semn de mulţumire pentru faptul că îi întovărăşiseră până la troiene, călătorii dăruiră femeilor mărgele şi oglinjoare, pe care le găsiră printre lucrurile lăsate la campament.

Luară cu ei şi alte obiecte asemănătoare pe care le aduseseră de pe continent, pentru eventualitatea că i-ar găsi pe onchiloni. Ei hotărâră să dăruiască obiectele celor din bordeiul lui Amnundak. Mărgelele, oglinjoarele, acele, nasturii lucioşi, panglicele de culori vii, inelele şi cerceii de aramă cu pietre false şi un colier de corali destinat soţiei şefului trebuiau să stârnească entuziasmul onchilonilor, iar câteva cuţite, un topor şi un ferăstrău nu puteau decât să-i bucure pe bărbaţi şi să-l îndemne pe Amnundak să le dea o escortă de nădejde, pentru expediţia pe care aveau de gând s-o întreprindă în inima ţinutului locuit de vampu.

Întorşi în sălaş, ei mai statură acolo trei zile şi după discuţii îndelungate îl înduplecară pe Amnundak să încuviinţeze expediţia ce urmau s-o facă în regiunea de miazănoapte a depresiunii.

— Deşi trăsnetele voastre răpun fără greş şi păsările, şi fiarele, şi oamenii, – spuse şeful, – vampu sunt foarte vicleni şi vă pot întinde o cursă sau vă pot ataca noaptea pe ceaţă. De aceea veţi fi însoţiţi de doisprezece războinici tineri, dintre cei mai destoinici, care vă vor păzi când dormiţi, vă vor duce lucrurile şi vă

vor călăuzi pe drumuri sigure.

A doua zi, grupul alcătuit din şaptesprezece oameni înarmaţi până în dinţi porni la drum. Annuir reuşi să-l convingă pe Ordin s-o ia cu el. Ea se înarmă cu o suliţă şi un arc cu săgeţi, fără să ţină seama de glumele răutăcioase ale onchiloanelor şi nici de spusele celor care încercau s-o sperie. Annuir era dornică să vadă locuri noi, iar Ordin avea de gând s-o deprindă cu călătoriile, ca s-o poată lua cu el pe continent, căci ţinea la ea. La rându-i, Annuir îl iubea nespus de mult.

În prima zi, merseră până la sălaşul devastat de vampu. Bordeiul fusese refăcut şi viaţa reintrase în făgaşul ei obişnuit. Femeile trebăluiau în gospodărie, copiii zburdau şi se zbenguiau, dar nicăieri nu vedeai bătrâni sau bătrâne. Vampu îi exterminaseră. Mâncară în acest sălaş, iar în zori plecară mai departe, spre miazănoapte. Poienile cu lacuri alternau cu locuri împădurite. Pădurea devenea însă tot mai rară, iar sălbăticiunile se împuţinau mereu. Noaptea poposiră într-o poiană, pe malul unui lac, în mijlocul căruia se ridica din zece în zece minute o moviliţă de aburi. Apa era atât de caldă, încât călătorii nu scăpară prilejul să facă o baie în lege. În timp ce războinicii le aprindeau focul şi tăiau carne pentru cină călătorii se depărtară puţin de locul de popas, se dezbrăcară repede şi se aruncară în apă. Plescăitul apei atrase atenţia războinicilor, care săriră îngroziţi în picioare. Deşi ei nu se fereau de apă cu atâta străşnicie ca mongolii, bunăoară, care nu se spală niciodată, totuşi, ca şi alte popoare din ţinuturile nordice, unde apa este prea rece, ei nu se îmbăiau. De aceea crezură că vrăjitorii albi, daţi în grija lor, aveau de gând să dispară, prefăcându-se în peşti sau foci.

— Annu, – strigară ei, – ia seama, bărbatul tău şi

ceilalţi vrăjitori vor dispare pe dată, s-au băgat în lac!

Annuir, care tocmai gătea mâncarea, sări ca arsă şi o luă la fugă spre mal, urmată de toţi onchilonii. Călătorii erau în apă şi înotau. Nu li se vedea decât capul.

— Ia te uită, s-au prefăcut în foci! ţipau onchilonii adunaţi pe mal.

Dar Annuir, care între timp se mai civilizase, după ce îi trecu prima spaimă, se linişti: ea recunoscu faţa lui Ordin şi începu să râdă de onchiloni. De altfel, pe aceştia îi aştepta o surpriză şi mai mare. Când călătorii ieşiră din apă şi frecându-şi corpul şi capul începură să se acopere cu o spumă albă ca zăpada, războinicii, care nu mai văzuseră până atunci săpun, rămaseră uluiţi.

— Priviţi, priviţi, apa îngheaţă pe aceşti vrăjitori şi se preface în zăpadă! spuneau onchilonii.

Şi de data asta Annuir, care şi ea întrebuinţa săpun, îi linişti, explicându-le cum stau lucrurile. Dar onchilonilor le veni inima la loc abia când oamenii albi se îmbrăcară şi se întoarseră la foc. Aici. războinicii îi priveau cu coada ochiului, ca să se încredinţeze dacă nu cumva se petrecuse cu ei vreo schimbare.

În timp ce bărbaţii mâncau, Annuir luă săpunul şi dădu fuga să se imbăieze şi ea, depărtându-se de locul de popas. Dar cum nu ştia să înoate, nu înaintă prea mult în lac şi se spălă lângă mal. La întoarcere, războinicii o luară în zeflemea.

— Te-ai dat cu zăpadă ca să devii albă ca bărbatul tău! Nu ţi-a fost teamă să intri în lac, unde spiritul apei putea să te apuce de picioare şi să te tragă la fund. Află însă că tot neagră ai rămas! glumeau onchilonii.

Mai târziu, Annuir i-a mărturisit lui Ordin că a tremurat de frică tot timpul cât a stat în apă; îi era teamă că cineva o va apuca de picioare şi o va trage la fund. Ea credea, ca toate onchiloanele, în spiritele rele

care trăiesc în apă, în păduri, în peşteri, precum şi în spiritele ceţii şi ale viscolului. Numai dorinţa de a-l imita în toate pe Ordin, o făcuse să intre în apă.

— Altă dată am să merg cu tine în apă. Va trebui însă să-mi arăţi cum faci de înoţi ca foca, spuse Annuir.

Noaptea, doi războinici privegheară cu rândul împreună cu Cârtiţa şi Albu, care se împrieteniseră cu onchilonii, căci aceştia le dădeau oase şi carne. Războinicii preţuiau mult agerimea câinilor şi nu-şi ascundeau părerea de rău că strămoşii lor nu luaseră de la ciucci câteva animale ca acestea.

— Oare onchilonii n-ar putea prinde şi domestici pui de lup? întrebă Gorohov.

— Lupul nu poate fi domesticit niciodată, îi explică Goriunov. Altceva dacă prinzi o lupoaică şi o împerechezi cu câinii noştri. Din păcate, noi nu avem căţele.

Onchilonii nu se arătară prea convinşi, dar spuseră totuşi că nu-i chiar atât de greu să prinzi un lup.

Mai merseră o zi spre nord; pădurea devenea tot mai scundă şi mai rară, iarba din poieni – mai săracă; când şi când se zăreau boi sau cai care erau foarte prevăzători: urmăriţi de vampu, ei se obişnuiseră să se ferească de oameni. În schimb întâlneau mai des rinoceri, de care vampu aveau o adevărată groază şi care nici nu se sinchiseau de suliţe şi măciuci.

Spre seară ajunseră la marginea unei poieni. Iscoadele care mergeau înainte, însoţite de câini, opriră grupul, aducând vestea că au zărit nişte vampu. Călătorii se aşezară la pândă în tufele de la marginea poienii.

În poiană păşteau câţiva boi; unul dintre ei stătea mai la o parte şi dormita rumegând.

Din spate, târându-se încet pe iarbă, se apropiau vreo

cinci-şase vampu.

Sălbaticul aflat în frunte se furişă până la vreo douăzeci de paşi de animal, apoi sări repede în picioare şi aruncă, una după alta, două suliţe; ceilalţi se sculară şi ei, venind din ambele părţi, şi ridicară suliţele gata de atac. O suliţă nimerise în şoldul animalului şi se înfipsese în piele; boul răgea de spaimă şi de durere şi, zărindu-şi duşmanii, se năpusti asupra lor cu capul în pământ şi cu coarnele sale uriaşe înainte. Vampu săriră în lături şi animalul trecu ca fulgerul pe lângă ei, primind în coastă o altă lovitură de suliţă; se vede că vârfurile de silex nu intrau prea adânc în pielea groasă a animalului, deoarece suliţele cădeau îndată la pământ. Turbat de furie, animalul se întoarse, ajunse din urmă pe unul din vânători şi, izbindu-l cu capul, îl zvârli în aer; ceilalţi sălbatici însă îşi aruncară din nou suliţele, abătând astfel atenţia boului de la omul care zăcea la pământ.

Văzându-se încolţită, fiara se lăsă păgubaşă şi porni în goană după restul cirezii; vampu se luară după el şi, deşi erau foarte iuţi de picioare, rămaseră îndată în urmă; animalul care alerga ca fulgerul nici nu se sinchisea de cele câteva suliţe pe care le aruncaseră sălbaticii

— Nu le-a mers de data asta! spuse Goriunov. Şi acum hai să doborâm boul sub ochii lor, dar, fireşte, nu pentru ei.

Animalul ajunsese cam la vreo două sute de paşi de grupul ce stătea la pândă, urmat la treizeci de paşi de cei patru sălbatici. Al cincilea rămăsese acolo unde căzuse. Vampu făceau paşi uriaşi, alergând cu trupul aplecat mult înainte; laţele le fluturau în vânt; fiecare ţinea în mână o suliţă. Ei trăgeau nădejdea că, pierzând mult sânge, boul va slăbi şi astfel îl vor ajunge din

urmă. Deodată, pe când gonea mai tare, animalul se prăbuşi. Alergând, în plină urmărire, vampu nu auziră detunătura ori nu înţeleseseră ce se întâmplase. Fapt e că, scoţând urlete de triumf, ei înconjurară animalul doborât şi începură să joace în jurul său dansul războinic al victoriei.

— Hai să-i speriem, spuse Ordin. Altfel, s-a zis cu carnea noastră.

— Şi de altfel trebuie curăţit drumul spre nord, iar sălbaticii trebuie siliţi să-şi ia tălpăşiţa spre peşterile lor.

Gorohov duse arma la ochi şi trase. La început, vampu rămaseră pironiţi locului, apoi, urlând de groază, făcură cale întoarsă. Sălbaticul pe care boul îl trântise la părnânt se sculă şi el şi, şchiopătând, porni şontâc, şontâc, după ceilalţi. Onchilonii năvăliră îndată în poiană, scoţând strigătul lor de război, pentru ca în mintea sălbaticilor detunătura să se asocieze cu acest strigăt.

— Vom înnopta aici! hotărî Goriunov. Ia uite câtă mâncare avem aici. Vampu nu vor îndrăzni să se înapoieze.

În timp ce onchilonii căsăpeau boul, călătorii descoperiră în mijlocul poienii un mic lac, sau mai curând un iaz, a cărui apă căldicică nu se scurgea pe nicăieri. Malurile sale erau abrupte şi lacul părea foarte adânc. Se hotărâră să poposească aici. Ei luară câteva hălci de carne şi lăsară restul pradă vulturilor şi lupilor. Aprinseră apoi focul şi începură să pregătească cina. Ordin luă ceaunul şi se duse la lac să aducă apă. Fu nevoit însă să se întindă pe pământ, deoarece nivelul apei era foarte scăzut. Şi iată că, aplecându-şi mâna în care ţinea ceaunul, observă că apa parcă urcă spre el; Ordin începu să ridice încet ceaunul, dar apa urca tot mai sus, ca trasă de un magnet.

Apa se ridica într-una, până ce în sfârşit ajunse la nivelul malului.

— Se revarsă lacul! exclamă Ordin, sărind în picioare.

La strigătele sale, toţi veniră în fugă şi priviră uimiţi cum creşte nivelul lacului.

— Eu zic să ne strângem calabalâcul şi s-o ştergem, spuse Kosteakov.

Onchilonii începură să şuşotească între ei şi priveau apa cu o spaimă superstiţioasă aşteptându-se să apară dintr-o clipă într-alta capul vreunui balaur. Faţa lui Annuir exprimase când teamă, când veselie, căci privindu-l pe Ordin îl văzu zâmbind. Ea se obişnuise cu gândul că oamenii albi ştiu totul, se pricep la orice şi nu se tem de nimic.

Dar onchilonii nu apucară s-o ia la goană, că apa lacului începu să coboare domol, şi după citeva minute ajunse la nivelul dinainte; Gorohov răsuflă uşurat.

— S-a dus înapoi la fund, s-a speriat pesemne! spuse el.

Ordin, Goriunov şi Kosteakov făcură mare haz; ei îşi dădură seama că acesta era un lac cu alimentare subterană; se vede că în fundul lacului se afla un coş vulcanic, adânc, plin de apă; din când în când, aburii şi gazele ridicau apa, dar apoi găsind o ieşire printr-o crăpătură laterală, nu mai răbufneau din apă, ca în alte lacuri; de aceea, nivelul apei scădea iarăşi. Nu le rămânea decât să urmărească periodicitatea fenomenului, ca să se încredinţeze că explicaţia lor este justă. Ordin scoase ceasul.

— Abia acum înţeleg cum beau animalele apă din acest lac, spuse Goriunov. Ele aşteaptă până ce apa ajunge la margine.

— Şi eu am fost nedumerit când am văzut malurile abrupte şi niciun coborâş bătătorit de animale, zise

Ordin.

— Cred că uneori se întâmplă ca vreo sălbăticiune să nu apuce să-şi astâmpere setea, şi apa îi fuge de sub nas! Şi-atunci, stai şi aşteaptă până se ridică iarăşi!

Aşteptarea dură destul de mult; avură timpul să-şi pregătească cina şi să mănânce. În sfârşit, apa începu din nou să se ridice; se scursese între timp aproape un ceas.

Îndată ce soarele scăpătă după perdeaua de aburi din partea de nord a depresiunii, năvăli de acolo o ceaţă deasă. Se făcu aproape întuneric. Dar călătorii aveau lemne destule şi lângă foc era cald şi lumină. Ei discutară despre lacurile din acest ţinut ciudat, cu erupţiile lor periodice, pe care onchilonii le puneau pe seama spiritelor apei. De la ei, călătorii aflară că în partea de miazănoapte se află valea „Celor o mie de fumuri”, unde iese fum de pretutindeni, iar pământul este atât de fierbinte, încât îţi frige tălpile şi prin încălţăminte. Ei nu fuseseră acolo, dar repetau cele auzite de la bătrânii care în tinereţe participaseră la o expediţie împotriva sălbaticilor vampu, întreprinsă de bunicul lui Amnundak.

Înainte vreme, vampu petreceau iarna în această vale.

Conversaţia lor fu întreruptă de un urlet prelung care răsună în pădure; câinii răspunseră lătrând cu furie.

— Prin apropiere se află lupi; au simţit pesemne hoitul, spuse Gorohov. Avem prilejul să punem mâna pe o lupoaică sau chiar pe două, se bucură Gorohov.

Onchilonii spuneau că acest lucru n-ar fi prea greu, în nopţile de iarnă ei vânează lupii care dau târcoale cirezilor de reni. Vânătoarea se face cu hăitaşi purtători de făclii. Călătorii hotărâră să prindă o lupoaică cu ajutorul unei plase împletite din cureluşe subţiri, pe

care onchilonii o foloseau de obicei la vânătoarea de gâşte năpârlite. Porniră să se pregătească de hăituire. Din grămada de lemne pregătită pentru noapte, ei aleseră câteva trunchiuri de zade tinere, uscate şi pline de răşină, le rupseră în bucăţi lungi de o jumătate metru şi le prinseră de suliţe; pregătiră astfel făclii pentru toţi vânătorii şi le puseră pe foc. Între timp, lupii se grămădiră lângă resturile boului. Din când în când se auzea mârâitul şi schelălăitul fiarelor ori pârâitul oaselor; haita înfuleca de zor, la adăpostul întunericului.

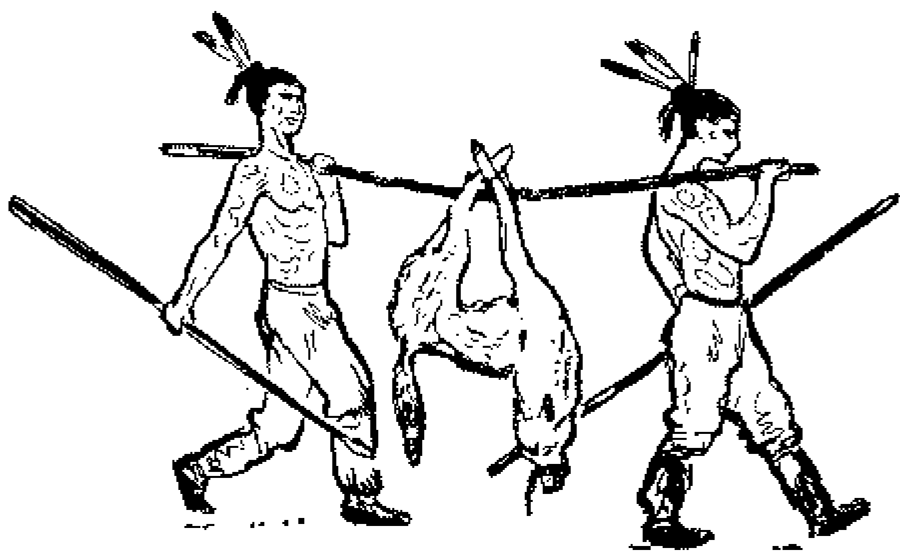
Când lemnele luară foc, onchilonii şi călătorii, ţinând într-o mână o făclie, iar în cealaltă mână suliţa sau puşca, înconjurară într-o clipă locul praznicului şi apoi, înclinând tortele până aproape de pământ şi legănându-se la stânga şi la dreapta, începură să se apropie de centrul cercului unde se aflau lupii. Dihăniile se văzură prinse într-un cerc mişcător de foc. În curând vânătorii zăriră prin pâclă câteva fiare cenuşii ce se îmbulzeau lângă hoit; cu cozile între picioare şi dinţii rânjiţi, lupii stăteau buimăciţi în teribilul inel de foc care se strângea mereu, fără a găsi nicio portiţă de scăpare. Fiarele începură să urle, să se zbată, sărind unele peste altele, şi în sfârşit, înnebunite de spaimă, se năpustiră câte două, câte trei în diferite direcţii.

Puţini lupi reuşiră să scape; dibaci, onchilonii îi străpungeau cu suliţele sau, lovindu-i peste bot cu făcliile, îi goneau îndărăt. Un războinic reuşise să arunce plasa asupra unei lupoaice care se zbătea din răsputeri să scape; ea se încurca însă tot mai rău şi la urmă nu mai putu face nicio mişcare. Lupii rămaşi în viaţă se îngrămădiră din nou lângă stârv. Tremurând, lipindu-se unul de altul, clănţănind din dinţi, dihăniile nu mai încercau să fugă. Din câteva împuşcături fură ucise. Apoi, luminând cu făcliile, onchilonii uciseră şi

lupii răniţi, care zăceau în jur; printre ei mai descoperiră o lupoaică; îi înfăşurară capul cu o haină şi după ce îi legară cele patru picioare la un loc, o porniră cu ea atârnată pe o suliţă.

Vânătorii adunară toţi lupii, unsprezece la număr, şi se întoarseră la foc, unde începură să-i jupoaie.

Pentru fiecare din lupoaicele prinse, bătură în pământ câte trei ţăruşi. De doi ţăruşi legară cu curele picioarele din faţă şi din spate ale dihaniei, iar de al treilea – gâtul ei, astfel ca ea să nu poată ajunge curelele cu dinţii şi să le roadă. După această originală vânătoare, oamenii se culcară în jurul focului, punând ca de obicei sentinelă, cu misiunea de a supraveghea lupoaicele şi de a le apăra de Cârtiţa şi Albu, căci câinii nu se astâmpărau nicio clipă, dornici să se răfuiască cu înverşunaţii lor duşmani.

„VALEA CELOR O MIE DE FUMURI”

Dimineaţa când se sculară era o ceaţă deasă, s-o tai cu cuţitul. În timp ce mâncau, se sfătuiră cum să ducă lupoaicele; unii propuneau să fie purtate în spate, cu rândul, alţii spuneau că ar fi mai bine să le ducă pe tărgi făcute din pielea boului răpus. Ar fi fost mai simplu să le silească să meargă cu propriile lor picioare, dar călătorii nu aveau nici lanţuri şi nici sârmă, ca să facă o leasă care să reziste dinţilor lor ascuţiţi.

În cele din urmă găsiră soluţia; confecţionară nişte zgărzi late de piele şi nişte botniţe; zgărzile le legară de vergeaua de la puşca lui Gorohov, iar în mijlocul vergelei fixară o curea. În felul acesta lupoaicele mergeau alături, ca boii la jug; un onchilon ţinea cureaua, iar altul mâna lupoaicele de la spate. La început, dihăniile se împotriviră, proptindu-se în cele patru labe şi se culcară la pământ; dar după ce călătorii lăsară câinii să le muşte de spinare de câteva ori, fiarele se resemnară şi, cu coada între picioare, îi urmară de voie, de nevoie, pe oameni.

Când ceaţa se mai risipi, porniră spre nord. Vegetaţia devenea tot mai săracă; străbăteau fâşii întregi de pădure uscată, scundă, dar bătrână; în poieni, suprafeţele acoperite cu o iarbă rară alternau cu întinderi golaşe de bazalt alterat. După câţiva kilometri dădură de o crăpătură din care se înălţa o dâră subţire de fum.

Aplecându-se, Ordin apropie mâna de crăpătură, dar o trase repede înapoi, atât de fierbinte era aburul care

ieşea din adânc. Cu cât înaintau, întâlneau mai multe crăpături, iar aburul devenea tot mai arzător; călătorii aveau impresia că intraseră într-o baie bine încălzită, mai ales că aburii învăluiau împrejurimile într-o pâclă alburie. Onchilonii îşi lepădaseră de mult straiele şi mergeau goi până la brâu; călătorii le urmară curând pilda. Până la urmă, Annuir îşi scoase şi ea îmbrăcămintea, rămânând numai cu centura, invocând oarecum stânjenită, drept scuză, faptul că aici e cald ca în casă atunci când focul arde cu vâlvătăi.

La un moment dat observară că într-un loc ceaţa era mai deasă. Când ajunseră acolo constatară că din câteva crăpături năvăleau vălătuci de aburi cu un zgomot asemănător unui şuierat slab sau unei respiraţii grele.

— Iată nişte adevărate fumarole[1]! exclamă Ordin.

Pe măsură ce înaintau, întâlneau tot mai des asemenea crăpături împrăştiate pe suprafaţa golaşă, mamelonară, de lavă neagră. Părea că în adânc pământul arde înăbuşit şi fumegă; prin tălpile încălţămintei simţeau fierbinţeala solului.

După ce făcură vreo doi kilometri prin această regiune şi se opriră să se mai odihnească, rămaseră uimiţi de tabloul ce li se înfăţişa ochilor. Din toate părţile năvăleau din pământ vălătuci de aburi, care asemenea unor coloane cârlionţate se ridicau în văzduh, până în înaltul cerului, unde razele piezişe ale soarelui iscau crâmpeie de curcubeu. Părea că iese fum din nenumăratele coşuri ale unui oraş nevăzut, într-o zi de iarnă, senină, liniştită şi geroasă. Spre apus, miazănoapte şi răsărit, în spaţiile dintre coloanele albe,

---

[1] Fumarole – şuvoaie de gaze şi aburi, ce ies din pământ pe ostişele şi în împrejurimile vulcanilor activi, precum şi din puhoaiele de lavă în curs de răcire, iar adeseori din craterele vulcanilor stinşi. (Nota red. ruse.)

se zăreau sumbre coastele prăpăstioase de la marginile depresiunii, de care îi despărţeau vreo cinci-şase kilometri. Ici-colo se vedeau contururile unor piscuri ascuţite cu fâşii sau pete de zăpadă, care scânteiau în razele soarelui. Albul omătului sau al coloanelor de aburi contrasta cu negrul sumbru al râpelor şi solului de bazalt, alcătuind o îngemănare nemaivăzută a acestor două culori potrivnice.

Adeseori, liniştea era tulburată de şuierături ascuţite ce se auzeau din vreo crăpătură.

— Ne aflăm într-un pustiu negru, fumegând! exclamă Goriunov.

— Aşadar, asta-i Valea celor o mie de fumuri! zise Ordin.

— Sălaşul spiritelor rele! adăugă mai marele onchilonilor. Focurile lor din peşterile subterane scot fum.

Membrii expediţiei contemplau acest tablou, rar întâlnit, cu simţăminte diferite: albii – cu interes, băştinaşii – cu o teamă superstiţioasă. Într-un loc observară o coloană mai groasă de aburi. Când se apropiară, văzură că ea se înalţă dintr-un mic iaz, cu un diametru de numai şase metri, în care apa clocotea ca într-un cazan.

Goriunov scoase din traistă o bucată de carne crudă, o prinse de capătul curelei şi o cufundă în apă. Săltată de şuvoaiele de apă clocotită, carnea se învârtea, se scufunda, apărea din nou şi în câteva minute fu fiartă.

— Minunat loc pentru înnoptat! remarcă Ordin. Lemnele ne lipsesc, dar avem un cazan în care ne putem fierbe hrana şi de unde putem lua apă fierbinte pentru ceai.

Urmându-şi drumul spre nord, mai întâlniră câteva lacuri clocotitoare de dimensiuni diferite, dar nu prea

mari. Lacurile cele mai mici, cu un diametru de unu-doi metri, fierbeau liniştit; la suprafaţa lor se spărgeau o puzderie de băşicuţe. Lacurile mari clocoteau puternic, întreaga lor suprafaţă părând că se zbuciumă. Ici-colo apa ţâşnea la o înălţime destul de mare. Călătorii observară că pereţii povârniţi deasupra apei, ca şi terenul din jurul lacurilor sunt acoperiţi pe alocuri cu o eflorescentă albă, ca de zăpadă. Era însă absurd să crezi că ar putea exista zăpadă lângă o apă care fierbea în clocot. Răzuiră puţin acest strat şi constatară că era alcătuit dintr-o sare, cu un miros foarte înţepător şi cu un gust neplăcut.

— În cazul ăsta apa trebuie să fie sărată şi nu e bună pentru ceai, observă Goriunov.

Gustară apa; deşi nu era prea dulce, putea fi totuşi băută.

Strecurându-se printre lacurile fierbinţi şi crăpăturile fumegânde, descoperiră în apropierea peretelui abrupt de la marginea depresiunii o adâncitură uriaşă cu un diametru de vreo două sute de paşi şi cu o adâncime de cincisprezece-douăzeci de metri.

Fundul adânciturii era concav, coborând spre centru în pantă lină; el semăna cu o strachină goală uriaşă, fără apă. Privind cu băgare de seamă pâcla de aburi diafani ce pluteau în fundul adânciturii, observară că ici-colo în crăpăturile solului licăresc nişte luminiţe albăstrui. Voind să le examineze mai de aproape, Ordin coborî în adâncitură, dar după câţiva paşi o luă repede înapoi, ţinând mâna la nas şi la gură. El le spuse tovarăşilor săi că era cât p-aci să se sufoce din pricina aburilor de sulf şi de clor, de care era îmbibat aerul fierbinte, ca de cuptor.

Uitându-se cu binoclurile, constatară că pe solul negru al fundului se zăresc, asemenea unor pete şi fâşii

galbene şi albe. nişte eflorescenţe groase, probabil de sulf şi clorură de amoniu.

— Ehei, Pavel Nikolaevici, – se adresă Ordin lui Kosteakov, când îşi mai veni puţin în fire, – acum nu vei mai tăgădui că Ţara lui Sannikov este de fapt craterul unui vulcan uriaş care nu s-a stins încă de tot.

— Negreşit! Aceste râpi bazaltice ce ne înconjoară din toate părţile, gheizerele şi lacurile cu băşici – în partea de miazăzi, lacurile clocotitoare şi fumarolele – la miazănoapte, această groapă otrăvită, toate spulberă orice îndoială, încuviinţă Goriunov.

— Totuşi, onchilonii trăiesc aici de patru secole, iar vampu şi animalele – de şi mai mult timp. În jumătatea de sud există o vegetaţie bogată, prin urmare vulcanul n-a mai erupt de mult, spuse Kosteakov.

— Fără îndoială! Putem de asemenea trage concluzia că el şi-a încetat activitatea treptat, de la sud spre nord, deoarece aici manifestările vulcanice sunt mult mai puternice. Poate că în vreme ce se stabileau vampu în partea de sud, lava continua să se reverse în nord.

— În orice caz, situaţia s-a schimbat înainte de venirea onchilonilor, remarcă Ordin. Ei n-au văzut aici decât fumul „spiritelor subterane”.

— Nu s-ar putea ca într-o bună zi vulcanul să se trezească din somnul său cel greu şi să căşuneze o nenorocire? întrebă Goriunov.

— Ba bine că nu! De fapt pot fi socotiţi stinşi cu desăvârşire numai vulcanii care nu au mai erupt vreme de câteva perioade geologice şi care sunt mai mult sau mai puţin distruşi. De ceilalţi nu poţi fi niciodată sigur şi-i poţi numi mai degrabă adormiţi, deoarece ei se pot trezi oricând. Se cunosc cazuri când vulcani, pe care toată lumea îi socotea stinşi, au început dintr-o dată să dea semne de viaţă. Amintiţi-vă de Vezuviu. În craterul

acestui vulcan, acoperit de o pădure deasă, s-a ascuns Spartacus, căpetenia sclavilor răsculaţi. Acest munte nici nu era socotit vulcan. Nicio legendă nu pomenea de erupţiile sale. Dar iată că într-o bună zi, în anul 79 al erei noastre, muntele s-a trezit din somn, distrugând oraşele Herculanum şi Pompei. Acest vulcan e activ şi în zilele noastre.

— La fel s-a întâmplat şi cu muntele Pleşuv din Martinica, îşi aminti Goriunov. Până la jumătatea veacului al optsprezecelea el a dormitat şi indigenii nici n-au avut habar că a erupt vreodată. Apoi a început să se trezească, însă acest proces a durat o sută cincizeci de ani. Vulcanul dădea în acest timp doar semne slabe ele viaţă. Numai la începutul secolului al douăzecilea s-a produs o erupţie înspăimântătoare, care a distrus în câteva minute un oraş întreg – Saint Pierre, omorând treizeci de mii de oameni.

— Se mai pot da multe exemple asemănătoare din cele două Americi, din insulele Sonde, din Kamciatka, adăugă Ordin.

— Trezirea acestui vulcan ar fi o adevărată nenorocire pentru onchiloni, remarcă Kosteakov.

— Depinde cum şi unde îşi va relua activitatea. Dacă se va mărgini la partea nordică a depresiunii, care e şi acum nepopulată şi lipsită de vegetaţie, şi dacă activitatea sa nu va fi prea intensă, onchilonii vor putea trăi liniştiţi în apropierea vulcanului. Dacă însă erupţiile vor începe în partea de miazăzi, atunci se poate întâmpla orice.

— Dacă nu mă înşel, – interveni Ordin, – aceste nenumărate fumarole, lacuri clocotitoare şi gheizere, pe care le-am văzut în depresiune, dovedesc că activitatea vulcanică poate reîncepe de la o zi la alta, adică în orice clipă, deşi depresiunea se află de veacuri în această

stare, dacă ar fi să ne luăm după cele ce spun onchilonii. Nu trebuie să uităm însă că ei vin foarte rar prin partea locului şi nu putem pune prea mult temei pe spusele lor. Aici sunt necesare observaţii sistematice.

— Să nădăjduim că nu se va întâmpla nimic cât timp mai stăm aici, şi că Ţara lui Sannikov, cu fosilele ei vii, va mai dăinui multe veacuri, încheie discuţia Goriunov.

Ocolind grota plină de aburi asfixianţi, drumeţii noştri ajunseră după scurtă vreme la marginea de nord a depresiunii, unde se înălţa, povârnit sau sub formă de terase, acelaşi perete de bazalt; măsurat din ochi, el avea cel puţin o mie de metri înălţime. Lipsit de orice vegetaţie – aici nu creşteau nici măcar licheni – ţinutul părea şi mai sumbru. Privind în jur, călătorii văzură deodată un tablou şi mai uluitor: la o mică depărtare de poalele zidului negru se înălţa perdeaua albă a „Văii celor o mie de fumuri”. Din locul în care se aflau călătorii, coloanele de aburi păreau că se contopesc, formând un perete mişcător. El se unduia molcom, în rotocoale: sub razele piezişe ale soarelui, ce se afla jos de tot, pe creasta sa unduitoare scânteiau curcubee jucăuşe, care îşi schimbau mereu locul.

Micul grup îşi opri atenţia asupra unei porţiuni din fâşia albă, lungă, aflată la poalele peretelui negru.

— Ciudat. O fi oare zăpadă căzută de sus? se întrebă Goriunov.

— Nu, nu e zăpadă, ci ivirea unei roci albe, spuse Ordin, după ce se uită cu binoclul. Roca prezintă o serie de scobituri, ca şi când ar fi fost roasă de nişte animale uriaşe. Poate că de aici îşi iau sălbaticii vampu cremenea.

Porniră repede într-acolo şi constatară că aici sub bazalt se află o marmoră friabilă, de un alb imaculat, care se înaltă la vreo trei-patru metri deasupra fundului

depresiunii, măsurând vreo doi-trei metri în lungime. În marmoră erau împrăştiate fie izolate, fie în cuiburi şi intercalaţii, silexuri negre, cenuşii sau albicioase. Silexurile erau mult căutate de vampu, care săpaseră în marmoră pentru a extrage cremenea cu vârfurile suliţelor sau cu răzuitoarele.

— Iată şi descoperirea de care avem nevoie pentru a stabili când a luat naştere vulcanul, spuse Ordin, după ce examină peretele alb. Am găsit câteva fosile, deşi nu prea bine conservate, care dovedesc că acest strat datează din Cretacicul superior. Prin urmare, vulcanul nu a apărut înainte de perioada terţiară, când în nordul Siberiei s-au revărsat aceleaşi bazalte în diferite locuri. Să mai căutăm; poate găsim unele mai bune.

Spunând aceasta, Ordin se vârî într-o grotă mai adâncă din perete şi începu să lovească cu ciocanul. În acest timp, tovarăşii săi scormoneau prin grămezile de nisip alb de la poalele peretelui; până şi onchilonii luară parte la aceste cercetări, după ce li se arătă una din scoicile găsite şi li se explică despre ce e vorba. Dar iată că loviturile de ciocan încetară şi curând Ordin ieşi din grotă spunând:

— Aici, dedesubt, se lucrează, nu glumă. Faceţi linişte şi lipiţi-vă urechea de perete. În fundul grotei se aude şi mai bine.

Goriunov şi Kosteakov intrară în grotă şi-şi lipiră urechea de perete. Ei auziră în adâncul pământului lovituri – când scurte, când prelungi, ca şi când undeva departe ar fi existat nişte făurării uriaşe; părea că cineva loveşte cu barosuri grele un metal dur. Roca vibra uşor şi din când în când, de pe peretele alb, se desprindeau cristale de calcit, din care era alcătuită marmora.

— Straşnic se mai lucrează acolo jos! spuse Goriunov,

ieşind din grotă.

— N-ar fi bine s-o ştergem de aici, cât mai suntem teferi? întrebă Kosteakov, neliniştit.

— Poate credeţi că vulcanul se va trezi curând? râse Ordin. Dacă am mai fi venit şi altă dată aici şi dacă n-am fi auzit aceste zgomote, ar fi însemnat într-adevăr că activitatea subterană s-a înteţit. Dar şi în acest caz nu avem de ce să ne temem; trezirea unui vulcan poate dura zile, săptămâni, luni şi chiar ani.

— Sau secole, ca în cazul muntelui Pleşuv! interveni Goriunov.

Aflând despre ce vorbesc străinii, onchilonii intrară şi ei unul după altul în grotă, de unde ieşeau îngrijoraţi. Acum erau mai încredinţaţi decât oricând că aici, sub pământ, sălăşluiesc spirite rele. Loviturile, peretele care tremura, luminile din adâncitură, ca în „Valea celor o mie de fumuri”, lacurile clocotitoare, lipsa totală de vegetaţie îi speriau într-atâta, încât ei stăruiră ca expediţia să părăsească aceste locuri de groază înainte de căderea nopţii.

Era târziu. Soarele scăpătase după peretele înalt dinspre nord. Umbre compacte învăluiră această parte a depresiunii. În afară de aceasta, dinspre apus venea un nor mare, negru, şi ceaţa trebuia să fie în aceste locuri deosebit de deasă. Nu era prea greu să te rătăceşti prin întuneric şi negură, să cazi în vreo crăpătură sau în apa clocotită a vreunui lac.

Şi într-adevăr, nici nu apucară să ajungă la un kilometru depărtare de peretele depresiunii, că cerul se acoperi de nori şi începu o ploaie măruntă; totul în jurul lor fu învăluit de ceaţa formată din nenumăratele erupţii de aburi răciţi de ploaie; se făcu întuneric beznă şi, vrând-nevrând, membrii expediţiei fură nevoiţi să poposească în apropierea sinistrei adâncituri şi a

micului lac cu apă clocotită, unde puteau să-şi pregătească şi să ia apă pentru ceai, deoarece nu aveau lemne. Calmul străinilor îi făcu pe onchiloni să se mai liniştească. Culcaţi pe malul, lacului, ei cufundau în apă bucăţi de carne legate cu curele sau înfipte în vârfurile suliţelor, dar vorbeau numai în şoaptă. Gorohov reuşi să facă chiar o supă; el puse carne în ceaun, mai adăugă sare, crupe, apă şi pe urmă cufundă ceaunul în lac, până la jumătate. Supa nu era deloc de lepădat. Carnea fiartă în apa sărată din ceaun era mult mai gustoasă decât bucăţile fierte direct în apa lacului. Nici ceaiul nu era rău.

După cină, onchilonii se grămădiră cât putură şi, ferindu-se de ploaie cu scuturile lor, adormiră, după ce mai întâi avură grijă să pună oameni de strajă. Pentru străini ei făcură o colibă din pielea boului răpus, înfiptă în suliţe. Călătorii însă doreau să vadă cum arată grota în timpul nopţii. Mergând în vârful picioarelor ca să nu-şi trezească tovarăşii, ei porniră într-acolo. Datorită căldurii ce venea din adânc, deasupra gropii nu era ceaţă. Groapa se înfăţişa acum ca o cavitate întunecată, al cărei fund era brăzdat în diferite direcţii de dâre luminoase albăstrui, care păreau că aleargă din loc în loc, că se sting şi se aprind iarăşi. Priveliştea era ciudată şi captivantă.

Ca să vadă mai bine, toţi patru se întinseră la pământ la marginea cavităţii şi deodată simţiră zguduituri puternice; pământul începuse să se clatine.

— Cutremur! exclamă Kosteakov, sărind în sus, dar fu nevoit să se culce din nou, deoarece nu se putea ţine pe picioare, pământul clătinându-se prea tare. Se auzea un bubuit surd, iar luminile din groapă se stingeau şi se aprindeau din nou. Dinspre marginea depresiunii venea un zgomot asurzitor – bucăţi de rocă se desprindeau din

perete şi se prăvăleau la poalele lui. În beznă şi ceaţă, toate aceste zgomote produceau o impresie sinistră.

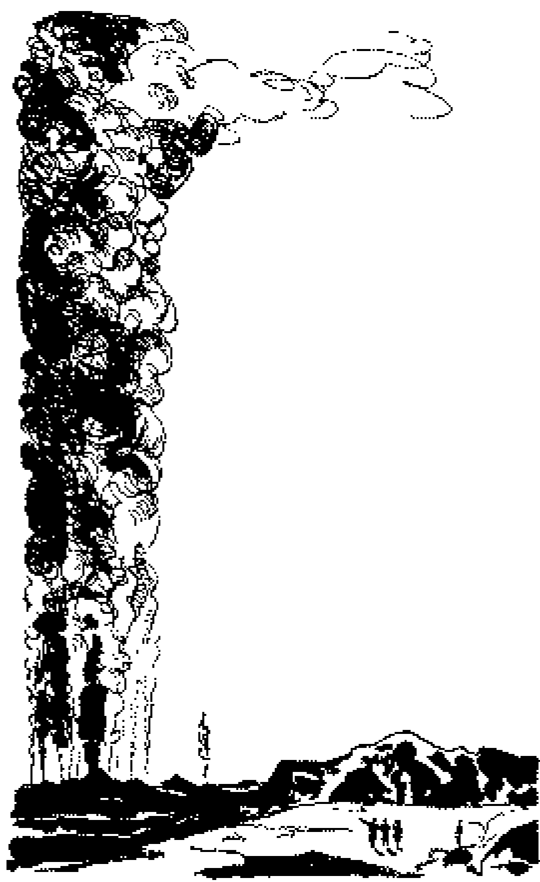
În locul de popas care se afla la o depărtare de vreo sută de paşi se auziră strigăte de groază. Trezindu-se, şi văzând că Ordin şi ceilalţi oameni albi lipsesc, Annuir ţipă înspăimântată. Onchilonii crezură că vrăjitorii albi îi lăsaseră în această ţară a groazei şi dispăruseră pentru totdeauna. Câinii şi lupoaicele începură să urle, ţinând isonul oamenilor. Era un concert infernal. Superstiţioşii onchiloni îşi pierdură cu totul cumpătul şi nu mai ştiau ce să facă.

Când oscilaţiile slăbiră într-atât încât se putea sta în picioare, călătorii se grăbiră spre locul de popas pe care îl dibuiră uşor prin beznă, călăuzindu-se după ţipetele ce se auzeau acolo. Venirea albilor îi linişti pe toţi. Când Goriunov explică unde fuseseră, onchilonii se simţiră chiar ruşinaţi întrucâtva. Annuir sări de gâtul lui Ordin şi îşi ascunse faţa înlăcrămată la pieptul său. Cutremurul însă le alungase somnul şi Goriunov profită de acest prilej ca să-i întrebe pe onchiloni dacă şi înainte au mai fost cutremure. Aflară că ei cunoşteau fenomenul. Uneori, mai ales iarna, observau că pământul se clatină uşor, bârnele din care sunt făcute bordeiele scârtâie, iar prin crăpături le cade în cap ţărână din brazdele de pământ care acoperă bordeiele.

— Acum s-a întâmplat la fel, spuse Goriunov.

— Nu, acum e altceva! se împotriviră onchilonii. Niciodată nu s-a întâmplat ca pământul să se clatine atât de tare, încât să nu te poţi ţine pe picioare; de aceea ne-am speriat aşa de tare. Când am văzut că aţi dispărut, am crezut că ne-aţi lăsat în voia soartei pe aceste meleaguri înspăimântătoare şi că spiritele din adâncuri care zguduie pământul vor ieşi din crăpături şi ne vor duce în împărăţia întunericului.

Oscilaţiile nu se mai repetară şi călătorii se întoarseră în colibă, pe care trebuiră s-o refacă. La prima zguduitură, suliţele se aplecaseră şi pielea de bou căzuse peste Annuir, trezind-o şi speriind-o. Onchilonii nu mai îndrăzneau să se culce; întunericul sporise frica lor superstiţioasă. Pe lângă aceasta, în partea de sud a depresiunii se dezlănţui o furtună – fenomen foarte rar în Ţara lui Sannikov; fulgerele brăzdau cerul şi se auzea bubuitul tunetului, repetat de zidurile înalte de piatră. Adunaţi grămadă, vitejii războinici bolborosiră descântece până se lumină de ziuă. Cerul începu să se însenineze, iar vântul risipi ceaţa. Abia atunci adormiră.

ZEII SĂLBATICILOR VAMPU

Întrucât în dimineaţa aceea, destul de răcoroasă din pricina ploii căzute şi a vântului, nu era ceaţă, expediţia putu porni la drum mai devreme, spre bucuria onchilonilor. Nu scăpară prilejul să mai folosească o dată apa clocotită a lacului ca să fiarbă carnea şi să îmbuce ceva, căci îi aştepta un drum lung. Înainte de plecare, onchilonii aruncară în lac câteva bucăţi de carne şi făcură trei plecăciuni.

— Războinicii mulţumesc spiritelor subpământene pentru că noaptea ne-au speriat numai, fără să ne facă vreun rău, explică Annuir.

Deoarece nu mai zăboviră lângă lacurile şi crăpăturile pe care le cercetaseră în ajun, către amiază expediţia lăsă în urmă „Valea celor o mie de fumuri”. Când întâlniră primele plante, feţele onchilonilor se luminară, devenind vesele şi prietenoase ca şi înainte. Era vădit că supunându-se poruncii şefului lor şi însoţindu-i pe străini în această vale a groazei, ei făcuseră un mare sacrificiu şi se aşteptau la orice. Fură nevoiţi însă să mai facă un sacrificiu. Pătrunzând în zona împădurită, străinii se gândiră să nu scape prilejul de a mai explora o dată ţinutul neamului vampu, ca să vadă ciudatele animale cu un al „cincilea picior pe cap”, cărora li se închinau sălbaticii. Din spusele onchilonilor, aceste animale trăiau pe undeva, prin apropierea înspăimântătoarei văi.

De voie, de nevoie, călătorii o luară spre sudest; avură însă grijă să trimită înainte în recunoaştere trei războinici însoţiţi de câini. Din nou începură să se

perinde prin faţa lor peisajele cunoscute – poieni cu lacuri şi fâşii mai mult sau mai puţin late de pădure, care devenea tot mai înaltă şi mai deasă. După ce făcură vreo şase kilometri, iscoadele veştiră că într-o poiană apropiată pasc „zeii neamului vampu”. Strecurându-se uşor pe la marginea pădurii, ei se apropiară cât putură mai mult. La vreo sută de paşi de la marginea pădurii zăriră patru namile. În care recunoscură uşor reprezentanţi ai familiei elefanţilor. Sătule, animalele stăteau nemişcate, cu trompele lăsate în jos. Mişcându-şi din când în când codiţele scurte sau urechile mari, ele se odihneau, mângâiate de soarele după-amiezii. Corpul lor era acoperit cu o blană roşcată, destul de lungă, însă rară. Două animale erau mai masive, iar alte două, ceva mai mici; colţii acestora din urmă erau drepţi şi ascuţiţi, în timp ce la indivizii adulţi ei erau îndoiţi mai mult în sus şi apoi aduşi spre interior.

— Nu mai încape îndoială că sunt mamuţi, spuse Goriunov.

— Tare aş vrea să văd cum aleargă aceste namile în libertate, zise Kosteakov. Toţi am văzut elefanţi în grădina zoologică, unde ei nu pot alerga în voie, fiindcă locul care li se rezervă e prea mic.

— Într-adevăr, ar fi interesant! Dar cum să-i facem să alerge?

— Se vor speria poate de detunături.

— Mă cam îndoiesc. Ei nu cunosc efectul armelor de foc. Şi-apoi, putem atrage astfel atenţia paznicilor care se află de bună seamă prin apropiere.

— Despre asta, nicio grijă. Vampu s-ar speria mai straşnic decât mamuţii, fiindcă au simţit pe pielea lor ce pot armele noastre.

— Vorbeşti de lup, şi lupu-i la uşă! – spuse Goriunov,

arătând spre marginea opusă a poienii.

Acolo apărură doi vampu zdraveni şi un băiat. Sălbaticii duceau în spate nişte poveri. Apropiindu-se de mamuţi, ei le puseră jos, îngenunchează şi făcură câteva plecăciuni până la pământ în faţa animalelor. Trezindu-se din toropeală la apropierea sălbaticilor, mamuţii se apropiară de vampu şi începură să-şi bălăbănească trompele, scoţând nişte sunete ce semănau cu un guiţat puternic. Terminând cu temenelele, vampu desfăcură legăturile pe care le aduseseră şi în care se aflau nişte rădăcini învelite în blănuri; ei aşternură blănurile pe iarbă, în faţa mamuţilor. Aceştia apucau cu trompele câte două-trei rădăcini dintr-o dată şi le zvârleau în gură. Călătorii constatară că printre sălbatici să află şi o femeie; ea îşi desfăcu legătura în faţa mamuţilor tineri, în timp ce bărbatul şi băiatul ospătau namilele bătrâne. Animalele terminară repede rădăcinile. Guiţând puternic şi întinzându-şi trompele spre vampu cereau să li se mai dea. Sălbaticii făcură din nou temenele şi deodată, luând blănurile, o zbughiră spre marginea pădurii cât îi ţineau picioarele. Dorinţa lui Kosteakov se îndeplini: mamuţii porniră în trap greoi în urmărirea sălbaticilor, cu trompele ridicate, cu urechile în lături şi cu codiţele în vânt. Se vede însă că acesta era felul lor de a mulţumi pentru ospăţ, căci dacă ar fi vrut ar îi putut lesne să-i ajungă din urmă pe vampu şi să-i strivească; ei însă îi însoţiră numai până la marginea poienii, apoi făcură gravi cale întoarsă scoţând nişte sunete de parcă ar fi suflat într-un trombon.

Toţi membrii expediţiei priviră scena cu viu interes. După ce vampu se mistuiră în pădure, războinicii îi rugară stăruitor pe călători să împuşte un mamut. Onchilonii prejuiau nespus de mult pielea groasă a

acestui animal care constituie cel mai bun material pentru scuturi, iar colţii îi foloseau la confecţionarea cuţitelor precum şi a vârfurilor de suliţi şi săgeţi. Ei aveau rar prilejul să doboare un mamut, căci vampu îşi păzeau cu străşnicie zeii. De aceea nu puteau organiza o vânătoare de mamuţi decât în timpul marilor bătălii cu vampu, dar şi atunci suliţele şi săgeţile nu puteau face prea mult rău acestor animale, care izbuteau să fugă. Prilejul era unic, dat fiind că străinii aveau trăsnete teribile, ucigătoare.

Ordin stărui să fie îndeplinită dorinţa onchilonilor; el voia să cerceteze un mamut de aproape, să-l măsoare.

Kosteakov îşi aminti că în copilărie citise undeva că trompa mamutului are un gust delicios şi de aceea fu de aceeaşi părere cu Ordin.

— Vampu vor căuta să se răzbune pentru uciderea zeilor, interveni Goriunov. Paznicii vor aduna toată hoarda, care ne va ataca.

— Da’ de unde! Când vor auzi detunăturile, vor fugi mâncând pământul. Oricum, face să ne luăm acest risc, atât de dragul ştiinţei, cât şi pentru a face pe plac credincioşilor noştri tovarăşi de drum, răspunse Ordin.

— Nu putem doborî un asemenea colos cu un glonte dum-dum; dacă-l rănim, va deveni furios şi atunci va fi vai de pielea noastră!

— Nu-i nimic, îi trântim două sau trei gloanţe, n-o să ne calicim!

Până la urmă Goriunov, mai mult de hatârul tovarăşilor săi acceptă să fie ucis acest animal rar, aproape domesticit, dar el nu trase niciun foc. Onchilonii nu mai puteau de bucurie şi erau nerăbdători să vadă ce efect vor avea trăsnetele oamenilor albi asupra zeilor neamului vampu. Ordin şi Kosteakov traseră în acelaşi timp în mamutul bătrân, care se afla

mai aproape. Îl vedeau dintr-o parte; mamutul începuse să dormiteze din nou. Când fu lovit, animalul se clătină, se smuci înainte, apoi se aruncă în lături şi, scoţând un urlet înfundat, căzu în genunchi, pentru ca în sfârşit să se lase într-o rână cât era de lung. Ceilalţi trei mamuţi, speriaţi de împuşcături, fugiră puţin mai departe, dar se opriră, uitându-se înapoi, aşteptând parcă ca tovarăşul lor care căzuse, nu se ştie de ce, să se ridice şi să vină lângă ei. Îl chemară chiar prin nişte sunete puternice ca de trombon.

Călătorii şi onchilonii se apropiară de mamutul rănit, care îşi mai mişca convulsiv trompa şi picioarele; văzând oamenii, el ridică puţin capul, dar îl lăsă iarăşi neputincios să cadă, cu un oftat greu. Ochii săi mici, negri, îi dojeneau parcă pe asasini. Dar curând, căutătura lor se stinse. Ordin scoase ruleta şi începu să măsoare animalul. Kosteakov îl ajuta şi nota datele, iar onchilonii, făcând roată în jurul mamutului, priveau cu uimire aceste operaţiuni, crezând că sunt vrăjitorii pe care oamenii albi le fac lângă zeul ucis, ca să-i îmbuneze spiritul. Câinii începură să lipăie sângele care gâlgâia dintr-o rană adâncă, prelingându-se pe burtă şi făcând o băltoacă în iarbă.

Absorbiţi de muncă, călătorii ca şi băştinaşii nu observară că ceilalţi mamuţi s-au apropiat treptat, oprindu-se la vreo patruzeci de paşi. Namilele priveau ciudatele bipede care le înconjuraseră tovarăşul ce nu mai voia să se scoale. Câinii fură cei dintâi care simţiră apropierea animalelor şi se năpustiră spre ele, lătrând cu furie. Oamenii rămaseră pironiţi locului, neştiind ce să facă – să fugă spre pădure, înainte ca mamuţii să-i atace, sau, dimpotrivă, să atace ei cei dintâi. Câinii se opriseră la vreo zece paşi de namile, lătrând şi schelălăind cu disperare. Cu cozile între picioare, ei nu

îndrăzneau însă să se apropie mai mult. Dihăniile priveau uimite la aceşti prichindei îndrăzneţi, care cutezau să-i sâcâie cu tot felul de scânceli. În cele din urmă, plictisindu-se pesemne să tot asculte lătratul câinilor, se întoarseră demni şi se îndreptară spre marginea opusă a poienii, unde începură să mănânce, frângând ramuri de copaci.

Onchilonii se liniştiră şi după ce Ordin termină cu notele şi măsurarea mamutului, se apucară să jupoaie animalul şi să taie hălci de carne. Între timp, iscoadele trimise pe urmele sălbaticilor îndată după împuşcarea mamutului aduseră vestea că în poiana învecinată au dat peste o tabără părăsită nu de mult. Goriunov se hotărî să cerceteze tabăra. El porni într-acolo, întovărăşit de Gorohov şi de unul dintre onchilonii care aduseseră vestea, lăsându-i pe ceilalţi să-şi continue treaba de casapi.

Tabăra se afla lângă un plop înalt, stufos, care se înălţa în mijlocul unui luminiş. În jurul copacului, iarba era bătătorită, iar pe jos se aflau câteva blănuri, străchini de lemn cioplite grosolan, două măciuci grele şi mai multe suliţe. Focul pâlpâia încă şi deasupra lui atârnau beţişoare cu bucăţele de carne pe jumătate arse. Speriaţi de detunături, vampu lăsaseră masa neisprăvită; pretutindeni vedeai ciolane roase, iar de un ciot atârna piciorul din spate al unui animal – de cal probabil, dacă judecai după pielea de curând jupuită, întinsă pe iarbă.

După ce cercetă tabăra, Goriunov luă o strachină pentru colecţie şi vru să plece, dar onchilonii! îi atrase atenţia că în copac se află un „cuib” de sălbatici, unde s-au ascuns poate paznicii zeilor. Presupunerea nu era întemeiată, căci vampu nu şi-ar fi lăsat jos armele şi nici beţişoarele cu carne. Această locuinţă aeriană era

mai mult ca sigur părăsită. De aceea. Goriunov hotărî s-o cerceteze, şi toţi trei se cătărară în conac, lucru lesne de făcut, căci arborele era stufos. „Cuibul” se afla aproape de vârful copacului, unde trunchiul principal se împărţea în câteva crăci groase, înclinate uşor în lături; pe ele erau aşezate nişte bârne subţiri ce susţineau un strat de prăjini, un fel de podină rudimentară: o parte din ea era ferită de ploaie printr-un soi de coviltir împletit din ramuri şi trestie. Sub coviltir erau întinse nişte blănuri, ce le serveau sălbaticilor drept aşternut. Două măciuci, câteva suliţe, o praştie de piele şi o grămadă de pietroaie – proiectilele pentru praştie – iată bruma de lucruri din adăpostul în care oamenii primitivi se refugiau noaptea de teama fiarelor. Deschizăturile făcute în diferitele părţi ale coroanei arborelui permiteau sălbaticilor să scruteze împrejurimile, printre care şi poiana unde păşteau mamuţii. Căţărat în „cuib”, Goriunov distingea uşor grupul de onchiloni care trebăluia în jurul animalului doborât.

În timp ce cercetau „cuibul” şi împrejurimile, dintr-un tufiş apăru un vampu. Uitându-se atent în jur, sălbaticul făcu semne cu mâna, chemându-şi tovarăşii ascunşi. Îndată apăru o femeie şi doi copii. Cei patru sălbatici porniră în direcţia copacului. Gorohov îi zări şi şopti oarecum speriat:

— Se întorc paznicii zeilor, ce facem? Tragem în ei?

Onchilonul scoase între timp din tolbă o săgeată şi se pregătea să întindă coarda arcului, dar Goriunov îl opri printr-un gest.

— Hai să stăm liniştiţi, să vedem ce vor face sălbaticii! spuse el lui Gorohov.

— Ce se va întâmpla însă dacă se vor urca în copac?

— Ziua n-au ce căuta aici, mai ales că mâncarea lor e jos.

— Dar cum facem să plecăm?

— Tragem un foc şi băgăm spaima în ei! Ei drăcie, dar ştiu că puşca mi-a rămas jos!

— Asta-i bună! O să dea de ea şi o s-o strice.

— Nu-i lăsăm. Arma ta e aici, iar a mea de de cealaltă parte a trunchiului. Poate n-o vor găsi.

În timp ce vorbeau, călătorii surprinşi în copac se întinseră pe blănuri în preajma unei deschizături în podină, prin care vedeau locul din jurul copacului. Apropiindu-se de copac, toată familia se aşeză pe vine în jurul vetrei; femeia ţinea în braţe un sugaci; băiatul, deşi nu părea să aibă mai mult de doisprezece ani, purta în nas, drept podoabă, un beţişor. Fetiţa, de vreo şase anişori, era însă plăcută la vedere. Văzând carnea arsă, bărbatul scoase câteva sunete sacadate, care aduceau foarte puţin a grai omenesc, dar băiatul le înţelesese foarte bine. El dădu fuga la marginea poienii şi se întoarse cu un braţ de vreascuri. Între timp, femeia dădu la o parte cenuşa, apoi, scoţând tăciunii care mai mocneau încă şi punând deasupra lor vreascuri, aţâţă focul. Fetiţa luă un beţişor cu carne şi, după ce curăţă arsura cu unghiile, mâncă restul. Bărbatul găsi printre oase o bucată de cremene, ce-i servea drept cuţit, se sculă şi începu să taie din piciorul calului bucăţi de carne, pe care le aruncă femeii; bucăţile mai mici le mânca crude. Femeia înşiră carnea pe beţişoare, muşcând din când în când câte o bucată, iar băiatul punea beţişoarele la foc şi avea grijă ca frigăruile să nu se ardă. La un moment dat, sugaciul aşezat pe pământ începu să ţipe; femeia îl ridică, îl puse între genunchi şi-i vârî în gură sfârcul negru al sânului ei secătuit; apoi îşi văzu iarăşi de treabă.

Iată însă că deodată bărbatul îşi întrerupse treaba şi începu să asculte cu luare aminte. Apoi mormăi ceva,

arătând cu degetul spre poiana cu mamuţi. Femeia ridică neliniştită capul, iar copiii săriră în picioare. Se vedea că vampu auziseră strigătele onchilonilor, ce răsunau în poiană. Bărbatul aruncă cremenea şi dădu ocol copacului, având de gând pesemne să se suie în el, ca să vadă ce se întâmplă în poiană. Zărind însă arma lui Goriunov, care atârna de un ciot, scoase un strigăt de uimire. Femeia şi copiii veniră în fugă. Toţi priviră uluiţi această măciucă ciudată, lucioasă, care ajunsese ca prin farmec în copacul lor. Văzând că obiectul nu este un şarpe, că rămâne nemişcat şi nu scoate niciun sunet, bărbatul îşi luă inima în dinţi şi întinse mâna să-l ia, dar femeia, speriată, îl opri. Începură să se certe. În sfârşit, vampu împinse brutal femeia, scoase cu mâinile tremurânde arma de pe ciot, şi, ţinând-o la distanţă, se întoarse lângă foc. Aici, aşezându-se pe vine, începu s-o cerceteze. Încredinţându-se că ciudatul obiect nu muşcă şi stă nemişcat pe genunchii bărbatului, femeia şi copiii veniră mai aproape. Vampu devenea tot mai îndrăzneţ. El mângâie cu degetele ţeava lucioasă, patul armei, se uită în gura ţevii, suflă chiar în ea. Apoi, atinse cocoşul. Deodată, răsună o detunătură.

Urlând, femeia căzu pe spate, iar tâncul se rostogoli pe pământ, nimeri cu mânuţa în foc şi începu să ţipe; copiii săriră într-o parte şi bărbatul azvârli arma cât colo. Peste o clipă, copiii o rupseră la fugă, iar femeia, luându-l în braţe pe sugaci şi ţinându-se cu mâna de cap – probabil se lovise – îi urmă în goană, ţipând într-una. Vampu fugi câţiva paşi, apoi se opri.

Se aşternu tăcere. Focul ardea liniştit, iar obiectul care îi speriase atât de rău zăcea nemişcat jos, la câţiva paşi de copac. Precaut, sălbaticul făcu cale întoarsă; masa îi fusese din nou întreruptă şi carnea se făcea scrum pe foc. El veni mai aproape şi întinse mâna ca să

ridice bctişoarele cu carne. Deodată auzi deasupra capului o bubuitură şi ceva lovi drept în mijlocul focului. Tăciunii şi vreascurile aprinse zburară în toate părţile.

Bărbatul trase o spaimă cumplită; scoţând urlete sălbatice, el o rupse la fugă spre marginea poienii, unde femeia şi copiii se opriseră, neştiind ce să facă. Văzându-l pe bărbat fugind, ei dispărură în hăţiş.

— Ei, acum va trece mult până se vor încumeta să se întoarcă, spuse Gorohov, care trăsese în foc un glonte dum-dum. De acum încolo, vor socoti că acest copac e vrăjit.

Onchilonul râse cu lacrimi; Goriunov râse şi el. Toti trei coborâră din copac şi îşi luară armele; înainte de a pleca, onchilonul dădu foc „cuibului” şi aruncă în flăcări măciucile şi suliţele. Gorohov înfipse betişoarele cu carne în scoarţa copacului, la mare înălţime, găsind printre oase o tigvă de om, o înfipse în piciorul de cal pe care îl luă din copac şi îl rezemă de trunchi. Pe tigvă puse cremenea cu care sălbaticul tăiase carnea, iar în orbite vârî câte un tăciune.

— Dacă vor îndrăzni să se înapoieze peste putină vreme, – spuse el, – vor pune această ispravă pe seama unei vrăjitorii şi se vor teme şi mai mult de împuşcăturile noastre.

În poiana mamuţilor, poznaşii vânători îi întâlniră pe tovarăşii lor, care tocmai se pregăteau să le vină în ajutor. Auzind prima

detunătură urmată de a doua şi urletele sălbaticilor, Ordin şi Kosteakov crezură că vânătorii fuseseră atacaţi de vampu şi porniseră în ajutorul lor, luând cu ei pe toţi onchilonii. Aflând cele petrecute, se liniştiră şi făcură mare haz de întâmplarea cu puşca.

Când ajunseră în poiană, văzură că focurile sunt aprinse şi că Annuir pregăteşte mâncarea; trompa mamutului era delicioasă, dar muşchiul era cam tare, poate fiindcă nu-l lăsaseră să se frăgezească. Aveau însă carne din belşug, aşa că puteau face această experienţă şi mai târziu.

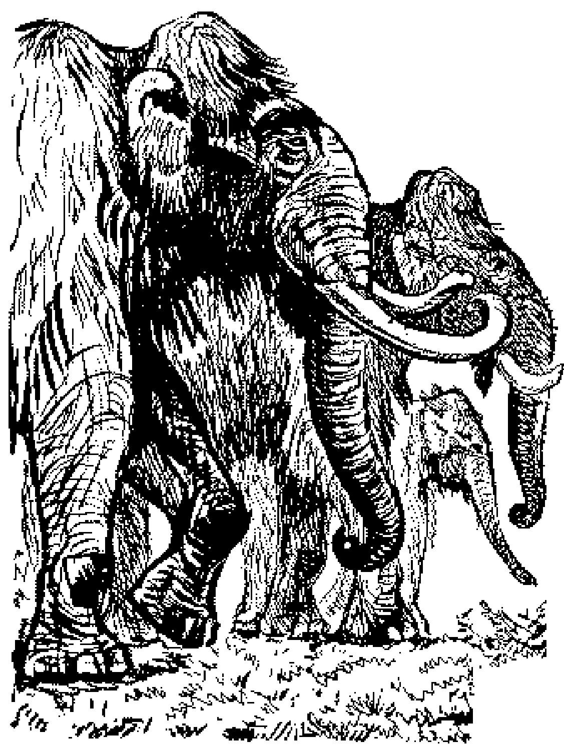
Încărcaţi cu pielea, colţîi şi carnea mamutului, călătorii porniră a doua zi direct spre sălaşul lui Amnundak, unde ajunseră abia seara târziu.

Şeful onchilonilor era tocmai pe punctul de a organiza o adevărată expediţie care să pornească în căutarea străinilor dispăruţi. Cutremurul îi speriase cumplit pe onchiloni; ei nu-şi mai aminteau să fi fost altul atât de puternic. În unele bordeie grinzile tavanului ieşiseră din lăcaşurile lor, şi prăbuşindu-se cu acoperiş cu tot peste oamenii buimăciţi de somn, răniseră mulţi dintre ei şi omorârâră câtiva copii. Ieşind buluc afară din bordeie, onchilonii priveau înspăimântaţi copacii care se clătinau. Ei auzeau cum pe povârniş se rostogolesc, cu zgomot asurzitor, bucăţi de rocă; zguduiturile subterane îi aruncaseră la părnânt, apoi se dezlăntui o furtună năprasnică, cum nici bătrânii nu ţineau minte să mai fi apucat. Oamenii nu mai cutezau să se întoarcă în bordeie şi rămaseră afară sub potopul ploii. Pătrunzând în adăposturile ale căror uşi fuseseră stricate de ploaie, apa udase aşternutul şi hainele.

Onchilonii făcură o asociaţie între acest prăpăd şi atacul săvârşit de curând de sălbatici, şi începură să creadă că nenorocirile prorocite străbunilor lor, în

legătură cu venirea oamenilor albi, se şi abătuseră asupra lor; erau îngrijoraţi mai ales că străinii plecaseră şi nimeni nu ştia dacă se vor înapoia sau se vor face nevăzuţi tot atât de misterios precum apăruseră. Detaşamentul, care la porunca transmisă de tobe pornise dintr-un sălaş mărginaş spre „Valea celor o mie de fumuri” să caute expediţia, nu găsi pe nimeni. Amnundak era foarte îngrijorat; dispăruţii trebuiau căutaţi în cuprinsurile stăpânite de vampu, şi pentru aceasta trebuiau sa fie adunaţi toţi războinicii. Întoarcerea călătorilor şi a escortei lor linişti spiritele, iar pielea, colţii şi carnea mamutului fură primite de onchiloni cu o nespusă bucurie.

Construit mai solid, bordeiul călătorilor nu suferise mai de loc de pe urma cutremurului, şi o parte din clanul şefului locui în el două zile, până când locuinţa lui Amnundak, aproape dărâmată, fu reparată.

LACUL SFÂNT

Şamanul îi spusese lui Amnundak că întrucât străinii se întorseseră teferi şi nu-i părăsiseră pe onchiloni în zilele de grea cumpănă, trebuie aduse jertfe zeilor, lângă lacul sfânt. Aflând de la onchiloni că în acest lac se scurg toate apele depresiunii, călătorii se bucurară că vor avea prilejul să-l vadă şi să constate unde dispare apa. Se hotărî ca sacrificiul să aibă loc după două zile de la întoarcerea lor.

Războinicii întregului clan, în frunte cu Amnundak şi cu călătorii, porniră dis-de-dimineaţă spre sud-vest; în urma grupului era dus un ren alb, pentru jertfă. De o parte şi de alta a renului mergeau şamanul şi învăţăcelul său, care tot timpul băteau în dairea şi bolboroseau descântece. Străbătând câteva poiene şi fâşii de pădure, ei ajunseră după vreo două ceasuri la malul unui lac, nu prea mare, aflat chiar la marginea depresiunii. În două părţi, malurile sale erau formate din grunzuri şi bulgări de lavă neagră, bazaltică, dedesubtul căreia se auzea susurul apei, care se furişa pe sub aluviuni şi se scurgea spre lac; în celelalte două părţi se ridica de-a dreptul din lac, aproape vertical, peretele de bazalt, care mărginea depresiunea. Acest perete, care avea o înălţime de câteva sute de metri, se oglindea în apă, împreună cu un crâmpei de cer azuriu. Chiar şi în timpul verii soarele îşi trimitea razele în acest lac de forma unui puţ adânc, însă numai dimineaţa de tot-, timp de două-trei ceasuri, când se afla la nord-est; în restul zilei, lacul era cufundat într-o beznă adâncă. Peretele întunecat, care se ridica până la o înălţime

ameţitoare, grunzurile negre de pe maluri, apa neagră – toate la un loc produceau o impresie sinistră. Nu degeaba onchilonii numiseră această apă lacul sfânt.

La marginea apei se afla o lespede mare, netedă, ce se înălţa puţin deasupra celorlalte. Ea slujea drept jertfelnic; şamanul şi învăţăcelul său se căţărară sus, trăgând după ei şi renul. Amnundak, călătorii şi războinicii se strânseră în semicerc. Ridicând daireaua, şamanul începu s-o lovească rar. Stâncile abrupte din cealaltă parte a lacului multiplicau la nesfârşit bătăile tobei, iscând un vălmăşag de sunete puternice. Neştiind ce este ecoul, onchilonii credeau că spiritele le răspund de pretutindeni cu aceleaşi sunete. După ce rosti o rugăciune, şamanul scoase de la cingătoare un cuţit de calcedonie scurt, dar tăios, cu mâner de os încrustat, lucrat migălos; ca formă, cuţitul semăna cu un jungher şi era folosit numai pentru aducerea de ofrande sângeroase. Apucând renul de coarne, învăţăcelul aplecă capul animalului spre pământ, iar şamanul îi dădu o lovitură puternică în grumaz, ucigându-l. Deasupra trupului renului răsunară iarăşi sunete de dairea. Între timp, doi onchiloni aduseră o plută uşoară, făcută din patru bârne subţiri, uscate, şi o puseră pe apă, lângă lespede. Cu ajutorul onchilonilor, învăţăcelul aruncă renul pe plută, pe care o împinseră departe de mal. Între timp, şamanul bătea mereu în dairea; buzele i se mişcau într-una, şoptind rugăciuni sau descântece, fără a scoate însă vreun sunet, căci era un sacrilegiu să vorbeşti tare pe malul lacului sfânt.

Pluta o luă încet spre mijlocul lacului, mânată de un curent nevăzut. În sfârşit, ajungând aproape de poalele peretelui abrupt, ea începu să se învârtească în loc.

Şeful şi războinicii urmăreau într-o tăcere mormântală mersul plutei. Deodată, din apa neagră se auzi un

zgomot înfundat, şi suprafaţa lacului se undui uşor. În apropierea plutei se formă o pâlnie puţin adâncă, ca şi când un balaur uriaş din adâncul lacului ar fi început să soarbă apă. Pâlnia devenea tot mai adâncă, zgomotul se înteţea, se auzi o sorbitură puternică, şi pluta prinsă de ape fu atrasă în vârtej, dispărând în adânc; capetele bârnelor şi coarnele renului se învârtiră în aer, apoi pâlnia dispăru. Un minut sau două mai văzură o adâncitură în acel loc, apoi suprafaţa apei deveni iarăşi netedă, rămânând liniştită ca şi mai înainte.

Îndată ce pluta dispăru în hăul sumbru, şamanul încetă să mai lovească daireaua şi anunţă în şoaptă:

— Apa sfântă a primit ofranda!

Făcând plecăciuni adânci, el coborî de pe lespede şi întregul alai porni înapoi. Călătorii se grăbiră să-şi împărtăşească impresiile. Aflaseră, în sfârşit, unde dispăreau apele din depresiune; din când în când, acumulându-se în acest bazin şi înfrângând rezistenta ce li se opunea, ele erau absorbite într-un canal subteran, de unde se scurgeau în mare.

— De ce îi spuneţi lacul sfânt? întrebă Goriunov pe Amnundak, pe când se întorceau spre casă.

— Aşa ne-a poruncit şamanul, care a adus pe străbunii noştri pe aceste meleaguri. El a găsit lacul. Pe malul său i-au vorbit spiritele, dezvăluindu-i viitorul. El a cerut cu limbă de moarte să fie înmormântat în această apă sfântă. De atunci, toţi şamanii sunt înmormântati aici.

— Cum faceţi?

— Şamanul a cărei viată s-a sfârşit este întins, cu daireaua în mână, pe o plută ca aceea pe care aţi văzut-o; la picioare i se pune un vas cu daruri, iar la cap – căpătâna unui ren sacrificat. Trupul mortului este acoperit cu blana acestui animal. În timpul acesta, noul

şaman stă pe lespedea-jetfelnic şi se roagă. La ceremonie iau parte războinicii tuturor clanurilor. Pluta se mişcă pe apă, încolo şi încoace – semn că şamanul îşi ia rămas bun de la poporul său. Apoi apele îl cuprind pe mort, ducându-l în adânc, cum aţi văzut şi astăzi. Apa nu aruncă nimic înapoi? Nu apare iarăşi la suprafaţă blana, vreo bârnă, daireaua?

— Nu, totul dispare fără urmă. Dacă apa ar zvârli înapoi vreun lucru, ar fi un semn că şamanul s-a făcut vinovat cu ceva faţă de spirite sau că a săvârşit vreo faptă rea în timpul vieţii.

— Ce faceţi însă dacă şamanul moare iarna? Lacul îngheaţă doar.

— Lacul sfânt nu îngheaţă, omătul acoperă pietroaiele de pe maluri, dar gheaţa nu încătuşează apa.

Goriunov îşi explică fenomenul prin absorbirea periodică a apei într-un coş subteran, fapt care făcea ca totodată să fie absorbită şi gheaţa subţire formată între timp la suprafaţă.

Întorşi în sălaş, călătorii petrecură aproape o lună încheiată în bordeiul lor, deoarece Amnundak nu-i mai lăsa să plece în expediţii îndepărtate. Însoţiţi întotdeauna de câţiva războinici, ei cutreierau poienile şi pădurile din apropiere, observând viaţa animalelor şi cercetând vegetaţia, luând parte la vânătoare sau pescuind în lacuri, spre a cunoaşte şi pe reprezentanţii acestei clase de vertebrate. De altfel, nici timpul nu era prielnic pentru călătorii îndepărtate; în Ţara lui Sannikov această primă lună de vară era cea mai ploioasă; deseori, cerul se acoperea de nori, şi zile în şir cădea o ploaie măruntă şi monotonă. Nu se plictiseau însă nici pe timp de ploaie: cele cinci femei tinere le ţineau de urât. Călătorii învăţaseră limba onchilonilor şi-

şi îmbogăţiseră vocabularul tot stând de vorbă cu tinerele lor soţii. Astfel puteau mai lesne discuta şi strânge numeroase date despre obiceiurile, moravurile, traiul şi superstiţiile onchilonilor.

Aceştia nu cunoşteau scrierea, însă călătorii îşi notaseră numeroase legende şi basme transmise oral. Stapânind binişor limba, călătorii chemau adeseori oameni bătrâni din sălaşurile învecinate sau se duceau la ei. Îi interesau de asemenea concepţiile religioase ale acestui popor. În această privinţă şamanul – păstrătorul cultului – le-ar fi putut da informaţii preţioase, dar el nu vroia în ruptul capului s-o facă, şi în genere atitudinea sa fată de străini trăda o duşmănie ascunsă.

Restul populaţiei avea despre problemele cultului idei confuze şi chiar contradictorii, care se rezumau la credinţa în existenta unor spirite bune în cer, precum şi în văzduh, pe nori, pe aştrii cereşti, şi a unor spirite rele – în apă şi sub pământ.

În acest răstimp, numai o singură dată doi dintre călătorii noştri reuşiră să-l viziteze pe Nikiforov, care continua să trăiască asemenea unui sihastru, întovărăşit doar de câini, în mijlocul zăpezilor, vânând, uscând carnea şi strângând lemne pentru foc. Spre a putea să primească de la Nikiforov, la nevoie, veşti în timpul cel mai scurt cu putinţă, sau spre a-i putea comunica ceva, călătorii îl duseră la campament pe Albu şi îl aduseră de acolo pe Bălţatu. Câinii urmau să facă oficiul de poştaşi. În caz de mare primejdie, se înţeleseseră cu Nikiforov ca el să aprindă pe terasa de deasupra troianului un foc mare, care să poată fi lesne văzut din sălaş.

Având de gând să ierneze în Ţara lui Sannikov, călătorii se interesară cum e iarna pe aceste meleaguri şi puseră în acest scop diferite întrebări onchilonilor. Ei

aflară că toamna începe în primele zile ale lunii septembrie; soarele luminează depresiunea şase-şapte ceasuri pe zi, înălţându-se puţin deasupra marginii de miazăzi. Frunzele se îngălbenesc şi cad. În acest timp, onchilonii taie de zor lemne pentru foc. Vremea e mai tot timpul urâtă, şi din când în când ninge. De la începutul lui octombrie, razele soarelui nu mai pătrund în depresiune, totuşi la mijlocul zilei este lumină câteva ceasuri. Vânturile dinspre sud aduc furtuni de zăpadă, iar cele dinspre nord – ploaie şi ceaţă. În luna aceea, onchilonii vânează pentru ultima oară, ca să-şi facă rezerve pentru iarnă. Pe la jumătatea lunii, ziua dispare. Doar amurgul mai ţine o oră, două. Furtunile se ţin lant, silindu-i pe onchiloni să rămână în bordeie. De la începutul lui noiembrie şi până la sfârşitul lui ianuarie, ţine noaptea polară, luminată de lună când cerul e senin, şi de aurora boreală, pe care onchilonii o pun pe seama sufletelor morţilor. În vremea asta, vânturile care bat dinspre miazăzi aduc ger şi vreme senină, cele din est şi vest, viscol, iar cele nordice – dezgheţ şi ploaie.

După ce-şi notă toate aceste date, Goriunov adăugă: e clar că această căldură din timpul iernii se datoreşte lacurilor clocotitoare şi fumarolelor din partea de nord a depresiunii. Din această cauză nu se strânge prea multă zăpadă, iar renii, ca şi animalele sălbatice, pot paşte în poiene. Mai mult omăt se strânge spre marginile despresiunii, pe sub stânci, unde nămeţii dăinuie până primăvara târziu. Pentru onchiloni, aceste trei luni de beznă sunt cele mai neplăcute; pe timp de viscol şi de ploaie, ei sunt nevoiţi să stea închişi în bordeie. În nopţile cu lună se duc la vânătoare. Vânează în special lupi, care dau târcoale renilor.

La începutul lunii februarie, cerul se luminează spre

sud, dar razele soarelui nu ajung în depresiune decât în primele zile ale lui martie; ziua creşte repede, timpul se încălzeşte şi de la sfârşitul acestei luni stăpâneşte primăvara; zăpada se topeşte, iarba răsare din nou, toată firea renaşte: pe la mijlocul lui aprilie, prind a înverzi şi pădurile..

VÂNĂTOAREA DE PĂSĂRI NĂPÂRLITE

Pe la începutul lui iulie, păsările tinere de pe lacuri se fac mari şi începe perioada năpârlirii gâştelor şi a raţelor, perioadă în care ele nu mai pot zbura şi se ascund în păpuriş. Toti băştinaşii din ţinuturile nordice se folosesc de acest prilej pentru a vâna un mare număr de păsări, şi în această privinţă onchilonii nu făceau nicio excepţie. Fiecare sălaş avea în stăpânire exclusivă două-trei lacuri. Pe malurile acestora se amenajară din timp locuri îngrădite cu prăjini subţiri, înfipte în părnânt în aşa fel, încât raţele să nu se poată strecura printre ele; doi din pereţii îngrăditurii încep lângă apă, la vreo sută de paşi unul de celălalt, apoi se apropie tot mai mult, transformându-se într-un coridor îngust, care duce într-un loc bine îngrădit din toate părţile.

În ziua sorocită, înarmându-se cu beţe, tot clanul, în afară de sugaci şi copiii mici de tot, înconjură lacul dis-de-dimineaţă. Strigând şi făcând mare larmă, onchilonii începuseră să gonească păsările ascunse prin iarbă.

— Hei, gâştelor, ratelor, strigă un onchilon, ieşiţi afară, e timpul să vă îmbăiaţi!

— Ieşiţi, leneşelor, în apă mişună viermii şi peştişorii! striga altul.

— Iar beţele noastre abia aşteaptă să vă mângâie căpşorul! exclamă un al treilea.

Se iscă o larmă de nedescris. Copiii, pentru care această zi era un eveniment de seamă, ţipau cât îi ţinea gura. Ei forfoteau prin iarbă ca nişte câini lovind cu băţul în dreapta şi în stânga. Speriate, păsările o luară

la goană spre apă: în faţa hăitaşilor, prin locurile pe unde se furişau păsările, iarba şi trestia se unduiau. Unele păsări căutau să-şi ia zborul, se înălţau puţin deasupra ierbii, dar îndată cădeau bătând din aripi. Măcăitul raţelor, gâgâitul strident al gâştelor se contopeau cu ţipetele şi strigătele gonacilor. Becaţele, ciovlicele, culicii, păunii de mare, care năpârlesc înaintea păsărilor de apă, se înălţau în văzduh unul câte unul sau în rânduri, se roteau deasupra apei şi a poienii şi scoteau ţipete ascuţite, brăzdând ceaţa uşoară care mai plutea încă deasupra lacului. Curând, oglinda apei se împestriţă de cârdurile de gâşte şi raţe. În sfârşit, hăitaşii ajunseră la marginea apei. Numai într-un singur loc de pe mal, între cele două garduri, nu se aflau oameni. Deoarece malurile erau pe alocuri mlăştinoase, când se apropiau de smârcuri gonacii îşi puneau nişte tălpici late făcute din blana a diferite fiare cu părul în afară, întinsă pe un cadru de nuiele flexibile, de care onchilonii se serveau în timpul iernii. În felul acesta, ei umblau mai uşor prin locurile mlăştinoase, gonind păsările pitulate prin iarbă.

Înconjurând lacul, onchilonii coborâră pe apă, pe malul opus locului îngrădit, patru luntre pregătite dinainte, făcute din scoarţă de mesteacăn: în fiecare luntre şedeau câte doi oameni – unul minuia vâslele, iar celălalt avea în mâini o prăjină şi o curea. Luntrele se depărtară repede una de alta, iar în intervalul dintre ele fură întinse nişte curele pe care luntraşii le târau pe apă. Oamenii care şedeau în fată vâsleau încet, iar cei din spate săltau mereu cureaua, care plescăia pe apă, împroşcând-o în toate părţile şi speriind păsările: zburătoarele se îngrămădeau treptat, măcăind şi gâgîind, şi se îndreptau spre locul îngrădit. Pe maluri, tărăboiul pe care îl făceau hăitaşii nu slăbea de fel. În

acest timp, pe apă se auzea un şir neîntrerupt de plescăituri, însoţite de strigătele luntraşilor; păsările dădeau buzna care încotro. Unele profitând de momentul când curelele se cufundau în apă, se năpusteau înapoi; altele încercau să ajungă la mal, dar când se apropiau prea mult, vânătorii trăgeau în ele cu arcul, şi păsările străpunse de săgeţi se zbăteau pe apă, sporind vălmăşagul.

În felul acesta, încetul cu încetul, sute de păsări fură grămădite la capătul lacului. Hăitaşii nu stăteau nici ei locului; în timp ce luntrele înaintau, cei care veneau din faţă se apropiară de gard, dar aici încetară să mai facă larmă şi se ascunseră în iarbă. Când ajunseră aproape de marginea lacului, luntraşii îşi dădură şi mai multă silinţă, căci acum totul depindea de iscusinţa lor; păsările se îmbulziseră într-un loc îngust. Curelele trebuiau să lovească apa cu putere şi fără întrerupere, căci altminteri, găsind momentul prielnic, toate păsările se puteau năpusti îndărăt, şi atunci vânătoarea trebuia luată de la capăt.

Dar iată că unele cârduri din faţă, apropiindu-se de mal, ieşiră pe iarbă şi începură să înainteze: ele fură urmate de celelalte păsări, şi un torent unduitor de gâşte şi raţe se revărsă spre fundătura îngrăditurii, măcăind şi gâgâind. Când ultimele păsări ieşiră din apă, luntraşii săriră şi ei pe mal. Îndată li se alăturară gonacii din apropiere, care, ţipând şi făcând larmă, siliră păsările să meargă înainte. În sfârşit, tot cârdul ajunse în fundătura unde gardul era mai solid şi iarba bătătorită. Acum, gonacii care stătuseră în jurul gardului, precum şi oameni care intraseră în locul îngrădit, începură să ucidă fără cruţare păsările; din toate părţile, zeci de beţe loveau capetele bietelor vieţuitoare, iar strigătele oamenilor cuprinşi de furie,

loviturile înfundate ale beţelor, fâlfâitul aripilor, măcăitul şi gâgâitul deznădăjduit al păsărilor se contopiră într-o larmă de neînchipuit. Prin aer se învârteau neîncetat beţe însângerate; mormanul de păsări ucise sau care se mai zbăteau încă creştea văzând cu ochii. Unele păsări mai îndrăzneţe izbuteau să se strecoare printre picioarele gonacilor sau prin crăpăturile gardului luând-o înapoi spre lac, apoi spre poiană.

În sfârşit, mai toate fură răpuse; puţine scăpaseră. Fundătura se umplu cu grămezi de păsări ucise. Tărăboiul încetă brusc; oamenii dărâmară gardul şi aduseră prada. Legându-le labele cu cureluşe, două câte două, ei atârnară păsările pe beţele cu care le uciseseră şi care le slujeau acum la transport. Câte doi oameni duceau spre sălaş două beţe cu treizeci-patruzeci perechi de raţe, sau cincisprezece-douăzeci perechi de gâşte; copiii cărau şi ei păsări pe beţele lor, dar, fireşte, mai puţine.

Când ajunseră în sălaş, toate păsările fură aruncate grămadă şi începu o nouă muncă – jumulirea şi curăţirea lor: puful era strâns în saci de piele, măruntaiele erau aruncate pe nişte scoarţe de copac. Se aprinseră focuri, se încinseră pietre şi se pregătiră toate vasele de lemn, căci urma să se pregătească o ciorbă straşnică de măruntaie. Larma glasurilor şi ţipetele copiilor, care, zeloşi, voiau să-i ajute pe cei mari, dar mai mult încurcau, umpleau văzduhul. Nu trecu mult şi se înapoiară şi luntraşii, cu braţele încărcate de păsări; ei le strânseseră de pe lac pe cele străpunse de săgeţile hăitaşilor.

Spre seară, după curăţirea păsărilor, începu afumarea lor; onchilonii îşi făceau provizii pentru zilele când nu-şi puteau procura carne proaspătă. Întrucât nu aveau sare

şi nici vasele necesare, ei nu puteau păstra multă vreme carnea ele pasăre, decât sub această formă. De aceea, făceau colibe din scoarţă de copac,, atârnau păsările curăţate sub acoperişul lor pe nişte prăjini, iar dedesubt, aprindeau un foc înăbuşit, fumegând, care era întreţinut câteva zile. Abia seara târziu terminară cu munca şi mâncarea. A doua zi dis-de-dimineaţă, luară totul de la capăt, pe un alt lac, iar după o zi, pe un al treilea. Nu puteau zăbovi, deoarece penele batante cresc repede şi păsările încep să zboare, deşi anevoie. Atunci, gardul nu mai serveşte la nimic.

Călătorii luară şi ei parte la hăituirea păsărilor, deşi cam în silă. De altfel, şi ei aveau nevoie de rezerve pentru iarnă; fireşte că soţiile lor participară bucuroase la hăituire. Cele trei zile cât dură vânătoarea lăsară străinilor o impresie îngrozitoare; vălmăşagul, zarva, larma, masacrarea necruţătoare a bietelor vieţuitoare lipsite de apărare, mormanele de păsări ucise, focurile, lăcomia cu care se îndopau onchilonii, dorinţa lor de a ucide cât mai multe păsări se contopeau într-un spectacol odios şi de aceea fură fericiţi când vânătoarea luă sfârşit.

În timpul hăituielii, onchilonii nu dădură atenţie vânatului mai mare care se nimerea uneori în drumul lor – rândul său nu venise încă. În preajma fiecărui lac trăiau în stufiş nenumăraţi mistreţi încolţiţi de gonaci, ei se strângeau grămadă, în frunte cu un mascul fioros şi se năpusteau să străpungă lanţul. Nimeni nu le aţinea calea şi numai vreun godăcel, rămas în urma adulţilor sau care fugea de unul singur, era doborât de suliţe sau măciuci. Mistreţii erau vânaţi toamna târziu, când erau graşi şi când trestia se veştejea şi se lăsa la părnânt, din cauza gerului, când bălţile îngheţau şi ei părăseau aceste lacuri, păscând în pădure şi la marginile

poienilor. Onchilonii îi vânau cu gonaci, doborându-i cu suliţe şi săgeţi trimise din locuri ferite, la adăpost de colţii fiarei. Întrucât era frig, ei puteau păstra congelată carnea de mistreţ, atârnând-o în copaci. Mai târziu, după prima ninsoare, vânau iepuri, care mişunau prin poieni şi păduri.

SEMNE ÎNGRIJORĂTOARE

La sfârşitul lui iulie soarele, care până atunci scăpăta după creasta peretelui nordic al depresiunii, începu acum să apună mult mai departe, la orizont. Nopţile erau întunecoase şi tot mai lungi. Se iviră şi primele semne ale toamnei; lăstunii, care îşi aveau cuiburile printre stânci, se adunau în cârduri mari, iar păsările tinere învăţau să zboare, pregătindu-se să plece peste mări şi ţări. Gâştele şi raţele scăpate cu viaţă se adunau şi ele cârduri, cârduri, zburând de pe un lac pe altul. Ceaţa din timpul nopţii devenea tot mai deasă, iar dimineaţa ea plutea mai multă vreme deasupra depresiuni.

Pregătindu-se de iernat în Ţara lui Sannikov, călătorii vânau ca să-şi facă provizii. Soţiile lor afumau sau uscau carne, iar grăsimea o topeau şi o puneau în saci cusuţi din intestine de diferite grosimi. La sfârşitul primei săptămâni a lunii august, se întâmplă un fapt care constitui începutul unui lanţ întreg de alte fapte cu urmări grave. În noaptea de 8 august, călătorii fura treziţi de nişte lovituri subterane puternice; buimăciţi de somn crezură la început că cineva se căzneşte să smulgă din ţâţâni uşa bordeiului; apoi auziră un vuiet prelung, ca şi când prin apropiere ar fi trecut un tren greu încărcat.

— Iarăşi cutremur! se dumiri în sfârşit Ordin.

Bordeiul era slab luminat de ultimele pâlpâiri ale focului; la lumina lui şovăitoare se vedeau chipurile îngrijorate ale bărbaţilor şi femeilor, care săriseră dezbrăcaţi din aşternut.

Lovitura subterană se repetă. Grinzile prinseră a pârâi şi scârţâi, iar de pe acoperiş începu să curgă ţărână. Flăcările tremurau tot mai tare; lucrurile atârnate pe ţăruşii bătuţi în grinzi şi sub pripor se legănau; sub pământ se auzea un vuiet înspăimântător.

— Deşi bordeiul nostru este mai solid ca celelalte, totuşi n-ar strica sa ieşim afară! zise Goriunov, începând să se îmbrace.

Femeile îşi puseră centurile cu inimile tremurânde şi, luându-şi la repezeală hainele, dădură buzna spre uşă. Bărbaţii le urmară, îmbrăcându-se din mers.

În mod cu totul neobişnuit, noaptea era călduroasă şi senină, datorită vântului nordic care risipise ceata. Poiana era scăldată în lumina lunii, care de astă dată strălucea deasupra marginei apusene a depresiunii. Suflând prin frunzişul copacilor din pădurea apropiata, vântul vuia năprasnic. Din toate părţile răsunau bubuiturile pe care le făceau bucăţile de rocă în căderea lor, desprinzându-se de pe povârniş... în bordeiul şefului răsunau ţipetele femeilor, plânsetul copiilor, strigătele bărbaţilor. Mulţi dintre oamenii aflaţi în bordei o zbughiseră afară şi acum se îmbrăcau. Ceilalţi îi urmară îndată, şi toţi se îngrămădiră lângă intrare, privind neliniştiţi cerul şi vorbind între ei. Amnundak se apropie de călători; şeful era foarte speriat.

— Oameni albi, pământul se zguduie iarăşi! spuse el pe un ton dojenitor. Adevăr a grăit marele şaman că, după venirea oamenilor albi, asupra onchilonilor se vor abate tot felul de nenorociri. De când aţi venit, pământul s-a cutremurat de două ori şi o dată am fost atacaţi de vampu.

— Bine, dar vampu se războiesc cu voi de când sunteţi aici, iar pământul s-a mai cutremurat şi înainte

de venirea noastră, obiectă Goriunov.

— Da, dar până acum niciun cutremur n-a fost atât de puternic! Priveşte luna cât e de roşie! E un semn de mare nenorocire, replică Amnundak.

O nouă zguduire subterană, extrem de puternică, îl făcu să se clatine pe picioare. Mulţi onchiloni îşi pierdură echilibrul şi căzură. Se auziră ţipetele femeilor, plânsetele copiilor. Sub ochii lor îngroziţi unul din stâlpii bordeiului lui Amnundak se prăbuşi. O trâmbă de colb se înălţă în aer. Copacii începură să se clatine.

— Au ieşit toţi din bordei? strigă şeful.

— Da, toţi, toţi – îi răspunseră nenumărate glasuri.

— Nu-i adevărat! interveni o voce de femeie. Mama mea, Matu, e bolnavă şi a rămas acolo. Ea spune că îi este totuna de va muri afară sau înăuntru.

— Atunci e moartă! spuse un bărbat. Acoperişul s-a năruit peste ea.

— Daţi la o parte pământul şi grinzile şi scoateţi mai repede femeia! porunci Amnundak. Aduceţi lemne şi aprindeţi focul.

Dar onchilonii se codeau să intre în bordei; câţiva inşi începură totuşi să dea la o parte pământul de pe acoperişul năruit, privind îngrijoraţi bârnele care rezistau încă. Annuir intră cu curaj în bordeiul albilor şi se înapoie aducând pe o scândură câţiva cărbuni aprinşi. Ordin şi Goriunov aduseră lemne. După puţin timp focul începu să ardă cu vâlvătăi şi, liniştindu-se întrucâtva, întregul clan se strânse roată în jur, în afară de câţiva războinici, care continuau să scormonească printre dărâmăturile bordeiului. Zguduiturile nu mai conteneau. De fiecare dată războinicii săreau cât colo, deşi bordeiul se năruise până în temelii şi nici-o primejdie nu mai ameninţa. În adâncul pământului se auzea un vuiet neîncetat, iar copacii se clătinau într-

una; toţi se aşezară pe pământ, căci le era greu să se ţină pe picioare. Se auzeau mereu bubuiturile bolovanilor rostogoliţi de pe povârniş.

— O, mare nenorocire s-a abătut asupra onchilonilor, spuse în şoaptă Amnundak, privind flăcările care tremurau din pricina zdruncinăturilor. Călătorii observară că unii războinici, dar mai ales femeile, le aruncau priviri piezişe, pline de ură.

În timpul răgazului dintre lovituri, Annuen, care şedea alături de Ordin, se ridică şi se aşeză lângă femeile aflate de cealaltă parte a focului; pilda îi fu urmată de nevestele lui Goriunov şi Kosteakov. Numai Annuir şi Racu rămaseră pe loc.

— Parcă am fi ciumaţi! spuse în şoaptă Goriunov tovarăşilor săi.

— Nu-i nimic, soarele va răsări în curând, toţi se vor linişti şi vor uita de spaima din timpul nopţii, răspunse nepăsător Kosteakov.

— Luna s-a făcut şi mai roşie, remarcă Ordin. Se vede că datorită surpărilor de teren, se înalţă mult praf.

O lovitură năprasnică zgudui depresiunea. Se auzi un vuiet asurzitor. Până şi lemnele din foc se mişcară, rostogolindu-se în lături. Ţipete de groază străpunseră văzduhul; câtiva onchiloni care şedeau pe vine căzură. Câinii începură să urle prelung. Bordeiul şefului se nărui, trosnind înfundat; nu rămăseseră în picioare decât stâlpii centrali, care fură învăluiţi de un nor de praf. Războinicii care trebăluiau în jur căzură şi, îndată ce putură să se ridice în picioare, o rupseră la fugă care încotro.

— Pierim, se scufundă pământul, a venit sfârşitul poporului nostru! se tânguiau bărbaţii şi femeile; acestea din urmă îşi strângeau la piept copiii, care plângeau într-una; pe toate chipurile, în ochii ieşiţi din

orbite se putea citi groaza.

Când bubuitul produs de surpări încetă, o linişte sinistră se aşternu în poiană. Vântul se opri brusc. Toti rămaseră însă într-o stare de încordare, atenţi la orice zgomot. Şi deodată liniştea fu străpunsă de sunete de dairea, care, deşi veneau de departe, se auzeau clar. Efectul fu într-adevăr miraculos. Chipurile se luminară, privirile se înseninară şi câţiva onchiloni răsuflară uşuraţi.

— Şamanul nostru trăieşte! Şamanul nostru roagă spiritele pământului să se liniştească! se auziră exclamaţii pline de bucurie.

Această lovitură puternică fu într-adevăr ultima. Mai urmară câteva zguduituri slabe, dar nimeni nu le mai dădu atenţie. În jurul focului, oamenii începură să moţăie. Fură însă treziţi de răpăitul tobei de război din sălaşul învecinat. Când scurte, când prelungi, bătăile tobei răsunau clar în liniştea nopţii. Tobele sălaşurilor mai îndepărtate îi ţineau isonul. Toti tresăriră, ascu! tând cu atenţie încordată. Când această muzică prevestitoare de nenorociri încetă, Amnundak îl dojeni pe Goriunov:

— În noaptea asta s-au năruit multe din bordeiele noastre. Multe femei şi mulţi copii au pierit, nenumăraţi onchiloni s-au ales cu oasele rupte, iar multe lucruri şi arme s-au stricat. O mare nenorocire s-a abătut asupra noastră, oameni albi! N-aţi mişcat un deget ca s-o zădărniciţi. Bordeiul vostru e întreg, iar al meu nu mai este decât un morman de dărâmături.

— Fiindcă vă faceţi locuinţe de mântuială! răspunse Goriunov, supărat. N-aveţi decât să le lucraţi mai trainic, şi atunci nu se vor mai nărui peste voi!

— Neam de neamul nostru a trăit în bordeie ca acestea, dar niciodată nu s-a întâmplat ca ele să se

năruie! obiectă şeful. O dată ce nenorocirile au început, nu mai avem ce face, nu suntem vrăjitori.

Vru să adauge „ca voi”, dar se stăpâni. De altfel, călătorii înţeleseseră foarte bine ce voia să spună.

Între timp, războinicii se liniştiră şi, dând în sfârşit la o parte acoperişul care se năruise la început, o scoaseră afară pe Matu. Fireşte, bătrâna nu mai era în viaţă. Fiica ei şi alte două femei aprinseră mai deoparte un foc, lângă care aşezară cadavrul; apoi începură s-o bocească pe moartă, după cum cerea ritualul, lăudându-i calităţile de care dăduse dovadă pe când era în viaţă. Ceilalţi continuau să moţăie lângă foc. Din ordinul lui Amnundak, toba vesti că bordeiul şefului se năruise şi că o femeie fusese omorâtă sub dărâmături.

Spre dimineaţă, călătorii abia se mai ţineau pe picioare, atât erau de osteniţi; pesemne cutremurul se terminase. Loviturile deveniră tot mai rare şi mai slabe. Bordeiul rezistase, şi acum se puteau întoarce în el fără nicio grijă. Când se ridicară şi porniră spre casă, fură urmăriţi de privirile pizmaşe, pline de ură, ale câtorva onchiloni care se treziseră. Amnundak dormea cu fruntea pe genunchi. Numai Annuir şi Racu îi urmară pe oamenii albi. Celelalte soţii rămaseră în grupul femeilor, iar Annuen se alăturase ceva mai înainte bocitoarelor. Iată-i deci pe Goriunov şi Kosteakov în chip de soţi părăsiţi.

După o noapte plină de atâtea peripeţii, dormiră până târziu; razele soarelui se furişau de acum prin crăpăturile uşii. Focul ardea zglobiu, iar cele trei femei care în ajun îi părăsiseră trebăluiau lângă foc, ca şi când nimic nu s-ar fi întâmplat. În timp ce mâncau, călătorii aflară explicaţia celor petrecute. Femeile mărturisiră că atunci când începuseră zguduiturile se speriaseră straşnic, crezând că pământul se va surpa şi

că oamenii albi le vor târî în împărăţia subterană; de aceea se alăturaseră ele celorlalţi onchiloni. Deşi absurdă, explicaţia părea verosimilă, şi Goriunov fu nevoit să repete pentru a mia oară că oamenii albi nu sunt vrăjitori şi nici duhuri subpământeşti. Dar feţele celor trei fugare trădau neîncrederea.

Femeile mai povestiră că în zori venise şamanul să-l vadă pe Amnundak şi adusese vestea că într-un loc pământul crăpase, şi numai cu greu reuşise să sară peste crăpătură. Bordeiul şamanului nu se năruise, deoarece spiritele bune îl ocrotiseră pe credinciosul lor slujitor.

Aceste veşti îi îndemnară pe călători să cerceteze împrejurimile; întrucât toţi războinicii erau ocupaţi cu înlăturarea dărâmăturilor şi cu ridicarea bordeiului, ei putură scăpa de data asta de escorta care începuse să-i plictisească şi care, după întâmplările din timpul nopţii, ar fi putut fi şi mai neplăcută. Luându-şi armele şi lăsându-l pe Gorohov lângă bordei, pentru ca onchilonii să nu bănuiască nimic, cei trei călători o luară pe poteca care ducea spre bordeiul şamanului şi dădură în curând de o crăpătură, care se întindea de la est la vest, lată de aproape doi metri; în adânc, se vedea pământul surpat, cu arbuşti şi copaci întregi. Când crăpătura trecea pe sub un copac mai gros, acesta era despicat până la o înălţime de câtiva metri, o jumătate din el aflându-se pe un mal al crăpăturii, iar jumătate – pe celălalt mal. Partea de sus a copacului era întreagă. Arborele semăna cu un om care stă deasupra râului cu picioarele depărtate. Pe alocuri, solul din apropierea crăpăturii era acoperit cu nisip negru, umed, zvârlit afară din râu.

Porniră apoi în direcţia sud-vest, spre lacul sacru, ca să-l cerceteze în voie, fără martori. În drum dădură

peste vreo treizeci de crăpături de lăţimi diferite; peste unele puteai păşi uşor, dar peste altele trebuia să sari, făcându-ţi vânt. Unele crăpături nu erau prea adânci, altora însă nu li se vedea fundul. Cu cât coborai însă în adâncime, ele se îngustau; aruncând câteva pietre, constatară că la câţiva metri adâncime există apă. Aluviunile de la poalele povârnişului periferic al depresiunii erau presărate cu bucăţi de rocă, mari şi mici, rostogolite peste noapte; într-un loc găsiră un berbec sălbatic, pe care zguduiturile îl zvârliseră probabil de la o mare înălţime şi care îşi găsise moartea la poalele peretelui stâncos. Îl luară cu ei, ca să justifice într-un fel faţă de Amnundak această plimbare, fără escortă.

Când se apropiară de malul lacului sfânt, călătorii se opriră uluiţi: lacul dispăruse. În locul unde se afla înainte lacul, găsiră o cavitate adâncă, asemănătoare unei pâlnii plate şi neregulate, presărată cu bucăţi mari şi mici de lavă neagră, care erau îngropate într-o masă vâscoasă; sub ele susurau pe alocuri pîraiele care se vărsau în lac, şi a căror apă scăzuse mult. Călcând cu băgare de seamă pe lespezile alunecoase, exploratorii ajunseră la coşul vulcanic aflat aproape de poalele povârnişului: coşul era de doi-trei metri în diametru şi se afunda pieziş sub peretele depresiunii; ieşind de sub blocuri, apa se scurgea în coş sub forma unui pârâu.

— Ce ziceţi de toate acestea? întrebă Kosteakov, când toţi trei se opriră la marginea coşului vulcanic, care se pierdea în adâncuri tainice.

— Socotesc, – răspunse Ordin, – că obstacolull care exista în canalul subteran, un cot poate, care nu lăsa apa lacului să se scurgă normal, ci numai periodic, pe măsură ce se acumula, a dispărut.

— Poate a dispărut din cauză că acum se varsă aici

mult mai puţină apă, îşi dădu cu părerea Goriunov. Nu uitaţi că în lacul acesta se scurge apa din întreaga depresiune. Data trecută am văzut un râuleţ în toată legea curgând din pădure şi pierzându-se apoi sub aluviuni. Acum, în acest coş, nu se scurge decât un pârâu, care nu cred să aibă nici măcar un metru lăţime şi abia vreo jumătate de metru adâncime.

— Poate crăpăturile ivite în solul depresiunii înghit apa pâraielor înainte ca ea să ajungă aici, zise Ordin.

— Dacă aceste crăpături nu sunt fără fund, până la urmă ele se vor umple cu apă şi astfel vor realimenta pâraiele, deci şi lacul, spuse Goriunov.

— Se prea poate.

— Ar fi foarte bine să se întâmple aşa, şi cât mai repede, fiindcă aflând de dispariţia lacului lor sfânt, onchilonii se vor speria şi mai mult şi vor da vina din nou pe vrăjitorii albi.

— Se înţelege că nu le vom povesti nimic!

— Băgaţi de seamă, să nu spuneţi femeilor unde am fost!

— Fireşte! Şi nici lui Gorohov. Vom spune că ne-am dus la vânătoare, am împuşcat un berbec sălbatic, am văzut crăpătura şi atâta tot.

Călătorii porniră înapoi şi merseră un timp de-a lungul peretelui periferic, pe la marginea pădurii. Într-un loc zăriră o grămadă de blocuri albe, care zăceau la poalele peretelui. Apropiindu-se, constatară că sunt blocuri de gheaţă căzute de pe creasta zidului stâncos din cauza zdruncinăturilor; prin urmare, aproape de culme trebuiau să existe pe alocuri gheţuri, chiar daca nu erau prea mari. O descoperire mai interesantă şi mai importantă era crăpătura pe care o găsiră chiar la poalele povârnişului; ea se întindea în dreapta şi în stânga, cât vedeai cu ochii, când mai îngusta, când mai

larga. La vreo cinci-şase metri adâncime, văzură apă.

Urmându-şi drumul de-a lungul peretelui, se mai apropiară de vreo trei ori de povârniş şi îşi dădură seama că această crăpătură se întindea pe o porţiune vastă de părnânt. Se vede că pe o distanţă de vreo zece kilometri, dacă nu mai mult, fundul depresiunii se desprinsese de peretele vestic.

Abia după-amiază ajunseră acasă, şi onchilonii le observară lipsa. Văzând însă berbecul sălbatic de stâncă pe care îl aduseseră cu ei, se mai îmbunară, şi lui Amnundak îi păru rău că luase câţiva războinici de la lucru, trimiţându-i să-i caute pe străini. Dărâmăturile fuseseră date la o parte, locul fusese curăţat, iar onchilonii începuseră să lucreze scheletul bordeiului din aceleaşi grinzi. După ce mâncară, călătorii veniră înarmaţi cu topoare şi propuseră onchilonilor să aşeze scheletul în aşa fel, încât bordeiul să nu se mai prăbuşească la vreun cutrcmur, căzând peste locatarii săi. Spre uimirea lor, onchilonii respinseră hotărât ajutorul oferit de străini.

— Strămoşii noştri ne-au învăţat să construim case, – spuse Amnundak, – şi neam de neamul nostru a trăit liniştit în ele. Nu vom construi altfel. Mai bine v-aţi îngriji să nu se mai cutremure pământul, oameni albi, şi atunci nici casele noastre nu se vor mai nărui!

Din păcate nu reuşiră să-l înduplece şi zadarnic dădură ca exemplu bordeiul lor.

— Dacă în bordeiul vostru n-ar locui vrăjitori albi, ci onchiloni, şi el s-ar dărâma! se auzi un glas din mijlocul constructorilor ce se îmbulzeau în jurul străinilor.

Ceilalţi încuviinţară strigând:

— Aşa e! Aşa e!

Călătorii se întoarseră în bordei, dar nu putură discuta aici cele întâmplate, deoarece femeile începuseră să

înţeleagă binişor ruseşte, şi totul ar fi ajuns de îndată la urechile onchilonilor.

Ca să vadă totuşi de partea cui sunt alesele lor, călătorii povestiră ce propunere făcuseră, cum fuseseră refuzaţi şi din ce pricină.

— Amnundak are dreptate! exclamă Annuen.

Celelalte fură de aceeaşi părere. Numai Annuir luă partea călătorilor şi încercă să dovedească celorlalte femei, dând ca exemplu felul cum este construit bordeiul lor, că e o nerozie să nu primeşti ajutorul unor oameni mai iscusiţi.

— Albii nu sunt mai iscusiţi ca noi, ci doar vrăjitori! exclamă înciudată Annuen. Înainte de venirea lor, casele noastre nu se dărâmau, nici pământul nu se cutremura atât de tare. E destul ca ei s-o dorească, şi pământul nu se va mai zgudui.

Între femei se iscă o ceartă aprigă – prima de când trăiau împreună – şi cele trei vrăjmaşe ignorante şi superstiţioase ale lui Annuir începură să îndruge năzbâtii atât de absurde, încât bărbaţilor le păru rău că începuseră discuţia. De altfel, cearta avu şi o parte bună, după cum vom vedea mai târziu.

Ca să potolească femeile, Ordin plecă cu Annuir în pădure să culeagă fructe. Atunci şi celelalte femei spuseră că e timpul să strângă fructe pentru iarnă, şi luând „tuiasele” – nişte vase cilindrice cu mâner, făcute din scoarţă de mesteacăn şi prevăzute cu un capac bine potrivit – plecară în pădure, însă în altă direcţie. Cei trei călători rămaseră singuri şi profitară de acest prilej ca să stea de vorbă nestingheriti.

— După cum se vede, – spuse Goriunov, – nu vom putea petrece iarna aici. Onchilonii devin de-a dreptul duşmănoşi.

— Da, încuviinţă Kosteakov, – şi dacă se mai întâmplă

ceva, un nou cutremur sau o furtună, ori dacă vor fi atacaţi de vampu, tot pe noi vor da vina. De aceea, e bine s-o ştergem pe furiş şi cât mai repede.

— Totul se va aranja, fraţilor! spuse Gorohov. Pământul nu se cutremură în fiecare zi. Vom ierna aici.

— Lui Nikita îi place mult aici, spuse Kosteakov, ironic.

— Fireşte că-mi place! Un trai ca aici, mai rar! Mâncare din belşug, căldură, iar în curând ne vom căsători şi vom avea neveste vrednice.

— Aici e buba! spuse Goriunov, tărăgănând cuvintele. Începuse să creadă că în cazul unui conflict, Gorohov va trece, poate, de partea onchilonilor sau nu va lua partea nimănui. Se aşternu o tăcere grea. După puţin timp, Gorohov se ridică şi ieşi din bordei.

— Mă tem, – spuse Goriunov, – că dacă va trebui să ne luăm tălpăşiţa de aici în grabă şi pe ascuns, Nikita nu va voi să ne urmeze şi va destăinui poate onchilonilor intenţiile noastre.

— Prostii! De unde aţi mai scos-o şi pe asta?! se miră Kosteakov. Doar şi el e socotit vrăjitor. Dacă situaţia ar deveni primejdioasă pentru noi, nici pentru el n-ar fi mai bine.

— Nu e tocmai aşa. Am observat că onchilonii îl privesc cu alţi ochi. El are pielea oacheşă, seamănă întrucâtva cu ei, vorbeşte limba lor. Nu s-ar putea spune că e alb, nu-i aşa?

— Poate că ai dreptate! Totuşi, a venit împreună cu noi, trăim laolaltă, are ca şi noi tunete şi trăsnete, precum şi alte asemenea năzdrăvănii.

— Şi totuşi, situaţia lui nu e absolut aceeaşi. Ordin mi-a atras atenţia, iar lui i-a spus-o Annuir. În orice caz n-ar strica să fim mai puţin sinceri cu Nikita.

— Ai dreptate! Pe de altă parte, cred că gâlceava de

astăzi a femeilor a arătat că Annuir ne este o aliată credincioasă.

— Da, ea tine la Ordin ca la ochii din cap, şi cu ajutorul ei, putem afla ce au de gând să facă onchilonii. Acest lucru ne poate fi de mare folos.

— Tare aş vrea să ştiu, dacă am fi nevoiţi să fugim, Annuir ar veni cu noi? O dată a refuzat, dacă mai ţii minte, când eram sus pe creastă şi priveam marea.

— Asta s-a întâmplat la început, acum cred că l-ar urma pe Ordin până la capătul pământului.

Întoarcerea lui Gorohov le curmă discuţia. Goriunov şi Kosteakov ieşiră atară să vadă cum merge cu lucrul.

Constatară că scheletul fusese de acum ridicat, iar femeile începuseră să-l acopere cu brazde, parte luate din dărâmături, parte proaspăt tăiate. Clanul avea să doarmă deci chiar din noaptea aceea în noua-i locuinţă.

Către seară, cele patru femei se întoarseră cu tuiasele pline de zmeură sălbatică şi afine.

Apoi veni Ordin cu Annuir. Femeia strânsese puţine fructe şi era cu ochii plânşi; văzând cât de puţin a cules, celelalte începură să râdă, întrebând-o cu ce şi-a pierdut vremea în pădure.

— Am certat-o pentru că s-a luat la harţă cu Annuen, spuse Ordin.

Annuir îi aruncă o privire mirată şi roşi, atât cât îi îngăduia pielea oacheşă. Annuen era măgulită şi pacea se restabili în bordei.

Pe la asfinţitul soarelui, când femeile plecară să mulgă renii, Ordin vru să aducă vorba despre cele petrecute în timpul zilei, însă Goriunov reuşi să-l împiedice, arătându-l din ochi pe Gorohov care şedea pe aşternutul său.

LUCRURILE SE COMPLICĂ

Deodată afară răsună urletul prelung al onchilonilor, pe care îl auziseră de atâtea ori. Urletul se repetă şi apoi începu răpăitul tobei de război. Îngrijoraţi, călătorii ieşiră în grabă din bordei şi văzură că onchilonii se strânseseră lângă bordeiul lui Amnundak, cu nevestele şi copiii; umbrele amurgului şi ceaţa ce devenea tot mai deasă îi împiedică să vadă ce se întâmplă, iar uruitul sinistru al tobei nu le îngăduia să audă ce se vorbeşte. O luară spre bordeiul şefului, dar o întâlniră pe Annuir, care venea în fugă şi care le spuse, abia trăgându-şi sufletul:

— Nu vă duceţi acolo, să intrăm în bordei, până nu vin femeile.

Ea o luă repede înainte, urmată de călători. După ce intrară în bordei, Annuir le povesti că războinicii trimişi în căutarea lor constataseră că lacul sfânt dispăruse, iar pe lespezile de pe fundul lacului secat rămăseseră urmele oamenilor albi. Urmele din nămolul ce acoperea lespezile nu puteau scăpa neobservate de nişte vânători dibaci. Ei făcură degrabă cale întoarsă şi povestiră lui Amnundak că vrăjitorii albi secaseră lacul sfânt. Iată de ce auziseră urlete şi bubuitul tobei care transmitea celorlalte sălaşuri înspăimântătoarea veste.

— Nu trebuia să vă duceţi fără onchiloni! îi dojeni Gorohov îngrijorat. Acum nu vor crede nici în ruptul capului că nu sunteţi vinovaţi de secarea lacului.

— Ce au de gând? întrebă Ordin.

— Deocamdată nu ştiu ce să facă; sunt prea înspăimântaţi. Războinicii le-au spus de asemenea că

pământul a crăpat în câteva locuri, răspunse Annuir. Şeful a trimis după şaman şi a poruncit să se aducă un ren pentru jertfă.

— Prin urmare, se vor ruga toată noaptea şi vor invoca spiritele! spuse Goriunov. Cine ştie ce îi vor sugera şamanului aceste duhuri. Poate că el îi va îndemna pe onchiloni să ne sacrifice pentru a îmbuna spiritele.

— Onchilonii nu aduc jertfe omeneşti, zise Gorohov. În această privinţă n-avem de ce să ne temem. Cred că şamanul va spune să ne alunge cât mai repede de aici.

— Asta încă n-ar fi o nenorocire! Am putea pleca, deşi nu e timpul potrivit să străbatem întinderile de gheaţă, mai ales că marea înaintează mereu, spuse Goriunov.

— Da, nu e timpul şi nici cazul să plecăm! adăugă Gorohov. Vorbesc eu cu ei, poate lucrurile se vor aranja într-un fel.

Apoi el ieşi din bordei; nu trecu mult şi Annuir se furişă în urma lui, după ce Ordin îi şopti ceva la ureche.

Profitând de lipsa lui Gorohov şi a femeilor, Goriunov îi relată lui Ordin ce vorbiseră despre Nikita, iar Ordin le spuse că o mustrase într-adevăr pe Annuir, fiindcă sprijinise cu prea mult suflet pe străini, luându-se la harţă cu celelalte femei. Îi dăduse să înţeleagă că străinii nu vor ca ea să se certe cu cei din neamul ei, care astfel s-ar putea feri de ea. Aceasta cu atât mai mult acum, când onchilonii deveneau tot mai duşmănoşi şi străinii aveau nevoie de un om de nădejde, care să afle la timp ce au de gând să facă.

Dar Annuir nu plângea pentru că fusese mustrată, mai ales că socotea îndreptăţită mustrarea lui Ordin, ci din cauza apropiatei plecări a străinilor. Ea tot mai şovăia, neputându-se hotărî; era încă prea legată de poporul ei, şi gândul la ţara necunoscută o înspăimânta.

— Acum va cumpăni mai bine, – încheie el, – se va obişnui cu gândul plecării, şi până la urmă va veni cu noi. Mă iubeşte mult, iar eu n-aş putea spune că nu mi-e dragă. Mi-ar fi nespus de greu să mă despart de ea.

— În ce-l priveşte pe Gorohov, mă tem că va rămâne aici! adăugă Goriunov. Viaţa asta tihnită şi îmbelşugată îi e pe plac.

— Da’ de unde! Dacă lucrurile se vor întâmpla aşa cum presupunem, atunci viaţa pe aceste meleaguri nu va fi prea tihnită! zise Ordin.

— Ce vrei să spui?

— Ştiţi unde am fost cu Annuir? Am mers până în poiana următoare, unde se află un lac cu băşici, care se sparg la fiecare jumătate de oră. Am stat aici mai mult de un ceas. Ei bine, în tot acest timp nu s-a ridicat nicio băşică, n-a răbufnit niciun abur.

— Asta-i bună!

— Dacă facem o legătură între acest fenomen şi dispariţia lacului sfânt ori apariţia nenumăratelor crăpături în pământ, atunci e clar că cutremurul a tulburat regimul subteran al acestei depresiuni. Şi mă îngrozesc...

— Ca şi onchilonii! îl întrerupse Kosteakov, râzând. Dacă un lac a dispărut, iar altul nu mai face băşici, asta mă lasă rece. Celelalte au rămas doar cum au fost.

— Stai, că nu-i nimic de râs. O să te lase rece, ba chiar îngheţat, urmă Ordin grav. Cui se datoreşte minunata climă caldă din această depresiune, situată în mijlocul gheţurilor polare? Căldurii subterane ce emană încă din adâncurile vulcanului stins! Fără această căldură, depresiunea ar fi acoperită de munţi de gheaţă, formaţi din zăpezile acumulate treptat.

— Ahaa! spuse tărăgănat Kosteakov şi se întunecă la faţă.

— Văd că pricepi! Tulburând regimul subteran, adică astupând crăpăturile prin care iese căldura din adânc, cutremurul poate determina într-un viitor apropiat schimbarea bruscă a climei depresiunii...

— Şi pieirea tuturor animalelor, plantelor şi oamenilor! îl întrerupse Goriunov.

— Da, pieirea tuturor vieţuitoarelor, şi asta chiar în iarna care vine. Ştim cât de blândă este iarna pe aceste meleaguri. Animalele găsesc uşor aici hrană, scormonind zăpada.

— Dar cea mai mare parte a căldurii vine din partea de nord a depresiunii, iar nu din lacurile cu băşici. Atunci, poate că totul va rămâne ca şi până acum?

— Mă cam îndoiesc. Acolo ne-a apucat primul cutremur. S-ar putea să nu se fi astupat chiar toate crăpăturile prin care veneau aburii şi apa clocotită, în acest caz, schimbarea climei nu va fi atât de bruscă. Dar de unde putem şti că cutremurul nu va desăvârşi această acţiune?

— Ar trebui să ne mai ducem o dată în „Valea celor o mie de fumuri”, să vedem ce se întâmplă acolo.

— N-ar fi rău. Mă tem însă că Amnundak nu ne va lăsa.

— De ce?

— Fiindcă primul cutremur s-a produs tocmai când ne aflam noi acolo. Ştiţi doar cât de superstiţioşi sunt onchilonii.

— Ai dreptate. Atunci nu rămâne decât să ne ducem fără ştirea lor; oricum, prietenia noastră cu ei tot s-a stricat, mai rău decât acum nu poate fi.

— Mi-e teamă să plecăm fără escortă. Ne putem întâlni cu vampu, interveni Kosteakov.

— Îi punem pe fugă cu o împuşcătură, iar de capcane ne vor feri câinii, chiar şi noaptea. Dacă nu ne încărcăm

cu cine ştie ce poveri, în două zile suntem înapoi. Am putea înnopta lângă ultima apă. Nu e nevoie să pătrundem adânc în „Valea celor o mie de fumuri”. Vom vedea îndată dacă mai ies aburi şi dacă mai există apă clocotită.

— Bună idee! încuviinţă Goriunov. Chiar mâine pornim la drum, şi cât mai devreme. Pe Gorohov îl lăsăm din nou aici, ca şi pe femei, fireşte.

— Aş vrea ca Annuir să vină cu noi.

— De ce? Ne-ar încurca.

— Ba de loc. Ea duce la drum ca un bărbat şi apoi, dacă plecăm singuri, putem trezi bănuielile onchilonilor prin sălaşurile cărora vom fi nevoiţi să trecem. Annuir va juca rolul de escortă.

— O muiere care escortează trei bărbaţi!... râse Kosteakov.

— Atunci, rolul de călăuză sau de iscoadă a onchilonilor, dacă vrei. Onchilonii din sălaşurile acelea n-au de unde să ştie că relaţiile noastre cu Amnundak nu mai sunt aceleaşi de până acum. Pe lângă asta, Annuir cunoaşte bine drumul spre mlaştină şi va fi într-adevăr o călăuză bună. Astfel vom putea ajunge mai repede.

— Şi de data asta ai dreptate! Prin urmare, ne-am înţeles; mâine în zori pornim la drum, Spune-i lui Annuir să ne pregătească pe neobservate merindele.

— Iar lui Gorohov – niciun cuvânt. Şi acum, hai să ne pregătim traistele şi armele, cât mai suntem singuri.

Nu apucară bine să-şi termine treburile, că Annuir dădu buzna în bordei, abia trăgându-.şi sufletul.

— Nikita spune multe lui Amnundak şi războinicilor, – zise ea pe nerăsuflate, – că pământul nu se va mai zgudui, nu va mai crăpa, că lacul sfânt va veni înapoi şi că toate vor fi iarăşi bune. Onchilonii sunt mâniaţi pe

oamenii albi, care au făcut toate astea: „Le-am dat totul şi locuinţă, şi hrană, şi soţii tinere, iar ei nu ne vor binele” spun ei. Iar femeile strigă: „Luati-le tunetele şi trăsnetele, şi să se ducă înapoi în tara lor. Când ei nu erau aici, trăiam în pace”. Nikita a vorbit din nou, dar nu a putut să-i înduplece. Amnundak hotărî să vină şamanul să se roage. „Cum va spune el, aşa vom face”.

— Nikita a fost neprevăzător, făgăduindu-le lucruri care poate nici nu se vor întâmpla, spuse Goriunov.

— Până la urmă, tot şamanul va hotărî, orice ar fi făgăduit Nikita, adăugă Kosteakov.

— Cred că şamanul pleacă şi el urechea la „glasul poporului”, interveni Ordin. E un bătrân viclean. Aduceţi-vă aminte de prorocirile sale din ziua venirii noastre. A prevestit în numele spiritelor că nenorocirile nu vor începe atâta timp cât oamenii albi vor rămâne în mijlocul onchilonilor. El şi-a lăsat o portiţă de scăpare şi a ştiut ce face. Peste câteva clipe intră Gorohov, care le spuse:

— I-am mai potolit puţin. La început erau tare mânioşi, mai ales muierile. Ele strigau într-una: „Afară cu ei – cu noi adică – le-am dat casă, masă, blide, cele mai frumoase fete, le-am dat tot, iar ei iată ce fac!” Ţipau, ţipau neîncetat cât le ţinea gura. Cu greu a izbutit Amnundak să le liniştească, spunându-le că va veni şamanul şi va hotărî ce să se facă cu noi. Tocmai atunci a venit şamanul şi mi-a spus să plec.

— Iar noi, care nădăjduiam că vom asista la rugăciune, spuse Goriunov.

— Cu neputinţă! – replică Gorohov. Îndată ce m-a văzut, şamanul i-a spus lui Amnundak ca niciun alb să nu fie de faţă.

— Prin urmare, vom fi judecaţi în lipsă! zise zâmbind Kosteakov. Femeile se pot duce?

— Ele sunt toate acolo. Vor fi primele de la care vom afla ce a spus şamanul.

Se vede că atunci când intrase în bordei, Gorohov n-o observase pe Annuir; stând în spatele său şi auzind că venise şamanul, iar lui îi spuseseră să plece, ea se furişă afară.

— E un ger năprasnic, adăugă Gorohov, aşezându-se şi întinzând mâinile spre foc. Am degerat cât am stat de vorbă cu onchilonii. Ceaţa e groasă şi rece ca la noi, la Kazacie.

Ordin se uită cu tâlc la Goriunov şi amândoi ieşiră afară.

De mult nu simţiseră un frig ca în noaptea aceea; era o temperatură de aproape zero grade. Se lăsase un întuneric de nu puteai vedea la doi paşi. Reflexele focului care răzbeau prin gura de fum a bordeiului abia se zăreau prin pâcla deasă ce plutea în văzduh.

De la locuinţa şefului, se auzeau daireaua şi glasul înfundat al şamanului.

Simţindu-şi stăpânii, câinii veniră în fugă şi începură să schelălăie, rugându-se, parcă, să fie primiţi în bordei.

— Ehei, şi ei s-au dezobişnuit sa stea în frig! spuse Ordin. Nu-i nimic, deprindeţi-vă, deprindeţi-vă, ne vom întoarce în curând în patria voastră rece.

— Plecăm totuşi mâine spre nord? întrebă Goriunov.

— Să vedem mai întâi ce vor spune zeii şamanului. Poate vom fi nevoiţi s-o ştergem chiar în noaptea asta, adăpostiţi de ceaţă.

— Nu cred că vom găsi drumul pe întuneric.

— Dar ce, câinii nu-s buni la nimic? Ne vor călăuzi ei, – răspunse Ordin, – mângâind-o pe Cârtiţa, care se gudura la picioarele sale.

Când se întoarseră în bordei, Gorohov, neavând altceva mai bun de făcut, tocmai se pregătea de

culcare. Aşteptară până ce începu să sforăie şi apoi discutară cu Kosteakov despre eventuala lor fugă în noaptea aceea, şi-şi pregătiră lucrurile pe care urmau să le ia cu ei. Apoi se aşezară în jurul locului într-o aşteptare apăsătoare, nerăbdători să afle ce vor povesti femeile când se vor întoarce de la rugăciune.

În sfârşit apăru Annuir. Ea se aşeză lângă foc şi, privind ţintă flăcările, spuse cu lacrimi în ochi.

— Şamanul spune că va fi vai şi amar de onchiloni. Vor veni frigul, apa, pârjolul. Se împlinesc poruncile strămoşilor. Au venit oamenii albi, şi nenorocirile au început. Oamenii albi vor pleca, nenorocirile vor rămâne. Dacă le stă în putere, să ne ajute. Ne vom ruga, vom aduce jertfe. N-a vorbit prea desluşit. De trei ori a început să se roage. Acum zace nemişcat, de parcă ar fi mort. Onchilonii stau acolo şi aşteaptă, poate va vorbi mai desluşit.

Călătorii fură mulţumiţi de rezultatele vrăjitoriilor. În orice caz, nimeni nu spusese de-a dreptul că ei poartă vina tuturor nenorocirilor, nu li se ceruse să facă ceva ca să le oprească, nimeni nu-i alunga. Dacă calamităţile ar fi încetat pentru câteva săptămâni, sau poate pentru mai multe luni, onchilonii s-ar fi liniştit, iar călătorii ar fi putut rămâne aici cât ar fi crezut de cuviinţă şi ar fi plecat când le-ar fi venit mai bine.

— Annuir, – spuse Ordin, – mâine în zori plecam spre „Valea celor o mie de fumuri”. Vei merge cu noi, dar ceilalţi nu trebuie să ştie nimic.

— De ce vă duceţi iarăşi în locurile acelea înspăimântătoare?

— Trebuie să vedem ce se mai întâmplă pe acolo şi dacă nenorocirile onchilonilor se vor sfârşi curând.

— Cum o să puteţi afla? Şamanul nu ştie nimic, şi voi o să ştiţi!

— Vei merge cu noi şi-ţi vom explica totul. Vom trece prin sălaşul clanului tău. Cunoşti drumul cel mai scurt?

— Cum să nu. De câte ori n-am fost acolo!

— Vei găsi drumul şi prin ceaţă?

— Am să mă străduiesc, pentru tine fac orice.

— Bine. Acum culcă-te, ne vom scula cu noaptea în cap.

Abia apucară să se culce, că apărură şi celelalte patru femei.

Găsindu-i pe toţi dormind, se speriară, crezând că albii au plecat pe ascuns; se liniştiră însă când îi văzură în culcuşurile lor. După ce se încălziră puţin la foc, se duseră la locurile lor, unde şuşotiră până noaptea târziu. Dimineaţa, călătorii aflară că venindu-şi în fire, şamanul spuse că dacă albii vor pleca, asupra onchilonilor se vor abate nenorociri şi mai mari. De aceea se întoarseră femeile în bordei.

PUSTIUL NEGRU

În revărsatul zorilor, cei trei exploratori şi cu Annuir se îmbrăcară cu haine groase şi, luându-şi traistele şi armele, porniră la drum. Lui Gorohov îi lăsară un bileţel, prin care îl înştiinţau că s-au dus să cerceteze lacurile şi se vor întoarce abia a doua zi, iar pe el îl lasă zălog. Ceaţa era foarte deasă, dar Annuir dibui repede cărarea spre sălaşurile îndepărtate şi-şi călăuzea cu multă siguranţă tovarăşii de drum. Gerul le dădea ghes să iuţească pasul; iarba era acoperită de omăt, iar unul din lacurile pe lângă care trecură avea la margini un strat subţire de gheaţă.

— Niciodată n-a fost atât de frig pe timpul ăsta! remarcă Annuir, văzând gheaţa.

— De aceea ne şi ducem în „Valea celor o mie de fumuri”, ca să aflăm de ce s-a lăsat frigul, o lămuri Ordin.

Ceaţa se risipi de-abia spre amiază, când călătorii noştri ajunseră la ultimul sălaş, unde poposiră pentru a prânzi. Bordeiul de aici se năruise şi el din pricina cutremurului, dar fusese refăcut. Localnicii îi primiră cu prietenie; ei nu aflaseră încă de atitudinea bănuitoare a clanului lui Amnundak faţă de albi şi nici de cele petrecute în ajun. Ştiau doar de dispariţia lacului sfânt, şi acest fapt îi nelinişte. Toba nu le vestise însă că vina o purtau străinii.

Prezenţa lui Annuir, pe care neamurile ei o iubeau mult, înlătură bănuiala că oamenii albi ar fi putut pleca fără ştirea lui Amnundak, iar când trei războinici, aflând încotro porniseră albii, se oferiră să-i escorteze şi nu

fură refuzaţi, nimănui nu-i mai putu trece prin gând că ei plecaseră fără încuviinţarea şefului.

După ce se odihniră, plecară mai departe. Soarele începuse să încălzească, dar cu toate acestea parcă era o zi de toamnă, nu de vară. Merseră spre nord, pe drumul cel mai scurt, şi după vreo trei ceasuri ajunseră în zona vegetaţiei pitice, iar după puţin timp pătrunseră într-un pustiu. Schimbarea petrecută aici se putea observa de la o depărtare de câţiva kilometri. La orizont nu se mai vedeau nenumăratele coloane albe de aburi, iar peretele negru de la periferia depresiunii se desluşea bine în depărtare. Când intrară în „Valea celor o mie de fumuri”, fură uluiţi. Nu mai rămăsese nici urmă din miile de coloane, care înviorau meleagurile cu vălătucii lor de aburi şi curcubee jucăuşe; apa dispăruse din lacurile clocitoare, ori era cu desăvârşire liniştită, deşi fierbinte încă. Cât vedeai cu ochii se întindea un pustiu negru, mort, de lavă zguroasă, brăzdat în diferite direcţii de o sumedenie de crăpături; se simţea o căldură uscată, şi vântul care adia din când în când, ca o dogoare venită dintr-un cuptor uriaş sau dintr-un furnal, stârnea un colb negru, pe care îl gonea în chip de vârtejuri, pe întinderea lipsită de viaţă. Aerul încins părea că şerpuieşte pe faţa pustiului, pierzându-şi transparenţa, şi de aceea peretele sumbru de la periferie părea că pluteşte pe oglinda unui lac imens, luând contururi fantastice. Călătorii aveau impresia că pe celălalt mal al lacului se înalţă o cetate uriaşă.

Toţi priveau uimiţi acest tablou atât de diferit de ceea ce văzuseră prima oară. Războinicii care îi însoţeau fuseseră cu ei aici şi data trecută, astfel că acum îi cuprinse spaima. Ei îşi vorbeau în şoaptă şi în sfârşit întrebară:

— Unde au dispărut miile de fumuri pe care le-am

văzut aici? Unde sunt lacurile în care am fiert carnea? Spuneţi-ne, oameni albi, ce tâlc au toate astea? De ce oare acolo, în adânc, duhurile subpământene nu mai aprind focuri? Ce s-o fi întâmplat cu ele, au murit, au adormit sau au plecat în altă parte?

Cu ajutorul lui Annuir, Goriunov le explică pe îndelete că, toate acestea erau urmările cutremurului. Ei înţeleseră numai pe jumătate, trăgând o concluzie neaşteptată, dar întru totul îndreptăţită.

— Prin urmare, nu va mai trebui să mergem atât de departe ca data trecută.

Într-adevăr, nu mai avea niciun rost să pătrundă în adâncul deşertului negru, şi de altfel le-ar fi fost şi foarte-greu s-o facă. Aerul încins îi înăbuşea. Data trecută, nenumăratele coloane de aburi, evaporându-se în atmosferă, domoleau întrucâtva dogoarea: deşi era cald ca într-o baie, temperatura era suportabilă.

După ce mai priviră o dată pustiul mort şi cetatea fantastică ce părea că se înalţă în depărtare o luară înapoi, şi în amurg, poposiră lângă primul lac, din regiunea cu vegetaţie. Aici era cald încă – o boare plăcută aducea dinspre miazănoapte căldura pustiului. Se aşezară în jurul focului şi, pe când frigeau carnea, discutară cele întâmplate. Annuir stătea de vorbă cu neamurile ei, şi călătorii putură să se sfătuiască nestingheriţi; ei erau foarte neliniştiţi.

— Ce concluzie putem trage din cele văzute astăzi? întrebă Goriunov.

— După părerea mea, situaţia este foarte gravă, răspunse Ordin. Din păcate, presupunerea mea că cutremurul a schimbat simţitor regimul subteran al depresiunii s-a dovedit întru totul exactă; soba Ţării lui Sannikov, cum am putea numi cu deplin temei Valea celor o mie de fumuri s-a stricat. Solul este încă

fierbinte. dar se va răci în curând şi, o dată cu aceasta, depresiunea va începe să îngheţe. Această oază pierdută între gheţurile polare va dispărea repede.

— Dar oare nu s-ar putea întâmpla şi altfel? Asta e singura posibilitate? întrebă Kosteakov.

— Nu ar fi singura, dacă activitatea postvulcanică, care se manifestă prin aceste fumarole, lacuri clocotitoare şi cu băşici, ar înceta de la sine, slăbind treptat. Dar şi în acest caz, viaţa din depresiune tot ar pieri, însă foarte lent, poate în câteva zeci de ani; iernile ar deveni încetul cu încetul mai aspre, mai lungi, animalele, plantele şi oamenii ar duce o luptă îndelungată cu aceste condiţii de trai, care s-ar înrăutăţi mereu.

— Şi acum sunt condamnaţi să piară într-o singură iarnă?

— Da, dacă în săptămânile sau lunile ce vin nu se va întâmpla ceva care să repare soba.

— Crezi că e cu putinţă?

— Nu numai că e cu putinţă, dar e aproape sigur. Cutremurul a astupat crăpăturile prin care emanaţiile vulcanului stins sau adormit – aceasta n-o putem şti – răbufneau sub formă de aburi şi mari cantităţi de gaze. Aceste emanaţii nu au încetat, dar li s-a tăiat calea spre suprafaţa pământului; ele se acumulează în adânc şi, mai curând sau mai târziu, trebuie să-şi găsească o ieşire. Cu cât fenomenul se va petrece mai târziu, cu atât urmările erupţiei vor fi mai catastrofale. De aceea, ar fi de dorit să se producă cât mai curând un nou cutremur, care să deschidă aburilor şi gazelor caile vechi sau altele noi, aceasta ar fi soluţia cea mai fericită, căci dacă aburii şi gazele se vor acumula în cantităţi însemnate, ajungând să exercite o presiune uriaşă şi vor începe să-şi croiască singure calea,

urmarea poate fi reînceperea activităţii vulcanului, adică pieirea populaţiei, dar de data asta nu din pricina frigului, ci din pricina focului.

— Frumoasă poveste! exclamă Kosteakov. Bieţii onchiloni! într-un fel sau altul, tot le e dat să piară!

— Singura lor salvare ar fi un nou cutremur! spuse Goriunov. Şi când te gândeşti că ei se roagă zeilor ca pământul să nu se mai zguduie!

— Da, un nou cutremur, care să se producă cât mai curând. Căci, chiar dacă s-ar produce nu mai târziu decât la primăvară, tot nu va mai fi de prea mare folos; cea mai mare parte a animalelor nu ar supravieţui unei ierni cu geruri de 40-50 grade şi cu furtuni care ar ţine zile în şir; onchilonii ar putea rezista în bordeie, căci au destule lemne, dar vara ar pieri de foame, fiindcă toate sălbăticiunile mari ar dispărea.

— Dar păsările călătoare, castanele de baltă, ciupercile, fructele, rădăcinile? Cred că vezi lucrurile prea în negru.

— Să admitem că ar fi aşa. Totuşi ar fi nevoiţi să mănânce mai puţin şi mai prost. Afară doar dacă s-ar apuca să cultive cereale şi legume, dacă s-ar ocupa cu piscicultura ori cu creşterea vitelor. Pentru asta însă ar trebui să li se aducă seminţe, unelte şi ar trebui să vină cineva să-i înveţe.

— Prin urmare, când ne vom întoarce acasă, trebuie să spunem şamanului şi lui Amnundak să implore zeii să le trimită cât mai curând un nou cutremur? Ce se va întâmpla însă dacă cutremurul va deschide aburilor şi gazelor căi noi în partea de sud a depresiunii?

— Ar fi destul de rău, deoarece ar pieri o bună parte din această insulă acoperită cu vegetaţie, poate chiar păşunile renilor, poienile, bordeiele. Ar fi mai bine însă decât să piară totul de ger.

— Nouă însă ce ne rămâne de făcut? întrebă Kosteakov.

— Trebuie să rămânem aici cât mai mult şi să nu părăsim depresiunea, decât atunci când nu vom mai avea încotro, răspunse Ordin.

— Om trăi şi om vedea ce se va mai întâmpla, cum se va schimba clima, cum se vor comporta onchilonii. Rămânând, riscăm mai puţin decât dacă am pleca înainte de vreme, zise Goriunov.

Osteniţi după un drum atât de lung, călătorii adormiră repede şi avură un somn liniştit.

Onchilonii stătură cu rândul de strajă.

SACRIFICIUL

A doua zi, lăsând în urmă ultimul sălaş, călătorii se întoarseră acasă încă devreme. Lângă bordeiul şefului erau adunaţi o mulţime de onchiloni, strânşi roată în jurul unor războinici dintr-un sălaş învecinat, care tocmai aduseseră un vampu făcut prizonier.

Războinicii povestiră că, plecând dimineaţa la vânătoare, întâlniseră cinci vampu, pesemne iscoade, care cercetau locul, ca să vadă cum ar putea fi furaţi renii, îi ajunseseră din urmă în apropierea cirezii şi se isease o încăierare. Doi vampu fuseseră ucişi, doi fugiseră, iar unul rănit fusese luat prizonier şi adus în dar străinilor. Războinicii ştiau că străinii adună blănuri şi teste de animale sălbatice, iar în timpul ultimei expediţii în „Valea celor o mie de fumuri” luaseră tigvele şi oasele vampu mâncaţi de lupi. De aceea, socotiseră că un vampu viu ar prinde şi mai bine călătorilor. Prizonierul avea mâinile legate strâns la spate şi era plin de sângele care se prelingea din cele câteva răni pricinuite de suliţe şi săgeţi. Era atât de istovit, încât abia se mai ţinea pe picioare. Femeile şi copiii, care aveau rareori prilejul să vadă un vampu, se îmbulzeau în jurul lui. Acum, ei puteau privi în voie un vampu viu.

Deoarece străinii îi spuseră că un vampu viu îi interesează în mod deosebit, Amnundak porunci ca sălbaticul să fie legat de un copac. Călătorii hotărâră să facă cât mai repede măsurătorile necesare, să ia câteva fotografii, iar apoi să-l roage pe şef să-l pună în libertate pe sălbatic.

Prizonierul era tânăr şi vânjos, ca toţi aceşti oameni primitivi. Claia sa de păr, în care murdăria se strânsese de ani de zile, făcea anevoioasă măsurarea craniului, şi Goriunov hotărî să-l tundă pe sălbatic. Când se apropie de vampu cu foarfecele lucios, acesta crezu că vor să-l înjunghie şi scoase un urlet de groază. Tunsul se făcu sub privirile mulţimii de onchiloni strânşi în jurul copacului; ei nu mai văzuseră niciodată ceva asemănător şi nu cunoşteau nici instrumentul cu care se făcea operaţia. Prizonierul lua aceasta ca un fel de preludiu, după care aveau să urmeze schingiuirile, şi se căznea să muşte cu dinţii săi zdraveni mâna călăului. De aceea fură nevoiţi să-l lege la gură. Nenorocitul de vampu începu să tremure ca varga, când văzu instrumentele strălucitoare pentru măsurarea craniului; el socotea această operaţie, precum şi măsurarea corpului, ca un fel de farmece, după care trebuia să i se facă de petrecanie. În sfârşit, când fu adus şi aşezat în faţa lui un obiect negru pe un tripied lucios şi când auzi ţăcănitul declanşatorului, sălbaticul închise ochii, crezând că va fi lovit de trăsnet. De aceea fu uimit când îl lăsară în pace, fără să i se facă niciun rău.

Onchilonii urmăreau toate acestea cu nespus interes; măsurătoarea capului şi a corpului nu-i mai mira, deoarece la început femeile, iar apoi câţiva războinici şi copii fuseseră supuşi aceleiaşi operaţii, care se sfârşea cu apariţia obiectului negru pe tripiedul lucios, obiect al cărui rost încă nu-l puteau înţelege.

Când totul se termină, Goriunov îl rugă pe şef să-l pună în libertate pe prizonier, dar fu refuzat cu hotărâre.

— Astă-seară se va face o rugăciune, şi şamanul va afla ce soartă au hărăzit spiritele acestui vampu. Atunci vom şti dacă trebuie să moară sau nu, spuse

Amnundak. Până acum, n-am slobozit niciodată pe prizonieri.

Se înserase. Osteniţi după lunga lor expediţie şi după întâmplarea cu prizonierul, călătorii fură bucuroşi să se înapoieze în bordeiul lor curat şi să se aşeze în jurul focului ce ardea vesel. Ceaţa devenea tot mai deasă şi se făcu din nou frig. Aflară de la Gorohov că atât în ajun cât şi în acea zi, ceaţa se menţinuse până la amiază, iar apoi, deşi soarele se vedea, fusese frig „ca la noi, la Kazacie, pe timpul ăsta”. Observară de asemenea că lăstunii îşi iau zborul spre sud, iar gâştele şi raţele se pregăteau şi ele să plece, alungate de frig. După două nopţi geroase, iarba din poiene se veştejise şi se culcase la pământ, iar frunzele copacilor începuseră să cadă, fără a se îngălbeni. Onchilonii se arătau miraţi şi spuneau că asemenea frig şi ceaţă vin de obicei cu o lună mai târziu; ei erau surprinşi că păsările plecaseră mai devreme ca altă dată. Seara urma să aibă loc o rugăciune, prilejuită de lăsarea frigului.

Când se întunecă, Gorohov se duse să întrebe dacă a venit şamanul şi dacă oamenii albi pot asista la rugăciune. Se întoarse cu vestea că de data asta nu vor asista la rugăciune decât războinicii. Până şi femeile şi copiii trebuiau să părăsească bordeiul.

Din pricina frigului Amnundak îi rugă pe oamenii albi să îngăduie femeilor şi copiilor să stea în bordeiul lor cât timp va ţine rugăciunea.

— Dacă nu mă înşel, onchilonii pun ceva la cale! spuse Ordin, auzind această veste. Au avut grijă să se descotorosească de femei, ca nu cumva să putem afla de la ele cele ce se întâmplă.

— Se prea poate! răspunse Goriunov. Nu-i putem însă împiedica, şi nu ne rămâne decât să fim cu ochii în patru. Hai s-o întrebăm pe Annuir, dacă s-au mai făcut

rugăciuni ca acestea.

Annuir le spuse că asemenea slujbe se fac în ajunul zilei în care războinicii pornesc la luptă împotriva sălbaticilor vampu.

Curând, bordeiul oamenilor albi se umplu de femeile şi copiii veniţi să stea în jurul focului, până când se vor putea întoarce acasă. Femeile mai fuseseră aici, îndeosebi în lipsa străinilor; acum însă, fiind multe, erau mai îndrăzneţe. Ele aduseseră beţişoare cu carne şi lipii, şi se apucară să gătească mâncarea. Râsetele şi glumele lor, ţipetele copiilor, plânsetele pruncilor umplură bordeiul. Privind pe aceşti oameni veseli şi lipsiţi de griji, care nu mai departe decât ieri propuneau ca străinii să fie alungaţi, învinuindu-i de toate nenorocirile prorocite de strămoşii lor şi care acum stăteau de vorbă şi glumeau cu aceiaşi străini, călătorii se gândiră la cele văzute cu o zi înainte în pustiul negru, şi care aveau să aducă în scurtă vreme pieirea acestui popor primitiv, dacă nu se va produce nicio schimbare.

— Mă tot gândesc şi nu mă pot hotărî, – spuse Goriunov lui Ordin, cu care se retrăsese într-un colţ al bordeiului, când începuseră să-l plictisească râsetele şi glumele femeilor – dacă să-i prevenim sau nu pe onchiloni de primejdia care îi paşte? Ce-ar fi să le propunem să plece cu noi, spre sud?

— Şi eu m-am gândit la asta, – răspunse Ordin, – dar socotesc că nu-i momentul. Marea nu e acoperită de gheaţă şi, cum nu au bărci, n-ar putea pleca. Şi apoi, cine ştie dacă şi sub ce formă se vor adeveri temerile mele; într-un fel sau altul, poate că soba Ţării lui Sannikov se va repara, şi situaţia se va îndrepta pentru decenii întregi, mai ştii?

— Ce se va întâmpla însă dacă soba nu se va repara

şi frigul va deveni tot mai aspru?

— Şi totuşi, n-are niciun rost să-i prevenim. Cum ar putea merge peste întinderile de gheaţă, în noaptea polară, fără îmbrăcăminte destul de călduroasă, fără combustibil, fără reni, căci cirezile lor ar pieri de foame după câteva zile de drum, în pustiul de gheaţă? Nu, de bine de rău ei vor ieşi din iarnă, iar primăvara, când vor vedea că zăpada nu se topeşte, că animalele au pierit, vor înţelege poate singuri că trebuie să plece.

— Ai dreptate! Iar primăvara ne putem întoarce cu o expediţie mare, trimisă de Academie pentru a studia acest ţinut şi populaţia lui, înainte ca zăpezile să umple depresiunea. Atunci vom putea organiza mai uşor exodul onchilonilor, iar ei se vor lăsa mai uşor convinşi de necesitatea plecării.

— Acum însă, n-o să ne ceară decât să curmăm aceste nenorociri.

După masă, femeile, rugate de Gorohov, începură să danseze. Copiii şi bătrânele se ghemuiră prin colţuri. Femeile se dezbrăcară, ca de obicei, până la piele, şi luându-se de mâini, încinseră o horă în jurul focului. Dansul era alcătuit din mici sărituri cu ridicarea când a piciorului drept, când a celui stâng, din mişcări de mâini şi îndoirea trunchiului în diferite direcţii – toate acestea acompaniate de o melodie foarte simplă. În nesfârşita noapte polară, când li se ura cu traiul monoton din bordei, femeile se distrau dansând, iar bărbaţii le priveau cu plăcere. La început, melodia şi mişcările erau lente, ca şi când femeile ar fi dansat în silă; treptat, ritmul deveni mai viu şi în cele din urmă femeile începură să se învârtească atât de repede, încât spectatorii simţeau că-i apucă ameţeala. Le ţiuiau urechile de tropăitul picioarelor, de bătutul din palme şi de strigături. Trupurile oacheşe se mlădiau în ritmul

îndrăcit al dansului, cozile le fluturau în aer, colierele le săltau pe piept, brăţările le jucau în faţa ochilor, privirile li se aprinseseră, iar între buzele întredeschise sclipeau dinţii albi, strălucitori. În sfârşit, sleite, se prăbuşiră toate la pământ şi se întinseră în jurul focului, gâfâind şi potrivindu-şi cingătoarele. Liniile negre-albăstrui ale tatuajului ieşeau puternic în evidentă pe trupurile lor năduşite. Se desluşeau clar desenele complicate, florile, frunzele, sorii, capetele de diferite animale – rod al imaginaţiei unor artişti primitivi. În nesfârşita noapte, femeile bătrâne îşi exersau măiestria pe trupurile fetelor, întrecându-se în desene care mai de care mai complicate. Am mai descris tatuajul femeii cu şerpi, a doua soţie a lui Amnundak; trupul lui Annuir era acoperit în faţă cu diferite funze şi flori, iar în spate, între omoplaţi, strălucea un soare ale cărui raze îi ajungeau până la gât, la umeri şi la şale; sub şale avea două semilune, aşezate fată în fată. Bacu era acoperită de linii, care în fată mergeau în zig-zag, iar în spate şerpuiau în toate direcţiile; pe omoplaţi şi mai jos de şale, aceste linii se încolăceau în spirale. Fetele se făleau cu complicatele înflorituri care le împodobeau trupul. Fata care avea pe trup desene mai complicate era mai căutată de tinerii războinici cu prilejul sărbătorii de primăvară.

După ce se odihniră, femeile se strânseră în semicerc lângă foc, în faţa călătorilor, şi începură un joc; ultima femeie din partea dreaptă lovi cu palma stângă spatele vecinei sale, spunând „prima”; aceasta făcu aidoma cu vecina ei din stânga, „a doua”. Astfel, şirul de lovituri ajunse până la marginea stângă; dacă o femeie încurca numărătoarea, era înghiontită din stânga şi din dreapta, în râsul tuturora. De la flancul stâng, şirul de lovituri se înapoie, numărătoarea fiind luată de la început; la

jumătatea semicercului, el se încrucişa cu un alt şir ce venea din dreapta. În felul acesta, puteai încurca lesne numărătoarea, prilej pentru noi înghionteli, care stârneau o veselie generală. Când se plictisiră de acest joc, începură altul; femeile se aşezară pe vine şi, întinzând mâinile, aruncau toate odată spre foc piciorul drept, iar apoi retrăgându-l într-o clipită, aruncau piciorul stâng; dacă o femeie întârzia sau greşea piciorul, vecinele o trânteau pe spate, în hazul tuturor şi picioarele ei se agitau în aer. Acest joc le aţîţă într-atâta, încât începură să se trântească unele pe altele fără niciun pretext, şi până la urmă toate ajunseră întinse pe jos, cu picioarele spre foc, râzând cu hohote.

— Aceste dansuri şi jocuri, – remarcă Goriunov, – reprezintă o minunată gimnastică pentru dezmortirea membrelor înţepenite de lipsa de mişcare din timpul nesfârşitei nopţi polare.

— Bărbaţii vânează, păzesc renii, taie lemne; femeile însă sunt silite să rămână în bordeie şi să vadă de gospodărie, încuviinţă Ordin.

— Primul joc – ele îl numesc „salba”, iar al doilea – „broaştele”; mai există un al treilea – „încercarea”, un joc ceva mai potolit, spuse Gorohov, şi adăugă, adresându-se femeilor: Ia arătaţi-ne „încercarea”!

Femeile se aşezară iarăşi la locurile lor.

— Iarna trecută, cine era socotită cea mai răbdătoare? întrebă cineva. Tu, Annu?

— Eu! răspunse Annuen.

— La mine în clan – eu! se repezi Annuir.

— Eşti străină aici, să te încercăm, să vedem dacă e adevărat că eşti răbdătoare. Te vei culca prima, hotărâră femeile.

Aduseră o blană, o puseră aproape de foc, în mijlocul semicercului, şi Annuir se întinse pe ea cu faţa în sus.

Annuen luă o strachină, o umplu cu apă până sus şi o puse pe pântecul femeii culcate. Apoi se aşeză la picioarele ei şi începu s-o gâdile la tălpi. Celelalte începură să numere cu voce tare. Femeia care era pusă la încercare trebuia să stea nemişcată, oricât de tare ar fi fost gâdilată, ţinându-şi chiar răsuflarea, astfel ca din strachină să nu curgă niciun strop de apă, până ce tovarăşele ei ajungeau cu numărătoarea la zece. Deşi tălpile onchiloanelor erau bătătorite, deoarece umblau desculţe, puţine femei rezistau, mai ales că celelalte numărau într-adins foarte rar. Femeia care rezista era proclamată răbdătoare şi dobândea dreptul de a gâdila la tălpi pe toate cele nerăbdătoare.

De data asta, Annuir nu rezistă şi o podidi râsul când femeile nu apucaseră să ajungă cu numărătoarea decât până la nouă; ce-i drept Annuen, rivala ei, cu care împărţea dragostea lui Ordin, o gâdila straşnic.

— Te-am prins cu minciuna! spuse aceasta cu o bucurie răutăcioasă. Tu n-ai fost niciodată răbdătoare.

— Poate nici tu n-ai fost! ripostă arţăgoasă Annuir.

— Întreabă-le pe celelalte! Dacă nu crezi, poti să mă supui la încercarea cea mare, spuse mândră Annuen.

— Da, da, să ştii că ea va rezista! adeveriră femeile.

— Ia arată, Annuen, ce poţi! spuse Ordin.

Annuen se culcă în locul lui Annuir. Aceasta umplu din nou strachina până sus şi i-o puse femeii mai sus de pântec, sub sâni, începând s-o gâdile pe burtă lângă buric – locul cel mai sensibil. Dar Annuen parcă era de piatră şi rezistă cu succes încercării.

— Şi acum, ţine asta! spuse ea batjocoritoare, şi aruncă apa din strachină drept în faţa lui Annuir. Acesta era un privilegiu al femeilor care rezistau încercării; lui Annuir nu-i rămase altceva de făcut decât să se şteargă în tăcere şi să se depărteze, ruşinată.

Femeile se culcau una după alta şi Annuen le făcea pe toate să râdă, pe unele mai uşor, pe altele mai tare, şi le uda leoarcă înainte ca ele să apuce să se ridice de pe blană. Celelalte făceau mare haz.

Femeile care nu rezistaseră se uscau la foc şi râdeau cu hohote, privind cum tovarăşele care le urmau păţeau la fel ca ele. O singură femeie rezistă, fiind proclamată „răbdătoare”. După ce toate femeile fură supuse încercării, Annuir stărui să fie din nou pusă la probă, dar cu condiţia s-o încerce „răbdătoarea” cea nouă. Annuen se împotrivi, dar celelalte femei, cunoscând rivalitatea dintre ele, socotiră că Annuir are dreptate să ceară acest lucru, de vreme ce mai fusese proclamată o „răbdătoare”. Annuir consimţi chiar să treacă prin încercarea cea mare şi rezistă cu curaj, dar nu profită de dreptul pe care-l câştigase şi nu împroşcă cu apă pe femeia ce o gâdilase. O, dacă în locul acesteia ar fi fost Annuen, ce-ar mai fi udat-o!...

— Ei, acum ai două logodnice suprarăbdătoare! îl felicită Goriunov pe Ordin.

— Şi amândouă geloase! adăugă Kosteakov.

— E şi firesc – râse Ordin, mulţumit că Annuir îşi restabilise reputaţia.

Mai stătură câtva timp în jurul focului, vorbind de una şi de alta. Dar nu trecu mult şi din bordeiul lui Amnundak veni un bătrân care înştiinţă femeile că se pot întoarce, deoarece rugăciunea se sfârşise.

— Ce a spus şamanul? Ce i-au destăinuit zeii? Ce ne aşteaptă? curgeau întrebările.

— O să aflaţi mâine, acum duceţi-vă la culcare, se eschivă bătrânul şi ieşi.

— Femeile se îmbrăcară, îşi luară copiii care dormeau prin colţuri şi una câte una părăsiră bordeiul oamenilor albi. Afară se auzeau exclamaţiile lor: „Iarăşi e frig! Vai,

ce frig e! Ce ceaţă! Ţineţi-vă una de alta, să nu ne rătăcim”.

Annuir se duse cu ele ca să mai afle câte ceva despre rezultatele rugăciunii, dar se întoarse în curând şi spuse:

— Amnundak s-a dus undeva cu toţi războinicii, pesemne să-l petreacă pe şaman; în bordei nu-i nimeni, afară de doi moşnegi – unul doarme, iar celălalt m-a dojenit că prea iscodesc mult.

— Cred că nu ne rămâne altceva de făcut decât să ne culcăm. Oricum, până mâine tot nu vom afla nimic, spuse Goriunov.

Dacă ar fi ştiut călătorii porunca pe care duhurile o dăduseră şamanului, poruncă pe care onchilonii porniră s-o îndeplinească de îndată, n-ar mai fi dormit atât de liniştit.

Îndată după terminarea rugăciunii, deşi era frig şi ceaţă, toţi războinicii aflaţi în sălaş plecară spre sud-vest; în faţă mergeau câtiva inşi cu făclii, urmaţi de Amnundak şi de şaman cu învăţăcelul acestuia; apoi veneau patru războinici care duceau pe o targă pe prizonierul vampu, iar ceilalţi onchiloni închideau alaiul. Toti erau înarmaţi până în dinţi şi păşeau fără să scoată o vorbă. Nu se auzea decât un tropăit uşor, zăngănitul săgeţilor în tolbe şi scârţâitul tărgii. Înaintând prin ceaţă, purtătorii de făclii călăuzeau acest alai bizar prin păduri şi poiene, spre lacul sfânt. La malul lacului, prizonierul, legat fedeleş, fu culcat pe lespedea jertfelnicului, şamanul se aşeză la capul prizonierului, iar învăţăcelul, la picioarele lui. Amnundak şi războinicii se strânseră în semicerc în jurul lespedei, cu faţa spre lacul secat. Toţi războinicii îşi aprinseră făcliile şi le ridicară deasupra capului, şamanul luă daireaua şi începu rugăciunea premergătoare sacrificiului. Lumina

roşiatică tremurândă a făcliilor se răsfrângea pe lespedea neagră, pe trupul păros al omului întins pe ea, pe fetele războinicilor cu pene de vultur înfipte în păr, pe îmbrăcămintea ciudată a şamanului, care ţinând sus daireaua o lovea neîncetat, făcând-o să uruie înfundat. Chipurile aspre ale războinicilor erau îndreptate spre şaman cu o expresie de adâncă veneraţie. În jur, pâcla unduitoare se destrăma din când în când şi atunci se vedeau stâncile negre, fundul lacului presărat cu pietre şi hăul sumbru. Desfăşurarea acestei ceremonii nocturne într-un asemenea cadru nu putea să nu impresioneze adânc pe onchiloni şi pe oricare alt om. Se vedea că prizonierul bănuia soarta care îl aşteaptă. Ochii i se roteau cu desperare în orbite şi tremura mărunt din tot corpul. După preludiul executat cu daireaua pentru invocarea spiritelor, şamanul lăsă în jos braţele, îşi înălţă faţa uscăţivă, brăzdată de cute adânci, şi atintindu-şi privirile spre valurile de ceată, începu să implore spiritele cu voce surdă:

— Ommolon, Amnunghem, Irgani! repetă el de câteva ori. Vă chem, stăpâni ai împărăţiei subpământene! Vă aducem o jerfă – un om viu, o jertfă cu sânge roşu, aburind. Primiţi-o, nu zguduiţi pământul nostru, astupaţi crăpăturile, faceţi să intre iarăşi în albia lor apele acestui lac! Ommolon, Amnunghem, Irgani! Ascultati-ne ruga!

Rostind numele spiritelor, şamanul îşi ridica treptat glasul până ajungea să strige, iar stâncile din jur răsfrângeau aceste nume bizare. Se părea că spiritele subterane răspund la chemare, repetându-şi numele. După ce mai strigă de câteva ori chemarea, şamanul scoase de la cingătoare cuţitul său de silex, de care se slujea când aducea jertfe, şi aplecându-se fulgerător îl înfipse în pieptul sărmanului vampu, care scoase un

urlet sfâşietor, repetat de stânci. Apoi, lăsând cuţitul în rană, el puse piciorul pe faţa prizonierului muribund şi începu să bată din nou daireaua.

Când trupul încetă să mai palpite, şamanul scoase cuţitul, îl şterse de pielea păroasă a sălbaticului şi porunci:

— Luaţi jertfa şi aruncaţi-o în hăul împărăţiei subpământene!

Şase războinici ridicară trupul cu luare aminte şi, călcând cu băgare de seamă pe pietrele alunecoase şi povârnite, se îndreptară spre hău; alti războinici le luminau calea în faţă şi în părţi. Când se apropiară de crater, ei scoaseră un strigăt plin de uimire şi de bucurie:

— Vine apa, vine apa!

Într-adevăr, craterul care până mai adineauri se căsca negru, gol, pierzându-se în adânc, era acum plin de apă clocotitoare.

— Spiritele subterane au primit jertfa noastră! anunţă şamanul, solemn. Apa se întoarce în lacul sfânt! Legaţi o piatră de picioarele jertfei şi aruncaţi-o mai repede pe gura craterului! porunci el.

Punând pe pietre trupul nenorocitului vampu, războinicii îi dezlegară mâinile, şi cu cureaua cu care erau legate îi prinseră de picioare un pietroi cât toate zilele. Ridicară apoi corpul şi, făcându-i vânt, îl aruncară în craterul din care apa năvălea mereu, începând să acopere fundul lacului. Valurile negre, înroşite de reflexele făcliilor, înghiţiră cadavrul sălbaticului.

— Aduceţi renul de jertfă! grăi şamanul. Să aducem ofrandă spiritelor bune ale cerului!

Făcându-şi loc printre războinicii cu făclii, ieşiră în faţă doi onchiloni, care duceau de coarne un ren alb. Coarnele acestuia erau împodobite cu panglici

multicolore de piele, iar blana era presărată cu pete de vopsea roşie. Speriat de nenumăratele făclii, animalul se împotrivea şi mugea. Îl târâră spre lespede, îl luară pe sus şi-l trântiră la picioarele şamanului.

Din nou se auzi daireaua şi şamanul începu să invoce spiritele bune ale cerului, implorându-le să redea onchilonilor căldura, să curme frigul şi să ocrotească cirezile de reni. Cuţitul pentru jertfă al şamanului luci iarăşi şi se înfipse în grumazul renului. Sângele purpuriu ţâşni pe blana albă şi animalul rămase ţeapăn. Îl lăsară pe lespede, tăindu-i numai capul, care de obicei era oferit şamanului.

În lac, apa creştea repede, umplând covata fundului; făcând plecăciuni apelor sfinte, întoarse din împărăţia subpământeană, şamanul coborî de pe lespede. Întregul alai porni înapoi spre sălaş, în aceeaşi ordine, ducând pe targă capul renului.

ULTIMELE ZILE PRINTRE ONCHILONI

Dimineaţa, călătorii aflară uimiţi două veşti: în timpul nopţii fusese un cutremur şi apa revenise la lacul sfânt. Prima veste explica pe cea de a doua, dar nu se dumireau cum de nu simţiseră nimic? Iscodind pe unul şi altul, ei aflară că numai cei doi bătrâni rămaşi în bordeiul lui Amnundak după plecarea tuturor războinicilor simţiseră cutremurul; ei adormiseră şi deodată fuseseră treziţi de o zdruncinătură destul de puternică; dăduseră buzna afară, dar întrucât totul era liniştit şi doar pământul părea că tremură uşor, se înapoiaseră în bordei, răzbiţi de frig.

— Cum se face că n-am simţit nimic? se miră Goriunov. Poate că moşnegii au visat. Atât noi, cât şi numeroşii noştri oaspeţi n-au băgat nimic de seamă.

— Staţi! exclamă Ordin. S-o fi întâmplat atunci când tot bordeiul se zguduia de tropăitul femeilor!

— Să ştii că aşa e! Atunci nu e de mirare că n-am simţit cutremurul, care se vede că nu a fost prea puternic.

— Dar a fost totuşi suficient ca să restabilească legătura dintre lacul sfânt şi... Ordin şovăi.

— Şi ce?

— Am vrut să spun şi mare, dar mi-am amintit că de fapt lacul se vărsa în mare şi a secat nu pentru că această legătură se întrerupsese, ci fiindcă afluenţa apelor din depresiune se redusese mult.

— Trebuie să lămurim acest lucru. Este foarte important să ştim cum a apărut apa. După spusele onchilonilor, ea a început să năvălească din coşul

vulcanului.

— Dacă ne ducem acolo şi dacă cumva apa a dispărut iarăşi, vom fi învinuiţi de această nouă nenorocire şi orice am spune nu vom fi crezuţi. Mai bine să aşteptăm şi să mergem împreună cu Amnundak, propuse Kosteakov.

Între timp, călătorii mai aflară câteva din întâmplările petrecute în timpul nopţii. Astfel li se povesti că prizonierul vampu reuşise să dezlege funia şi să scape, profitând de faptul că războinicul pus să-l păzească aţipise lângă foc.

Toate aceste veşti le adusese Annuir, care se întorsese prima de la mulsul de dimineaţă al renilor.

— Când au avut timp onchilonii să afle că lacul s-a întors la locul său şi să vadă chiar cum se ridică apa? se miră Ordin.

— Noaptea s-au făcut rugăciuni lângă lacul sfânt. Amnundak, şamanul şi toţi războinicii s-au dus acolo. Au adus o jertfă – un ren alb – şi apa a început să năvălească de îndată, spuse Annuir cu bucurie, fiind, se vede, încredinţată de eficacitatea rugăciunilor şi a jertfei.

— Prin urmare, s-a adus o jertfă! spuse gânditor Goriunov şi tăcu.

El făcu o legătură între misterioasa ceremonie şi dispariţia prizonierului din timpul nopţii, precedată de îndepărtarea din bordei a tuturor femeilor şi copiilor, şi deveni bănuitor.

Mai târziu, profitând de lipsa femeilor şi a lui Gorohov, el îşi împărtăşi bănuielile tovarăşilor săi.

— Trebuie să aflăm neapărat dacă bănuielile mele sunt întemeiate, încheie el. Dacă au început să jertfească oameni, înseamnă că nu va fi prea bine de noi; ieri, victima a fost un vampu, dar mâine, dacă

nenorocirile vor continua, ne poate veni şi nouă rândul.

Nu reuşiră însă să afle nimic precis. Războinicii povesteau cu dragă inimă cum în timpul rugăciunii, spiritele poronciseră şamanului să aducă o jertfă la miezul nopţii, o jertfă obişnuită – un ren alb – pe malul lacului sfânt; şi ei făcuseră întocmai şi îndată apa năvălise în coşul vulcanului şi acoperise, sub ochii lor, fundul lacului. Tăgăduiau însă că în noaptea aceea fusese un cutremur – nu-l simţiseră, pentru că avusese loc probabil în vreme ce mergeau spre lac sau în timpul rugăciunii când se aflau pe mal.

Trecură câteva zile. Nu era decât jumătatea lunii august, dar parcă ar fi fost toamna târziu. În fiecare noapte se lăsa ger, era ceaţă şi cădea bruma; în poiene, frunzele copacilor cădeau înainte de a se îngălbeni, iarba se veştejea şi se culca la pământ. Păsările călătoare plecaseră, iar lacurile rămăseseră pustii; noaptea, ele îngheţau de tot, pentru a se dezgheţa abia spre seară. Soarele, care abia încălzea, dispărea repede după norii ca de plumb. Femeile începură să scoată din saci hainele de iarnă şi să le repare în grabă, iar bărbaţii pregăteau de zor lemne. Tot mai des călătorii surprindeau privirile duşmănoase ale onchilonilor, iar soţiile lor, în afară de Annuir, începură să lipsească tot mai mult, petrecându-şi cea mai mare parte a timpului în bordeiul lui Amnundak. Urmând sfatul lui Ordin, Annuir pleca cu ele, pentru ca devotamentul ei faţa de străini să nu bată la ochi şi să poată astfel afla mai uşor intenţiile onchilonilor.

În dimineaţa zilei de 15 august se porni un vânt dinspre nord, urmat de o adevărată vijelie; apoi începu să ningă cu nemiluita, iar temperatura scăzu cu câteva grade sub zero. Spre amiază ninsoarea încetă. Când ieşiră din bordei, călătorii văzură Ţara lui Sannikov

înveşmântată în straiele ei de iarnă. Poiana era acoperită cu un strat gros de omăt, copacii rămăseseră fără frunze, iar coniferele se împodobiseră cu promoroacă. Onchilonii ieşiră şi ei din bordeiul şefului şi priviră în jur; soţiile călătorilor li se alăturară îndată.

Către seară, în bordeiul călătorilor intră Amnundak. El nu-i vizitase de mult, de când cu cutremurul care îi dărâmase locuinţa. Se aşeză, întinse mâinile spre foc şi, privind ţintă flăcările, prinse a grăi:

— Ce ne facem, oameni albi? Iarna a venit cu o lună mai devreme. Copacii au îngheţat înainte ca frunzele să înceapă a se îngălbeni. Păsările s-au dus de la noi, soarele nu încălzeşte de fel. Dacă va mai cădea multă zăpadă, toţi renii noştri vor pieri. Vor pieri de asemenea boii, caii şi rinocerii. Cu ce se vor hrăni onchilonii?

Călătorii ascultau în tăcere plângerea lui Amnundak; ei ştiau de ce se lăsase frigul înainte de soroc, ştiau că lucrurile nu se pot îndrepta până ce nu se vor redeschide căile subterane prin care depresiunea primea căldură. Dar cine putea şti când avea să se întâmple aceasta? Cum i-ar fi putut da speranţe lui Amnundak?

Când văzu că nu primeşte niciun răspuns, şeful se ridică şi, făcând cu mâna un gest ameninţător, spuse:

— Numai voi sânteti de vină! Aţi venit din ţara zăpezilor şi a frigului şi ne-aţi adus ger şi ninsoare, fiindcă ele vă priesc. Vă place, oameni albi, să trăiţi pe meleagurile albe. V-aţi pus în gând să-i ucideti pe toţi onchilonii cu ajutorul gerului şi al zăpezii, ca să cotropiţi pământul nostru. Ciueci i-au alungat pe străbunii noştri, silindu-i să vină aici; voi, puternici vrăjitori albi, vreţi să ne nimiciţi până la unul!

El se întoarse brusc şi ieşi din bordei. Călătorii se priviră neliniştiţi. Când şeful se depărtă, Goriunov

spuse:

— Cred că nu mai e cazul să zăbovim, trebuie să plecăm chiar mâine în zori; bate vântul dinspre nord, lacurile au îngheţat, nu va fi ceaţă, iar zăpada nu e prea groasă.

— Dacă mai ninge, vom înainta anevoie fără schiuri, observă Kosteakov.

— Şi nici haine călduroase nu avem aici, au rămas toate la campament, remarcă Ordin.

— Faceţi cum credeţi, – spuse Gorohov hotărât, – eu rămân aici. Frigul nu va tine mult şi totul va fi iarăşi ca înainte. Iar voi veţi pieri printre gheţuri, nu veţi putea răzbi până la Kotelnâi.

Încercară să-l convingă, dar el stăruia cu îndărătnicie că aici e mai bine decât la Kazacie, că nu-i lipseşte nimic, duce o viată fără griji, are o nevastă vrednică şi un bordei călduros şi că nu are de ce să se plângă.

— Dar ce te faci, Nikita, dacă ăştia te-njunghie, aşa cum a păţit prizonierul vampu. Te vor jertfi zeilor, ca să se încălzească vremea, încercă să-l sperie Goriunov.

— Prostii! Sălbaticul a evadat. Onchilonii nu jertfesc oameni. Dacă ar fi cum spui, ar fi terminat de mult cu noi, nu şi-ar mai pierde timpul cu discuţii, aşa cum a făcut adineauri Amnundak. Vor veni să ne roage, nu să ne înjunghie!

Se aşternu o tăcere apăsătoare.

După un timp, Gorohov se ridică şi ieşi din bordei. Câteva clipe mai târziu, veni în fugă Annuir.

— Când s-a întors de la voi. Amnundak a spus: „Nu vom mai da femei oamenilor albi, până nu vor opri frigul şi ninsoarea”; iar nouă, soţiilor voastre, ne-a zis: „Veţi locui aici! Dacă vă duceţi la ei, va fi vai de voi”. Bărbaţii şi femeile au strigat atunci într-un glas: „De mult trebuia să facem aşa, acum să-i vedem cum o s-o

scoată la capăt fără neveste, fără lapte, fără lipii”. Am cerut îngăduinţă să-mi aduc învelitoarea. Amnundak mi-a spus: „Du-te dar să te întorci degrabă!”

Annuir îşi luă învelitoarea de blană şi-i şopti lui Ordin, la ureche:

— La noapte, când toţi vor dormi, voi veni să-ţi spun tot ce am mai aflat; să ştii că v-au pus gând rău.

Femeia plecă şi călătorii rămaseră abătuţi.

— Mâine, când se va crăpa de ziuă, pornim la drum, spuse Kosteakov. Se vede că ăsta este doar începutul represaliilor la care vor să ne supună ca să alungăm iarna asta timpurie.

— Dacă mai zăbovim, o să ne pomenim cu o gardă în regulă la uşa bordeiului, şi atunci nu va fi tocmai uşor s-o ştergem, adăugă Goriunov.

— Hai să pregătim totul până nu vine Gorohov, propuse Ordin. Dar unde o fi? Nu s-o fi dus oare la Amnundak să ne dea de gol?

Gorohov nu se arătă toată seara. Nici femeile nu se înapoiară. Călătorii îşi gătiră singuri mâncarea, îşi fierseră ceaiul, îşi puseră lucrurile în traiste şi zăboviră multă vreme în jurul focului, sfătuindu-se cum să iasă din încurcătură. Abia târziu de tot se duseră la culcare. Se vede că Gorohov rămăsese să doarmă în bordeiul lui Amnundak.

În puterea nopţii, Ordin fu trezit de Annuir.

— Trebuie să fugiţi cât mai repede, îi spuse ea în şoaptă. Războinicii zic: „Spiritelor subpământene li s-a adus jertfă un vampu – ele au readus apa în lacul sfânt; spiritelor cerului nu li s-a jertfit decât un ren – ele s-au mâniat şi au trimis iarna. Trebuie să le aducem şi o jertfă mai de soi”. Deşi n-o spun, cred totuşi că la voi se gândesc.

— Nikita a auzit toate astea?

— Nu, asta s-a întâmplat înainte de a veni el. În faţa lui n-au vorbit nimic. El a venit şi a spus că vrea să se facă onchilon, c-o să vă părăsească, că va trăi în mijlocul nostru şi că nu vrea să le facă niciun rău. A povestit toată seara cât de rău se trăieşte în ţara voastră. Acum, onchilonii s-au dumirit ce v-a adus aici: căutaţi un pământ bun pentru neamul vostru. Iar Amnundak a zis: „Se vede că sunt iscoade! Nu trebuie să-i lăsăm să plece, că altminteri se vor întoarce cu războinici mulţi, vor folosi împotriva noastră trăsnetele lor, şi atunci va veni sfârşitul onchilonilor!”

— Nikita nu le-a spus că plecăm mâine?

— Nu, n-a spus. N-a vorbit decât despre el, Amnundak l-a lăudat şi i-a dat înapoi soţia, ca să rămână cu el peste noapte. Apoi a poruncit ca mâine să fie chemat şamanul. Mâine seară va fi iar rugăciune, vor întreba pesemne pe zei ce să facă cu voi, şi îi vor ruga să oprească ninsoarea.

— Annuir, mâine în zori plecăm. Vii cu noi?

— Merg cu tine oriunde, dacă acolo, în ţara voastră, voi fi prima ta soţie, răspunse Annuir.

— Nu vei fi prima, vei fi singura!

Stătură încă multă vreme de vorbă iar apoi, cum limbile ornicului arătau apropierea zorilor, îi treziră pe ceilalţi, şi după un dejun frugal, îndată ce se crăpă de ziuă, părăsiră pentru totdeauna bordeiul acesta plăcut. Îi lăsară lui Gorohov un bilet, prin care îl rugau să-i spună lui Amnundak că au plecat să-şi aducă haine călduroase şi că nu vor zăbovi mai mult de o zi. Dacă vrea să-i ajungă din urmă, încă nu e târziu. Îl vor aştepta două zile la marginea depresiunii. Îl preveniră că geruri cumplite ameninţă Ţara lui Sannikov şi că în orice caz nici nu va fi mai bine decât la Kazacie. Îi scriseră de asemenea că mai târziu va putea veni cu

onchilonii să ia proviziile de carne pregătite de Nikiforov pentru iarnă, căci, oricum, nu puteau lua totul cu ei.

Lăsară focul aprins, pentru ca fumul să-i înşele pe onchiloni, făcându-i să creadă că bordeiul este locuit; aşternutul îl aşezară în aşa fel, încât să pară că acolo doarme cineva. Numai Annuir îşi luă aşternutul şi toată îmbrăcămintea ei.

Ningea. Acest lucru îi bucură, căci zăpada avea să le acopere urmele în scurtă vreme. De altfel, Gorohov trebuia să facă în aşa fel ca urmărirea să întârzie cât mai mult; în orice caz, până seara nu aveau de ce să se teamă. Pe Bălţatu îl lăsară închis în bordei.

Când se lumină de ziuă, se aflau la câţiva kilometri de sălaş, în poiana învecinată, pe care o recunoscură cu greu. Cum se schimbaseră toate în patru luni de zile! Cât de mult îi impresionase acest ţinut minunat, plin de taine, ce aşteptau să fie dezlegate, această natură primăvăratică, această vegetaţie bogată! Acum nu vedeau decât păduri desfrunzite, poiene îngropate în zăpadă; erau nespus de abătuţi. Reuşiseră să scape de acest popor ignorant, dar îi aştepta un drum lung, monoton şi plin de primejdii. Unul din tovarăşii lor lipsea. Împărţiseră cu el şi binele şi răul, dar acum acesta îi trădase. Erau îngrijoraţi de soarta lui. Se gândeau de asemenea la soţiile pe care le îndrăgiseră. Numai Ordin era bine dispus; alături de el, Annuir păşea vitejeşte prin zăpadă. Pentru Ordin, ea îşi lăsase neamurile şi traiul cu care era obişnuită, îşi părăsea patria, pentru a se duce într-o lume străină de care se temea. Ea nu întoarse niciodată capul ca să privească cu părere de rău ceea ce lăsa în urmă.

În faptul serii ajunseră la campament. Nikiforov, care nu mai avusese de mult nicio ştire de la ei, se bucură nespus de mult. Aici, totul era în ordine. Cazacul

pregătise din belşug carne şi lemne pentru iarnă; câinii erau sătui şi zdraveni. Numai unul lipsea – fusese răpus de un urs la o vânătoare. Cazacul rămase surprins că tovarăşii săi hotărâseră să părăsească în pripă aceste meleaguri mănoase.

— Toată munca mea a fost zadarnică! spuse el dojenitor. Pentru ce m-am străduit, am vânat, am cărat, am uscat şi am afumat atâta cărnărie? Pentru ce am răpus atâtea sălbăticiuni? Pentru ce am tăiat lemnele? Totul va rămâne urşilor, lua-i-ar naiba!

— Nu te necăji, Kapiton, nu urşii, ci oamenii se vor ospăta cu toate merindele astea. Va veni Gorohov cu onchilonii şi vor căra totul în sălaşul lor.

— Cum, Nikita nu vine cu noi! exclamă cazacul uluit.

— Nu, a hotărât să rămână aici; a îndrăgit o femeie şi spune că aici e mai bine decât la Kazacie.

— Nu mai spune! Ticălosul ! Şi când te gândeşti că are o nevastă la Kazacie, ce-i drept o scorpie bătrână!

— Iar asta de aici e tânără şi ascultătoare. Gorohov va trăi ca-n sânul lui Avraam printre onchiloni.

— Dar femeia asta cine e? A venit să vă petreacă? întrebă cazacul, arătând-o pe Annuir.

— E soţia mea, merge cu noi pe continent, răspunse Ordin.

— Ahaaa! zise tărăgănat Nikiforov, uitându-se curios la femeie, care se fâstâcise de tot. Ea nu ştia atât de bine ruseşte ca să-i înţeleagă ce spun, deoarece vorbeau repede, dar bănui că despre ea este vorba. Prin urmare, în locul lui Nikita va veni o muiere băştinaşă! Nu ştiu cum ne vom descurca cu câinii. În privinţa asta, ea nu-l poate înlocui pe Nikita. Cred că nici n-a văzut vreodată câini, deci cu atât mai puţin va şti să conducă o sanie. Mare bucluc!

Nikiforov filosofă mult pe această temă, stând lângă

focul în jurul căruia se strânseseră călătorii. Văzând cu câtă iscusinţă găteşte Annuir mâncarea, el se mai împăcă cu schimbarea survenită. Până la urmă, el spuse:

— Ai o nevastă vrednică, Semion Petrovici. Şi trebuie că te iubeşte tare mult, dacă s-a hotărât ea să-i părăsească pe toţi ai săi şi să străbată marea, ca să meargă pe meleaguri străine. Ale voastre n-au vrut să vă urmeze? se adresă el celorlalţi.

— N-au vrut, răspunse Goriunov, şi-i explică în câteva cuvinte de ce fuseseră nevoiţi să plece în grabă din acest ţinut. Dacă totul se va sfârşi cu bine, – încheie el – la primăvară ne întoarcem.

În timpul cinei, Nikiforov îi anunţă că nu pot părăsi de îndată depresiunea, deoarece în cursul verii troianul se lăsase mult şi nu mai ajungea la creasta peretelui, ci numai până la terasa superioară, ceea ce însemna că ei urmau să se caţere pe stânci vreo cincisprezece metri. Mai trebuiau de asemenea să cureţe drumul pentru a ridica săniile şi poverile. Pe de altă parte, troianul se acoperise de gheaţă şi pe toată lungimea lui trebuiau săpate scări.

— Într-o singură zi n-o scoatem la capăt, încheie el.

— Mai avem timp încă două zile, spuse Goriunov. I-am făgăduit lui Nikita să-l aşteptăm patruzeci şi opt de ore. Poate că se va răzgândi şi va veni cu noi.

INUNDAŢIA

Peste noapte dormiră în cortul cazacului, care se afla tot în grota devenită între timp mult mai mare datorită topirii gheţii în cursul verii. Dimineaţa, călătorii începură să sape trepte pe creasta troianului.

Toţi cinci lucrau din răsputeri, astfel că spre seară putură să urce până la terasă. Aceasta avea o lăţime de la patru până la zece metri, şi se întindea de ambele părţi ale troianului, pe o distanţă de o sută de metri. Apoi se îngusta brusc atât de mult, încât numai berbecii sălbatici de stâncă puteau trece pe acolo. Deasupra terasei se ridica un perete, care în locul cel mai scund avea o înălţime de vreo zece metri; peretele nu era pretutindeni abrupt, ci era alcătuit din mai multe terase, unele mai înalte, altele mai joase. Un bun alpinist putea să se caţere până sus. Terasele însă erau prea înalte pentru câini, şi călătorilor le-ar fi fost greu să ridice poverile; trebuiau deci făcute terase intermediare, ceea ce era cu putinţă, întrucât lava bazaltică avea o structură stratificată. În orice caz trebuiau să muncească o zi întreagă.

După ce examină terasa, Goriunov spuse:

— Nu sânteţi de părere să aducem chiar astăzi toate poverile şi săniile aici pe terasă?

— La ce bun? întrebă Kosteakov. La campament dormim mai bine. Dar de aici, buimăciţi de somn, ne-am putea rostogoli la vale.

— Am putea înnopta jos, dar e mai bine să aducem aici chiar astăzi toate lucrurile, şi iată de ce: astăseară ar fi trebuit să ne înapoiem în sălaş, după cum l-a

asigurat probabil Gorohov pe Amnundak. În orice caz, aşa l-am rugat în bileţelul pe care i l-am lăsat în bordei. Văzând că nu ne-am întors, şeful poate trimite chiar astă-seară câtiva războinici după noi. Onchilonii cunosc drumul. Ei vor ajunge aici mâine în zori, şi dacă toate lucrurile vor fi încă jos, cădem în mâinile lor. Cred că nu ne-ar lăsa inima să tragem în onchiloni. Dacă însă lucrurile noastre vor fi aici, pe terasă, vom urca şi noi cât ai bate din palme şi, odată ajunşi aici, vom distruge suişul, fiind astfel în siguranţă. Ia priviţi, nu-i greu să dărâmi creasta în partea ei cea mai îngustă, pe o distantă de vreo zece metri, şi atunci nimeni nu se va mai încumeta să ne urmărească.

— Cred că ai dreptate! încuviinţă Kosteakov.

— Dar ce facem cu câinii? întrebă Nikiforov. Vor sta prea înghesuiţi aici.

— Câinii pot petrece noaptea jos, în grotele lor. Dacă nu sunt înhămaţi, pot ajunge aici în doi timpi şi trei mişcări.

Călătorii hotărâră să facă după cum propusese Goriunov şi începură să care sus lucrurile, cât mai era lumină. Treaba nu era de loc uşoară. Câinii nu putură să tragă dintr-o dată săniile, greu încărcate, pe costişa abruptă, deşi călătorii săpaseră trepte. De aceea trebuiră să facă câteva drumuri. Munciră din greu până se lăsă întunericul, dar în cele din urmă toate lucrurile, o mare cantitate de carne şi de lemn, precum şi săniile, fură îngrămădite pe terasă: jos nu mai rămăseseră decât sacii de dormit şi vasele necesare pentru cină şi ceai.

Întrucât aveau lemne din belşug, pregătite pentru toată iarna, făcură un foc puternic, ca să alunge urşii. Nikiforov le povesti că vara, urşii îl vizitau des şi numai grota îl scăpase de aceste dihănii, salvând totodată şi

carnea care atrăgea fiarele.

Datorită lui Albu, care veghea cu străşnicie, el se trezea la timp şi, pitulându-se după sloiurile de gheaţă de la intrarea grotei, trăgea în oaspetele nepoftit, care încerca să dea la o parte grămada de blocuri ce închidea depozitul cu carne.

Când se aşezară la masă, el le mai povesti că trăsese o spaimă de moarte când se produseseră cele două cutremure: de teamă să nu se năruie bolta, fugea mereu afară din grotă. De pe povârniş, pietrele cădeau „ca grindina”, iar pământul era brăzdat de o sumedenie de crăpături.

Istoviţi de atâta muncă, călătorii se culcară devreme, încadraţi de patru focuri, şi adormiră buştean păziţi de Cârtiţa şi Albu. Dar pe la miezul nopţii fură treziţi de o puternică zguduitură subterană. Se ridicară speriaţi şi începură să asculte cu încordare; sub pământ se auzea un uruit, ca şi când un şir de care grele trecea pe un caldarâm bolovănos; curând se adăugară nişte bubuituri, când mai apropiate, când mai depărtate. Pe peretele periferic al depresiunii se rostogoleau pietre şi bucăţi de rocă; sub ei, pământul se cutremura. Dar acest vacarm fu acoperit de lătratul furios al câinilor, închişi în grotele de gheaţă.

Deoarece călătorii erau culcaţi sub cerul liber, la o distanţă destul de mare de poalele peretelui, nu aveau niciun motiv să fugă şi rămaseră aşa, ridicaţi în capul oaselor în sacii de dormit, cuprinşi de o firească nelinişte.

Curând se auzi o nouă lovitură, mai puternică. Se simţiră parcă săltaţi în aer; flăcările focurilor aproape stinse tremurau, cioturile şi tăciunii se împrăştiară. În apropiere se auzi o bubuitură puternică. Goriunov, culcat în faţa grotei unde fusese instalat de curând

cortul şi unde dormiseră noaptea trecută, văzu desprinzându-se din bolta de gheaţă câteva blocuri mari.

— Norocul nostru că dormim aici, şi nu în grotă! exclamă el. Acum am fi fost striviţi.

— Dar asta nu li se poate întâmpla câinilor? se alarmă Ordin.

— Nu cred! Grotele lor sunt mai mici şi sunt săpate în partea cea mai înaltă, cea mai groasă a troianului.

— Dacă îi scoatem afară, o iau razna, spuse Nikiforov. Nu avem de ce să-i legăm, căci săniile sunt sus. Să-i lăsăm mai bine să stea acolo.

Urmară însă una după alta câteva zguduituri puternice, şi călătorii se răzgândiră. Câinii începură să urle atât de deznădăjduit – presimţind pesemne primejdia – încât Nikiforov, luând toporul şi clătinându-se de parcă ar fi mers pe puntea unui vas care plutea pe o mare furtunoasă, porni în fugă spre grotă, dădu la o parte blocurile de gheaţă care închideau intrarea şi lăsă câinii să iasă. Aceştia năvăliră afară ca nişte turbaţi, sărind unii peste alţii. Încetară să mai urle, şi după ce se hârjoniră un timp se strânseră grămadă şi-şi priviră caiurul, dând din coadă. Nikiforov aduse hamurile, legă câinii şi aşeză cele trei atelaje în locuri diferite, în apropierea focurilor. Apoi cercetă grotele şi, înapoindu-se, spuse tovarăşilor săi:

— Câinii nu făceau larmă de pomană; gheaţa se crăpase deasupra lor. Puteai băga mâna prin crăpătură. În orice clipă se putea prăvăli un bloc de gheaţă.

— Cred că în noaptea asta bordeiele onchilonilor s-au dărâmat iarăşi, spuse Goriunov.

— Acum vor pune această nouă nenorocire pe seama plecării noastre, observă Kosteakov.

— Sau pe seama faptului că unul dintre noi a rămas

cu ei, adăugă Ordin. Iar Gorohov, chiar dacă ar dori, n-ar mai putea pleca atât de uşor.

Annuir asculta în tăcere. Ochii i se umplură de lacrimi. Clanul ei, tot neamul ei fusese lovit de o nouă nenorocire. Deşi îi părăsise, nenorocirea ce se abătuse asupra lor o îndurera adânc.

— Se prea poate ca acest cutremur să fi fost spre binele onchilonilor, încercă s-o mângâie Ordin. Dacă în urma zdruncinăturilor se vor fi restabilit căile subterane prin care veneau aburii şi apa fierbinte, iar pe meleagurile lor va fi început să fie din nou cald, viaţa onchilonilor va reintra în făgaşul ei obişnuit. Cât despre bordeie, ele se construiesc uşor.

Călătorii îi explicaseră mai înainte lui Annuir de ce, anul acesta, frigul venise atât de timpuriu, şi spusele lui Ordin o liniştiseră întrucâtva. Ea îl privi cu recunoştinţă şi-i mângâie mâna pe furiş.

— De ce n-ar construi locuinţe ca bordeiul nostru? Sunt sigură că el nu s-a dărâmat, spuse ea într-un târziu.

— S-ar putea ca după plecarea noastră să se înveţe minte. Vor vedea doar că „vrăjitorii” au plecat, şi bordeiul lor nu s-a năruit, observă Goriunov.

— Nu vor începe oare erupţiile în partea de nord a depresiunii? se întrebă Kosteakov.

Fără să vrea, privirile tuturora se îndreptară spre miazănoapte. Acolo, cerul era acoperit de nori grei şi întunecaţi, şi nicăieri nu se zăreau reflexe roşietice, care să arate că undeva lava erupsese la suprafaţă.

Din când în când, zguduirile se repetau, dar erau mult mai slabe. Frânţi de oboseală, călătorii adormiră curând.

Avură însă un somn foarte agitat. Când unul, când altul se trezea, se ridica într-un cot şi privea speriat în

toate părţile. Încredinţându-se că nu se întâmplă nimic, că troienele nu se surpă, că focurile ard, se culca din nou. Nikiforov se sculase de câteva ori ca să pună lemne pe foc. Aşa se scurseră ceasurile acestei nopţi de groază.

Dar iată că spre răsărit norii se luminară şi apoi se rumeniră uşor de reflexele roşietice iscate de razele soarelui, care nu răsărise încă. Pe fundalul norilor se conturau vag creasta şi piscurile peretelui din apropiere, acoperite de zăpada care începuse să scânteieze. La nord, abia se zăreau fâşiile de pădure; troienele crescuseră parcă şi păreau mai albe; lumina focurilor pălise. Frigul premergător zorilor îi trezi pe toţi.

— Ce-ar fi să facem ceaiul, înainte de a se lumina de ziuă? propuse Goriunov. Apoi mergem sus, la lucru, până ce nu apucă să vină războinicii trimişi pe urmele noastre.

— Bine zici! spuse Nikiforov, sărind în picioare. O dată ce am hotărât să plecăm, să nu ne pierdem timpul de pomană.

— Dacă soba Ţării lui Sannikov s-a reparat, poate nu mai are niciun rost să plecăm, zise Ordin.

— Vom vedea în cursul zilei; dacă vremea se va încălzi, iar zăpada se va topi, înseamnă că presupunerea ta e întemeiată. Totuşi, drumul trebuie pregătit, hotărî Goriunov.

Acum se luminase de-a binelea. La răsărit, scamele de nori prinseră a se destrăma, înveşmântându-se în purpură. Spre miazănoapte, fâşia întunecată de pădure se desluşea limpede acum. Râpile de la marginea depresiunii se întindeau de o parte şi de alta ca un zid negru, având înfăţişarea lor de totdeauna, deşi peste noapte se rostogoliseră de pe ele o sumedenie de bolovani şi bucăţi de rocă.

Nikiforov aţâţă focul, apoi luă ceainicul şi se duse la capătul troianului, unde susura un pârâiaş, acesta se vărsa într-un mic bazin din care cazahul lua apă. Deodată, Nikiforov strigă înspăimântat:

— Dumnezeule! Apă, apă pretutindeni!

Toţi alergară spre el, ocolind focurile, al căror fum îi împiedica să vadă ce se întâmpla. Când ajunseră acolo, rămaseră înmărmuriţi. În locul unde în ajun se afla pe o distanţă de vreo sută de metri de la capătul troienelor o aluviune formată din piatră măruntă acoperită cu desăvârşire de omăt, văzură acum oglinda unei ape tulbure, care ajungea până la tufişurile acoperite şi ele de apă. Acest lac, apărut peste noapte, se întindea până hăt departe de ambele părţi, părând că se opreşte la poalele râpelor. Numai coltul de sud al depresiunii, acolo unde se aflau troienele, scăpase de inundaţie. La o depărtare de vreo zece paşi de capătul troianului, susurând molcom, pârâiaşul se vărsa în acest lac, care îi despărţise pe călători de restul depresiunii.

— Asta-i bună! În loc de lavă, cutremurul a adus apă! rupse tăcerea Kosteakov.

— Priviţi, apa se furişează parcă spre noi! exclamă Ordin. Şi creşte, creşte într-una.

Se apropiară toţi de mal şi constatară că apa înaintează mereu. Zăpada care acoperea pământul se îmbiba cu apă, se lăsa, se fleşcăia, şi o apă în care pluteau o puzderie de bulgări moi îi lua locul.

— Fraţilor, n-avem timp de pierdut! exclamă Goriunov. Hai să luăm lucrurile şi să mergem sus. Peste o jumătate de ceas, campamentul va fi inundat.

— Dar nu ne-am croit încă drum spre creastă! zise Kosteakov. Vom fi acolo ca într-o cursă.

— Ce? Ţi-e teamă că şi terasa va fi inundată? Chiar dacă se va întâmpla aşa, avem tot timpul să ne croim

drum. Să nu uităm că terasa se află la vreo sută de metri deasupra depresiunii.

— Ce bine că am dus de aici poverile sus! Acum, n-am mai fi avut timp, observă Ordin.

Se înapoiară la focuri, strânseră în grabă lucrurile şi le puseră pe troian. Apoi, pentru orice eventualitate, luară din depozitul, ameninţat şi el de inundaţie, o mare cantitate de carne şi îngrămădiră pe treptele săpate în troian cât de multe lemne putură. Toate aceste rezerve le puteau urca treptat. Ultimele lemne le cărară prin apa, care între timp ajunsese până la marginea troianului.

— Şi acum, să suim câinii! spuse Nikiforov.

Bietele animale se vânzoleau şi se căzneau să se caţere de marginea abruptă a troianului, dar alunecau, cădeau şi începură să urle de-ţi era mai mare mila. Nikiforov, Ordin şi Kosteakov luară fiecare un atelaj şi mânară câinii în sus, pe scări. Goriunov şi Annuir mergeau înainte, cu o parte din lucruri. Ajungând sus, se opriră uimiţi. În ajun, zăpada ajunsese aproape la nivelul terasei; acum, îi despărţea de platformă o râpă de aproape un metru înălţime. Se vede că din cauza cutremurului – ori troianul se afânase şi se lăsase, ori depresiunea se scufundase. Fură nevoiţi să se caţere. Primul atelaj se opri în faţa râpei. Văzând că nu pot urca mai departe, câinii începură să urle. Trebuiau să-i ridice unul câte unul şi să-i suie pe terasă. Aici, animalele prinseră a se zbengui şi încercau să se furişeze până la sania în care era pusă carnea. Nikiforov se căzni mult până îi prinse şi îi legă într-un colţ al terasei. Ceilalţi bărbaţi se duseră jos după lucrurile lăsate la capătul troianului, iar Annuir se apucă să pregătească ceaiul; terasa era acoperită cu zăpadă proaspătă, curată, astfel că avea apă de ajuns.

După ce cărară sus toate lucrurile, călătorii, în aşteptarea dejunului, cercetară împrejurimile. De pe terasă se zărea o bună parte a depresiunii; cât vedeai cu ochii era numai apă. Toate poienele se transformaseră în lacuri, iar pădurile păreau insule şi istmuri. Sub razele soarelui furişate printre nori, apa scânteia. Tabloul nu era de loc sinistru, ci, dimpotrivă, măreţ, în cadrul sumbru al râpelor abrupte, încinse cu fâşiile albe ale teraselor şi încununate cu piscuri înzăpezite, se întindea un lac imens, cu o reţea de insule şi peninsule sumbre.

Te cuprindea însă groaza când te gândeai că acolo unde se aşterne acum lacul trăia numai cu o zi înainte un popor întreg şi o sumedenie de animale. Oare toţi se înecaseră? Oamenii se puteau refugia un timp în copaci, dar pentru câtă vreme? Dacă apa avea să mai crească, mai curând sau mai târziu îi va înghiţi, şi chiar dacă ea n-ar mai fi crescut, oamenii erau condamnaţi să piară de frig şi de foame. Animalele nu aveau unde să se adăpostească. Peretele abrupt de la marginea depresiunii nu-l puteau urca decât păsările şi berbecii sălbatici de stâncă. Ţara lui Sannikov se transformase într-o capcană uriaşă, din care nu mai era scăpare.

Cam acestea erau gândurile care îi frământau pe călătorii aflaţi pe platforma terasei. Ei scrutau depărtările cu binoclul, nădăjduind să vadă undeva oameni adăpostiţi în copaci. În apropiere nu se vedea nimic, iar în depărtare pădurea îi împiedica ca să zărească ceva, şi apoi – distanta era prea mare.

— Fraţilor! exclamă Ordin, avem o barcă! S-o coborâm pe apă şi să încercăm să-l salvăm pe Gorohov şi pe cine vom mai putea dintre onchiloni.

Nu apucă să rostească aceste cuvinte, că din spate un brat moale îi cuprinse gâtul, şi Annuir îşi lipi obrazul

de al său, şoptindu-i:

— Da, da, încercaşi să-i salvaţi pe onchiloni; acum n-au să vă mai facă niciun rău.

— Dar cum vom străbate cu caiacul prin pădure? întrebă Kosteakov.

— În primul rând există pretutindeni potecile bătute de sălbăticiuni, care acum s-au transformat în canaluri. Pe lângă asta uitati-vă că aici, de-a lungul marginilor unde înainte se afla aluviunea de piatră, se întinde acum o fâşie lată de apă, spuse Goriunov.

Mâncară degrabă, apoi scoaseră caiacul de pe sănii, îl montară, puseră înăuntru cârma, o cange, vâslele, multă carne afumată, o sticlă cu spirt, cîţiva pesmeţi din micile lor rezerve, o funie şi un topor.

— Fireşte, n-are niciun rost să plecăm toţi, spuse Goriunov. E destul să fim doi, altminteri vom salva puţini oameni. Unul va sta la cârmă, iar celălalt va vâsli. Vom face cu rândul. Cine vrea să meargă?

Nikiforov trebuia să rămână, să vadă de câini. Annuir nu ştia să vâslească. Prin urmare, numai trei dintre ei puteau pleca. Hotărâră să-l lase şi pe Kosteakov.

— Cei care rămân au şi ei destul de lucru, spuse Ordin. Până seara, trebuiesc săpate trepte de la terasă în sus, peste stânci.

Coborâră caiacul cu ajutorul funiilor, lăsându-l să alunece pe creasta troianului până la apă. Între timn, nivelul apei crescuse, având acum o adâncime de aproape un metru. Goriunov luă cârma în mâini. Ordin apucă vâslele şi luntrea uşoară începu să alunece cu repeziciune pe apele tulburi ce acopereau Ţara lui Sannikov.

CU BARCA PRIN ŢARA LUI SANNIKOV

Uşoară, rapidă, ducând o greutate mică, barca putea face până la zece kilometri pe oră, aşa că în vreo trei ceasuri aveau să fie la sălaşul lui Amnundak. Pluteau pe la marginea depresiunii, ţinându-se însă mai aproape de liziera pădurii, iar nu de poalele râpei, de teamă ca nu cumva vreo stâncă submarină să străpungă fundul subţire al luntrei. Barca luneca uşor pe apa tulbure, pe care pluteau o sumedenie de frunze uscate, crengi, insecte moarte – tot gunoiul care se strânsese de ani de zile pe acest părnânt şi care acum, ridicându-se la suprafaţă, tulbura apa. Din când în când, Goriunov măsura cu cangea adâncimea apei – ea trecuse de un metru. Era de presupus deci că şi patrupedele mai mari pieriseră, dacă nu reuşiseră să se refugieze în acele părţi ale depresiunii unde era mai putină apă sau unde ea nu ajunsese de loc, presupuriând că ar exista asemenea locuri. Această problemă îi frământa mult pe călătorii noştri.

— Mă tot gândesc, de unde o fi apărut atâta apă? spuse Ordin. Oare apele subterane zăgăzuite câtva timp au sfărâmat cu atâta putere toate opreliştile, încât au inundat depresiunea?

— N-o fi pătruns oare în depresiune apa mării? Marea e aproape şi comunică cu depresiunea prin coşul lacului sfânt, îşi dădu cu părerea Goriunov.

— În cazul ăsta, apa ar trebui să fie sărată. Ia s-o gustăm. Goriunov bău puţină apă şi scuipă.

— Apa e într-adevăr sălcie, – spuse el, – dar nu-i atât de sărată ca apa mării.

— E şi firesc. S-a amestecat cu apa lacurilor şi apoi în ea s-a topit atâta zăpadă. Acum e clar că tot fundul depresiunii s-a lăsat şi astfel apa mării a putut pătrunde aici.

— Atunci înseamnă că ea nu se poate ridica mult. Cred că a atins nivelul maxim.

— Depinde de adâncimea la care s-a lăsat fundul depresiunii, precum şi de raportul dintre diametrul coşului şi suprafaţa depresiunii: coşul are gura îngustă, iar depresiunea e uriaşă. Trebuie să treacă mult timp pentru ca apa să se ridice până la nivelul mării. Nu ştiu cât s-a scufundat depresiunea; nu-mi vine să cred că tot fundul ei s-a lăsat ca o lipie. Mai curând bănuiesc că s-a împărţit în fâşii care s-au lăsat la adâncimi diferite.

— S-ar putea, prin urmare, ca unele fâşii să fi rămas la vechiul nivel. Atunci, acolo s-au refugiat oamenii şi animalele.

— Să nădăjduim că aşa s-a întimplat. Ar fi un adevărat noroc pentru populaţia Ţării lui Sannikov.

Barca străbătu câteva şiruri de tufişuri înecate de apă; spre dreapta, ele se înălţau treptat, transformându-se într-o pădure; spre stânga, până la poalele râpelor, se întindea oglinda apei. Pe alocuri, bolovani mai mari răsăreau din apă în chip de insule. Pe terasele râpei se vedeau berbeci sălbatici de stâncă. Unii stăteau liniştiţi, privind în jos spre apă. Alţii alergau speriaţi de colo până colo, pe platforma terasei. Animalele erau ameninţate să piară de foame, deoarece hrana lor – muşchiul şi iarba – era înecată de apă, iar pe terase nu creştea niciun fel de vegetaţie. Pe bolovanii ce ieşeau din apă se vedeau animale mai mici, care izbutiseră să se salveze – iepuri de munte, care populau aluviunile pietroase, guzgani, şoareci; câte un iepure de şes, refugiat aici, părea un uriaş

printre aceste vieţuitoare. Micile sălbăticiuni se înghesuiau unele în altele. Pe toate le aştepta moartea prin foamete. Când trecură prin dreptul unui bolovan călătorii noştri asistară la următoarea scenă: din înălţimi căzu ca trăsnetul un vultur, înşfăcă un iepure şi se avântă cu el în văzduh. Câteva din micile animale căzură de spaimă în apă. În văzduh se roteau şi alte păsări de pradă, căutând pe bolovani o pradă uşoară; până la urmă, însă, această pradă avea să dispară, fiind astfel şi ele sortite pieirii. Pe un dâmb mai înalt zăriră câţiva lupi şi vreo câteva vulpi care stăteau grămadă; unele animale erau culcate, altele stăteau în picioare, urmărind cu privirile barca.

După vreo două ore ajunseră la lacul sfânt. Recunoscură îndată locul după adâncitura semicirculară formată în peretele stâncos, adâncitură care înconjura lacul din două părţi. Apropiindu-se de lac, Goriunov, care vâslea, observă că înaintează din ce în ce mai greu. Oprind barca, constatară că pluteau împotriva unui curent destul de puternic. Apa era aici mai sălcie şi mai limpede. În imediata apropiere a lacului, curentul era şi mai puternic. Deasupra coşului, apa se înălţa ca o movilită turtită.

— Vezi, pe aici se mai scurge încă destulă apă! spuse Ordin.

Coborî cangea şi cu greu izbuti să dea de fund, deşi cangea avea vreo trei metri.

— Nu se mai vede nici lespedea pentru jertfe, observă Goriunov. Dacă mi-aduc bine aminte, ea se ridica cu vreo doi metri deasupra nivelului lacului.

Mai plutiră un timp de-a lungul peretelui periferic şi observară o fâşie îngustă de apă limpede, care dispărea în pădure, în direcţia în care voiau să meargă ei. Îndreptară barca într-acolo. În curând, canalul se

îngustă şi luntrea îşi urmă drumul printre copaci. Pădurea inundată avea o înfăţişare ciudată; copacii desfrunziţi, brazii verzi şi albi se înălţau de-a dreptul din apă. De ramurile lor se prinseseră grămezi de frunze, de crengi şi tot felul de gunoaie; zăriră cadavrele a numeroase păsări şi animale mici. Cele rămase în viaţă zburau din ram în ram, ciripind a jale; pe cioturi se aciuaseră şoareci, guzgani, cârtiţe, cidei şi nevăstuici; animalele de pradă stăteau alături de rozătoarele pe care de obicei le vânau. Razele soarelui străbăteau adeseori norii, luminând acest tablou straniu şi lugubru.

Cei doi călători înaintau cu băgare de seamă, ca să nu se izbească de vreun ciot ascuţit sau de vreun buştean. Dar iată că umbrele pădurii începură să se destrame şi ajunseră în locul unde se afla poiana. Călătorii priviră în jur cu luare aminte, ca să vadă dacă aici se află sălaşul. Conturul pădurii li se părea necunoscut. Deodată, observară o băşică ce se umfla în mijlocul lacului, aproape de locul unde se găseau ei. Apa se ridică în chip de moviliţă, din care izbucniră vălătuci de aburi.

— Nu e poiana unde a fost bordeiul nostru! exclamă Goriunov. Lacul care se afla acolo nu făcea băşici.

— Şi eu cred că am nimerit în poiana de alături, situată mai la sud, spuse Ordin. E clar însă că nu numai apele mării inundă depresiunea, ci şi cele subterane, care şi-au croit din nou drum spre suprafaţă.

— Apa trebuie să fie bună de băut, – adăugă el şi, cum îi era sete, făcu palma căuş şi o afundă în lac. E aproape dulce şi destul de caldă! remarcă el, astâmpărându-şi de bine de rău setea.

— Bărcii nu-i prieşte de loc apa fierbinte! spuse Coriunov. Substanţele cu care este impregnat lemnul şi cu care sunt astupate crăpăturile se pot dizolva.

Trebuie să ne ţinem cât mai departe de băşici.

O luară spre nord, pe un canal îngust, şi ajunseră curând în poiana unde se afla sălaşul; o recunoscură după faptul că pădurea era rărită, căci de aici îşi iau onchilonii lemnele de trebuinţă.

— Iată şi bordeiul nostru! exclamă Ordin.

La marginea opusă a lacului se înălţa, puţin deasupra apei, partea din mijloc a bordeiului, care era mai înaltă; pe ea se mai vedeau urme de zăpadă topită, precum şi scoarţa cu care închideau peste noapte o parte a deschizăturii ce servea drept coş pentru fum. Îndreptară barca într-acolo; Ordin se caţără pe această insulă şi, privind prin deschizătură, exclamă:

— Tot avutul nostru pluteşte!

El scoase de acolo învelitoarea de blană, câteva vestminte de femei, o pernă, o strachină de lemn şi câteva cioturi înnegrite; toate pluteau la suprafaţă şi erau îmbibate de apă.

— Să luăm cu noi perna şi învelitoarea, îi vor prinde bine lui Annuir, – spuse el, – dar mai întâi trebuie să le stoarcem.

După ce scoaseră lucrurile, Ordin se întoarse în barcă şi luntraşii se îndreptară spre locul unde se afla bordeiul şefului. Deasupra apei nu se ridicau decât cei patru stâlpi din mijloc şi o parte din acoperiş. Cercetând fundul cu cangea, dădură sub apă de o grămadă de pământ, căzută peste bârne.

— Nicăieri însă nu-i ţipenie de om! Nu se văd poate din pricina crengilor şi de aceea nu i-am zărit, dar ei, nu se poate să nu ne fi observat şi deci să nu ne strige, spuse Goriunov. Hai să-i strigăm noi!

Începură să-l strige pe Amnundak, pe Nikita, pe femeile ale căror nume le cunoşteau. Nu primiră însă niciun răspuns. În jur, era o linişte mormântală.

— E cu neputinţă să se fi înecat toţi! Or fi scăpat câţiva, suindu-se în copaci sau pe acoperişul bordeiului nostru, spuse Ordin.

— Se vede că au avut timp să plece de aici. Trebuie să-i căutăm mai departe; poate că apa creşte atât de încet, încât au putut s-o ia din loc fără grabă, îşi dădu cu părerea Goriunov.

— Nu prea cred să fie aşa, zise Ordin. Dacă ar fi plecat fără să se grăbească, n-ar fi lăsat aici hainele, învelitorile, lucrurile cele mai trebuitoare pentru iarnă.

Plutiră mai departe pe canal şi ajunseră la sălaşul următor, aflat la vreo doi kilometri depărtare, în poiană văzură bordeiul, care deşi aproape dărâmat nu era cuprins de ape decât jumătate. Goriunov măsură adâncimea. Apa era aici de vreun metru şi jumătate.

— Cei care locuiau aici nu cred să se fi înecat, zise el. Această parte a depresiunii s-a scufundat, probabil, mai puţin.

Ajunşi lângă bordei, priviră înăuntru prin gaura care se produsese prin surparea peretelui locuinţei; pe apă nu pluteau decât lucruri mărunte, zdrenţe, cioturi arse, gunoaie, dar nicăieri nu se vedea îmbrăcăminte.

— Locuitorii bordeiului au avut timp să ia cu ei tot ce aveau mai de pref, spuse Ordin.

Se uitară prin arborii din apropiere, mai strigară de câteva ori, dar nu le răspunse decât croncănitul corbilor, grămădiţi în câtiva copaci, pesemne în aşteptarea retragerii apelor.

Mai cercetară două poiene, unde înainte se aflau sălaşuri; bordeiele erau dărâmate, sau aproape dărâmate, dar nicăieri nu era ţipenie de om. Aici, apa avea o adâncime de un metru sau chiar mai puţin; pe alocuri, înaintând pe canal, caiacul se izbea de trunchiurile copacilor căzuţi. De aceea pluteau cu multă

băgare de seamă.

— Cred că putem opri cercetările, spuse Goriunov. Toţi onchilonii s-au salvat, având timp să se retragă în partea de nord a depresiunii, care pesemne nu s-a surpat. Prin urmare, nu avem pe cine ajuta, şi dacă ne apropiem de uscat şi-i întâlnim pe onchiloni, putem da de bucluc.

— Poate mai încolo apa e mai adâncă şi vom întâlni oameni prinşi de inundaţie pe când fugeau şi care au nevoie de ajutorul nostru, zise Ordin. Să ducem cercetările până la capăt, ca să fim cu conştiinţa împăcată.

Goriunov îi făcu pe voie şi merseră mai departe, în poiana următoare, caiacul se împotmoli de câteva ori; din apă ieşeau ierburile, trestiile şi stuful din jurul locului unde se afla iazul. Dincolo de poiană, canalul nu avea nicio jumătate de metru adâncime şi, după cum constatară, mai departe era şi mai puţin adânc.

— În poiana următoare putem da de onchiloni, remarcă Goriunov.

— Ai dreptate. Uite colo, deasupra pădurii, se înalţă fumul de la locurile lor, ceea ce dovedeşte că ei se află pe un loc uscat, încuviinţă Ordin. Cred că le-am putea auzi şi glasurile.

El se opri din vâslit şi ascultă cu luare aminte; din partea unde se zărea fumul răsunau din când în când voci omeneşti.

— Din cauza cutremurului şi a inundaţiei, onchilonii s-au mutat în jumătatea de nord a depresiunii, unde îşi vor relua vechiul lor fel de trai, spuse Goriunov.

— Şi întrucât soba s-a reparat, după cum o dovedesc cele două lacuri din care se ridică băşici, – adăugă Ordin, – nu trebuie să ne îngrijoreze soarta lor.

— Ar fi însă o nesocotinţă să ne întoarcem în mijlocul

lor, şi în cazul unor noi nenorociri să fim iarăşi bănuiţi, riscând să devenim prizonierii lor.

— Dacă marea nu va îngheţa îndeajuns ca s-o putem străbate, ne-am putea întoarce pe terasă şi am putea aştepta acolo lăsarea frigului. Avem destule lemne de foc şi hrană pentru câini, iar de onchiloni ne desparte această întindere de apă. Păcat însă că l-am lăsat pe Gorohov în voia soartei. Cred că acum şi-a schimbat părerea.

— S-ar putea ca pe Gorohov să-l găsim pe terasă, răspunse Goriunov. Dacă inundaţia i-a schimbat părerea asupra traiului pe aceste meleaguri, poate că, profitând de învălmăşeală, a luat luntrea şi a pornit spre noi, singur, sau cu nevasta. Gorohov ştia locul unde era ascunsă luntrea, deoarece o lua deseori când se ducea la pescuit. Îl vom aştepta până mâine dimineaţă, aşa cum i-am făgăduit.

Se odihniră puţin şi apoi porniră înapoi spre terasă. Ieşiră din nou la marginea depresiunii, ca să nu se rătăcească prin poiene şi pe canaluri. Cu toate acestea, drumul dură aproape patru ceasuri. Când trecură prin dreptul lacului sfânt, se încredinţară că apa continuă să iasă din gura hăului, dar foarte încet; se vede că apele ajunseră aproape la acelaşi nivel. În acest loc, adâncimea era mai mare de trei metri, căci cangea nu atingea fundul. În răstimpul cât lipsiră, apa de lângă troian crescuse mult, trecând de doi metri.

Tovarăşii lor care rămăseseră pe terasă îi întâmpinară la capătul scării de gheaţă, ca să-i ajute la transportarea celor salvaţi.

— N-aţi adus pe nimeni? întreba Kosteakov, mirat.

— V-aţi plimbat de pomană? adăugă Nikiforov.

— S-au înecat toţi? murmură Annuir, pălind.

Se înţelege că Ordin se grăbi s-o liniştească.

— Iată-i pe singurii înecaţi pe care i-am găsit, glumi Goriunov, scoţând din barcă îmbrăcămintea pe care i-o dădu lui Annuir.

Se opintiră cu toţii şi urcară caiacul până la capătul troianului; pierdură însă mult timp ca să-l suie pe terasă, căci peste zi, peretele ce se ridica deasupra zăpezii ajunsese la o înălţime de doi metri şi jumătate, fie din cauză că, mâncat de apă, troianul începuse să se afineze, fie pentru că fundul depresiunii continua să se lase încet. Pentru a uşura suişul, vrednicul cazac făcuse o scară din blocuri de gheaţă.

În timpul cinei îşi povestiră întâmplările de peste zi. Cei rămaşi pe terasă săpaseră trepte în peretele de deasupra terasei. Apoi se urcaseră sus şi văzură că marea dezgheţată era destul de aproape. Puţin după plecarea caiacului, apărură pe neaşteptate din apă două namile de urşi şi începură să urce încet treptele de pe troian, vrând, pesemne, să se caţere pe terasă ca să se adăpostească aici de inundaţie, împreună cu oamenii. Se înţelege că tovărăşia lor n-ar fi fost prea plăcută şi fuseseră nevoiţi să-i întâmpine cu gloanţe; unul dintre urşi căzuse pe troian şi se rostogolise în apă. Celălalt reuşi să se caţere până la terasă, şi abia aici fusese doborât. Această carne proaspătă, picată pe neaşteptate, avea să, le prindă bine la drum.

Annuir recunoscu învelitoarea şi îmbrăcămintea scoasă de Ordin din bordeiul lor; ele aparţineau lui Annuen.

CATASTROFA

Înainte de asfinţit, Goriunov şi Ordin se urcară pe creasta râpei ca să vadă ce se întâmplă dincolo de marginea depresiunii, ai cărei păreţi le ascunsesem orizontul toată vara. Acoperit de omăt, de parcă n-ar fi fost în toiul verii, versantul de sud al Ţării lui Sannikov cobora în pantă lină spre mare, care era încă încătuşată de gheaţă pe o distanţă de vreo cinci kilometri de la poalele muntelui. Ceva mai departe însă se întindea, cât vedeai cu ochii, marea, pe care pluteau iceberguri şi câmpuri întregi de gheaţă. Distanţa era prea mare ca să poată fi străbătută cu caiacul; de altfel, în luntrea lor nici n-ar fi putut să încapă toţi oamenii, lucrurile şi câinii. Nu le rămânea decât să aştepte până ce îngheţul din timpul toamnei va încătuşa apele, micşorând întinderea dezgheţată, sau de nu – s-o ia spre răsărit, în nădejdea că acolo gheţarii se întind mai departe spre sud şi totodată se ţin în apropierea insulei Kotelnâi. În felul acesta, ei ar fi putut străbate întinderea neîngheţată în două reprize.

— Parcă am fi un grup de naufragiaţi rămaşi pe o insulă, spuse Ordin. În spate – apă, în faţă – apă, iar în mijloc – pârjol şi urgie, cum spune basmul – dacă nu mă înşeală memoria.

— Deocamdată nu e pârjol, dar urgie – câtă vrei, răspunse Goriunov. Ia uitati-vă îndărăt.

Într-adevăr, Ţara lui Sannikov nu mai era decât un imens lac. Dacă te uitai cu binoclul, vedeai gheizerele care tâşneau în mai multe locuri, în partea centrală a depresiunii. Nu mai departe decât ieri, cam pe la

aceeaşi oră, în faţa lor se aşterneau poienele şi pădurile în veşmântul lor de iarnă; acum, locul zăpezii îl luase apa, iar vântul căldicel care adia dinspre nord dovedea că soba se reparase.

— Totuşi, meleagurile cele mai frumoase ale acestui ţinut au pierit, – spuse Ordin, – şi toate vieţuitoarele lui bipede şi patrupede s-au grămădit în partea de nord, din care o jumătate este neroditoare.

— Da, vor sta cam înghesuiţi, mai ales oamenii, adăugă Goriunov. Onchilonii vor porni probabil un război cumplit împotriva sălbaticilor, până îi vor extermina cu totul, ca să nu aibă vecini atât de primejdioşi.

— Acum, le-ar prinde bine tunetele şi trăsnetele noastre. O să le pară rău că ne-au scăpat din mâini.

— Le-a rămas însă puşca lui Gorohov.

— Abia acum mi-adusei aminte că am uitat în bordei puşca de rezervă, pe care aveam de gând s-o dăruim lui Amnundak la despărţire. Gorohov poate să i-o dea acum, ca să-i mai îmbuneze pe onchiloni.

După ce soarele roşu ca sângele se ascunsese la orizont, îndărătul unei fâşii de ceaţă ce spânzura în depărtare deasupra mării, călătorii se înapoiară pe terasă şi zăboviră vreme îndelungată lângă foc. Toti erau trişti; îndrăgiseră Ţara lui Sannikov, şi aceasta era ultima seară pe care o petreceau aici. Fără să vrea, îşi amintiră seara când văzuseră pentru prima dată, de pe culmile munţilor mărginaşi, acest ţinut misterios, când auziseră sunetele ce răsunau în vale, străduindu-se să ghicească ce le va fi dat să vadă. Ceea ce văzuseră, întrecuse cu mult aşteptările lor. Descoperiseră lucruri minunate; găsiseră aici oameni primitivi şi nenumărate animale dispărute, care trăiau în această depresiune ciudată, caldă, pierdută printre gheţurile polare.

Expediţia dăduse roade excepţionale, şi toţi membrii ei rămaseră teferi şi nevătămaţi. Dar în loc de bucurie şi mulţumire, încercau un sentiment de adâncă nelinişte, pricinuită de cele întâmplate în ultimele zile; aceste meleaguri minunate şi populaţia lor erau ameninţate să piară.

Noaptea era destul de călduroasă. Ca să economisească lemnele, nu lăsară focul să ardă toată noaptea, simţindu-se în siguranţă pe această terasă înaltă, unde nu puteau ajunge nici fiarele de pradă, nici vampu şi nici onchilonii, de care îi despărţea o uriaşă întindere de apă. De cu ziuă, încărcară cu vârf o sanie, o acoperiră cu blănuri şi legară încărcătura cu funii; aici se aflau toate roadele expediţiei – colecţii etnografice şi de istorie naturală, fotografii, jurnale zilnice. Încărcătura nu era grea, dar ocupa cam mult loc. Sania o trăseseră mai la o parte de celelalte, aproape de marginea terasei; lângă ea se culcă Kosteakov ca să apere de câini peste noapte carnea proaspătă, întinsă pe sanie. Celelalte două sănii. Încărcate numai pe jumătate, se aflau mai aproape de câini, fiind aşezate de-a curmezişul terasei. Lângă ele se culcară călătorii în sacii lor de dormit.

După miezul nopţii, Goriunov se trezi simţind o lovitură uşoară în coastă. Crezând că cineva vrea să-l scoale deschise ochii. Nu văzu pe nimeni şi încercă din nou să adoarmă, când deodată auzi un bubuit îndepărtat.

„Numai o ploaie ne-ar lipsi. N-am putea fixa cortul pe piatra golaşă” – se gândi el, ridicând capul şi uitându-se în jur. Cerul era senin, iar luna străjuia în înălţimi, luminând întreaga depresiune. Lăsă capul mai jos de locul în care se afla şi auzi clar un vuiet înfundat.

„Oare cataclismul subteran nu s-a terminat încă? se

gândi el. În timpul zilei a fost linişte deplină, iar cutremurul părea că s-a sfârşit o dată cu scufundarea depresiuniii şi cu năvălirea apei. Sau toate astea n-au fost decât un început?”

O zguduitură puternică îl făcu să sară din aşternut, întrerupându-i gândurile.

— Alt cutremur! se auzi vocea somnoroasă a lui Ordin.

Goriunov se aşeză pe sacul său şi îşi îndreptă privirile spre lac, a cărui înfăţişare se schimbase mult; stârnită de zguduitură, apa începu să se ridice în valuri, ce se rostogoleau spumegând la lumina lunii; crestele valurilor păreau nişte arcuri lungi, scânteietoare, de argint viu. Se auzea vuietul talazurilor, care izbeau pereţii râpelor şi plescăitul apei în locurile unde cădeau bolovani şi bucăţi de rocă.

Urmară una după alta câteva zguduituri puternice. Deodată, Goriunov auzi o bubuitură înspăimântătoare, ca o detunătură, şi văzu îngrozit, fără a fi în stare să facă vreo mişcare, că alături, la câtiva paşi de ei, se căscase o prăpastie, iar partea terasei unde dormea Kosteakov, lângă sanie, începe să se încline, apoi se frânge brusc şi se prăbuşeşte în gol. Un ţipăt sfâşietor străpunse vuietul apei şi zgomotul stâncilor care se sfărâmau în cădere; în aer se înălţă un val de colb. Totul dură numai câteva clipe. O vreme se mai auzi din ce în ce mai slab plescăitul valurilor stârnite de prăbuşirea acestei uriaşe mase de pământ.

Tremurând ca varga, Goriunov izbuti cu greu să iasă din sac. Îi era cu neputinţă să articuleze vreun cuvânt – din gâtlej nu-i ieşeau decât nişte sunete sacadate. La doi paşi de el se contura, neagră, o margine nouă, crestată, a terasei, iar în locul părţii răsăritene se căsca un abis fără fund. Se târî până la margine şi privi în jos.

În mijlocul apei care nu se potolise încă, se înălţau sumbre stâncile prăvălite; în troianul cu trepte văzu o spărtură uriaşă, făcută se vede de o stâncă sărită în lături.

— Ce s-a întâmplat? răsună glasul lui Ordin, care dormea atât de adânc, încât numai bubuitul şi tumultul produs de surpare reuşise să-l trezească.

— Sur... sur... surpare... Kosteakov... sania... s-au prăbuşit, bâigui cu greu Goriunov continuând să privească în jos.

Această veste îngrozitoare îl făcu pe Ordin să sară în picioare.

— Trebuie să-l căutăm, să-i venim în ajutor, să-l scoatem de acolo! Ce staţi! strigă el, ieşind din sacul de dormit. Hei, Nikiforov, scoală, vino repede! Unde-i caiacul?

— Nu-i nimic de făcut! spuse Goriunov, deznădăjduit. Nu putem coborî caiacul, surparea a dărâmat troianul, şi Kosteakov a fost strivit.

— De unde ştii!

— Kosteakov cu sacul în care dormea şi sania au alunecat în prăpastie îndată ce terasa s-a înclinat, căzând în apă înainte de prăbuşirea întregii mase de piatră; stâncile s-au prăvălit peste ei.

Ordin se apropie de marginea râpei şi scrută abisul.

— Nu se vede nimic, în afară de apă şi de stânci prăbuşite. Dacă n-ar fi fost strivit, Kosteakov cu sacul în care dormea ar pluti la suprafaţă, ca un balon.

— Ce grozăvie! gemu Ordin. Sub ochii tăi piere un om şi nu poţi mişca un deget pentru el.

Privind ce mai rămăsese din troian, constată că nu mai puteau coborî decât după îndelungate lucrări pregătitoare. În coama troianului era o spărtură de vreo cincisprezece metri lăţime şi zece metri adâncime.

— N-am putea coborî până la apă cu o funie? propuse el.

— Dacă am lega cap la cap toate funiile mai solide pe care le avem, n-am ajunge nici la jumătatea peretelui; nu uita că până acolo sunt peste optzeci de metri, replică Goriunov.

— În afară de aceasta, noi doi n-am putea ţine atâta vreme un om, adăugă Nikiforov, apropiindu-se.

— Dar împreună cu Kosteakov au pierit toate roadele expediţiei noastre! exclamă Ordin.

— Da, au pierit! repetă Goriunov, deznădăjduit.

— Hai cel puţin să luminăm locul unde s-a produs surparea: acolo e întuneric beznă şi nu se vede nimic. Poate că bietul Kosteakov a fost aruncat în lături şi zace undeva în nesimţire!

Nikiforov aduse un mănunchi de vreascuri, îl legă cu o bucată de funie şi îl aprinse. Apoi fixă şomoiogul de cangea caiacului şi îl ridică deasupra hăului. Ordin şi Goriunov se întinseră la marginea prăpastiei, pentru ca lumina să nu le bată în ochi, şi începură să scruteze adâncurile. Vreascurile ardeau puternic, luminând locul unde se produsese surparea. În spaţiul dintre troianul cu trepte şi troianul învecinat, mai scund, nu se vedea decât apa tulbure, spumegândă, şi un morman mare de pietre bazaltice. Nicăieri – nici pe stânci, nici pe apă, nu era urmă de om, nu se vedeau resturile de sanie sau lucruri. Stâncile îngropaseră totul. Nu trecu mult şi funia se arse lângă cârligul căngii, iar şomoiogul de vreascuri aprinse căzu în gol; el nimeri pe o grămadă de bolovani, şi înainte de a se stinge aruncă, timp de câteva minute, o lumină vie în jur; călătorii nu putură însă descoperi nimic.

O altă zguduitură îi făcu pe călătorii noştri să sară în picioare; sub ochii lor, din marginea râpei se mai

desprinseseră câteva bucăţi mici de rocă şi se prăbuşiră în gol.

— Să tragem săniile mai în fund, spuse Goriunov. Să nu se repete dezastrul!

Ajutaţi de Annuir, care asistase tăcută la toate cele întâmplate, mutară săniile şi aşternuturile mai departe de marginea prăpastiei, în locul de unde coborau pe troian. De bine, de rău, masa îngheţată a troianului sprijinea zidul abrupt de bazalt şi li se părea că aici se află în mai multă siguranţă. Dar nici în fundul terasei, la poalele platformei superioare, nu erau mai feriţi de primejdie, căci nu trecu mult şi se rostogoliră şi de acolo câteva pietre.

Un vuiet îndepărtat zgudui văzduhul. Toţi îşi întoarseră privirile spre miazănoapte. Acolo, deasupra părţii de nord a depresiunii, se înălţau în spirală coloane de fum sau de aburi, luminate pe alocuri de reflexe roşietice, lugubre; se auzeau bubuituri dese şi puternice, repetate la nesfârşit de ecou. La fiecare bubuitură, terasa pe care se aflau călătorii se cutremura.

— Se trezeşte vulcanul! bâigui Ordin.

— Şi bieţii oameni s-au refugiat acolo de teama inundaţiei! Ce se va întâmpla cu ei?! exclamă Goriunov. Unul dintre noi a pierit acum câteva clipe sub ochii noştri, altul piere acolo, iar noi nu-l putem ajuta cu nimic!

Annuir se ghemui lângă Ordin şi privi în depărtare; lacrimile îi curgeau şiroaie pe obraz şi tremura toată, abia stăpânindu-şi hohotele de plâns.

— Să fi venit oare sfârşitul acestui ţinut? întrebă Nikiforov, nedumerit. Ia uitaţi-vă ce se întâmplă; pretutindeni se înalţă coloane de fum, iar din pământ ţâşnesc flăcări.

Acolo, spre miazănoapte, nu o trâmbă, ci coloane întregi de fum negru şi de aburi albi se înălţau mult mai sus de marginea depresiunii, la vreo trei mii de metri. Norii aceştia de fum şi aburi se împleteau şi se încolăceau între ei, iar pe alocuri, văzduhul era străbătut de arcuri de foc – traiectoriile pietrelor incandescente, ce zburau ca nişte rachete. Uneori ţâşnea câte un nor de aburi, însoţit de un şir de bubuituri, ca nişte salve de artilerie. Norul creştea, se lăţea, înălţându-se tot mai sus. Pe norii formaţi de coloane, vâlvătăile se întindeau mereu. Se vede că în câteva locuri erupsese lavă arzătoare. Coborând spre apus, luna tristă şi palidă lumina depresiunea, argintind apele mereu zbuciumate ale lacului.

— Da, se vede că a venit sfârşitul Ţării lui Sannikov! încuviinţă Ordin. Noi am descoperit-o, şi acum piere sub ochii noştri.

— Când se va lumina, vom vedea dacă nu putem coborî caiacul pe apă, pentru a veni în ajutorul oamenilor care se îneacă acolo, spuse Goriunov.

Aşezaţi pe sacii lor de dormit, cei doi călători împreună cu Annuir, care nu se dezlipea de Ordin, stătură aici de veghe până dimineaţa, privind cum se desfăşoară erupţia, discutând cele ce vedeau şi vorbind despre tovarăşul lor, care avusese un sfârşit atât de tragic. Nikiforov privi şi el o vreme, apoi se culcă.

În sfârşit trecu şi această noapte de groază. La răsărit se iviră zorii purpurii; se lumina tot mai mult. Annuir aprinse focul şi începu să pregătească ceaiul. Acum, Ordin şi Goriunov putură să vadă ce se întâmplase peste noapte cu terasa lor. Toată marginea răsăriteană a terasei dispăruse. În locul de unde se desprinsese stânca, era un spaţiu abrupt, negru, în formă de unghi, cu capătul ascuţit îndreptat în jos. Se vede că roca se

desprinsese, urmând linia crăpăturilor existente, iar cutremurul nu făcuse altceva decât să dea un impuls; care învinsese inerţia masei de bazalt prăbuşită parte pe troian, parte – în apă; în cădere, stânca se fărâmiţase în mii de bucăţele. Gheaţa aflată în spărtură era acoperită de o pulbere neagră, sfărâmături şi bucăţi de rocă; jos se ridica din apă un morman de bolovani. În timpul nopţii, apa se limpezise, şi din locul unde se aflau, călătorii vedeau fundul lacului; îl cercetară atent cu binoclul, dar nicăieri nu zăriră nimic în afară de bucăţi de rocă neagră. Acestea înmormântaseră pe vecie atât pe tovarăşul lor, cât şi toate roadele expediţiei.

Examinând spărtura făcută în troian, constatară că pentru a o străbate trebuie să sape trepte în peretele abrupt de gheaţă, pe ambele ei părţi.

— Până la prânz terminăm, – spuse Goriunov, – coborâm cu funii cele două părţi ale bărcii şi apoi le suim pe malul celălalt. Hai să mâncăm şi pe urmă ne apucăm de treabă!

La nord, erupţia era în toi. Nu vedeau nimic din cauza norilor de aburi şi fum, dar auzeau bubuiturile care făceau să se cutremure terasa pe care se aflau. Perdeaua aceasta de aburi şi fum, ce se întindea de-a curmezişul întregii depresiuni, ascundea locul cataclismului. Deodată, undeva în faţa perdelei tâşni o vâlvătaie. care începu să se întindă cu repeziciune. Privind cu binoclurile, constatară că pădurea luase foc.

— După cât se pare, onchilonii sunt într-o situaţie desperată! spuse Ordin. Acum e clar că erupţia nu s-a produs la marginea de nord a depresiunii, ci în mijlocul ei, cam în locul unde ne-am oprit ieri, adică unde s-au adăpostit oamenii, fugind de inundaţie. Se prea poate ca ea să fi cuprins şi partea de nord.

Amindoi se întoarseră la sănii. Ceaiul era gata; Nikiforov se îndreptă spre colţul dinspre apus al terasei, unde erau legaţi câinii, cărora le dădu câteva hălci de carne uscată. Deodată rămase pironit locului.

— Ia veniţi încoace! Să ştiţi că nu-i a bună, strigă el.

Goriunov, Ordin şi Annuir, care tocmai se aşezară să bea ceaiul, săriră în picioare şi alergară spre cazac. Acesta se oprise lângă o crăpătură, de un lat de palmă, care tăia terasa în diagonală, de la marginea unde se produsese surparea în timpul nopţii, spre capătul dinspre apus. Săniile şi oamenii se aflau între această crăpătură şi marginea exterioară a terasei, iar câinii – de cealaltă parte.

— Ieri nu era aici nicio crăpătură, spuse Nikiforov.

— Da, proastă treabă. Trebuie să ne aşteptăm la o nouă surpare, spuse Goriunov.

— Ar fi de ajuns o singură zguduitură mai puternică, pentru ca terasa să se prăbuşească, adăugă Ordin. Se vede că o sprijină troianul, căci altfel s-ar fi năruit încă de astă-noapte, cu noi cu tot.

— Va trebui să ne luăm tălpăşiţa de aici, oricât de rău ne-ar pare, murmură Goriunov, altminteri o să ne pomenim toţi lângă Kosteakov.

— Hai să cărăm lucrurile dincolo de crăpătură!

În sfârşit se aşezară să mănânce, dar priveau mereu, cuprinşi de nelinişte, spre crăpătura ce se căsca neagră, la trei paşi de ei, căci se aşteptau din clipă în clipă ca ea să se lărgească şi să cadă din nou o grindină de pietre, de data asta direct pe troian.

După ce mâncară, se apucară bărbăteşte de lucru; doi dintre ei urcară treptele până la creasta peretelui de bazalt, luând cu ei câteva funii, alţi doi rămaseră jos. Suiră pe rând cele două sănii, barca şi lucrurile, apoi sloboziră şi mânară în sus câinii, dintre care unul lipsea,

căci fusese ucis în timpul nopţii de un bolovan rostogolit de pe povârniş.

Părăsind ultimul terasa unde înduraseră atâtea, Goriunov se mai apropie o dată de margine, privi în jos şi murmură câteva cuvinte de rămas bun pentru tovarăşul lor dispărut.

PERIPEŢIILE LUI NIKITA

În ziua când ceilalţi plecaseră, Gorohov se deşteptase destul de târziu; îl treziră câteva voci de femei:

— Unde-i Annuir? Se vede că a şters-o peste noapte la bărbatul ei, vrăjitorul alb! Nici nu s-a sinchisit de porunca şefului!

— Duceti-vă şi aduceţi-o aici! se auzi glasul lui Amnundak.

— Târâţi-o de păr, dacă nu vine de bună voie! interveni o femeie.

În clipa aceea, Gorohov îşi aminti că tovarăşii săi aveau de gând să plece în noaptea aceea, şi se întristă. Începu să se îmbrace în grabă, ca să afle dacă întradevăr plecaseră. Dar nu apucă să-şi pună hainele, că Annuen şi celelalte două femei trimise s-o aducă pe Annuir se întoarseră şi anunţară cu vădită părere de rău:

— Bordeiul e gol, n-am găsit-o nici pe Annuir, nici pe vrăjitorii albi. N-a mai rămas acolo decât un câine.

— Aţi căutat bine? Poate sunt acoperiţi cu învelitorile şi dorm, spuse Gorohov.

— Am dat să intrăm, dar câinele a început să mîrâie. Am strigat, nu ne-a răspuns nimeni. Oare să fi murit cu toţii?

— Mă duc eu să văd ce s-a întâmplat! spuse Gorohov, îndreptându-se spre ieşire.

— Ad-o aici pe Annuir! îi strigă şeful.

Mergând spre bordei, Gorohov nu se mai îndoia că tovarăşii săi plecaseră. Nădăjduia totuşi că îi lăsaseră un bilet, în care îl învăţau cum să explice onchilonilor

dispariţia lor. În orice caz, voia să cibzuiască bine ce avea să-i spună lui Amnundak, ca să nu-şi înrăutăţească situaţia. În bordei, Bălţatu, pe care fugarii îl legaseră ca să nu se ia după ei şi după Cârtiţa, îl întâmpină cu un lătrat prietenos. Zări îndată foaia de hârtie prinsă de un stâlp. Silabisi de câteva ori ce scria acolo, ca să-şi întipărească mai bine în minte cele cuprinse în bilet şi se înapoie în bordeiul lui Amnundak.

— Unde e Annuir? se repezi îndată Annuen.

— Potoleşte-te! Lasă-mă să vorbesc! Oamenii albi s-au dus la campament să-şi aducă haine călduroase. Priveşte – ninge, e frig, iar hainele lor au rămas acolo. Mi-au făgăduit să le aducă şi pe ale mele. Se vor întoarce mâine, către seară.

— De unde ştii toate astea de vreme ce au plecat? se răsti Amnundak.

— Scrie aici, mi-au lăsat o scrisoare, na, citeşte-o! spuse Gorohov, abia ţinându-şi râsul şi întinzându-i hârtia şefului.

Amnundak suci pe toate feţele biletul, văzu pe el nişte semne negre, apoi spuse:

— Voi trimite asta şamanului, şi el va afla îndată dacă ai spus adevărul.

— Dar Annuir de ce a plecat cu ei, doar hainele ei călduroase sunt aici! nu se lăsă geloasa Annuen.

— Se vede că-şi iubeşte bărbatul mai mult decât tine, i-o tăie scurt Gorohov.

— Şeful m-a oprit să-l iubesc, şi eu mă supun poruncii şefului.

— Vezi, asta e, ea nu se supune, fiindcă îl iubeşte mai mult.

— Annuir nu e decât soţia a doua, s-a agăţat singură de gâtul lui...

— Potoleşte-te, femeie! o întrerupse Amnundak. Şeful

învârtea hârtia în mâini şi nu ştia ce să facă – să trimită îndată câţiva războinici în urmărirea celor plecaţi, sau să-i dea crezare lui Gorohov şi să aştepte. Avea în mâinile sale pe unul din străini, şi nu putea crede că aceştia îşi vor părăsi tovarăşul.

Deodată îi trecu prin minte un gând; nu s-au dus oare vrăjitorii albi la lacul sfânt ca să-l sece din nou ca data trecută? Şi atunci îl lăsaseră pe Gorohov acasă.

Se îmbrăcă şi ieşi din bordei, însoţit de trei războinici, cărora le porunci să dea fuga până la lacul sfânt şi să vadă dacă oamenii albi nu sunt sau nu au trecut pe acolo. Când se înapoie, el îi spuse lui Gorohov:

— Vei rămâne în bordeiul meu până se vor întoarce ceilalţi.

Spre prânz, războinicii se înapoiară îngrijoraţi şi-i spuseră lui Amnundak:

— Oamenii albi nu se află la lacul sfânt, dar au trecut pe acolo. Am văzut pe zăpadă urmele lor, trei urme mari şi una mai mică.

— Vezi, m-ai minţit sau ei te-au minţit pe tine, se răsti Amnundak, adresându-se lui Gorohov. Apoi îi întrebă pe războinici: Lacul sfânt a secat iarăşi?

— Nu, prea puternice şef, n-a secat, ci, dimpotrivă, chiar a crescut. Apele sale s-au revărsat peste maluri şi nu-i chip să te apropii de lespedea pentru jertfe.

Amnundak se încruntă: nu ştia dacă revărsarea lacului este un semn bun sau un semn rău. Şi ca totdeauna când se afla în încurcătură, îşi puse nădejdea în şaman.

— Duceţi-vă şi povestiţi-i şamanului tot ce aţi văzut. Staţi puţin! De unde ştiţi că urmele lăsate pe zăpadă sunt ale albilor? Ştiţi ce încălţăminte poartă?

— De fapt, urmele pe care le-am văzut erau de urs, – răspunse căpetenia grupului de cercetaşi, – dar am

socotit că vrăjitorii albi s-au prefăcut în urşi ca să nu le dăm de urmă.

Gorohov începu să râdă cu hohote. Onchilonii îl priviră cu gura căscată, iar Amnundak îl întrebă cu asprime:

— Ce te face să râzi cu atâta poftă?

Gorohov îşi dădu însă seama că nu avea niciun rost să spulbere onchilonilor credinţa în atotputernicia albilor, şi o drese pe loc, zicând:

— M-a pufnit râsul când am auzit că au transformat-o pe Annuir în ursoaică: ei nu sunt decât trei, iar războinicii au văzut urmele a patru urşi.

— Da, da, stăruiră aceştia – urmele celui de al patrulea urs erau mai mici, se vede că erau de femeie!

— Bine, acum duceţi-vă la şaman, curmă discuţia Amnundak.

Când se întoarseră, trimişii îl anunţară că şamanul vrea să se ducă singur la lacul sfânt, iar apoi va veni aici pentru rugăciune; totodată poruncise să se pregătească un ren pentru jertfă.

Gorohov, pe care războinicii îl urmăreau pas cu pas din ordinul lui Amnundak, stătea tolănit pe aşternutul său, întrebându-se dacă a făcut bine sau nu că a rămas singur printre onchiloni. Dacă vor începe din nou calamităţile, onchilonii le vor pune pe seama lui sau a plecării tovarăşilor săi, ori pe seama tuturor. Îi puteau cere de asemenea să facă ceva ce nu era în puterile sale, şi atunci aveau să înceapă cu ameninţările; cine ştie ce li se putea năzări acestor oameni! Ce-ar fi să-şi ia şi el tălpăşiţa? Tovarăşii săi îi făgăduiseră că-l vor aştepta două zile încheiate. Era însă târziu şi cu greu ar fi putut s-o şteargă. Cine ştie ce va mai aduce rugăciunea şamanului! Gorohov se întristă şi numai soţia sa, Racu, care veni lângă el, îi mai alungă

gândurile negre cu flecărelile ei.

Pe înserate apăru şi şamanul, care şuşoti ceva cu Amnundak, apoi se aşeză lângă foc ca să-şi încălzească mâinile uscăţive; privea ţintă flăcările şi buzele i se mişcau fără a scoate vreun sunet. Apoi ridică capul şi spuse:

— E timpul!

— Femei, luaţi-vă copiii şi duceţi-vă în casa albilor: ea e goală. Staţi acolo până veţi fi chemate, porunci şeful.

Pe Gorohov îl cuprinse groaza. Ultima dată când femeile fuseseră trimise afară din bordei, după rugăciune, urmase jertfa sângeroasă de pe malul lacului sfânt. O aflase chiar în acea zi de la nevasta sa, care tot trăncănind lăsă să-i scape taina. Poate şi de data asta şamanul îşi pusese în gând să întoarcă lacul între malurile sale, aducând o jertfă, şi această jertfă avea să fie el, Gorohov! Îngheţă de spaimă şi simţi că inima i se opreşte în loc.

— Du-te şi tu cu femeile în bordeiul tău! îi porunci Amnundak. Femei, aveţi grijă să nu plece nicăieri; veţi da socoteală dacă albul dispare cumva!

Gorohov mai prinse puţin curaj. Dacă ar fi vrut să-l jertfească, n-ar fi avut niciun rost să-l lase să plece din bordei, însoţit numai de femei.

Dar dacă Nikita ar fi ştiut că după plecarea sa Amnundak pusese doi războinici să păzească bordeiul, n-ar mai fi fost atât de liniştit.

Bordeiul răsuna de râsetele şi trăncănelile femeilor. Ele aprinseră repede focul şi se strânseră în jur. Gorohov se culcă pe aşternutul său şi întinse îndată mâna spre puşca pe care o avea totdeauna alături, lângă perete. Nu o găsi. Cine putuse oare s-o ia? Tovarăşii săi? Era puţin probabil! Ei nu l-ar fi lăsat fără armă, şi apoi, dacă luau puşca, ar fi luat şi cartuşele.

Gorohov scotoci prin traistă şi dădu de un pachet întreg de cartuşe. Se vede că, la porunca lui Amnundak, onchilonii îi răscoliseră patul şi-i luaseră înspăimântătorul ciomag din care fâşneau trăsnetele, ca să-l lase fără apărare. Nu-i semn bun. Se vede că pun ceva la cale.

Gorohov o chemă pe Racu şi, profitând de zgomotul pe care-l făceau femeile care râdeau şi trăncăneau, începu s-o descoase pe ocolite, despre intenţiile onchilonilor. Ea nu-i putu spune însă nimic precis şi îndrugă tot felul de bazaconii despre puterea vrăjitorilor albi, despre nenorocirile căşunate de ei.

La un moment dat, Gorohov îşi aminti că ultima oară când fuseseră la campament aduseseră o puşcă nouă de rezervă, pe care aveau de gând s-o dăruiască lui Amnundak, la despărţire. Poate tovarăşii săi uitaseră s-o ia! Ce bine i-ar fi prins! Puşca, demontată şi ambalată, se afla la capătul culcuşului lui Goriunov, şi onchilonilor nu le-ar fi trecut niciodată prin minte că în acest pachet se află un alt ciomag cu trăsnete. Gorohov vru să se încredinţeze de îndată dacă puşca mai este acolo; s-ar fi putut să aibă nevoie de ea îndată după rugăciune, ca să-şi apere viaţa. De aceea lăsă pe Racu să se ducă la celelalte femei, şi după ce mai zăbovi puţin trecu în palul lui Goriunov, spunând că acesta e un loc de cinste şi că aici e mai plăcut decât acolo, în ungher. Se lăsă într-o rână şi începu să cotrohăie pe furiş. La căpătâi, sub nişte fân, acoperit de un vraf de blănuri, dădu de pachet. Cum să-l desfacă şi cum să monteze arma, fără să atragă luarea aminte a femeilor? Cum să le abată atenţia? Ce-ar fi dacă ar face această operaţie chiar sub ochii lor, ca pe o scamatorie? Efectul putea fi extraordinar. Ideea nu era rea: femeile se vor minuna văzând cum din hârtie şi din câteva bucăţi

desperecheate ia naştere înspăimântătorul ciomag.

Zis şi făcut. Scoase pachetul şi se aşeză pe marginea culcuşului său, dar ceva mai departe de femei, spunându-le că le va arăta cum se transformă „aceasta măciucă luată de la sălbatici, într-un ciomag care aruncă trăsnete”. Câteva femei ţipară înspăimântate, „vai, nu trebuie”, împotrivindu-se, dar curiozitatea majorităţii birui. Gorohov începu să desfacă pachetul, care era neatins, aşa cum ieşise din mâinile vânzătorului unui magazin din capitală; dezlegând sfoara, o dădu femeilor, care nu mai văzuseră niciodată aşa ceva. Sfoara trecu pe rând pe la fiecare şi fu cercetată cu atenţie. Apoi desfăcu foile mari ale hârtiei de ambalaj. Şi acestea erau o noutate pentru onchiloane. Ele le trecură din mână în mână, admirând „pielea subţire şi galbenă”. Când una din aceste foi, fiind apropiate prea mult de foc se aprinse şi arse cu repeziciune, răsunară strigăte de groază şi de uimire, căci pielea nu ardea aşa. Profitând de faptul că toate privirile erau aţintite spre foaia cuprinsă de flăcări, Gorohov montă repede arma – o puşcă cu două ţevi, cu bătaie centrală; una din ţevi era ghintuită. Duse arma la ochi şi strigă:

— Gata ciomagul!

Femeile care şedeau mai aproape se dădură îndărăt şi ţipară, crezând că din ciomagul lucios vor ţâşni trăsnete. Râzând, Gorohov le spuse:

— Nu vă fie teamă, trăsnetele vor lovi numai pe acela care va vrea să-mi facă vreun rău, iar voi sunteţi femei cumsecade.

Scamatoria avu un efect nemaipomenit; unele femei ştiau că nu mai departe decât astăzi, războinicii îi luaseră acestui vrăjitor „semialb” (aşa-i spuneau între ei onchilonii lui Gorohov, deosebindu-l de ceilalţi,

întrucât avea pielea mai oacheşă) teribilul ciomag, pentru ca el să rămână fără apărare. Şi iată că sub ochii lor, el transforma o măciucă oarecare într-un alt ciomag. Erau hotărâte să povestească neapărat bărbaţilor lor această întâmplare.

Gorohov băgă în buzunar pachetul cu cartuşe ambalat împreună cu arma, ca la nevoie să poată încărca puşca. Acum, că era înarmat, se linişti, voia bună îi reveni şi, ţinând puşca în mână, spuse:

— Iar acum, femeilor, dansaţi ca data trecută, când aţi fost la noi. Vă dăruiesc aceste cureluşe şi această piele, iar voi să jucaţi până şamanul va termina rugăciunea.

De voie, de nevoie, ele dădură ascultare vrăjitorului înarmat cu înspăimântătorul ciomag. De altfel, femeile erau totdeauna bucuroase să danseze, îndeosebi pe timpul nesfârşitei nopţi de iarnă; or, acum era iarnă de-a binelea, căci zăpada căzută nu se mai topea. Acelea dintre ele care nu se dezbrăcaseră când intraseră în bordei, o făcură acum. Începu un dans aidoma aceluia pe care l-am descris într-un capitol anterior. Femeile dansau în jurul focului care ardea zglobiu. Tolănit pe aşternutul iui Goriunov şi fără a lăsa arma din mână, Gorohov trăgea din pipă şi privea spectacolul.

De data asta însă femeile nu apucară să danseze până la extenuare; veni un războinic care spuse că rugăciunea luase sfârşit, şi că ele se puteau din nou înapoia în bordeiul lor.

— Racu va rămâne aici, cu mine, spuse Gorohov. Auzi, Racu?

— Amnundak a poruncit să vii şi tu în bordeiul lui, răspunse războinicul.

— Spune-i lui Amnundak că voi dormi în bordeiul meu, iar Racu va rămâne cu mine, spuse Gorohov,

hotărât.

— Amnundak a poruncit... începu din nou războinicul.

— Nu sunt onchilon şi nu-s dator să-i dau ascultare, îl întrerupse Gorohov, – el nu poate să-mi poruncească. Racu, vino aici!

În timp ce se îmbrăcau, femeile se priveau uimite şi şuşoteau între ele; războinicul rămăsese înmărmurit. Vrăjitorii albi nu vorbiseră niciodată în felul acesta şi căutaseră totdeauna să-i facă şefului pe plac, deşi într-ascuns le căşunau onchilonilor tot felul de nenorociri. Acest semialb, deşi rămăsese singur, îndrăznea să vorbească pe acest ton. Racu nu ştia ce să facă – să plece cu celelalte femei sau să rămână cu Gorohov.

— Racu, cu tine vorbesc! Nu te îmbrăca şi vino aici! strigă Gorohov. Tonul său poruncitor îşi făcu efectul, şi Racu, care îşi trăsese numai pantalonii de piele, se apropie de el, ţinându-i cu mâna.

— Aşează-te aici! Când toţi vor pleca, vom mânca.

Femeile îşi luară copiii şi ieşiră una câte una din bordei; războinicul mai stătu puţin, neştiind ce să facă. În sfârşit, plecă şi el. Racu se aşeză şi spuse:

— Amnundak va fi tare supărat şi mă va pedepsi pentru că am rămas aici.

— Nu te teme, nu va cuteza să-ţi facă nimic. Ai să vezi! Iar acum, fă ceaiul.

Calmul lui Gorohov avu darul s-o liniştească şi ea îşi văzu de treburile gospodăriei. Mâncară în tihnă şi se pregăteau de culcare, când uşa se deschise şi în bordei intrară patru războinici înarmaţi până-n dinţi. Căpetenia lor se adresă iakutului:

— Amnundak îţi trimite vorbă că dacă nu vrei să fi oaspete în bordeiul lui, n-ai decât să rămâi aici. Ne-a poruncit însă să stăm cu tine, ca să nu fii singur şi fără apărare. Vom dormi aici, avem destul loc.

„Nu-i prost şeful, a găsit o ieşire din încurcătură”, gândi Gorohov, apoi zise:

— Bine s-a gândit Amnundak! Voi doi culcaţi-vă acolo, – Gorohov arătă spre culcuşul lui Ordin, – iar ceilalţi aici şi arătă spre vechiul său culcuş. Eu voi sta în locul de cinste, până ce se vor întoarce ceilalţi oameni albi.

Trei dintre războinici se culcară îmbrăcaţi, iar al patrulea se aşeză lângă foc.

— Au venit sa te păzească? să nu care cumva să fugi pe ascuns, cum au făcut ceilalţi albi, îi şopti Racu, speriată.

— Au venit să ne apere de vampu, de urşi şi de duhurile subpământene, prostuţo! îi răspunse liniştit Gorohov, deşi înţelesese toarte bine intenţiile lui Amnundak. Ca să nu aibă însă nicio surpriză peste noapte, luă unele măsuri de siguranţă: se culcă la perete cu arma alături, încărcând una din ţevi cu un glonte, iar pe cealaltă cu mitralii; pe Bălţatu îl culcă la picioare. Gorohov ştia că credinciosul dulău nu va lăsa pe nimeni să se apropie de stăpânul său, în timpul când el doarme.

Noaptea trecu în linişte; războinicii vegheară pe rând lângă foc, iar războinicul de gardă întreţinea focul şi moţăia, sprijinit de stâlp, cu lancea în mână. Gorohov dormi buştean, dar Racu se întorcea mereu când pe o parte, când pe alta, întrebându-se neliniştită ce va face a doua zi Amnundak.

Dimineaţa, războinicii plecară, dar în schimb veni îndată Annuen împreună cu alte două femei. Gorohov dormea încă, dar Racu sări îndată din aşternut şi le întrebă ce spuseseră spiritele, cum primise şeful nesupunerea lui Gorohov şi a ei. Se vede însă că femeile fuseseră bine dăscălite, căci iată ce răspunseră:

— Nu ştim ce au spus spiritele; cât priveşte

nesupunerea voastră, Amnundak a ascultat ceea ce i s-a povestit şi n-a rostit decât cuvintele pe care vi le-au spus războinicii trimişi în bordeiul vostru; despre tine n-a spus niciun cuvânt.

Racu se linişti, şi când se trezi Gorohov îi povesti ce aflase de la celelalte femei. Iakutul însă nu se mulţumi cu cele spuse de Racu; trebuia să afle neapărat rezultatul vrăjitoriilor şamanului. El îşi petrecu ziua în bordei sau pe afară, fără însă a se depărta; o trimise de câteva ori pe Racu în bordeiul şefului să mai iscodească câte ceva, dar nu reuşi să afle nimic. Prima oară, femeia plecă tremurând de frică, fiind sigură cu celelalte femei vor tăbărî pe ea, o vor dezbrăca şi o vor snopi în bătăi, din porunca lui Amnundak; aceasta era pedeapsa obişnuită pentru gâlceavă, lene sau

nesupunere. Dar Amnundak nici nu întoarse capul când Racu intră în bordei.

Seara, Amnundak veni la Gorohov, se aşeză lângă foc şi spuse:

— Văzând că nu vrei să fii oaspetele meu, am venit

eu la tine. Mi-ai spus că oamenii albi se vor întoarce astăzi. S-a lăsat noaptea şi ei tot n-au venit. Acum, ce ai de zis?

Gorohov, care chibzuise bine în cursul zilei cum să procedeze, răspunse liniştit:

— Priveşte, pământul e acoperit de zăpadă şi e anevoios de mers. Ei n-au schiuri, şi de aceea au întârziat. Vor sosi la noapte sau în zorii zilei.

— De ce n-au luat schiuri de la onchiloni? întrebă Amnundak, şi după ce tăcu un timp adăugă: Mai aştept până dimineaţa şi dacă nici până atunci nu sosesc, trimit războinici să-i caute, să nu li se fi întâmplat ceva.

Şeful mai zăbovi puţin, plângându-se că zăpada nu se mai topeşte şi că iarna a venit cu o lună mai devreme, fapt care îi nelinişte a mult pe onchiloni. Apoi se ridică în picioare şi ieşi din bordei. Femeile celorlalţi călători care îşi petrecuseră toată ziua în bordei se pregătiră şi ele să plece. Înainte de a părăsi bordeiul, ele spuseră:

— Racu, du-te şi ia-ţi laptele şi lipiile.

Luând o strachină, Racu plecă împreună cu ele, dar nu se mai întoarse. În schimb, apărură iarăşi patru războinici pentru a rămâne aici peste noapte. Gorohov o aşteptă ceasuri întregi pe Racu şi până la urmă înţelese că n-au mai lăsat-o să se întoarcă. Chibzuind îndelung în cursul zilei la situaţia în care se afla, îşi dădu seama că îl paşte o mare primejdie. Singur nu putea să se împotrivească multă vreme lui Amnundak şi nu mai încăpea nicio îndoială că până la urmă arma îi va fi luată cu forţa sau printr-un şiretlic, şi atunci onchilonii vor face cu el ce va porunci şamanul. Mai avea timp să-şi ajungă din urmă tovarăşii, care îi făgăduiseră că îl vor aştepta patruzeci şi opt de ore; sorocul se împlinea a doua zi seara. El hotărî să fugă chiar în noaptea aceea.

FUGA

Încă de cu seară, Gorohov dăduse la o parte brazdele din partea exterioară a bordeiului, în dreptul culcuşului său şi astupase deschizătura cu zăpadă. Acum putea să scoată cu uşurinţă şi pe nesimţite câtiva pari scurţi şi subţiri din pereţii laterali ai priporului. Parii aveau un capăt îngropat puţin în pământ, iar celălalt era rezemat de bârnele lungi ale priporului. Înainte de revărsatul zorilor, când somnul e mai adânc şi santinela va moţăi, se va putea strecura lesne prin deschizătură. Gorohov nădăjduise că Racu va veni cu el, urmând pilda lui Annuir. El avusese grijă să bage în traistă toate lucrurile de trebuinţă. Racu purta de câtăva vreme hainele de iarnă. Fuga nu putea fi observată decât dimineaţa, deoarece aşternutul rămânea pe loc, ca şi Bălţatu care trebuia să vină mai târziu, luându-se după urmele lor; deschizătura avea s-o închidă pe dinafară. Înainte ca onchilonii să se fi dezmeticit, ei vor fi avut tot timpul să facă vreo zece kilometri; pregătise din vreme două perechi de schiuri de femei, oe care le îngropase în zăpadă, după asfinţitul soarelui.

Gorohov era mâhnit că Racu nu se întorsese. Începuse s-o îndrăgească şi tocmai pentru ea hotărâse să rămână printre onchiloni. Acum însă, era nevoit să plece fără ea. Nu putea şti însă dacă l-ar fi urmat, sau, dimpotrivă, ar fi dat în vileag planul lui. Poate că era mai bine că se întâmplase aşa.

Gorohov se culcă devreme şi îl luă pe Băltatu în aşternutul său; acum îl avea lângă el şi puteau pleca în orice moment. Când se duse la culcare, spuse tare ca

să-l audă războinicii adunaţi în jurul focului:

— Racu n-a venit; mâine, câinele mă va trezi şi-mi va pregăti mâncarea.

Pe la miezul nopţii, Gorohov şi omul de strajă care moţăiau lângă foc fură treziţi de o zguduitură puternică. Grinzile bordeiului prinseră a scârţâi, iar prin crăpături începu să curgă ţărână. Războinicii se treziră şi săriră din culcuşurile, lor. Gorohov se ridică şi el în capul oaselor în pat, foarte îngrijorat. El îşi dădu seama că dacă zguduitura se va repeta, toţi cei din bordeiul lui Amnundak vor da buzna afară şi vor rămâne peste noapte în jurul focului, sub cerul liber; în acest caz, nu ar mai fi putut să fugă pe furiş. Trebuia deci să plece mai devreme, când învălmăşeala va fi în toi.

Pe când cumpănea ce să facă, pământul se cutremură iarăşi şi bordeiul începu să pârâie din încheieturi. O grindă din acoperişul părţii centrale a bordeiului ieşi de la locul ei şi se prăbuşi în foc împreună cu un morman de brazde. Gorohov îşi puse în grabă o haină călduroasă; războinicii o zbughiră pe uşă afară, ţipând îngroziţi. Când valul de oscilaţii trecu şi bordeiul rămase în picioare, unul din războinici se înapoie pentru a lua nişte jar; era vădit că intenţiona să facă focul lângă uşă şi să continue veghea.

— Ai face mai bine să ieşi din bordei, – îi spuse războinicul lui Gorohov, care continua să şadă pe aşternutul său, – o să te strivească aici; o jumătate din bordeiul lui Amnundak s-a şi dărâmat.

— Nu, rămân aici şi voi dormi fără grijă, răspunse Gorohov. Bordeiul nu se va nărui în ungherul în care stau.

Războinicul clătină din cap şi ieşi. Asta şi dorea iakutul. El se sculă îndată, luă de alături învelitoarea lui Kosteakov, o făcu sul şi o aşeză în locul său, aranjând-o

în aşa fel încât să pară că acolo doarme un om. Apoi desfăcu într-o clipă peretele în dreptul culcuşului său, scoase afară traista şi puşca, se strecură prin spărtură şi îl strigă pe Bălţatu; pe urmă astupă deschizătura pe dinafară cu zăpadă şi se strecură tiptil pe lângă bordei. Ferit astfel de privirile războinicilor care stăteau în jurul focului, el se îndreptă spre cel mai apropiat copac din marginea poienii, aflat la vreo douăzeci de paşi. Copacul era un plop bătrân, stufos, cruţat de onchiloni, întrucât nu era bun nici pentru lemne de foc, nici pentru construcţii. După ce îl ascunse pe Bălţatu în scorbura copacului, unde îşi vârî şi traista, Gorohov se căţără până sus şi se aşeză pe o cracă groasă, rezemându-se de trunchi. De aici vedea tot ce se petrece în poiană; copacului îi căzuseră frunzele, însă crengile îl ascundeau bine. Iakutul îşi dădu seama că nu poate străbate acum poiana; focurile onchilonilor o luminau puternic şi urma lui profilată pe albul imaculat al zăpezii ar fi fost observată îndată de onchilonii care stăteau de veghe. Trebuia deci să aştepte până ce toţi vor aţipi lângă focuri. De asemenea i-ar fi trebuit prea mult timp ca să ocolească poiana prin pădure şi apoi se temea că prin beznă nu va da de cărarea care ducea spre campament şi se va rătăci.

Din punctul său de observaţie văzu că o parte din bordeiul lui Amnundak se şi dărâmase. Femeile mai trebăluiau în jurul focurilor, rânduind lucrurile scoase din bordei şi îngrijind de copii; războinicii se grăbeau să care afară ceea ce mai rămăsese din lucruri. Scurt timp după ce se urcă în copac, un nou val de zguduituri străbătu depresiunea. Gorohov simţi cum plopul în care se afla se clatină şi se îndoaie; un alt pripor al bordeiului lui Amnundak se nărui; oamenii din jurul focurilor începură să se clatine pe picioare; câţiva

căzură; se auziră iarăşi strigăte şi ţipete, iar la periferia depresiunii răsunară bubuiturile provocate de surpări. În clipa aceea, undeva prin apropiere, în mijlocul poienii, se auzi un trosnet puternic. Privind într-acolo, zări prin vălul alb al ninsorii conturându-se pe fondul întunecat al pădurii o pată mare, de culoare închisă, pe care goneau puncte albe.

„Gheaţa de pe lac s-a spart! îi fulgeră prin minte. Proastă treabă, va trebui să fac un ocol mare.”

Când vuietul şi bubuiturile încetară, dinspre pata neagră, care creştea mereu, se auziră nişte plescăituri şi un susur uşor.

„Să fi trecut apa peste maluri? Se va produce oare o inundaţie? Ce nenorocire! Apa va stinge focurile şi oamenii vor rămâne în întuneric. Aşa însă îmi va fi mai uşor să-mi iau tălpăşiţa. Dar ce mă fac dacă apa a inundat şi alte poieni. Cine naiba m-a pus să rămân aici? Să fi avut măcar o luntre!”

Deodată îşi aminti că atunci când lacul începuse să îngheţe, onchilonii scoseseră din apă două luntre făcute din scoarţă de mesteacăn, cu care el fusese de multe ori la pescuit. Ei îngropaseră aceste luntre în zăpada strânsă pe priporul din spate al bordeiului său, pentru a le feri de reni, care puteau să spargă fundul lor fragil dacă le-ar fi lăsat pe pământ. Ştiind că bărcile sunt aproape, îi mai veni inima la loc. Îl îngrijora doar faptul că onchilonii ar fi putut să i-o ia înainte.

Între timp, pata neagră creştea văzând cu ochii. Numai vreo treizeci de paşi o mai despărţeau de focuri. Apele revărsate înghiţeau lacome zăpada, înaintând mereu. Acum şi onchilonii zăriră apa: unul dintre ei alergă până la marginea petei, se încredinţa că aceasta înaintează neîncetat şi începu să strige cu desperare:

— Salvaţi-vă, vine apa, ne înecăm!

Se iscă o panică de nedescris. Din toate părţile răsunau strigăte şi plânsete, unii ţipau – să ne suim în copaci, în copaci! alţii – unde sunt luntrele? alţii – să ne adăpostim în bordeiul vrăjitorilor! Războinicii luau lucrurile, iar femeile – copiii. Amnundak alergă spre războinicii ce făceau de gardă lângă bordeiul străinilor şi le strigă:

— Unde este vrăjitorul alb? Aduceţi-l aici, să oprească apele! Dacă n-o face, îl căsăpim pe loc!

Deodată, de undeva de sus, răsună o voce tărăgănată:

— Onchiloni, fugiţi cât mai repede spre miazănoapte; acolo nu e apă, salvaţi-vă spre miazănoapte, spre miazănoapte! Vă îndemn eu, spiritul cerului!

Înnebuniţi de spaimă oamenii dădură îndată ascultare glasului, repetând:

— Spre miazănoapte, hai să fugim spre miazănoapte, mai repede!

Războinicii încărcaţi cu poveri, femeile cu copii în braţe şi cireada de reni porniră de-a valma spre marginea pădurii. Apa începuse să stingă focurile mai apropiate. Se ridică un fum înecăcios, tăciunii negri prinseră a sfârâi şi încet-încet, totul se cufundă în întuneric.

Amnundak stătea încă lângă bordeiul străinilor. Războinicii care se repeziseră înăuntru să-l aducă pe Gorohov, se întoarseră înfricoşaţi.

— Vrăjitorul alb a dispărut împreună cu câinele său; se vede că a zburat prin gaura din acoperiş, căci bordeiul e gol.

Amnundak nu-şi mai putu ascunde ciuda că Gorohov îi scăpase şi, însoţit de santinelele sale, o luă la fugă spre marginea de nord a poienii, ca să-şi ajungă din urmă supuşii. Când poiana rămase pustie, Gorohov se

dădu jos din copac, se duse degrabă la bordei, luă luntrea împreună cu vâsla, care era legată de ea, o scutură de zăpadă şi o târî spre plop. Pe Băltatu îl puse la un capăt, în mijloc aruncă traista şi puşca, iar el se instală la celălalt capăt, cu vâsla în mână, aşteptând să crească apa. Strigătele onchilonilor se auzeau tot mai slab. Se stingeau ultimele focuri. Apa se apropia de intrarea bordeiului.

„E păcat să las toate lucrurile aici – gândi Gorohov – aş mai putea lua câte ceva în luntre, măcar învelitoarea de blană. În sacul meu doarme pesemne Annuir. Învelitoarea îmi va prinde bine şi în barcă, căci noaptea va fi frig.”

Dădu fuga până la bordei, dar văzu că apa inundase intrarea. Se duse repede la spărtura din perete pe care o astupase, scoase ţăruşii, luă învelitoarea şi se înapoie la luntre, urmărit îndeaproape de apa care înainta mereu

„Acum e mai bine” – îşi zise ei mulţumit şi se aşeză pe un capăt al învelitorii, iar cu celălalt capăt îşi înfăşură picioarele.

Apa pleoscăia, înghiţind zăpada din jurul luntrei; se întuneca tot mai mult; bordeiul se mai contura alb pe fondul întunecat. În sfârşit începu să plutească şi Gorohov vâsli spre lac.

— Rămâi cu bine, căsuţă dragă! spuse el când trecu pe lângă bordei. Nu ne-a fost dat să ne petrecem iarna sub acoperişul tău, nimeni nu va mai locui aici, apa va nimici totul.

Vâsla sa cu două capete se cufunda ritmic în apă, când în stânga, când în dreapta, şi luntrea uşoară spinteca repede valurile tulburi. Începu să se obişnuiască cu întunericul şi acum vedea destul de bine perdeaua pădurii care rămânea în urmă, bordeiele ca

două gheburi albe, iar în fată – întinderea nesfârşită de unde venea puhoiul de apă. Curând, Gorohov zări un dâmb turtit şi simfi că luntrea înaintează anevoie. Îşi dădu seama că în mijlocul lacului se înălţa o băşică şi o ocoli, vâslind împotriva curentului; apoi, curentul deveni prielnic şi după câteva clipe ajunse la marginea opusă a poienii. Acum trebuia să găsească poteca care ducea spre sud; bordeiele ce se profilau albe pe fondul pădurii îl ajutau să se orienteze. Iakutul îşi amintea bine poziţia potecii fată de bordeie.

În sfârşit găsi poteca şi o luă pe un canal îngust; la marginile acestuia, pădurea se înălţa ca un zid. Bezna devenise de nepătruns şi Gorohov înainta cu băgare de seamă, ca să nu spargă fundul subţire al bărcii, izbindu-l de vreun ciot. La un moment dat se opri din vâslit şi lăsă fragila sa luntre în voia curentului. Curând curentul slăbi, dădu însă repede de un alt curent, de data asta potrivnic. Fu nevoit să pună din nou mâna pe vâslă; măsurând adâncimea, Gorohov constată că apa nu trece mai sus de genunchi.

Abia începu să vâslească, că în fată auzi un zgomot puternic, plescăituri, sforăituri şi mugete. Pe potecă veneau pesemne doi tauri sălbatici. Întâlnirea cu aceste animale era nespus de primejdioasă. Fără să mai stea pe gânduri, Gorohov vârî luntrea între copaci, în desiş, la doi-trei paşi de cărare; el se apucă cu o mână de trunchiul unui copac, iar cu cealaltă luă vâsla şi se sprijini de fundul apei, rămânând în aşteptare. Zgomotul şi plescăiturile se apropiau din ce în ce mai mult. Deodată apăru şi începură a se perinda prin faţa sa, gâfâind şi sforăind, o cireadă de tauri care goneau spre nord, îmbulzindu-se pe poteca transformată în canal, împroşcând apa ce le ajungea aproape de pântece. Valurile pe care le făceau animalele în fuga lor

se pierdeau în adâncul pădurii. Dacă Gorohov nu s-ar fi ţinut de copac şi nu şi-ar fi proptit vâsla de fundul apei, luntrea s-ar fi răsturnat; iakutul trecu prin clipe grele. În sfârşit cireada trecu şi apa se linişti.

Nu făcu însă nicio sută de metri şi auzi iarăşi plescăituri şi zgomote ce se apropiau vertiginos; din nou se ascunse în desiş. De data asta, trecură în goană câtiva rinoceri şi valurile stârnite de ei fură atât de puternice, încât puţin a lipsit ca barca să nu se răstoarne; fu însă udat din cap până în picioare.

— Naiba să vă ia, dihănii neghioabe! bombăni Gorohov, ştergându-şi faţa. În felul ăsta n-o să mai ajung niciodată. N-am cu ce scoate apa din barcă şi pe deasupra mai e şi beznă!

Abia se potoliră valurile stârnite de rinoceri, că apăru o herghelie de cai, care învolbură şi mai mult apa; caii alergau mai repede decât boii, se ridicau în două picioare, căutând să-i întreacă pe cei din fată, sforăiau şi nechezau.

Înainte de a ajunge la poiana următoare, Gorohov trebui să se ascundă din nou; veneau de-a valma o sumedenie de boi şi cai, iar apoi mai trecură vreo zece urşi. În sfârşit, ajunse într-o poiană transformată acum în lac şi începu s-o străbată ocolind partea centrală, unde apa se ridica asemenea unei băşici. Când ajunse aproape de mijloc, apa începu deodată să spumege şi se ridicară nişte valuri uriaşe, care erau cât p-aci să răstoarne luntrea. La periferia depresiunii se auziră deodată bubuituri şi plescăituri, pământul se cutremură din nou. Înfruntând talazurile care se potoliră cu greu, Gorohov ajunse în sfârşit la marginea poienii, găsi canalul şi pluti mai departe. Curând însă se opri nedumerit; canalul se împărţea în trei braţe şi în bezna nopţii nu putea alege direcţia cea bună – nu vedea

marginile depresiunii, după care s-ar fi putut orienta, nu avea busolă, iar pe cer nu licărea nicio stea.

„Nu-i nimic de făcut, voi aştepta să se lumineze de ziuă – hotărî Gorohov. Se vede că n-a mai rămas mult până în zori, cutremurul s-a produs după miezul nopţii, iar de când cutreier apele în lung şi în lat au trecut câteva ceasuri.”

ULTIMA CUVÂNTARE A ŞAMANULUI

Gorohov intră în desiş, unde valurile ce se ridicau în poiană şi pe canal abia se simţeau; legând luntrea de un copac, se întinse pe fundul ei, se acoperi cu învelitoarea şi adormi, legănat de unde.

Într-un târziu fu trezit de urletul lui Bălţatu; deschizând ochii văzu că apa crescând mult peste noapte împinsese luntrea între crengile copacului, iar câinele fusese înghesuit atât de tare între ele, încât nu se mai putea mişca. Ca să-l scoată de acolo, Gorohov tăie cu cuţitul câteva crengi. Încercă să măsoare adâncimea, dar nu putu da de fund, deşi vâsla şi mâna aveau împreună peste doi metri.

„Asta zic şi eu inundaţie! gândi iakutul, acum n-am să mai întâlnesc sălbăticiuni în drum; cele care n-au fugit, s-au înecat."

Văzându-se iar slobod, Bălţatu începu să miroasă traista, dând din coadă şi privindu-şi umil stăpânul.

— Te-a răzbit foamea, bietul de tine! spuse Gorohov. Ai dreptate, ar fi timpul să mâncăm, dar stăm cam prost cu merindele, iar ceaiul nu ni-l putem fierbe. Cât despre vânat, s-a terminat cu el.

Scoase din traistă o lipie şi o gâscă afumată, luată din belşugul de provizii atârnate de grinzile bordeiului, şi începu să mănânce, aruncând câinelui oase şi bucăţi de carne.

— Mă Bălţatule, mă, e ultima gâscă! îi spuse el

câinelui. Toate proviziile noastre au fost înghiţite de apă, nimic n-a scăpat. Păcat!

Gândindu-se la provizii, îşi aminti cât de bine îl îngrijea Racu şi se întristă. Apoi gândul îl purtă spre Kazacie, spre nevasta sa bătrână şi cicălitoare, din pricina căreia pleca deseori de acasă pe la vecini sau se tocmea caiur la negustori, pentru drumuri lungi. Îi trecu prin minte să încerce s-o ia cu el pe Racu; onchilonii se opriseră pesemne în prima poiană uscată şi acum dormeau după o noapte zbuciumată şi după un drum pe care-l făcuseră mai mult în fugă. S-ar fi apropiat de el şi, furişându-se până la marginea poienii, ar fi aşteptat să apară Racu, ar fi strigat-o şi ar fi luat-o în luntre. Pe apă, onchilonii nu aveau cum să-l ajungă. Tovarăşii îl vor aştepta până în seară. Chiar dacă plecaseră, într-o zi nu puteau ajunge prea departe şi îi va găsi după urme. Gorohov socoti că în cursul nopţii ajunsese abia până la poiana următoare, străbătând deci cel mult trei-patru kilometri. Prin urmare, nu i-ar fi fost greu să se întoarcă.

Hotărându-se în timp ce mânca să-şi pună planul în aplicare, iakutul dezlegă luntrea şi porni spre nord; soarele răsărise de mult şi din când în când îşi trimitea de după nori razele mângâietoare; la lumina zilei, inundaţia nu părea atât de sinistră. Apa scânteia, unduindu-se, peretele pădurii se oglindea în lac. Gorohov fu uimit de puzderia de gunoaie ce pluteau la suprafaţa apei în pădure şi pe canaluri; numai în poiene, de unde apa se scurgea în toate părţile, suprafaţa ei era curată. Ajungând repede la poiana unde se afla sălaşul, hotărî să mai ia din provizii. Vâsli spre bordei, unde apa ajungea mai sus de uşă, se sui pe acoperiş şi, băgând mâna prin deschizătură, scoase câteva perechi de păsări afumate, ce atârnau sub

acoperiş; de bucurie îi dădu o raţă întreagă lui Bălţatu, care mâncase puţin dimineaţa. Mârâlnd de plăcere, câinele se aşeză şi începu să se ospăteze.

Apoi, Gorohov pluti mai departe în direcţia în care plecaseră noaptea onchilonii. Străbătând pădurea pe un canal, fu nevoit să se strecoare printr-un vălmăşag de frunze, crengi şi gunoaie, ridicate de apă. Zări nenumărate stoluri de păsări şi de patrupede mici. Într-un copac văzu un jder care se refugiase acolo. Vînător pasionat, nu se putu stăpâni şi îl doborî cu o lovitură de vâslă.

— Deşi blana jderului e de vară, nu-i rea de căciulă. Oricum, tot ar fi pierit de foame, murmură el şi aruncă vânatul în luntre. Înaintând spre nord, întâlni tot mai puţine băşici pe suprafaţa lacurilor şi în curând apa începu să fie mai puţin adâncă; acum atingea fundul cu vâsla.

„Păcat că nu-i aici Matvei Ivanoviei, el mi-ar fi explicat de unde iese toată apăraia asta. Au crăpat stăvilarele pământului – cum scrie în sfântă scriptură – şi a început potopul. Slavă domnului că nu au crăpat şi stăvilarele cerului, că atunci ar fi fost prăpăd.”

După amiază, apa din canaluri şi de pe poieni scăzu mult, încât acum se vedeau vârfurile tufelor scunde şi stuful ce creştea în poieni în jurul lacurilor. Gorohov plutea încet, atent să nu se izbească de ceva. Apoi luntrea începu să atingă tot mai des pământul şi în sfârşit se opri. Iakutul ieşi din luntre şi o porni pe jos, trăgând-o după el; în curând fu nevoit să-l scoată din luntre şi pe Bălţatu, iar traista o puse pe umăr. Înainta târând luntrea, aproape goală, prin iarba abia acoperită de apă. În sfârşit ajunse într-o poiană care era mai degrabă o pajişte umedă; numai pe alocuri, prin adâncituri, luceau câteva băltoace. În poiană se

adăpostiseră o puzderie de patrupede: cirezi de boi, herghelii de cai, turme de reni, câteva familii de rinoceri. Unele animale păşteau, altele se odihneau culcate pe iarbă; prin tufişuri guiţau mistreţi, care scormoneau de zor pământul umed.

„Multe dobitoace s-au mai strâns aici! gândi Gorohov. Au sosit, sărmanele, tropăind toată noaptea prin apă, fără pic de odihnă. Dar iată-i şi pe vânători.”

Într-adevăr, de-a lungul pădurii, ascunşi după nişte tufişuri, înaintau de-a buşilea câţiva vampu, furişându-se spre herghelia cea mai apropiată. Fiind în număr mare, animalele erau mai puţin atente ca de obicei şi vampu reuşiră să se apropie mult. Gorohov numără vreo douăzeci de vampu. Cel mai apropiat dintre ei ajunse la vreo patruzeci de paşi de tufişurile unde se pitulase iakutul: acesta ţinea cu mâna botul lui Bălţatu, ca să nu latre.

„Las’ că bag eu spaima în voi! Să nu credeţi că aţi scăpat de trăsnetele şi fulgerele noastre!” hotărî Gorohov şi ochi în aşa fel, încât glontele trecu pe deasupra capetelor sălbaticilor. Când fumul se risipi, nu mai rămăsese picior de vampu; numai unduirea tufişelor arăta că ei fugiseră în pădure, unde răsunau tot mai departe strigătele lor. Detunătura stârni o învălmăşeală de nedescris şi în poiană. Animalele culcate săriră în picioare, şi cirezile, turmele, hergheliile o luară la goană care încotro.

„De vreme ce vampu se află aici, onchilonii nu pot fi pe aproape – gândi Gorohov. Bine am făcut că i-am speriat, altminteri puteau pune mâna pe mine.”

Târî luntrea mai departe. Curând însă dădu de pământ uscat; poteca era presărată cu pietre şi se temu să nu lovească fundul luntrei. La marginea poienii următoare văzu un plop înalt, ce se putea zări de

departe. Sus, trunchiul copacului se desfăcea în două ramuri mari. Iakutul hotărî să ascundă aici luntrea; o puse deci între cele două ramuri, aruncă traista înăuntru şi îl sui acolo şi pe Bălţatu, prinzând zgarda dulăului de funia luntrei. Scăpat de poveri, el plecă mai departe cu pas sprinten. După ce merse vreo doi kilometri, auzi glasuri omeneşti şi simţi miros de fum. Se apropie tiptil până la marginea luminişului şi se puse la pândă. În poiană ardeau câteva focuri. În jurul lor stăteau, în picioare sau culcaţi, onchiloni; ei frigeau carne, şi mirosul de friptură înţepa plăcut nările iakutului. Pesemne, că se adunase aici tot poporul sau, în orice caz, majoritatea onchilonilor din regiunile inundate. Ca de obicei, fiecare clan şedea separat în jurul focului său. Mai la o parte, în preajma unui foc, era un grup mai mare de onchiloni şi Gorohov îşi zise că aici trebuie să se afle clanul lui Amnundak; mergând prin pădure, se apropie pe furiş, până la vreo treizeci de paşi de acest grup. Îl zări pe Amnundak, înconjurat de căpeteniile celorlalte clanuri: ţineau sfat. Unii propuneau ca onchilonii să se stabilească în poienile neinundate din partea de nord, aridă, a depresiunii, să se înceapă imediat să-şi construiască bordeie, deoarece se apropie iarna; alţii erau de părere să aştepte retragerea apei, spre a se întoarce în ţinuturile pe care le părăsiseră şi cu care erau obişnuiţi.

„Proşti mai sunt! gândi Gorohov. Ăştia încă mai trag nădejde că apa va scade. Dacă ar şti câtă apăraie e acolo!”

Iakutul observă că atât în poiană, cât şi în locul unde apa se oprise, nu exista deloc zăpadă. Se vede că între timp omătul se topise, în urma încălzirii vremii. Era ca şi când inundaţia ar fi readus vara în depresiune.

De partea cealaltă a focului şedeau femeile şi copiii.

Gorohov o zări pe Annuen precum şi pe alte femei, dar Racu nu era nicăieri.

„Să se fi întors la clanul ei, pentru că a rămas văduvă?” se întrebă iakutul şi începu s-o caute cu privirea printre femeile ce şedeau lângă celelalte focuri. Lângă focul de alături se afla clanul al cărui bordei era cel mai apropiat de sălaşul şefului. Racu făcea parte din acest clan, dar nici aici nu era.

„Unde ar putea să fie? Să se fi dus undeva sau poate doarme? Aştept până încep să mănânce, atunci se adună toţi”.

După puţin timp, femeile anunţară că mâncarea e gata; onchilonii se duseră fiecare la clanul său şi se aşezară în jurul focului; femeile începură să împartă beţişoare cu carne şi lipii. Dar Racu nu veni nici la focul clanului lui Amnundak, nici la focul clanului ei. Acest lucru îl neliniştea pe Gorohov; el se temea ca nu cumva s-o fi ucis, pentru că nu dăduse ascultare poruncii şefului. Nu-şi putea explica altfel lipsa ei, afară doar dacă în timpul cutremurului bordeiul se năruise peste ea.

— N-am făcut nicio scofală! murmură iakutul. Am venit de pomană; ar fi bine s-o iau din loc cât mai repede, căci soarele a început să coboare spre asfinţit.

Deodată zări zece onchiloni înarmaţi ce apărură din pădure, în apropierea locului unde stătea el la pândă. Războinicii se apropiară de Amnundak şi puseră la picioarele şefului câteva măciuci şi suliţe ale sălbaticilor vampu.

— Ne-ai trimis, prea puternice şef, să cercetăm locul de unde a pornit trăsnetul – spuse căpetenia grupului. Ai crezut că s-au înapoiat vrăjitorii albi. N-am văzut însă decât o sumedenie de animale mari şi am găsit lucrurile astea, – spuse războinicul arătând măciucile, – n-am

văzut însă nici pe vrăjitorii albi, nici urmele lor.

— Şi totuşi, ei se află pe undeva prin apropiere! spuse Amnundak. Vampu n-au trăsnete. Toţi au auzit bubuitura.

„Ce bine că n-au câini! gândi Gorohov – altminteri m-ar fi dibuit de mult”.

Îl neliniştiră însă aceste cuvinte rostite de şef:

— Spuneţi căpeteniilor tuturor clanurilor să trimită îndată pe toţi războinicii să cerceteze pădurea în jurul poienii noastre. Vrăjitorii albi se află prin apropiere şi ne paşte o nouă nenorocire.

Războinicii trecură pe la toate grupurile din jurul focurilor anunţându-le porunca. Gorohov îşi dădu seama că nu mai avea timp să se depărteze îndeajuns şi hotărî să rămână prin apropiere căţărat într-un copac, până ce războinicii vor termina de căutat. Se afundă în pădure, alese un copac potrivit şi se urcă până în vârf; printre crengi vedea tot ce se petrecea în poiană. Aşezându-se comod pe o cracă, el observă că de la toate focurile pleacă în diferite direcţii războinici înarmaţi, care ajunşi la marginea pădurii formară un lanţ neîntrerupt şi intrară în pădure. Pe lângă copacul în care era suit Gorohov trecură câtiva războinici, dar ei căutau urmele pe părnânt, se afundau în desiş, scormoneau peste tot cu suliţele, dar niciunuia nu-i trecea prin minte să se uite în sus. De altfel, iakutul era căţărat aproape de vârf, stătea lipit de trunchi, iar hainele sale erau de culoare închisă; deşi desfrunzite, crengile îl ascundeau bine. Numai cine ar fi ştiut dinainte că se află acolo, l-ar fi putut descoperi.

Cercetările durară vreo două ceasuri. Soarele scăpătase după munţi, când războinicii ieşiră osteniţi din pădure şi se aşezară lângă foc să se odihnească. Gorohov se dădu jos din copac şi se furişă din nou la

marginea poienii, până aproape de clanul şefului. Amnundak stătea la sfat cu şamanul; i se comunicase că cercetările rămăseseră fără niciun rezultat, fapt care îl făcu să fie neliniştit şi nemulţumit. La un moment dat, şamanul spuse:

— Cheamă la sfat toate căpeteniile clanurilor.

Amnundak dădu o poruncă şi câţiva războinici alergară iarăşi la focurile clanurilor.

„Ce-a mai născocit bătrânul vrăjitor? se întrebă Gorohov. Racu n-a apărut nici acum. Toate femeile s-au ridicat şi se dau la o parte ca să facă loc în jurul focului; pe toate le văd, numai Racu lipseşte. Pesemne că au ucis-o, sărmana!”

După ce căpeteniile tuturor clanurilor se aşezară în jurul focului, şamanul se sculă, înălţă capul, întinse braţele şi începu să cuvânteze:

— O mare nenorocire s-a abătut asupra neamului nostru. De când vrăjitorii albi au călcat pe meleagurile unde am trăit înainte în pace, pământul s-a cutremurat, bordeiele noastre s-au dărâmat de câteva ori. Au venit la noi şi au văzut că aici se trăieşte mai bine ca la ei, unde omătul nu se topeşte niciodată, iar soarele abia încălzeşte. Au văzut că aici sunt păduri şi tot felul de ierburi, păşuni bogate şi sălbăticiuni fără număr, reni mulţi şi alte dobitoace. S-au gândit atunci să ne stârpească neamul, ca să pună ei stăpânire pe pământul nostru, pe cirezile noastre. Au secătuit lacul sfânt, dar noi i-am redat apa, aducând jertfă de sânge. Ne-au adus frigul, astfel că iarna a început cu o lună înainte de soroc, iar zăpada nu s-a mai topit. Nădăjduiau că vom îngheţa cu toţii, dar nu s-a întâmplat aşa. Am aprins focuri în bordeie şi ne-am încălzit la dogoarea lor. Atunci au hotărât să ne alunge din bordeie cu ajutorul potopului: pământul s-a

cutremurat iarăşi şi apele care au ţâşnit din ele au înecat poienele şi locuinţele noastre. Am scăpat teferi şi de data asta – glasul spiritelor cereşti ne-a îndrumat spre aceste locuri, unde apa nu a ajuns. Dar bordeiele noastre s-au năruit, iar cirezile s-au împrăştiat. Cât timp vom mai îndura toate astea? Iarna se apropie, vom pieri cu toţii şi vrăjitorii albi vor cotropi pământul nostru. Ei atâta aşteaptă. Acolo, la marginea zăpezilor, ei stau şi aşteaptă, iar cel care a rămas printre noi caută să afle încotro am plecat; el umblă prin apropiere, dar războinicii nu l-au putut găsi.

Şamanul se opri şi-şi trase răsuflarea; privirile tuturor erau aţintite asupra lui, într-o aşteptare încordată.

— Trebuie să sfârşim odată cu vrăjitorii albi. I-am primit ca pe nişte oaspeţi de cinste, le-am dat locuinţe, hrană şi femei tinere. Ei însă ne-au răsplătit cu mari nenorociri. Este adevărat ceea ce spun, onchiloni?

— Da, tot ce spui este adevărat! se auziră glasurile căpeteniilor.

— Am pedepsit-o crunt pe femeia neascultătoare pe care am dat-o albilor împreună cu alte femei: ea a vrut să-şi trădeze neamul, ca şi femeia care a plecat cu ei spre ţinuturile acoperite de zăpezi. Vrăjitorul alb, bărbatul ei, nu i-a luat apărarea, ci s-a ascuns, deşi ea l-a chemat mereu în ajutor pe când se îneca în apa scoasă din pământ de vrăjitori. Acum trebuie să punem mâna pe toţi vrăjitorii şi să-i jertfim spiritelor bune ale pământului nostru. Mâine o sută de războinici dintre cei mai viteji vor porni spre ţinuturile cu zăpezi; îşi vor făuri plute şi vor pluti într-acolo, în frunte cu şeful nostru. Ei vor fi înarmaţi cu suliţi şi săgeţi, iar şeful – cu tunete şi fulgere, pe care le-am luat de la vrăjitorul alb. Avem deci arme tot atât de puternice ca şi ei; noi suntem mulţi, iar ei numai patru. Oare vor putea ei răpune o

sută de războinici? Chiar dacă cincizeci dintre noi vor cădea în luptă, ţara noastră va fi salvată şi vom trăi ca înainte. Apa nu se va retrage în pământ, bordeiele nu le vom putea reface, iar cirezile nu le vom putea strânge până când nu vom jertfi pe vrăjitorii albi.

— Câine bătrân şi ticălos! mormăi Gorohov, auzind cuvântarea şamanului. Ai înecat-o pe Racu, iar acum vrei să pui mâna pe noi şi să ne înjunghii ca pe nişte reni. Până una alta însă te trimit eu pe lumea cealaltă!

Iakutul ridică puşca şi îl ochi pe şaman, care stătea drept în faţa sa, dincolo de foc. Acum, în faptul serii, flăcările luminau puternic chipul şamanului, care, cu capul în sus şi cu mâinile ridicate spre cer, părea un proroc inspirat. Se auzi o detunătură, şi şamanul căzu trăsnit, cu faţa în flăcări. Muţi de groază, Amnundak şi căpeteniile rămaseră pironiţi locului: căciula de blană a şamanului luă foc şi femeile ce stăteau ceva mai departe începură să bocească. Şi deodată, ca la un semn, toţi cei din jurul focului ridicară braţele spre cer, scoaseră un urlet tânguitor, implorând ajutor şi îşi îngropară feţele în palme. Repetară de trei ori acest gest tragic. Apoi, Amnundak se ridică şi spuse solemn:

— Trăsnetele vrăjitorilor albi l-au răpus pe şamanul nostru pentru că ne-a

îndemnat să le facem rău. Ei sunt atotputernici şi împotriva lor nu putem lupta. Aşa a prorocit marele şaman care i-a adus pe străbunii noştri pe aceste meleaguri. Scoateţi leşul din foc.

O VECINĂTATE LUGUBRĂ

După ce trase, Gorohov o luă la fugă, nădăjduind că uluiţi de cele întâmplate onchilonii nu-l vor urmări imediat, şi întrucât se întunecase de-a binelea, va reuşi să se ascundă, la o adică, suindu-se iarăşi în copac. După ce străbătu tufişele, ieşi pe poteca pe care venise în timpul zilei şi nu se opri până la copacul unde îşi lăsase lucrurile şi câinele. Hotărî că dacă oirchilonii îl vor urmări se va sui în acest copac, unde avea merinde şi pătura, putând petrece noaptea destul de bine. În orice caz, nu putea înainta repede cărând lucrurile cu sine, iar până la apă mai erau vreo doi kilometri.

Se opri şi ascultă cu luare aminte. La început nu auzi nimic; apoi desluşi glasuri, şi în depărtare începură să licărească lumini: se vede că onchilonii îl urmăreau, luminându-şi drumul cu făcliile. Fără să mai stea pe gânduri, Gorohov se căţăra în copac şi începu să-şi urce lucrurile mai sus. Avu multă bătaie de cap cu Bălţatu, care nu putea să stea liniştit pe crengi; fu nevoit să fixeze luntrea pe două ramuri groase şi să pună înăuntru câinele şi traista. Abia apucă să termine această treabă, că pe poteca ce trecea lângă plopi îşi făcură apariţia câtiva onchiloni cu făclii, iar în dreapta şi în stânga arborelui se mai vedeau şi alţi războinici. Îndată ce trecură de copac, onchilonii dădură de urma clară pe care o lăsase luntrea pe pământul umed şi pe iarbă. Scotând strigăte de bucurie, ei îi chemară pe ceilalţi şi porniră în goană pe urmele fugarului, nădăjduind să-l ajungă.

După ce se ospătă cu carne afumată de pasăre,

Gorohov dădu de mâncare câinelui şi fumă o pipă; apoi începu să moţăie. Onchilonii nu se întorseseră încă din zadarnica lor urmărire, aşa că hotărî să tragă un pui de somn până va răsări luna; se legă zdravăn de trunchiul de care era rezemat şi dormi.

Peste puţin timp însă, se trezi brusc. Copacul se clătina atât de tare, încât fu cât p-aci să-şi piardă echilibrul, şi ar fi căzut dacă din fericire n-ar fi fost legat. Apucă luntrea cu amândouă mâinile şi o tinu cu putere. Gorohov nu înţelegea ce se petrece; în jur era un vuiet de neînchipuit, iar pe cer strălucea luna, care răsărise de mult; toţi copacii din apropiere se clătinau, deşi nu bătea vântul. În sfârşit se dumiri că pământul se cutremură iarăşi; privind din întâmplare spre nord, văzu că acolo se petrece ceva îngrozitor; dincolo de pădure izbucniră rotogoale de fum alb şi negru, înăltându-se spre cer, şi se auziră nişte bubuituri atât de puternice, încât urechile începură să-i ţiuie. Apoi simţi cum năvăleşte un val de aer dogoritor care îi tăia respiraţia.

— Maică precistă, ce se întâmplă acolo? Pământul crapă în bucăţi şi tâşnesc vâlvătăi! se tângui Gorohov. Trebuie să ajung cât mai repede la apă!

Reuşi cu greu să coboare traista, luntrea şi câinele, deoarece copacul se legăna într-una. Abia izbutea să se tină pe picioare; clătinându-se de parcă ar fi fost beat, Gorohov târî un timp luntrea pe pământul uscat, până dădu de apă. Din când în când, în dreapta şi în stânga lui se prăbuşea în apă câte un corp greu, frângând ramurile copacilor. Vuietul nu înceta de loc, iar aerul devenea tot mai dogoritor, mai înăbuşitor.

În sfârşit, luntrea începu să plutească şi fugarul se strădui să se depărteze cât mai repede cu putinţă de locul cataclismului. Ajungând într-o poiană mai mare, zări la miazănoapte rotogoale de fum, împurpurate de

reflexe roşietice şi de fulgerele de un roşu aprins care brăzdau întunericul.

„Bieţii onchiloni! Vor pieri cu toţii în iadul ăsta! gândi el. Pesemne că iarăşi dau vina pe vrăjitorii albi, care le-a ucis şamanul şi care acum nimicesc întregul popor”.

Apa se unduia uşor. Pe măsură ce adâncimea creştea, valurile deveneau mai mari, săltând luntrea ca pe o coajă de nucă. După ce făcu vreo zece kilometri, simţi că îl părăsesc puterile şi căută un adăpost unde să stea până se va lumina de ziuă. La marginea unei poiene mari, unde valurile erau foarte agitate, zări scheletul unui bordei, care se înălţa deasupra apei. Încă înainte de inundaţie, cutremurul distruse priporii, însă cei patru stâlpi centrali, cu grinzile care propteau acoperişul, rezistaseră, căci erau îngropaţi în pământ şi erau prinşi cu traverse. Această platformă se ridica cu aproape un metru deasupra nivelului apei şi valurile nu ajungeau până acolo.

„Uite un loc pentru odihnă!” gândi fugarul şi vâsli spre platformă. Se căzni mult până descărcă lucrurile. Apoi se sui împreună cu câinele pe platformă şi trase după el luntrea uşoară. Puse pătura pe iarba umedă a acoperişului, se întinse cât era de lung şi adormi buştean, în ciuda bubuiturilor ce se auzeau spre nord şi a vuietului făcut de valuri.

Dimineaţa când se trezi îşi roti privirea jur împrejur, căutând să se orienteze ca să ştie încotro s-o ia. Apele se mai potoliră şi doar o adiere uşoară încreţea când şi când oglinda lacului. În apropiere se înălţa o altă insuliţă, ca o movilă verde. După plopul înalt din apropierea movilei, Gorohov îşi dădu seama că insuliţa nu este altceva decât bordeiul unde locuise cu tovarăşii săi; în plop se adăpostise în noaptea fugii sale, iar platforma pe care stătea era tot ceea ce mai rămăsese

din bordeiul lui Amnundak.

După ce îmbucă ceva ca să-şi astâmpere foamea, iakutul coborî luntrea pe apă şi-l strigă pe Bălţatu; câinele stătea lângă deschizătura din mijlocul platformei, lăsată pentru fum, privea apa şi schelălăia.

— Ce ai văzut acolo, Bălţatule, vreun peşte sau altceva? întrebă Gorohov şi se apropie să ia câinele, care nu voia să se clintească. Se uită prin deschizătură şi tresări; lângă unul din stâlpii platformei ieşeau din apă degetele a două mâini.

Gorohov se sui în luntre şi se apropie de stâlpul în dreptul căruia se vedeau mâinile: încheieturile brajelor erau legate de stâlp cu o curea. O tăie şi trase de braţul înţepenit: deasupra apei se înălţă încet o mână, apoi apăru părul şi în sfârşit o faţă cu ochii deschişi. Ochii, care păreau plini de lacrimi, îl priveau dojenitor pe iakut. Gorohov scoase un tipăt şi se trase înapoi, braţul înecatei îi lunecă din mâini şi capul dispăru în apa tulbure; apoi dispăru şi braţul cadavrului, înghiţit de apă.

— Săraca de ea! gândi iakutul. Au legat-o de stâlp ca să nu mă urmeze în timpul nopţii, iar apoi când a năvălit apa, au uitat-o în bordei sau au părăsit-o dinadins şi ea s-a înecat.

Îşi închipui clipele înspăimântătoare prin care trecuse Racu când apa a năvălit în bordei şi a început să crească tot mai mult, cum se zvârcolise ea şi strigase după ajutor, dar nu-i răspunsese decât plescăitul apei în bezna sinistră a nopţii, cum apa îi ajunsese până la piept, până la gât, până la gură şi cum ultimul ei strigăt de ajutor se stinsese într-un gâlgâit. Iar el era numai la doi paşi şi ar fi putut-o salva uşor, îndată după plecarea onchilonilor; dar Racu începuse probabil să strige numai după ce apa pătrunsese în bordei, şi atunci el se afla

departe, pe lac.

Se gândi să scoată cadavrul şi să-l înmormânteze undeva. Nu avea însă cange şi apoi singurul loc unde ar fi putut s-o îngroape erau zăpezile ce se întindeau dincolo de munţii de la marginea depresiunii. Abătut, puse în luntre pe Bălţatu, care de data asta veni îndată ce îl strigă, îşi luă lucrurile şi porni spre sud. Vâslea din răsputeri, nădăjduind să-şi ajungă din urmă tovarăşii, şi luntrea zbura ca o săgeată pe apa adâncă şi liniştită a lacurilor şi a canalurilor.

După câtva timp zări în depărtare marginea depresiunii. Nămeţii albi se conturau clar pe fondul întunecat al stâncilor. La miazănoapte se învârtejeau tot timpul nori albi şi negri; când şi când răsunau bubuituri.

În sfârşit străbătu toată pădurea. Acum, luntrea plutea pe întinderea netedă a apei, care scălda marginile troienilor de la periferia depresiunii. Şi aici, apele acoperiseră totul. Unde or fi tovarăşii săi? Să fi plecat, ori poate s-au înecat? Pe terasa de deasupra troienelor nu se vede nimic.

Dar iată că sus de tot, pe creasta râpei, se profila pe fondul senin al cerului silueta întunecată a unui om. Gorohov începu să strige cât îl ţinea gura şi să facă semne cu vâsla. Bălţatu începu să latre cu furie.

L-au zărit, e salvat!

Mână luntrea spre poalele troianului, îşi debarcă pasagerul, luă lucrurile şi astfel împovărat începu să urce treptele.

Dar deodată văzu că în faţa lui se cască o prăpastie şi că trebuie să se oprească, neputând merge mai departe. Dincolo de porţiunea prăbuşită stăteau Goriunov şi Ordin.

— Uf! În sfârşit, v-am ajuns! exclamă Gorohov,

aruncând povara pe gheaţă. Dacă aţi şti prin câte am trecut!

— Va trebui să aştepţi cam mult până vom săpa în gheaţă trerâte pentru coborâş şi suiş, răspunse Goriunov.

— Apoi, asta-i groapă, nu glumă! V-aţi refugiat acolo de frica onchilonilor? Da, nu-i aşa de uşor să treci dincolo, spuse Gorohov, cercetând spărtura mărginită de pereţii abrupţi de gheaţă, înalţi de câtiva metri. Ar dura însă prea mult până aţi face treptele. Ştiţi ce? Aruncaţi-mi o frânghie.

Călătorii aveau la ei o frânghie, pe care o luaseră pentru orice eventualitate. Legară o piatră la un capăt al frânghiei şi o aruncară lui Gorohov. Apoi, iakutul trase spre el toată frânghia şi începu să coboare lucrurile în fundul prăpastiei, punând frânghia în două: când obiectele ajunseră la fund, lăsa din mână unul din capete şi trăgea de celălalt. În felul acesta scotea frânghia din prăpastie, iar obiectul rămânea la fund. Aşa coborî traista, învelitoarea şi în sfârşit pe Băltatu, legând frânghia de zgardă. Strâns de grumaz, câinele se sufoca şi se zbătea în aer, dar coborâşul dură doar câteva clipe, aşa că totul se sfârşi cu bine. Acum trebui să coboare el. Zări în apropiere un bloc de bazalt, bine fixat în gheaţă; iakutul înfăşură frânghia în jurul blocului şi coborî de-a lungul peretelui de gheaţă. Când ajunse jos, trase frânghia şi ea căzu încolăcită la picioarele sale.

Urcuşul nu fu prea anevoios, deoarece sus se aflau doi oameni care ridicară lucrurile, câinele şi pe iakut. Cu Gorohov se căzniră mai mult, fiindcă era greu. Când ajunse sus, iakutul îşi îmbrăţişă călduros tovarăşii.

— Slavă domnului, am ajuns la timp! Credeam că nu voi mai găsi pe nimeni aici!

Şi într-adevăr, dacă Gorohov ar fi apărut din pădure cu câteva minute mai târziu, nu şi-ar mai fi văzut tovarăşii. Cele două sănii care mai rămăseseră se aflau pe versantul de sud unde Nikiforov termina împachetarea lucrurilor. Goriunov şi Ordin se mai întoarseră o dată pe creasta râpei, ca să privească pentru ultima oară Ţara lui Sannikov, căreia îi dăruiseră săptămâni de muncă şi care acoperită acum de apă şi lavă pierea sub ochii lor, împreună cu toate vieţuitoarele ei bipede şi patrupede. Adunaseră multe date preţioase, dar rezultatele muncii lor pieriseră pe neaşteptate împreună cu un membru al expediţiei, în ultimele ceasuri care le petrecuseră pe acest pământ, iar un altul rămăsese de bună voie în depresiune, şi fără îndoială – credeau ei – şi el pierise.

Sub razele soarelui înălţat puţin deasupra orizontului, în cadrul negru al munţilor de bazalt, întinderea de apă ce acoperea depresiunea părea stropită ici-colo cu argint. Insule răzleţe răsăreau din apă, iar pădurile păreau nişte fâşii sumbre. La miazănoapte, îndărătul perdelei unduitoare a rotocoalelor de aburi şi fum, se juca ultimul act al tragediei Ţării lui Sannikov şi a neamului onchilonilor. Ordin imortalizase pe ultima placă fotografică care îi mai rămăsese această tristă privelişte a unei lumi care ar fi îngăduit ştiinţei să facă atâtea descoperiri şi care pierea împreună cu ultimii mamuţi şi rinoceri şi cu cei din urmă supravieţuitori ai omenirii primitive. Apoi se duse să împacheteze aparatul, iar Goriunov mai zăbovise câteva clipe şi tocmai atunci zărise luntrea lui Gorohov apărând din pădure.

Dacă n-ar fi fost această întâmplare fericită, ar mai fi trecut mult până ce iakutul şi-ar fi ajuns tovarăşii.

Urcându-se pe terasă, Gorohov văzu crăpătura ce se

căsca aici, află de moartea lui Kosteakov şi-şi dădu seama că avusese un mare noroc.

— Se vede că m-am născut într-o zodie norocoasă, Matvei Ivanovici, spuse Gorohov, oprindu-se pe creastă. În aceste două zile am văzut de nenumărate ori moartea cu ochii, şi totuşi sunt viu şi nevătămat, iar sărmana Racu, pentru care am rămas acolo, s-a înecat din vina mea. A murit şi Pavel Nikolaevici. Fie-le tărâna uşoară!

Se descoperi şi se închină de trei ori, cu faţa spre Ţara lui Sannikov care devenise mormântul atâtor oameni.

În ziua aceea, călătorii nu înaintară prea mult şi se opriră la poalele versantului sudic al acestui ţinut. Mergând spre larg, constatară că gheaţa nu este destul de tare, astfel că prima furtună o putea sparge. Trebuiau să meargă deci spre răsărit pentru a căuta un loc mai potrivit pentru traversare.

STRĂBĂTÂND GHEŢURILE ŞI MAREA

Călătorii noştri merseră timp de o săptămână spre est, căutând un loc potrivit pentru traversare. Nu găseau însă gheaţă destul de tare; deşi vara era pe sfârşite şi zilele călduroase alternau cu cele friguroase, gerul nu era atât de aspru încât să încătuşeze marea sau măcar să întărească vechile câmpuri de gheaţă, afânată în urma topirii. Fură nevoiţi să aştepte începutul iernii, şi aceasta n-o puteau face decât pe insula Bennett, unde se afla o colibă construită de Toll şi de unde puteau găsi pe ţărm lemne aruncate de mare. Aici ar fi putut să-şi împrospăteze proviziile, vânând urşi şi reni. Din fericire, în vara aceea întinderea de gheaţă dintre Ţara lui Sannikov şi această insulă rămăsese intactă. Făcură un mic ocol spre nord şi după zece zile de drum ajunseră la insula Bennett. Era şi timpul; hrana pentru câini luată din rezervele lui Nikiforov era pe sfârşite şi de trei zile nu mai făcuseră focul.

După priveliştele încântătoare din Ţara lui Sannikov, această insulă mohorâtă, aproape stearpă, făcu călătorilor o impresie jalnică. Erau însă fericiţi că se puteau adăposti în sfârşit în micul bordei al lui Toll, de pe ţărmul răsăritean al insulei, la capătul unei mici văi unde curgea un pârâu cu apă dulce. De aici, se puteau urca pe platoul care ocupa întreaga insulă, la ţărm, găsiră lemne din belşug. Dar nădejdile lor în ceea ce priveşte vânătoarea se dovediră neîntemeiate; aici nu existau reni şi nu întâlniră niciun urs. Trebuiră să ucidă câtiva câini, ca să-i hrănească pe ceilalţi; întrucât

pierdură o sanie, rămaseră de prisos câinii unui atelaj, care fură devoraţi până la unul.

Trecură aşa vreo zece zile, dar situaţia nu se schimba de loc; vara nu se mai sfârşea, deşi erau la începutul lui septembrie şi gheaţa continua să se topească şi să se spargă cu uşurinţă. Merindele erau pe sfârşite. În fiecare zi se duceau la vânătoare, lăsând-o pe Annuir să păzească coliba şi câinii. Cutreierară în lung şi în lat toată insula, care are vreo şaisprezece kilometri în lungime şi vreo opt în lăţime, în partea ei cea mai largă, la răsărit. Numai rareori reuşeau să doboare câte o cioară sau un pescăruş.

— Uite ce este, fraţilor – le spuse o dată Goriunov. Nu mai putem aştepta. Nu ne va mai rămâne niciun câine până va îngheţa marea, adică tocmai atunci când vom avea mai multă nevoie de ei. De câteva zile barometrul s-a ridicat sus de tot, marea e liniştită şi nu se anunţă nicio furtună. În afară de îmbrăcămintea călduroasă şi de arme, avem puţine lucruri, iar dintre câini nu ne-au mai rămas decât jumătate; dacă am păstra din ei numai vreo cinci-şase, şi anume pe cei mai buni, am încăpea cu toţii în caiac. Profitând de timpul prielnic, am ajunge într-o zi-două la insula Kotelnâi; acolo avem provizii destule şi putem aştepta iarna. Asta, în caz că vremea se schimbă. Dacă nu, vom pluti mai departe, de-a lungul ţărmului acestei insule, spre continent.

După ce studiară planul, se încredinţară că îndeplinirea lui este cu putinţă. Ziua era încă destul de lungă, căci dura mai bine de douăsprezece ore; vâslind cu rândul puteau străbate pe mare, într-o zi sau în cel mult două, cele şaptezeci de mile până la capul Vâsokii de pe insula Noua Siberie, cea mai apropiată de insula Bennett. De înnoptat ar fi putut înnopta pe unul din câmpurile de gheaţă care pluteau în larg. Riscau de

bună seamă ca o furtună neaşteptată să le răstoarne caiacul; acelaşi risc l-ar fi avut însă şi mai târziu, dacă ar fi străbătut marea îngheţată de curând, cu singura deosebire că atunci, în octombrie, ziua nu durează decât două-trei ceasuri, iar vânturile care sparg gheaţa bat mult mai des.

Hotărâră prin urmare, că dacă până seara barometrul nu va coborî, să ucidă câinii de prisos, să-i lase pe ceilalţi să mănânce pe săturate, iar în zori să pornească la drum, lăsând în colibă lucrurile de care nu mai aveau nevoie. De aceea îşi revizuiră cu grijă bagajele.

Spre seară, barometrul se mai ridică puţin. Sacrificară cu inima grea câţiva câini, care îi slujiseră cu credinţă. Fireşte că Albu, Cârtiţa şi Bălţatu rămaseră în viaţă. În revărsatul zorilor, călătorii părăsiră primitoarea colibă, târâră barca pe gheaţă vreo doi kilometri, până la apă, şi când răsări soarele, începură să plutească pe mare, îndreptându-se spre sud. Dar cum barca era greu încărcată, nu înaintaseră atât de repede cât nădăjduiseră, şi până la scăpătatul soarelui, făcuseră doar ceva mai mult de jumătate din drum. În larg întâlneau mai des iceberguri, iar navigaţia în timpul nopţii ar fi fost prea primejdioasă, aşa că se opriră lângă un câmp de gheaţă pe care şi poposiră peste noapte. În amurg, capul Vâsokii se contura clar la orizont.

Se sculară în zori şi îşi continuară drumul. Când se lumină de ziuă, Nikiforov şi Gorohov, care scrutau mereu zarea, exclamară amândoi odată:

— Asta-i bună! în timpul nopţii am fost târâţi în altă direcţie, pe o mare distantă!

— Încotro? Unde ne aflăm? Nu se vede pământul? întrebă Ordin.

— De văzut se vede, dar nu cel de ieri.

— Încotro ne-ar fi putut târî?

— Sau spre est, şi atunci avem în faţa noastră partea răsăriteană a insulei Noua Siberie, sau spre vest, şi atunci ceea ce vedem acolo este insula Fadeev sau chiar Kotelnâi – spuse Goriunov.

— Nu se vede clar, – interveni Gorohov – nu se distinge încă ce pământ e acolo.

— Oricare ar fi, plutim spre el; în cursul nopţii barometrul a început să coboare, aşa că trebuie să ne grăbim! remarcă Ordin.

Când soarele se ridică mai sus şi ceaţa uşoară ce plutea deasupra mării se risipi, Goriunov luă binoclul, privi spre pământul ce se zărea în depărtare şi zise:

— Ia spune, tu, Nikita, care ai ochi atât de ageri, ce pământ se vede acolo?

Gorohov scrută zarea cu atenţie, punând palma streaşină la ochi şi răspunse:

— Insula Kotelnâi!

— Aşa e! Deplasându-se, câmpul de gheaţă ne-a scutit să mai plutim de-a lungul insulelor pe ape greu de străbătut. Acum, vom acosta chiar la depozitul nostru.

Şi într-adevăr, spre amiază nimeni nu se mai îndoia că se îndreptau spre Kotelnâi, toţi recunoscură contururile insulei. Omătul ce o acoperea primăvara dispăruse aproape cu desăvârşire,

Spre seară acostară lângă brâul de gheaţă care încingea jur împrejur insula şi târâră săniile peste banchize cale de cinci kilometri, amintindu-şi de peripeţiile lor de astă primăvară. În amurg ajunseră la cabana de la poalele capului nordic.

Depozitul nu era aşa cum îl lăsaseră; se vede că în cursul verii, vânătorii veniţi pe această insulă mai luaseră din provizii, îndeosebi peşte uscat. Rămăsese

însă destulă mâncare pentru cei câţiva câini pe care îi mai aveau.

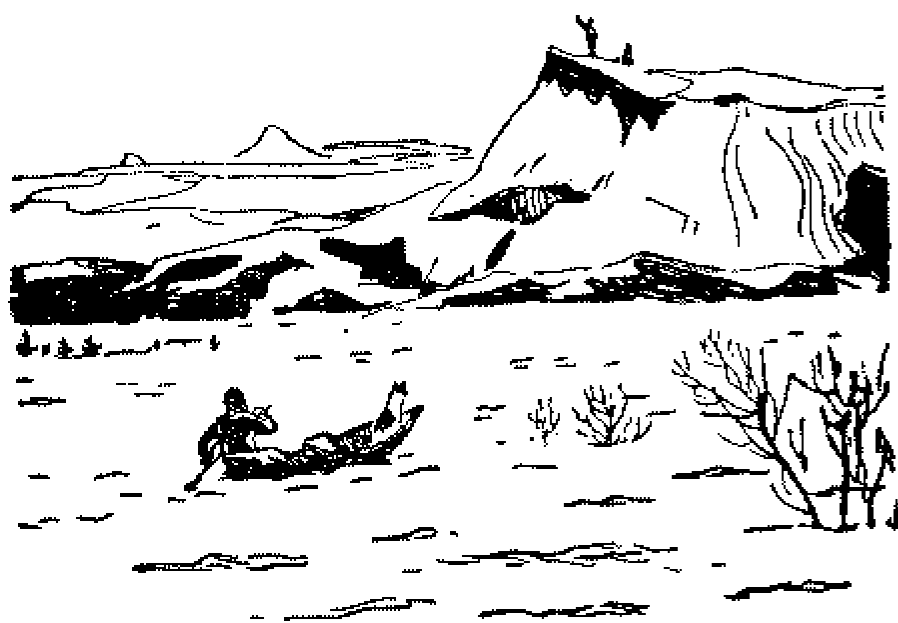
A doua zi, vremea fu la fel de bună, dar barometrul începu să coboare. Nu încăpea îndoială că timpul avea să se schimbe brusc. Socotiră însă că nu e bine să-şi încerce prea des norocul şi hotărâră să aştepte, într-adevăr, spre seară se dezlănţui furtuna, iar dimineaţa începu să ningă cu nemiluita, se lăsă un ger năprasnic şi se pomeniră în plină iarnă. Furtuna bântui cu scurte întreruperi până la sfârşitul lui septembrie. Aveau însă din belşug hrană pentru câini, merinde pentru oameni şi lemne de foc. Călătorii petreceau tot timpul în cabană, stând în jurul focului sau dormind cât le poftea inima. Mai aveau mult până acasă, dar ceea ce fusese mai greu – traversarea mării îngheţate – trecuse.

Când se întâmpla să fie o zi senină, se urcau toţi pe culmile ce se înălţau deasupra promontoriului şi priveau spre munţii Ţării lui Sannikov, care abia se desluşeau în zare. Ce se petrecea acolo? Se terminase oare erupţia? Se retrăsese apa din depresiune? Sau tot ce era viu pierise şi după câţiva ani avea să dispară înghiţită de ape sau îngropată de zăpadă şi pădurea – ultima dovadă a vieţii îmbelşugate ce existase în mijlocul gheţurilor nordice. Erau trişti. Fiecare lăsase pe acele meleaguri fiinţe dragi, îndeosebi Annuir. Deşi purta veşmintele călduroase ale lui Kosteakov, care i se potriveau de minune, suferea din pricina frigului aspru cu care nu era obişnuită. Adesea o cuprindea dorul de ţara părăsită, de traiul cu care era deprinsă şi de poporul ei atât de năpăstuit acum. De nenumărate ori îşi întrebă tovarăşii:

— Şi acolo, în ţara voastră, este frig ca aici şi cât vezi cu ochii nu-i decât zăpadă şi gheaţă?

La începutul lui octombrie vremea se îmbunătăţi şi îşi

putură continua drumul cu săniile, fireşte. Sania cea mai încărcată o trăgeau câinii, iar pe cea mai uşoară, câte doi oameni, cu rândul. Zilele erau scurte şi fură nevoiţi să meargă şi noaptea, când luna în creştere lumina îndeajuns. Poposiră la cabana de pe capul Ursului, până ce furtuna care spărsese gheaţa trecu, şi apoi înaintară cu multe riscuri pe gheaţa subţire, până la Malâi Leahovski. Drumul era foarte primejdios. Pe Balşoi Leahovski îi prinse de două ori furtuna; hrana câinilor ca şi merindele oamenilor erau pe sfârşite; în schimb, săniile deveniseră mai uşoare şi puteau merge mai repede. Abia în ultimele zile ale lunii octombrie ajunseră frânţi de oboseală la Kazacie. Din toţi câinii cu care plecaseră, numai trei mai rămăseseră în viată.

DIN NOU LA ACADEMICIAN

Sleiţi de puteri din pricina greutăţilor şi a lipsurilor pe care le înduraseră în timpul acestui drum lung, călătorii se odihniră o săptămână încheiată în izba lui Nikiforov; nu se sculau decât ca să mănânce şi apoi se culcau din nou. De altfel, în timpul iernii, noaptea polară şi gerurile năprasnice nu îndemnau nici restul populaţiei de pe aceste mohorâte meleaguri la o activitate mai intensă.

Annuir era atât de naivă, încât această aşezare pipernicită, cu cele vreo douăzeci de cocioabe îngropate în zăpadă, i se păru o localitate mare; ea vedea pentru prima oară case cu acoperiş, sobe cu hogeag, ferestre, mese, scaune, paturi. Aflǎ că se poate dormi şi sta şi altfel decât pe pământ, că se poate mânca şi altminteri decât ţinând strachina pe genunchi; trebui să se obişnuiască cu toate aceste năzdrăvănii, deşi unele îi părură caraghioase şi fără rost.

De fapt cu sosirea la Kazacie se termină misiunea expediţiei, care făcuse descoperiri atât de importante, dar care se încheiase cu pierderea unuia din membrii ei, precum şi a tuturor colecţiilor şi a notelor luate. Goriunov s-ar fi putut duce oriunde ar fi crezut de cuviinţă, multumindu-se să trimită academicianului Senk un raport amănunţit. Dar el îl preţuia nespus de mult pe acest savant, care încredinţase o însemnată sumă de bani şi numeroase instrumente unui necunoscut, pentru o întreprindere aproape fantezistă. Dorea să-l vadă personal şi să dovedească cele relatate de el prin mărturiile celuilalt membru al expediţiei. În afară de asta, trebuia să înapoieze instrumentele şi

suma obţinută din vânzarea săniilor, bărcii, armelor, cortului şi a celorlalte lucruri. Cele mai multe lucruri le cumpăraseră Gorohov şi Nikiforov, care puneau mare pref pe săniile şi armele bune.

Strângând vreo mie de ruble, sumă care cuprindea şi restul banilor daţi de Senk, Goriunov, Ordin şi Annuir plecară spre Iakutsk, prin Verhoiansk. Aici însă întâlniră o piedică neaşteptată – nu expirase încă termenul de deportare al lui Ordin şi guvernatorul nu-l lăsă să plece, iar Annuir nu vru să meargă singură, deoarece drumul lung pe care trebuia să-l facă pe timp de iarnă o îngrozea. Ordin primi încuviinţarea să rămână în Iakutsk. Oraşul îi făcu lui Annuir impresia unei metropole uriaşe, cu nenumărate ciudăţenii, începând cu pisicile, vacile şi caii înhămaţi şi terminând cu rochiile de bal şi gramofonul.

Goriunov fu nevoit să plece singur şi să se mulţumească cu fotografia lui Annuir în costumul pe care-l purta în casă, adică tatuată şi cu centura de pudoare, cu o mică colecţie de roci, adunată în Ţara lui Sannikov şi de pe insula Bennett, şi cu ultima fotografie a Ţării lui Sannikov, luată la plecare de pe creastă. La sfârşitul lui decembrie sosi în capitală şi se duse îndată la Senk.

Savantul fusese informat, printr-o scurtă telegramă, numai despre descoperirea Ţării lui Sannikov şi despre întoarcerea expediţiei. El aştepta cu firească nerăbdare venirea lui Goriunov, pe care dorea să-l prezinte Academiei şi societăţilor ştiinţifice ca să ţină o serie de conferinţe publice despre această uimitoare călătorie. Dar Goriunov îl rugă să asculte mai întâi raportul său oral, între patru ochi.

Şi iată că într-o seară, în camera unde stătuseră de vorbă cu un an în urmă, şi chiar la aceeaşi masă, Senk

ascultă relatarea lui Goriunov. Când veni vorba de mamuţi rinoceri, boi şi de alte „fosile vii”, faţa savantului se lumină şi el exclamă:

— Nu mă îndoiesc că i-aţi măsurat, i-aţi fotograliat şi aţi adus o dovadă cât de mică a acestei descoperiri fără seamă!

Informaţiile cu privire la existenţa onchilonilor şi a perioadei paleolitice, precum şi datele despre viaţa şi obiceiurile lor îl uimiră tot atât de mult.

Înainte de a-şi depăna amintirile triste din ultimele zile petrecute în Ţara lui Sannikov şi despre locuitorii acestor meleaguri, Goriunov făcu o pauză. Senk crezu că el îşi terminase relatarea şi spuse:

— Sper că aţi adus jurnale zilnice, fotografii, poate chiar cranii şi blănuri de animale, sau obiecte folosite de onchiloni şi de sălbatici. Vom face un raport straşnic, de-i vom ului chiar şi pe cei mai sceptici.

— Am avut toate acestea, dar… au pierit!

— Nu se poate! Cum, chiar totul, totul?

Senk ascultă profund mişcat sfârşitul povestirii, privi fotografia, cercetă bucăţile de rocă şi spuse:

— Aşadar, patru martori oculari adeveresc că Ţara lui Sannikov există, că ea se află la nord de insula Kotelnâi, la o depărtare de vreo sută de kilometri, că această ţară nu este altceva decât craterul uriaş al unui vulcan care şi-a reluat de curând activitatea. În scurtă vreme voi căuta ca pe baza acestor date să conving Academia să organizeze o expediţie bine echipată, la care să ia parte câţiva oamani de ştiinţă. Sarcina expediţiei va fi să ajungă în acest ţinut, spre a studia cât mai repede ceea ce a mai rămas din populaţia lui. Fireşte că veţi lua parte amândoi, pentru ca prin experienţa voastră să asiguraţi reuşita expediţiei.

— Nici nu mai încape vorbă! Ce facem însă cu

raportul pe care urma să-l prezint Academiei şi societăţilor ştiinţifice? întrebă Goriunov.

— Acum, un asemenea raport n-ar face decât să strice – obiectă Senk. Cred că sunteţi de acord cu mine că tot ce mi-aţi relatat este atât de neobişnuit, de uimitor şi de neverosimil, încât sunt necesare dovezi convingătoare. Or, materialele de care dispuneţi nu sunt câtuşi de puţin îndestulătoare. Unii vor spune că femeia tatuată de pe fotografie e din neamul eschimoşilor sau al ciuccilor, pentru că şi femeile din aceste neamuri umblă dezbrăcate în casă, se tatuează şi au o înfăţişare identică cu ea. Cât despre aceste bucăţi de bazalt pe care le-aţi adus de pe creasta munţilor Ţării lui Sannikov – cum veţi putea dovedi că nu le-aţi luat de pe insula Bennett sau de pe Sveatoi Nos? Pe această fotografie a depresiunii, cu lacul ei imens şi cu vulcanul în plină erupţie – nu se desluşeşte aproape nimic! De ce n-aţi făcut fotografii mai multe şi mai bune după pierderea săniei cu materialul expediţiei?

— Fiindcă toate plăcile pe care le aveam le-am utilizat în depresiune, fotografiind oameni, animale, natura, şi numai din întâmplare mi-a mai rămas o placă. Pe femeia asta am fotografiat-o la Iakutsk.

— Păcat! Dacă aţi fi avut cel puţin fotografii ale acestui ţinut luate de pe creastă, precum şi fotografii ale insulei Bennett, şi încă ar mai fi putut constitui o dovadă. Aşa n-o să vă creadă nimeni.

— Nici dumneavoastră nu mă credeţi? exclamă, mâhnit, Goriunov.

— O, nu, eu am toată încrederea! se grăbi să-l liniştească Senk. Ceea ce mi-aţi povestit nu poate fi o născocire. Dar alţii, mai sceptici, vor spune: ce bătrân naiv, a dat bani unor deportaţi necunoscuţi, care i-au

îndrugat câte-n lună şi-n stele. I-au băut banii şi pe urmă au ticluit o istorioară instructivă pentru copii, despre o tară fantastică şi despre minunatele vieţuitoare ce o populau, istorioară pe care i-au servit-o credulului Senk, ca să justifice cheltuielile. Nu, deocamdată toate acestea le vom păstra pentru noi!

Deocamdată? Dar până când?

Până când o nouă expediţie, la care veţi lua parte, va cerceta această ţară şi va găsi uriaşul crater, pădurile inundate, noul vulcan, scheletele animalelor şi ale oamenilor. Atunci veţi prezenta raportul dumneavoastră, care fiind întemeiat pe documente şi pe mărturiile membrilor noii expediţii, va fi primit cu toată încrederea. În felul acesta, informaţiile despre viaţa şi dispariţia populaţiei acestui ţinut nefericit vor deveni un bun al ştiinţei.

Aveţi dreptate! spuse Goriunov. Aşa-i mai bine! Fireşte că nu dorim să vă discredităm pe dumneavoastră, iar noi să ne facem de râs.

Dar, – continuă Senk, – timpul trece, amintirile se şterg. Ştii ce? Cât timp le ai încă bine întipărite în minte, descrie deîndată întreaga călătorie, pentru mine personal. Voi păstra descrierea până la momentul oportun.

— Se înţelege că o voi face, e o datorie sfântă. Mi-am făcut câteva însemnări, cât am stat în cabană, pe insula Bennett. precum şi în timpul petrecut la Iakutsk. Acum voi expune materialul acesta în mod sistematic şi vi-l voi prezenta peste vreo două-trei suptămâni. Iată şi raportul cu privire la cheltuieli, precum şi restul sumei pe care ne-aţi oferit-o cu atâta generozitate.

Senk răsfoi raportul, dar banii îi înapoie lui Goriunov.

— Văd că nici dumneavoastră şi nici Ordin nu v-aţi oprit vreo recompensă. Nu e drept, orice muncă trebuie

răsplătită.

— Dar nu v-am adus aproape nimic în afară de o povestire fantastică şi vreo douăzeci de pietre, şi de aceea nu ni se cuvine nicio recompensă.

— Faptul că mi-aţi restituit suma rămasă şi aţi venit tocmai de la Kazacie, cale de zece mii kilometri, ca să-mi restituiţi această sumă şi să-mi povestiţi peripeţiile dumneavoastră, mi-ar fi spulberat orice îndoială, dacă ar fi existat vreuna. Nu, aţi îndeplinit o sarcină foarte grea şi n-aveţi nicio vină că rezultatele expediţiei au pierit. Nu e prima oară când se întâmplă un asemenea lucru; s-au scufundat vase care transportau colecţii şi documente, iar membrii expediţiei abia au reuşit să scape cu viaţă. Aţi suferit şi voi un naufragiu. Apoi se pierd uneori colecţii trimise prin poştă. Nu, trebuie să primiţi recompensa. Pe lânga aceasta, vei întocmi un raport, pentru mine. De aceea, veţi fi nevoit să staţi aici; or viaţa în capitală este foarte scumpă. Luaţi banii, fie măcar ca retribuţie pentru acest raport.

Ca să nu-l supere pe Senk, Goriunov luă banii. În scurtă vreme el prezentă raportul şi apoi se înscrise la universitate ca să se pregătească mai bine în vederea viitoarei expediţii.

Din păcate, ea nu a fost întreprinsă nici până astăzi, între timp a izbucnit războiul cu Japonia şi Academia n-a mai putut obţine fondurile necesare. La terminarea războiului, Senk a murit; el n-a apucat decât să facă primii paşi pentru înfăptuirea acestui proiect. Astfel n-a mai fost cine să stăruie pentru explorarea nordului Siberiei şi proiectul a fost dat uitării multa vreme. Aşteptând zadarnic o ştire de la Senk, în cele din urmă Goriunov şi Ordin s-au luat cu alte treburi. Dar raportul care s-a păstrat printre hârtiile lui Senk în arhiva Academiei a servit ca material pentru această carte.

Poate că ea va reuşi să stârnească interesul vreunui tânăr pentru misterioasa Ţară a lui Sannikov, îndemnându-l să plece s-o caute printre gheţurile Oceanului îngheţat de Nord.

SFÂRŞIT

POSTFAŢĂ

Terminând această carte, în care se istorisesc peripeţiile lui Goriunov şi ale tovarăşilor săi în Ţara lui Sannikov, tânărul cititor are tot dreptul să-l întrebe pe autor: există oare această ţară, pierdută undeva printre gheţurile de la Polul Nord? Căci de bună seamă, cartea de faţă nu este decât un roman ştiinţifico-fantastic, născocit de autor pentru instruirea tinerilor, un roman care le va prilejui câteva ceasuri plăcute.

Iată ce răspunde autorul: călătoria spre acest ţărm necunoscut a fost într-adevăr născocită, dar Ţara lui Sannikov există şi aşteaptă un explorator cutezător, care să pună cel dintâi piciorul pe pământul ei, înălţând acolo steagul ţării sale, să nădăjduim – steagul patriei nomtre.

Pe lângă datele referitoare la existenţa probabilă a acestui pământ, date cuprinse în primele două capitole şi constând în relatări ale vânătorilor care au zărit acest pământ în depărtare sau în indicaţii privitoare la zborul păsărilor spre nord, ori întoarcerea lor de acolo, şi în afară de datele despre onchilonii dispăruţi de pe continent în chip misterios, putem adăuga cele ce urmează:

Pe prima hartă a arhipelagului Noua Siberie, întocmită în 1811, sunt trecute două insule care poartă menţiunea „Pământul văzut de Sannikov”; una din ele se află la nord de insula Fadeev şi insula Noua Siberie, iar cealaltă – la nord-vest de insula Kotelnâi. Sannikov a petrecut o vară întreagă pe insulele Novosibirsk,

împreună cu savantul Hedenstrom, şi a încercat să ajungă la acest pământ, mergând cu săniile pe gheaţă. N-a reuşit însă, deoarece au dat de întinse fâşii de mare neîngheţată. În anii 1821 şi 1822, locotenentul Anjou, care a întocmit o hartă a insulelor, a repetat aceste încercări, dar nici el n-a izbutit să ducă la bun sfârşit expediţia şi a ajuns la concluzia că numai cu barca se poate ajunge la acest pământ necunoscut. Intreprinderea fiind prea primejdioasă, interesul pentru aceste insule inaccesibile a scăzut, şi ele chiar au dispărut pentru multă vreme de pe hărţile geografice.

Dar în 1881, o expediţie americană condusă de căpitanul De Long a descoperit insula Bennett, în locul unde, pe baza datelor furnizate de Sannikov, se indicase pe prima hartă existenta unui pământ, fapt care a dovedit că observaţiile sale fuseseră exacte şi care l-a îndemnat pe A. V. Grigoriev, secretarul Societăţii Geografice Ruse, să ridice din nou problema existenţei celeilalte insule.[1]

Exploratorul insulelor Novosibirsk, geologul Toll, a zărit clar la 13 august 1886, pe un timp cu desăvârşire senin, contururile a patru munţi cu vârf neted, în formă de trunchi de con, continuate spre est de nişte dealuri nu prea înalte. Punctul său de observaţie se afla la extremitatea nordică a insulei Kotelnâi, la gura micului râu Mogur. După indicaţiile busolei, aceşti munţi se aflau la 14-18° nord-est şi, tinând seama de înclinaţia magnetică, erau situaţi în linie dreaptă la miazănoapte de extremitatea nordică a insulei Kotelnâi.

La sfârşitul lunii septembrie 1893, în cursul faimoasei sale călătorii pe „Fram”, Nansen a luat-o spre nord, înainte de a ajunge la insula Kotelnâi, având în faţă

---

[1] Buletinul Societăţii Geografice Ruse XVIII, 1882. fasc. 4. pag. 264 -267. (Nota red. ruse).

marea deschisă: însă la 77°44’ a întâlnit gheaţă compactă şi s-a îndreptat de-a lungul ei, spre nord-vest. La 20 septembrie notase în jurnalul său că a văzut nenumărate păsări, de diferite specii; vasul fusese întâmpinat de un stol de becaţe sau de culici, care se ţinuseră după el o vreme, iar apoi îşi continuaseră zborul spre sud. Mai târziu a mai întâlnit alte stoluri de culici mici. Nansen presupunea că păsările se îndreptau spre un pământ aflat mai la nord, dar pe care nu-l văzuse din cauza ceţii. Cu câteva zile în urmă, la 16 septembrie, pe când se afla în larg, cam în faţa gurii fluviului Lena, la vest de insula Kotelnâi, zărise în cursul zilei stoluri de eideri, care veneau dinspre miazănoapte.[1] Datele de mai sus sunt extrem de importante. Aceste stoluri de păsări călătoare migrau toamna spre sud, venind de pe un pământ destul de întins, situat la miazănoapte. Nansen presupunea că la 21 septembrie se afla mult mai la nord de locul în care, după ipoteza baronului Toll, trebuia să se afle ţărmul sudic al Ţării lui Sannikov, dar cam la aceeaşi longitudine, şi că acest pământ este, probabil, o insuliţă. În orice caz, el nu credea că ea se întinde mult spre miazănoapte. Toate acestea însă contrazic propriile sale informaţii despre direcţia în care zburau păsările; dacă Ţara lui Sannikov, după cum socotea Nansen, era o insuliţă rămasă în urmă, la sud, atunci de unde veneau aceste păsări? Referindu-se la aceste date ale lui Nansen, Toll observă că atunei când marele explorator a văzut păsările, el nu se afla la nord, ci la sud de Ţara lui Sannikov, menţionând că pe harta sa provizorie din 1887, această insulă fusese indicată mult mai spre sud, faţă de poziţia ei reală. Luând drept

[1] Nansen F. Printre gheţuri în bezna nopţii polare. Moscova 1897 Nr 1, pag. 105-107. (Nota red. ruse.)

criteriu forma şi înălţimea munţilor pe care-i văzuse, Toll socotea că acest pământ trebuie să se afle la vreo 150-200 kilometri de insula Kotelnâi şi că ţărmul ei sudic se găseşte cam la 78° latitudine nordică. După părerea lui Toll, direcţia urmată în derivă de vasul „Janette” a lui De Long şi de vasul „Fram” al lui Nansen arată că între liniile care marchează deriva trebuie să existe o porţiune de uscat – o insulă mai mare sau un arhipelag; acest uscat împarte în două curentul care vine dinspre ţărmul Ciukotkăi şi al Alaskăi, străbate regiunea Oceanului îngheţat de Nord, şi făcând ocolul polului se îndreaptă spre Groenlanda. Acest arhipelag reprezintă un obstacol şi de aceea icebergurile înaintează nestingherite spre nord, în vreme ce deplasarea lor spre sud este împiedicată de vânturi[1].

Toll era atât de convins de existenţa Ţării lui Sannikov, încât a întocmit proiectul unei expediţii pentru explorarea acestui pământ şi a reuşit să păşească la înfăptuirea proiectului său în anul 1900, expediţia făcându-se cu vasul „Zarea”. După ce a iernat lângă ţărmurile insulei Taimir, în august 1901 „Zarea” s-a îndreptat spre arhipelagul Novosibirsk prin marea Laptev, dar fără să ajungă până la insula Kotelnâi, a cotit spre nord-est, iar la 77°9’ latitudine nordică şi 110° longitudine estică a întâlnit gheaţă compactă. Furtuna a târât vasul spre nord-vest, după care Toll a navigat pe marea liberă spre sud-est, a văzut insula Bennett la o distanţă de 12 mile, dar n-a putut acosta acolo din cauza gheţei. Apoi s-a îndreptat din nou spre nord-vest, în căutarea Ţării lui Sannikov. De data aceasta a ajuns la 77°32’ latitudine nordică şi 142° longitudine estică, dar a fost oprit iarăşi de gheţuri şi nu

[1] „Planul expediţiei spre Ţara lui Sannikov” – revista germană „Buletinul lui Petermann” 1898, pag. 125. (Nota red. ruse.)

a văzut Ţara lui Sannikov în apropiere.

Această nereuşită nu dovedeşte însă că Ţara lui Sannikov n-ar exista. S-a afirmat că atât „Fram”, cât şi „Zarea” au trecut prin locurile unde trebuia să se afle acest pământ. Şi întrucât nu au dat de el, înseamnă că nu există. Dar din considerentele făcute de Toll, pe care le-am menţionat mai sus şi care sunt destul de întemeiate, rezultă că dacă ţărmul sudic al acestui pământ se află la 78° latitudine nordică şi la nord, în linie dreaptă, de insula Kotelnâi, nici „Fram” şi nici „Zarea” n-au ajuns în acest loc, deşi s-au aflat în apropiere. Probabil că ceaţa i-a împiedicat pe navigatori să vadă pământul; în notele sale, Nansen arată de altfel că era ceaţă. „Fram” a fost prins de gheţuri şi deriva lui a început la 78°50’, dar într-un loc aflat mult mai la vest. Deşi la început deriva l-a târât înapoi, spre sud-est, până la 77°43’, vasul a rămas totuşi la vest de acest pământ. Se presupune că acesta este înconjurat de o fâşie de gheţuri nemişcătoare şi că ambele vase au ajuns doar la marginea acestei centuri şi fâşii de gheaţă. „Zarea” a întâlnit de două ori o asemenea fâşie în 1901 şi 1902 pe când încerca să ajungă la insula Bennett; chiar şi insula Vrangel, care se află mult mai la sud, este înconjurată de cele mai multe ori de gheţuri nemişcătoare şi de aceea încercările tăcute de câteva vase în diferiţi ani, de a acosta la ţărmul ei, rareori au reuşit. Se crede că Ţara lui Sannikov s-ar putea afla puţin mai la est faţă de poziţia presupusă de Toll, şi, poate, ceva mai la nord. Această ipoteză este întărită şi de faptul că stolurile de păsări văzute de Nansen în ziua de 21 septembrie la 77°44’ în apropierea întinderilor de gheaţă zburau spre sud. Mai târziu, depărtându-se spre nord-vest, nu a mai întâlnit păsări călătoare, dar în timpul derivei, apropiindu-se iarăşi de Ţara lui

Sannikov, a văzut cu uimire pe gheaţă vulpi polare care veneau, probabil, spre vas de pe un pământ situat nu prea departe. Aceasta s-a întâmplat la 29 octombrie, când soarele scăpătase şi vizibilitatea era foarte redusă, aşa încât navigatorii puteau să nu observe pământul, chiar dacă s-ar fi aflat în apropiere[1].

Stăruim asupra informaţiei furnizate de Toll şi menţionată în cartea noastră, şi anume că aflându-se pe insula Bennett, a văzut un vultur de mare zburând de la sud spre nord, un şoim şi cârduri întregi de gâşte ce se îndreptau de la nord spre sud, în timp ce pe această insulă nu-şi petreceau vara decât pescăruşii, două specii de eideri, culici şi botgroşi.

Probabil că păsările călătoare veneau de pe un pământ aflat la nord de această insulă mică. Acest pământ trebuie să aibă o întindere destul de mare, pentru ca să existe condiţii prielnice încuibărilor şi nutririi păsărilor.

Prin urmare, avem destule date ca să putem afirma că undeva în Oceanul Îngheţat de Nord, cam la 78-80° longitudine nordică şi între 140 şi 150° longitudine estică, se află Ţara lui Sannikov – o insula mare sau un arhipelag acoperit în parte de munţi conici, destul de înalţi, şi că acest pământ oferă păsărilor călătoare condiţii mai prielnice pentru vărat, decât insulele Novosibirsk şi insula Bennett, deşi este situat mai la nord. Întrucât pe insula Bennett se află bazalt, iar roci vulcanice asemănătoare se găsesc şi pe Spitzbergen şi în Ţara lui Frantz Iosef, Toll socotea că Ţara lui Sannikov este alcătuită din bazalt. Ipoteza nu este lipsită de temei. S-ar putea ca existenţa unor roci vulcanice tinere, chiar şi a resturilor unui vulcan, care relativ de

---

[1] F. Nansen, pag 132. (Nota red. ruse.)

curând era încă activ, ca şi a izvoarelor termale – ultime vestigii ale vulcanismului – să explice de ce pe acest pământ zăpada se topeşte în mai mare măsură şi de ce aici există condiţii mai prielnice pentru văratul păsărilor. Această ipoteză stă la baza romanului nostru. Fireşte, nu putem afirma că onchilonii dispuruţi de pe continent s-au retras pe acest pământ. O putem însă presupune. Este îndoielnic ca acolo să fi dăinuit mamuţi şi oameni din epoca de piatră.

Pentru tinerii cititori ai acestui roman ar fi interesant să afle uimitoarele date despre trecutul apropiat al regiunii Oceanului Îngheţat de Nord; în genere, Oceanul îngheţat de Nord abundă în insule mari şi mici, în regiunea ţărmurilor Europei, Asiei şi Americii.

În aceste insule se întâlnesc adeseori roci vulcanice tinere, iar pe unele dintre ele, de pildă pe insula Islanda, se află chiar vulcani activi. Aceasta dovedeşte că în această regiune a globului nostru ar putea să existe un vulcan ca acela pe care l-am descris în romanul de faţă şi care alcătuieşte de fapt Ţara lui Sannikov. Cercetările geologice au arătat că în partea de răsărit a Oceanului Îngheţat, pe întreaga întindere de la peninsula Taimâr până la insula Vranghel, iar spre miazănoapte până la 80° latitudine nordică, se afla până nu demult – încă de la începutul cuaternarului – o întindere de uscat, care alcătuia extremitatea nordică a Siberiei. Dovada o constituie rămăşiţele unor mamifere mari – mamuţi, rinoceri, boi ce pot fi găsite în solul insulelor. Ele nu s-ar putea afla aici, dacă pe vremuri aceste insule n-ar fi alcătuit un singur tot cu Siberia, încă de la începutul cuaternarului. Cercetările au arătat de asemenea că pe unele insule s-au păstrat straturi de gheaţă – rămăşiţe ale clifturilor care acopereau pe vremuri regiunile mai înalte ale acestui uscat.

Pe insula Balşoi Leahovski – care face parte din arhipelagul Novosibirsk – s-au păstrat în această gheaţă-fosilă o sumedenie de colţi de mamuţi. La începutul primăverii veneau aici de pe continent numeroşi vânători ca să culeagă colţii pe care talazurile îi smulgeau din gheaţă. Pe timpuri, în fiecare an se aduceau o mie-două de puduri de colţi de mamut la târgul din Iakutsk; aceasta dovedeşte că la începutul cuaternarului, în această regiune, care pe vremuri era un uscat, trăiau sute de asemenea animale uriaşe. Faptul că pe aceste insuliţe mamuţii erau atât de numeroşi, se explică prin împrejurarea că atunci când uscatul a început să se scufunde sub nivelul Oceanului îngheţat de Nord, ei s-au îngrămădit aici în număr mare, pentru a scăpă de apele care inundaseră regiunile de uscat mai joase. Dispunem deci de date care dovedesc că în această regiune din nordul Siberiei, unde pe vremuri era uscat, au existat: 1. vulcani, 2. numeroase turme de mamuţi şi 3. gheţari. Putem stabili de asemenea timpul când această porţiune de uscat a început să se scufunde sub nivelul apei. Această scufundare s-a produs în timpul sau la sfârşitul ultimei perioade de glaciere, iar faptul că s-au găsit desene executate de oameni primitivi, desene care înfăţişează mamuţi, dovedeşte că pe acele vremuri existau oameni.

Aşadar, ipoteza din romanul meu că pe o mare insulă răzleaţă, care se găseşte undeva în Oceanul îngheţat şi care odinioară a fost craterul unui vulcan uriaş, datorită căldurii emanate de acesta, au dăinuit pe la sfârşitul epocii glaciaţiunilor mamuţi şi oameni primitivi, nu este chiar atât de neverosimilă. Pe această insulă minunată, aflată printre gheţurile polare, s-au adăpostit poate şi onchilonii, veniţi din Alaska şi înrudiţi cu triburile

indienilor din America. Fiind atacat de ciucci, acest popor s-a retras pe insulele Oceanului Îngheţat de Nord.

În orice caz, a întreprinde descoperirea acestui pământ în partea neexplorată până astăzi a Oceanului îngheţat de Nord. ar fi o acţiune ispititoare. Dar cum poate fi ea realizată? Cu vaporul nu se poate ajunge acolo, fiindcă, după cum am văzut din cele arătate mai sus, pământul este înconjurat de o fâşie de gheaţă compactă, cu neputinţă de străbătut chiar de un spărgător de gheaţă. Dispunem însă acum de avioane, un minunat mijloc, de explorare, pe care nu l-au avut nici Nansen, nici Toll. Piloţii sovietici şi-au dovedit curajul şi dibăcia prin numeroase zboruri în regiunile arctice. Prin urmare, vasul care ar porni în căutarea Ţării lui Sannikov ar trebui să aibă la bord un avion înzestrat cu un motor destul de puternic pentru zboruri la mari distanţe. În a doua jumătate a lunii august sau în prima jumătate a lunii septembrie, când pe marea Laptev se află mai puţină gheaţă, ar putea ajunge până la marginea de sud a gheţii compacte la 77-78° latitudine nordică şi 140° longitudine estică, iar avionul ar pleca în recunoaştere spre est şi nord-est, cât va putea mai departe. Descoperind pământul, exploratorul ar întocmi harta Ţării lui Sannikov cu ajutorul aerofotogrametriei. Dacă pe acest pământ nu s-ar găsi un teren potrivit pentru aterizare, explorarea lui ar putea fi întreprinsă de o expediţie debarcată pe gheaţă, care ar înainta cu ajutorul săniilor. S-ar putea ca expediţia să fie nevoită să ierneze acolo, aşa cum s-a procedat la explorarea Severnaei Zemlea.

S-ar putea că cineva dintre voi, tinerii mei cititori, să ia parte la căutarea şi explorarea Ţării lui Sannikov, ca pilot sau naturalist.

Nu-mi rămâne decât să-i doresc cât mai mult succes.

*

Au trecut 17 ani de la ediţia precedentă a acestei cărţi. În acest răstimp, în regiunea Oceanului îngheţat de Nord, unde ar trebui să se găsească Ţara lui Sannikov, s-au făcut noi explorări pe calea apei şi a aerului. În toamna anului 1937, spărgătoarele de gheaţă „Sadov”, „Satko” şi „Malâghin” au fost prinse de gheţuri în marea Laptev, la vest de insula Kotelnâi, deriva tirându-le spre nord-est, dincolo de 150° longitudine estică. Vasele au trecut mult mai la nord de insula Kotelnâi şi la nord de locul unde se află, poate, Ţara lui Sannikov. În orice caz, exploratorii n-au putut vedea acest pământ, întrucât începuse noaptea polară. În primăvara anului 1938, când deriva care târa aceste trei spărgătoare de gheaţă a cotit brusc spre nord-vest, trecând de data aceasta ceva mai la nord de 80° latitudine nordică, au venit de pe continent câteva avioane ca să ia de pe vas persoanele a căror prezenţă pe bord nu era necesară şi să le transporte pe ţărm. Aceste avioane au zburat aproximativ deasupra locului unde este de presupus că se află Ţara lui Sannikov, dar pământul nu a putut fi zărit, poate din cauza că în aprilie el era acoperit încă de zăpadă mare şi nu se deosebea de gheaţa care îl înconjura; aşa încât, dată fiind viteza zborului, n-a putut fi observat. Mai târziu, în 1944, Direcţia Generală a Căii Maritime de Nord a organizat explorarea cu ajutorul avioanelor a porţiunii cuprinsă între 70 şi 80° latitudine nordică, într-o regiune situată la nord de insula Kotelnâi. Piloţii n-au văzut nicăieri vreun semn care să indice existenţa prin apropiere a vreunui pământ.

În anii din urmă, vase aparţinând aceleiaşi direcţii, care au măsurat adâncimea apei în diferite locuri din marea Laplev şi au luat probe de fund, au constatat că

în regiunea unde se presupune că se află pământul căutat, fundul nu este mâlos, ca în celelalte părţi ale acestei mări, ci nisipos, iar adâncimea este mult mai mică. De aceea s-a formulat ipoteza că în acest loc a existat o insulă, care a fost erodată de valuri. Această ipoteză se bazează pe faptul că în marea Laptev există câteva insule alcătuite din gheaţă-fosilă, acoperită cu un strat de nisip sau de pământ. O asemenea structură are în bună parte insula Balşoi Leahovski, după cum s-a arătat la pagina 29 a cărţii noastre. Insulele Vasiliev şi Semionov, situate la vest de insula Kotelnâi, sunt formate în întregime din gheaţă-fosilă, acoperită de nisip, şi sunt supuse unei puternice acţiuni de erodare. După calculele navigatorilor, insula Semionov trebuie să dispară în anul 1954, iar în locul insulei Vasiliev, trecută odinioară pe hartă, s-a descoperit în 1936, la o adâncime de trei metri, un banc de nisip.

Pe de altă parte, colectivul care a iernat în 1938 pe insula Henrietta - insulă din arhipelagul De Long, situată la cea mai mare latitudine nordică, aflată la miazănoapte de insulele Novosibirsk - a comunicat prin radio că între 30 aprilie şi 27 iunie au zburat peste această insulă numeroase păsări, îndreptându-se spre nord. Această insuliţă nu are decât 10 kilometri pătraţi, este foarte stâncoasă şi pe jumătate acoperită cu gheţari, prin urmare nu e potrivită pentru văratul păsărilor; timp de două luni au fost observate păsări care zburau mai departe de această insulă. Prin urmare, printre gheţurile Oceanului îngheţat, la nord de arhipelagul De Long, trebuia să existe un pământ, o insulă prielnică pentru văratul păsărilor. În acest caz, însă, ea nu se mai află în regiunea unde se presupunea că există Tara lui Sannikov, ci mult mai departe, la nord-est de insula Kotelnâi şi la nord de insula

Henrietta.

Problema Ţării lui Sannikov a fost definitiv rezolvată? - vor întreba cititorii. Mai există oare acest pământ? După părerea mea, se pot pune trei întrebări. Voi încerca să răspund la ele pe baza datelor de care dispun:

1. A existat oare, în genere, acest pământ? Credinţa mea este că a existat. Direcţia în care zburau păsările, precum şi faptul că acest pământ a fost văzut de Sannikov şi de Toll înlătură orice îndoială. În 1893, pe când vasul „Fram” era în derivă şi se afla în apropierea locului unde se presupune că există acest pământ, vulpile polare veneau să manânce resturile ce se aruncau de pe vas; aceste animale nu au mai fost văzute nici înainte de a ajunge în acest loc şi nici după ce s-a trecut de el, în tot timpul derivei. Vulpile polare nu trăiesc într-un număr atât de mare pe banchizele în derivă.

2. Oare acest pământ este într-adevăr o insuliţă formată din gheaţă-fosilă şi distrusă de mare după cum presupun hidrologii, care au descoperit nisip şi au găsit o adâncime mică în locul unde a putut exista insula? Socotesc că la această întrebare trebuie să răspund negativ, şi iată de ce: dacă Ţara lui Sannikov nu ar fi decât o insuliţă care a şi fost erodată de ocean, atunci, în primul rând Sannikov şi Toll n-ar fi putut s-o vadă de pe insula Kotelnâi, deoarece insula nu s-ar fi înălţat deasupra banchizelor şi n-ar fi avut cum să le atragă atenţia. În al doilea rând, întinderea ei ar fi fost prea mică pentru ca păsările să petreacă aici vara, iar acolo n-ar fi zburat cârduri şi stoluri de diferite păsări, care au fost văzute de mulţi navigatori.

Şi acum, a treia întrebare:

3. Dacă Ţara lui Sannikov există totuşi, unde se află

ea şi de ce n-au zărit-o piloţii care au zburat în repetate rânduri în regiunea unde este ea situată? Drept răspuns la această întrebare voi spune cele ce urmează: Dacă Ţara lui Sanikov este într-adevăr rămăşiţa unui vulcan activ, aşa cum s-a arătat în roman, iar după cataclism s-a scufundat, transformându-se într-o insulă scundă sau, dacă ea a fost de la început o astfel de insulă (ceea ce este în contrazicere cu afirmaţiile lui Toll, care a văzut în depărtare munţi conici, teşiţi), pe care căldura ce continuă să emane din adâncuri permite să se dezvolte printre gheţuri o vegetaţie bogată (fapt care a atras păsările călătoare), atunci deasupra acestui pământ încălzit, aflat printre întinderile de gheaţă, trebuie să plutească aproape totdeauna o ceaţă deasă De aceea, zburând chiar deasupra insulei (îndeosebi ceva mai departe de ea), piloţii au putut foarte bine să nu vadă de loc pământul, chiar şi în zilele senine de vară. Dacă au zărit o mică porţiune de ceaţă, au crezut, poate, că ea acoperă o fâşie de mare neîngheţată, iar nu o porţiune de uscat. Nu se poate ateriza pe banchize într-un loc învăluit în ceaţă, pentru a se constata ce se ascunde acolo. S-ar putea ca întrucât este acoperit de ceaţă, acest pământ să mai rămână multă vreme ascuns exploratorilor.

După părerea mea, pentru a rezolva definitiv problema existenţei Ţării lui Sannikov printre gheţurile Oceanului îngheţat în vasta regiune de la nord de insulele Novosibirsk şi de arhipelagul De Long, este necesar ca:

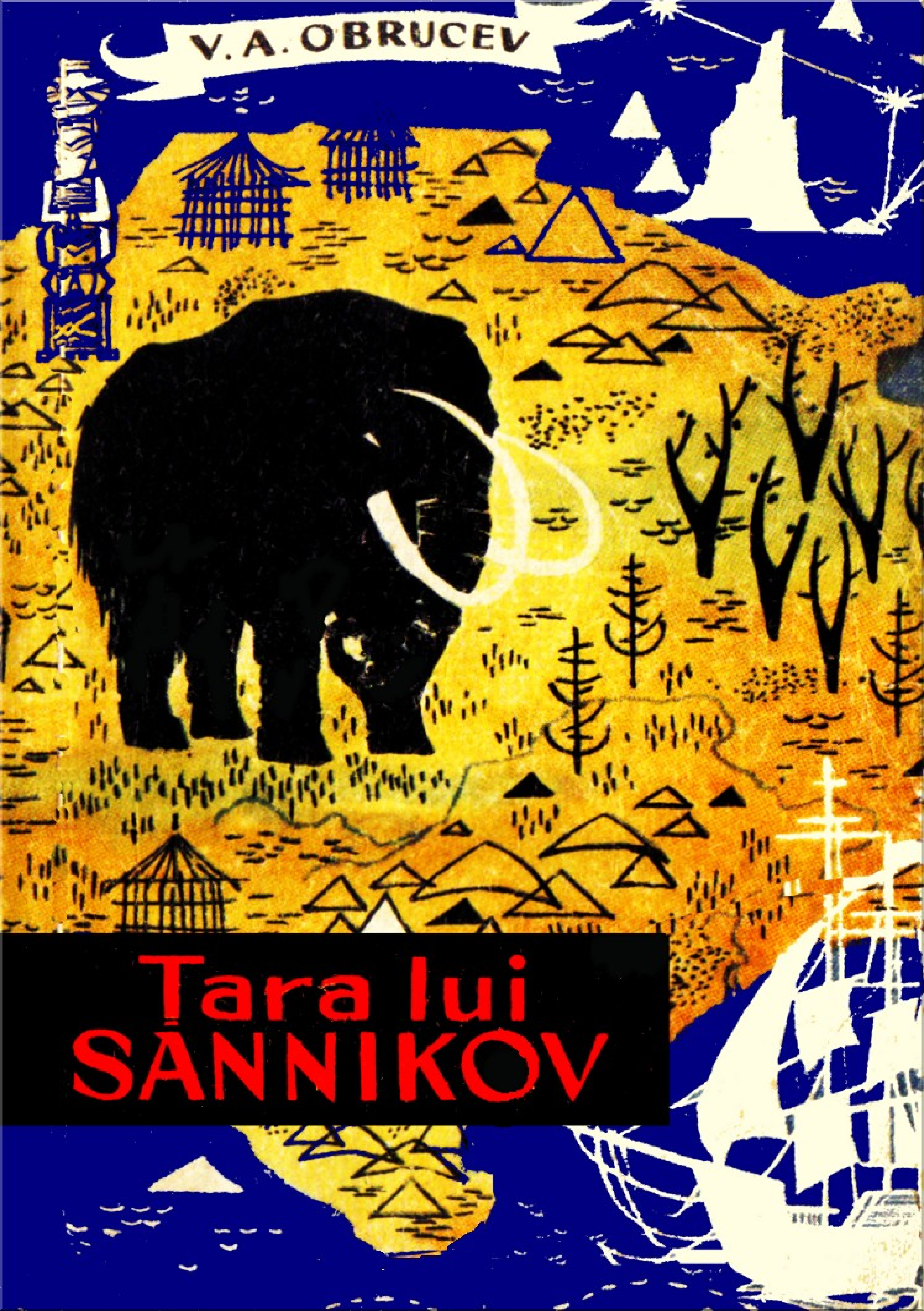
1. Populaţia de pe coasta de nord a Siberiei, începând cu partea vestică, de la gurile fluviului Olenek şi Lena, până la gura fluviului Kolâma, în partea de est, precum şi echipele ce iernează pe insulele Novâi Sibir şi Vrangel, să fie întrebate cu multă grijă dacă continuă

migraţiunea păsărilor, spre nord, primăvara şi toamna: dacă ea continuă, cât e de mare numărul păsărilor, ce specii de păsări se observă în stolurile călătoare şi ce păsări predomină.

2. Dacă migraţiunile continuă încă, piloţii care efectuează în fiecare an zborul de explorare deasupra banchizelor de pe Ocean, ca să afle cantitatea şi mişcarea lor, în legătură cu navigaţia pe Calea Maritimă de Nord, nu trebuie să uite că printre întinderile de gheaţă există, probabil, un pământ necunoscut şi deci să facă observaţiile necesare pentru a-l descoperi; în sfârşit, să constate întinderea, relieful şi toate particularităţile lui. Migraţiunea păsărilor spre nord, observată încă din 1939 de colectivul care a iernat pe insula Henrietta, dovedeşte că în acel an a existat la nord, printre gheţuri, o porţiune de uscat prielnică pentru văratul păsărilor şi pentru încuibăriri, întrucât însă această insulă este situată la răsărit, este îndoielnic că pasările se îndreptau spre Ţara lui Sannikov, care ar trebui să fie aşezată (dacă exista în 1938) mai la vest. Prin urmare, în 1938 trebuie să fi existat printre întinderile de gheaţă, la nord de arhipelagul De Long, o porţiune de uscat cu condiţii prielnice pentru văratul păsărilor. Poale că vreunul dintre tinerii cititori, devenind pilot polar, îşi va propune să dezlege taina Ţării lui Sannikov, va descoperi acest pământ aflat printre gheţuri şi învăluit în ceaţă, va ateriza acolo, îl va cerceta şt ne va spune şi nouă ce reprezintă el astăzi.

Vladimir Afanasievici Obrucev

Coperta editiei a II-a : VAL MUNTEANU

V. A. OBRUCEV
Tara lui
SANNIKOV